

E L E C T A
EX
O V I D I I
METAMORPHOSEΩS
L I B R I S
C U M

ANNOTATIUNCULIS in gratiam Rudiorum.

Editio altera, recensita, et ad utilitatem studiosæ Ju-
ventutis accommodatior.

ETONÆ excudit T. POTA

MDCCLXCI.

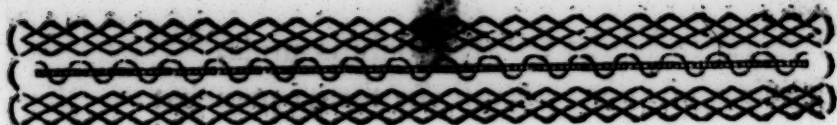

F A B E L L Æ.

A CTÆON in Cervum	pag. 45	in Columbam, et Nais in Piscem	64
Atlas in Montem	81	Europa ex Pœnicia in Cre- tam adveſta	38
Aſcalaphus in Bubonem	106	Eriſichthonis Impietas	165
Arachinis cum Pallade cer- tamen	111	Famæ Domus	209
Atyſ in Pinum	184	Gigantomachia	7
Adonis in Florem	189	Gorgonis Caput Homines in Saxa convertens	87
Alcyone et Cœyx in aves	197	Glaucus in Deum marinum	250
Acis et Galatea	245		
Ajaxis et Ulyſſis certamen	224	Hercules et Achelous	171
Bacchi Nativitas	53	Hecuba in Canem	238
Baucis, <i>vide</i> Philemon		Hominis Fabricatio	2
Chaos in quatuor Elementa	1	Hyacinthus in Florem	186
Cygnus in Olorem	37	Ino et Melicerta in Deos marinos	72
Cadmi Fabula	40	Inus Comites in Saxa et Aves	77
Cadmus et Hermione in Dra- cones	78	Jafon et Medea	130
Cyane in Fontem	101	Icari Caſus	149
Cephalus et Procris	141	Lycaon in Lupum	7
Cypariſſus in Cupreſſum	185	Lapithæ et Centauri	210
Cæſaris (Jul.) Mors; et Au- guſti Laudes	275	Myneides in Veſpertilliones	71
Diluvium et Reparatio hu- mani generis	10	Meduſa	
Daphne in Laurum	18		
Dercetis in Piſcem Semiramis			

Medusæ Crines in Serpentes	85	Proserpina a Plutone raptâ, et Cyane in Fontem	101
Musæ in Aves, et Pyrenei		Puer in Stellionem	104
Præcipitium	97	Pierides in Picas	110
Meleager et Atalanta	151	Procne, Philomela, Tereus, et Itys in Aves	122
Midæ Fabula	193	Pessis Descriptio, et Fornicæ in Homines	136
Mors Achilles	222	Polyphemus	253
Nautæ in Delphinos conversi, et Pentheus a Bacchis discerptus	58	Picus in Avem, Socii ejus in Feras	256
Narcissus in Florem	49	Pythagoræ Sermo	269
Niobe	116	Philemon et Baucis	161
Nais in Piscem	64	Peroratio	280
Orpheus et Eurydice	181	Quatuor Mundi Ætates	4
Orphei	190	Sorores Phææontis in Arbo- res	
Python Serpens	17	Serpentes e Sanguine Me- dusæ procreati	86
Phææontis Fabella	23	Sirenes in Aves	109
Pentheus contra Bacchum furens	56	Semiramis in Columbam	64
Pyramus et Thisbe	67	Vertumnus et Pomona	260
Perseus et Andromeda	82	Urbis Romæ Conditores	266
Proteus in Saxum	96		
Polydectes in Lapidem	<i>ibid.</i>		
Pieridum certamen cum Mu- sis, &c.	99		

EX
O V I D I I
M E T A M O R P H .

CHAOS *in quatuor Elementa.*

I N nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora. Dii, creptis (nam Vos mutâstis
et illas)

Adspirate meis : primâque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.

Ante mare et terras, et, quod tegit omnia, coelum, §
Unus erat toto naturæ vultus, in illo,
Quem dixêre Chaos ; rudis indigestaque moles ;
Nec quicquam, nisi pondus iners congestaque eodem
Non bene junctarum discordantia rerum.
Nullus adhuc mundo præbebat opusq. Tina Titan ; 10
Nec nova crescendo reparabat opusq. Phœbe ;
Nec circumfuso pendebat in ætheris ætus
Ponderibus librata suis : nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.

B

Quâque

Quâque fuit tellus illic et pontus et aër : 15
 Sic erat instabilis tellus, innabilis unda,
 Lucis egens aër. Nulli sua forma manebat :
 Obstabatque aliis aliud : quia corpore in uno
 Frigida pugnabant calidis, humentia ficcis,
 Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus, 20
 Hanc Deus, et melior litem Natura diremit :
 Nam coelo terras, et terris abscidit undas :
 Et liquidum spisso secrevit ab aëre coelum.
 Quæ postquam evoluit, cæcoque exemit acervo,
 Dissociata locis concordî pace ligavit, 25
 Ignea convexi vis et sine pondere cœli
 Emicuit, summâque locum sibi legit in arce.
 Proximus est aër illi levitate, locoque :
 Densior his tellus, elementaque grandia traxit ;
 Et pressa est gravitate sui. Circumfluis humor 30
 Ultima possedit, solidumque coërcuit orbem.

Hominis Fabricatio.

SIC ubi dispositam, quisquis fuit ille deorum,
 Congeriem secuit, sectamque in membra redegit :
 Principio terram, ne non æqualis ab omni
 Parte foret, magni speciem glomeravit in orbis.
 Tum freta diffundi, rapidisque tumescere ventis 5
 Jussit, et ambitæ circundare littora terræ.
 Addidit et fontes, et stagna immensa, lacusque :
 Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis :
 Quæ diversa locis, partim sorbentur ab ipsâ ;

In

In mare perveniunt partim? campoque recepta 10
 Liberioris aquæ, pro ripis littora pulsan.
 Jussit et extendi campos, subfidere valles,
 Fronde tegi sylvas, lapidosos furgere montes.

Utque duæ dextrâ cœlum, totidemque finistrâ
 Parte secant Zonæ, quinta est ardentior illis; 15
 Sic onus inclusum numero distinxit eodem
 Cura Dei, totidemque plagæ tellure premuntur:
 Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu:
 Nix tegit alta duas; totidem inter utramque locavit:
 Temperiemque dedit, mistâ cum frigore flammâ 20
 Imminet his aër. Qui, quanto est pondere terræ
 Pondus aquæ levius, tanto est onerosior igni.

Illic et nebulas, illic consistere nubes
 Jussit, et humanas motura tonitrua mentes,
 Et cum fulminibus facientes frigora ventos. 25
 His quoque non passim mundi Fabricator habendum
 Aëra permisit. Vix nunc obsistitur illis,
 Cum sua quisque regat diverso flamina tractu,
 Quin lanient mundum. Tanta est discordia fratrum.
 Eurus ad Auroram, Nabathæaque regna recessit, 30
 Perfidaque, et radiis juga subdita matutinis.

Vesper, et occiduo quæ littora Sole tepescunt,
 Proxima sunt Zephyro: Scythiam septemque triones
 Horrifer invasit Boreas: contraria tellus
 Nubibus affiduis, pluvioque madescit ab Austro. 35
 Hæc super imposuit liquidum, et gravitate carentem
 Æthera, nec quicquam terrenæ facis habentem.
 Vix ita limitibus discreverat omnia certis;

Cum, quæ pressa diu masâ latuere sub ipsâ,
 Sidera cœperunt toto effervescente cœlo. 40
 Neu regio foret ulla suis animalibus orba ;
 Astra tenent cœleste solum, formæque deorum.
 Cesserunt nitidis habitandæ piscibus undæ :
 Terra feras cepit : volucres agitabilis æther
 Sanctius his animal, mentisque capacius ante 45
 Deerat adhuc, et quod dominari in cætera posset :
 Natus homo est. Sive hunc divino semine fecit
 Ille Opifex rerum, mundi melioris origo ;
 Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto
 Æthere, cognati retinebat semina cœli, 50
 Quam satus Iapeto, mistam fluvialibus undis,
 Finxit in effigiem moderantum cuncta deorum ;
 Pronaque cum spectent animalia cætera terram ;
 Os homini sublime dedit : cœlumque tueri
 Iussit, et erectos ad sidera tollere vultus. 55
 Sic modo, quæ fuerat rudis, et sine imagine, tellus,
 Induit ignotas hominum conversa figuras.

Quatuor Mundi Ætates.

AUREA prima fata est ætas, quæ, vindice nullo,
 Sponte suâ, sine lege, fidem rectumque colebat.
 Poena metusque aberant. Nec verba minacia fixo
 Ære legebantur : nec supplex turba timebant
 Judicis ora sui, sed erant sine vindice tuti. 5
 Nondum cæsa suis, peregrinum ut viseret orbem,
 Montibus, in liquidas pinus descenderat undas :
 Nullaque mortales præter sua littora nôrant.

Nondum

Nondum præcípites cingebant oppida fossæ :
Non tuba directi, non æris cornua flexi, 10
Non galea, non ensis, erant : sine militis usu
Mollia securæ peragebant otia gentes.
Ipsa quoque immunis, rastrisque intacta, nec ullis
Saucia vomeribus, per se dabat omnia terras :
Contentique cibus, nullo cogente, creatis, 15
Arbuteos foetus, montanaque fraga legebant,
Cornaque, et in duris hærentia mora rubetis,
Et quæ deciderant patulâ Jovis arbore glandes.
Ver erat æternum ; placidique tepentibus auris
Mulcebant Zephyri natos sine semine flores. 20
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat :
Nec renovatus ager gravidis canebat aristas.
Flumina jam lactis, jam flumina nectaris ibant :
Flavaque de viridi stillabant ilice mella.
Postquam, Saturno tenebrosa in Tartara misso, 25
Sub Jove mundus erat ; subiit argentea proles,
Auro deterior, fulvo pretiosior ære.
Jupiter antiqui contraxit tempora veris :
Perque hyemes æstusque, et inæquales autumnos,
Et breve ver, spatiis exegit quatuor annum. 30
Tum primùm ficcis aër fervoribus ustus
Canduit ; et ventis glacies astricta pependit.
Tum primùm subiere domos, domus antra fuerunt,
Et densi frutices, et vinctæ cortice virgæ.
Semina tum primùm longis Cerealia sulcis 35
Obruta sunt, pressique jugo gemuere juvenci.

Tertia

Tertia post illas successit aënea proles,
 Sævior ingeniis, et ad horrida promptior arma;
 Nec scelerata tamen. De duro est ultima ferro.
 Protinus irrupit venæ peioris in ævum 40
 Omne nefas: fugere pudor, verumque, fidesque,
 In quorum subiere locum fraudesque, dolique,
 Infidiæque, et vis, et amor sceleratus habendi.
 Vela dabat ventis, nec adhuc bene noverat illos,
 Navita; quæque diu steterant in montibus altis, 45
 Fluctibus ignotis insultavere carinæ:
 Communemque prius, ceu lumina solis et auras,
 Cautus humum longo signavit limite mensor.
 Nec tantum segetes alimenta que debita dives
 Poscebatur humus; sed itum est in viscera terræ; 50
 Quasque recondiderat, Stygiisque admoverat umbris,
 Effodiuntur opes, irritamenta malorum.
 Jamque nocens ferrum, ferroque nocentius aurum
 Prodierat: prodit bellum, quod pugnat utroque;
 Sanguineâque manu crepitantia concutit arma. 55
 Vivitur ex rapto. Non hospes ab hospite tutus,
 Non focer a genero: fratrum quoque gratia rara est.
 Imminet exitio vir conjugis, illa mariti:
 Lurida terribiles miscent aconita novercæ:
 Filius ante diem patrios inquirat in annos. 60
 Victa jacet Pietas: et Virgo cæde madentes,
 Ultima cœlestium, terras Astræa reliquit.

GIGANTOMACHIA.

NEVE foret terris securior arduus æther ;
 Affectâsse ferunt regnum cœleste Gigantas,
 Altaque congestos struxit confidera montes.
 Tum Pater omnipotens perfregit Olympum
 Fulmine, et cunctos effudit ignem. 5
 Obruta molem cunctosque effudit ignem ;
 Perfusam multo natoque effudit ignem
 Immaduisse ferunt, calidumque effudit cruorem.
 Et, ne nulla feræ stirpis monumenta manerent,
 In faciem vertisse hominum : sed et illa propago 10
 Contemptrix Superûm, sævaeque avidissima cædis,
 Et violenta fuit : scires e sanguine natos.

LYCAON in Lupum.

QUÆ Pater ut summâ vidit Saturnius arce,
 Ingemit : et factò nondum vulgata recenti,
 Fœda Lycaoniæ referens convivium mensæ,
 Ingentes animo, et dignas Jove concipit iras :
 Conciliumque vocat ; tenuit mora nulla vocatos. 5
 Est via sublimis cœlo manifesta sereno :
 Lactea nomen habet, candore notabilis ipso.
 Hâc iter est Superis ad magni tecta Tonantis,
 Regalemque domum. Dextrâ, lævâque Deorum
 Atria nobilium valvis celebrantur apertis. 10
 Plebs

Plebs habitant diversa locis : a fronte potentes
 Cœlicolæ, clarique suos posuère Penates
 Hic locus est, quem, si verbis audacia detur,
 Haud timeam magni posse Palatia cœli.
 Ergo ubi marmoreo sedere recessu ;
 Celfior ipse loco, scelestis in æthere thurno,
 Terrificam capitis
 Cæsaries
 Talibus

15

“ Non ego, sed regis anxius illâ
 Tempestate furores, et que parabant
 Injicere anguipedum captivo brachia cœlo.
 Nam, quanquam ferus hostis erat, tamen illud ab uno
 Corpore, et ex unâ pendebat origine bellum.
 Nunc mihi, quâ totum Nereus circumtonat orbem,
 Perdendum mortale genus. Per flumina juro
 Infera, sub terras Stygio labentia luco,
 Cuncta prius tentata : sed immedicabile vulnus
 Epse recidendum, ne pars sincera trahatur.
 Sunt mihi Semidei, sunt rustica numina Nymphæ,
 Faunisque, Satyrique, et monticolæ Sylvani :
 Quos quoniam cœli nondum dignamur honore,
 Quas dedimus, certè terras habitare finamus.
 An fatîs, ô Superi, tutos fore creditis illos,
 Cùm mihi, qui fulmen, qui vos habeoque, regoque,
 Struxerit infidias, notus feritate Lycaon ?

20

25

35

Confremuère omnes : studiisque ardentibus ausum

Talia

Talia deponunt. Sic, cum manus impia, sævit
 Sanguine Cæsareo Romanum extinguere nomen;
 Attonitum tantæ subito terrore ruinæ
 Humanum genus est, totumque perhorruit orbis.
 Nec tibi grata mihi, Auguste, tuorum,
 Quam fuit, voce manuque

45

Quod tamen, docebo.
 Contigerat nos, tuas aures:

Quam cupiens fallam, summo delabor Olympo, 50
 Et Deus humanâ lustris sub imaginē terras.

Longa mora est, quantum nos sit ubique repertum,
 Enumerare: minor fuit ipsa infamia vero.

Mænala transferam, latebris horrenda ferarum,
 Et cum Cylleno gelidi pineta Lycei. 55

Arcados hinc sedes et inhospita tecta tyranni
 Ingredior, traherent cum fera crepuscula noctem.

Signa dedi venisse Deum; vulgusque precari
 Cœperat: irridet primò pia vota Lycaoni.

“Mox,” ait, “experiar, Deus hic, discrimine apertò;
 An sit mortalis: nec erit dubitabile verum.” 60

Nocte gravem somno, nec opinâ perdere morte
 Me parat. Hæc illi placet experientia veri.

Nec contentus eo, missi de gente Molossâ
 Obsidis unius jugulum mucrone resolvit: 65

C

Atque

Atque ita semineces partim ferventibus artus
 Mollit aquis, partim subiecto torruit igni.
 Quos simul imposuit mensis; ego vindice flammâ
 In domino dignos everti tecta Penates.
 Territus ipse fugit; nactusque silentia ruris 70
 Exululat, frustra que locum ab ipso
 Colligit os rabiem, sollicitusque perire
 Vertitur in pavor, et cuncta tremant. det.
 In villos abiecit, et cuncta tremant.
 Fit lupus, et verberat, et cuncta tremant. 75
 Canities eadem est, et cuncta tremant.
 Idem oculi lucent: eadem est cuncta tremant.

DILUVIUM, et Reparatio Generis Humani.

Occidit una domus; sed non domus una perire
 Digna fuit: quâ terra patet, fera regnat Erinnyes.
 In facinus jurâsse putes: dent ocyûs omnes,
 Quas meruere pati, (sic stat sententia) pœnas.
 Dicta jovis pars voce probant, stimulosque frementi 5
 Adjiciunt: Alii partes assensibus implent.
 Est tamen humani generis jactura dolori
 Omnibus; et, quæ sit terræ mortalibus orbæ
 Forma futura, rogant: quis sit laturus in aras
 Thura? ferisne paret populas tradere terras 10
 Talia

Talia quærentes, (sibi enim fore cætera curæ,)
 Rex Superûm trepidare vetat; sobolemque priori
 Diffimilem populo promittit origine mirâ.
 Jamque erat in totas sparsurus fulmina terras;
 Sed timuit, ne fortè sacer tot ab ignibus æther 15
 Conciperet flammæ, longusque ardesceret axis.
 Esse quoque in Fatis remissum affore tempus,
 Quo mare, quo tellus, correptaque regia cœli
 Ardeat; et mundi moles operosa laboret.
 Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum. 20
 Poena placet diversa; genus mortale sub undis
 Perdere, et ex omni nimbos dimittere cœlo.
 Protinus Æoliis Aquilonem claudit in antris,
 Et quæcunque fugant inductas flammæ nubes:
 Emitteret Notum: Madidis Notus evolat alis; 25
 Terribilem piceâ tectus caligine vultum.
 Barba gravis nimbis; canis fluit unda capillis:
 Fronte sedent nebulae: rorant pennaeque sinusque.
 Utque manu latâ pendentia nubila preffit;
 Fit fragor: hinc densi funduntur ab æthere nimbi 30
 Nuntia Junonis varios induta colores
 Concipit Iris aquas, alimentaue nubibus affert.
 Sternuntur segetes, et deplorata coloni
 Vota jacent; longique labor perit irritus anni.
 Nec cœlo contenta suo Jovis ira: sed illum 35
 Cœruleus frater juvat auxiliaribus undis:
 Convocat hic amnes: qui postquam tecta tyranni
 Intravêre sui; "Non est hortamine longo

Nunc," ait, " utendum : vires effundite vestras :
 Sic opus est, aperite domos ; ac, mole remotâ, 40
 Fluminibus vestris totas immittite habenas."
 Jusserat : hi redeunt, ac fontibus ora relaxant,
 Et defrænato volvuntur in æquora cursu.
 Ipse tridente suo terram percussit : at illa
 Intremuit, motuque sinus patefecit aquarum. 45
 Expatiatâ ruunt per apertos flumina campos ;
 Cumque satis arbuta simul, pecudesque, virosque,
 Tectaque, cumque suis rapiunt penetralia sacris.
 Si qua domus mansit, potuitque resistere tanto
 Indejecta malo ; culmen tamen altior hujus 50
 Unda tegit, pressæque labant sub gurgite turres :
 Jamque mare et tellus nullum discrimen habebant.
 Omnia pontus erant : deerantque huic littora ponto.
 Occupat hic collem : cymbâ sedet alter aduncâ,
 Et ducit remos illic, ubi nuper arârat. 55
 Ille supra segetes, aut mersæ culmina villæ
 Navigat : hic summâ piscem deprendit in ulmo.
 Figitur in viridi (si fors tulit) anchora prato ;
 Aut subjecto terunt curvæ vineta carinæ. X
 Et, modò quâ graciles gramen carpsere capellæ, 60
 Nunc ibi deformes ponunt sua corpora phocæ.
 Mirantur sub aquâ lucos, urbesque, domosque
 Nereïdes : sylvasque tenent delphines, et altis
 Incurfant ramis, agitataque robora pulsan.
 Nat lupus inter oves : fulvos vehit unda leones : 65
 Unda vehit tigres. Nec vires fulminis apro,

Crura nec ablato profunt velocia cervo.
 Quæsitisque diu terris, ubi sistere detur,
 In mare lassatis volucris vaga decidit alis.
 Obruerat tumulos immensa licentia ponti, 70
 Pulsabantque novi montana cacumina fluctus.
 Maxima pars undâ rapitur: quibus unda pepercit,
 Illos longa domant inopi jejunia victu.
 Separat Aönios * Ætolis Phocis ab arvis,
 Terra ferax, dum terra fuit; sed tempore in illo 75
 Pars maris, et latus subitarum campus aquarum.
 Mons ibi verticibus petit arduus astra duobus;
 Nomine Parnassus, superatque cacumine nubes.
 Hic ubi Deucalion (nam cætera texerat æquor)
 Cum consorte tori parvâ rate vectus adhæsit; 80
 Corycidas Nymphas, et numina montis adorant,
 Fatidicamque Themis; quæ tunc oracula tenebat.
 Non illo melior quisquam, nec amantior æqui
 Vir fuit, aut illâ metuentior ulla deorum.
 Jupiter ut liquidis stagnare paludibus orbem, 85
 Et superesse videt de tot modò millibus unum,
 Et superesse videt de tot modò millibus unam;
 Innocuos ambos, cultores Numinis ambos;
 Nubila disjecit; nimisque Aquilone remotis,
 Et cœlo terras ostendit, et æthera terris. 90
 Nec maris ira manet: positoque tricuspide telo
 Mulcet aquas rector pelagi: supraque profundum
 Exstantem, atque humeros innato murice tectum
 Coeruleum Tritona vocat; conchæque sonaci

* Vide pag. 285.

Inspirare jubet; fluctusque et flumina signo 95
 Jam revocare dato. Cava buccina fumitur illi
 Tortilis, in latum quæ turbine crescit ab imo:
 Buccina, quæ medio concepit ut æra ponto,
 Littora voce replet, sub utroque jacentia Phœbo.
 Tum quoque, ut ora Dei madidâ rorantia barbâ 100
 Contigit, et cecinit jussos inflata receptus,
 Omnibus audita est telluris, et æquoris undis:
 Et quibys est undis audita, cœrcuit omnes.
 Jam mare littus habet; plenos capit alveus amnes:
 Flumina subsidunt: colles exire videntur. 105
 Surgit humus: crescunt loca decrescentibus undis.
 Postque diem longam nudata cacumina sylvæ
 Ostendunt, limumque tenent in fronde relictum. X
 Redditus orbis erat. Quem postquam vidit inanem,
 Et desolatas agere alta silentia terras, 110
 Deucalion, lacrimis ita Pyrrham affatur obortis:
 "O soror, ô conjux, ô foemina sola superstes,
 Quam commune mihi genus, et patruelis origo,
 Deinde torus juxxit; nunc ipsa pericula jungunt:
 Terrarum, quasunque vident occasus et ortus, 115
 Nos duo turba sumus: possedit cætera pontus.
 Nunc quoque adhuc vitæ non est fiducia nostræ
 Certa fati: terrent etiamnum nubila mentem.
 Quid tibi, si sine me Fatis crepta fuisses,
 Nunc animi, miseranda, foret? Quo sola timorem
 Ferre modo posses? Quo consolante doleres? 121
 Namque

Namque ego, (crede mihi) si te modò pontus haberet,
ret,

Te sequerer, conjux ; et me quoque potus haberet.

O utinam possim populos reparare paternis

Artibus : atque animas formatae infundere terræ ! 125

Nunc genus in nobis restat mortale duobus ;

(Sic visum Superis) hominumque exempla manemus."

Dixerat ; et flebant. Placuit cœleste precari

Numen ; et auxilium per sacras quærere fortes.

Nulla mora est : adeunt pariter Cephisidas undas, 130

Ut nondum liquidas, sic jam vada nota secantes

Inde ubi libatos irroravere liquores

Vestibus, et capiti ; flectunt vestigia sanctæ

Ad delubra Deæ : quorum fastigia turpi

Squallebant musco ; stabantque sine ignibus æræ. 135

Ut templi tetigêre gradus ; procumbit uterque

Pronus humi, gelidoque pavens dedit oscula saxo.

Atque ita, " Si precibus," dixerunt, " Numina justis

Victa remollescunt, si flectitur ira Deorum ;

Dic, Themis, quâ generis damnum reparabile nostri 140

Arte fit ; et meritis fer opem, mitissima, rebus."

Mota Dea est ; sortemque dedit ; " Discedite templo ;

Et velate caput ; cinctasque resolvite vestes ;

Offaque post tergum magnæ jactate parentis."

Obstupere diu : rumpitque silentia voce

145

Pyrrha prior ; jussisque Deæ parere recusat :

Detque sibi veniam, pavido rogat ore ; pavetque

Ladere

Lædere jactatis maternas ossibus umbras.
 Interea repetunt cæcis obscura latebris
 Verba datæ fortis secum, inter seque volutant. 150
 Inde Promethides placidis Epimethida dictis
 Mulcet: et, "Aut fallax," ait, "est solertia nobis,
 Aut pia sunt, nullumque nefas oracula suadent.
 Magna parens terra est; lapidis in corpore terræ
 Ossa reor dici: jacere hos post terga jubemur* 155
 Conjugis augurio quanquam Titania mota est;
 Spes tamen in dubio est: adeò cœlestibus ambo
 Diffidunt monitis: sed quid tentare nocebit?
 Descendunt; velantque caput, tunicasque recingunt;
 Et jussos lapides sua post vestigia mittunt; 160
 Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas?)
 Ponere duritiem cœpere suumque rigorem;
 Mollirique morâ, mollitaque ducere formam.
 Mox, ubi creverunt, naturaque mitior illis
 Contigit, ut quædam, sic non manifesta, videri 165
 Forma potest hominis; sed uti de marmore cœpto
 Non exacta fati, rudibusque simillima signis.
 Quæ tamen ex illis aliquo pars humida succo,
 Et terrena fuit, versa est in corporis usum:
 Quod solidum est, flectique nequit, mutatur in ossa: 170
 Quod modò vena fuit, sub eodẽ nomine mansit:
 Inque brevi spatio, Superiorum munere, saxa
 Missa viri manibus faciem traxere virilem,
 Et de foemineo reparata est foemina jactu.

Inde

Indè genus durum sumus, experiensque laborum : 175
 Et documenta damus, quâ fimus origine nati.

P Y T H O N *Serpens*

CÆtera diversis tellus animalia formis
 Sponte suâ peperit ; postquam vetus humor ab
 igne
 Percaluit solis ; cœnumque, udæque paludes
 Intumuerè æstu ; fœcundaque semina rerum
 Vivaci nutrita solo, seu matris in alvo, 5
 Creverunt, faciemque aliquam cepère morando.
 Sic tibi deseruit madidos septemfluvius agros
 Nilus, et antiquo sua flumina reddit alveo,
 Æthereoque recens exarsit fidere limus ;
 Plurima cultores versis animalia glebis 10
 Inveniunt, et in his quædam modò cœpta sub ipsum
 Nascendi spatium : quædam imperfecta, suisque
 Trunca vident humeris ; et eodem in corpore sæpe
 Altera pars vivit ; rudis est pars altera tellus.
 Quippe ubi temperiem fumsère humorque, calorque ;
 Concipiunt : et ab his oriuntur cuncta duobus : 16
 Cumque sit ignis aquæ pugnax ; vapor humidus omnes
 Res creat, et discors concordia foetibus apta est.

D

Ergo

Ergo ubi diluvio tellus lutulenta recenti
 Solibus æthereis altoque recanduit æstu ; 20
 Edidit innumeras species ; partimque figuras
 Retulit antiquas ; partim nova monstra creavit. X
 Illa quidem nollit, sed te quoque, maxime Python,
 Tum genuit ; populisque novis, incognita serpens,
 Terror eras : tantum spatii de monte tenebas 25
 Hanc Deus arcitenens, et nunquam talibus armis
 Antè, nisi in damis capreisque fugacibus, usus,
 Mille gravem telis, exhaustâ penè pharetrâ,
 Perdidit, effuso per vulnera nigra veneno.
 Neve operis famam possit delere vetustas, 30
 Instituit sacros celebri certamine ludos
 Pythia, de domitæ serpentis nomine dictos.
 His juvenum quicumque manu, pedibusve, rotave
 Vicerat ; æsculeæ capiebat frondis honorem.
 Nondum laurus erat ; longoque decentia crine 35
 Tempora cingebat de qualibet arbore Phœbus.

DAPHNE in Laurum.

PRIMUS amor Phœbi Daphne Peneïa ; quem non
 Foras ignara dedit, sed sæva Cupidinis ita.
 Delius hunc nuper, victa serpente superbus
 Viderat adducto flectentem cornua nervo :
 “ Quidque tibi, lascive puer, cum fortibus armis ? ” 5
 Dixerat :

METAMORPH.

Dixerat : “ ista decent humeros gestamina nostros ;

Qui dare certa feræ, dare vulnera possumus hosti.

Qui modò pestifero tot jugera ventre prementem,

Stravimus innumeris tumidum Pythona sagittis.

Tu face nescio quos esto contentus amores 10

Irritare tuâ : nec laudes asserere nostras~~X~~

Filius huic Veneris ; “ Figat tuus omnia, Phœbe ;

Te meus arcus,” ait : “ quantoque animalia cedunt

Cuncta tibi, tanto minor est tua gloria nostrâ.”

Dixit : et eliso percussis aëre pennis 15

Impiger umbrosâ Parnassî constitit arce :

Eque sagittiferâ promisit duo tela pharetrâ

Diverforum operum. Fugat hoc, facit illud amorem.

Quod facit, auratum est, et cuspide fulget acutâ ;

Quod fugat, obtusum est, et habet sub arundine plum-
bum. 20

Hoc Deus in Nymphâ Peneïde fixit ; at illo

Læsit Apollineas trajecta per ossa medullas.

Protinus alter amat ; fugit altera nomen amantis,

Sylvarum latebris, captivarumque ferarum

Exuviis gaudens, innuptæque æmula Phœbes. 25

Vitta coërcebat positos finè lege capillos.

Multi illam petiêre : illa aversata petentes,

Nec quid Hymen, quid Amor, quid sint connubia,
curat.

Sæpe Pater dixit : “ Generum mihi, filia, debes.” 30

Sæpe Pater dixit : “ Debes mihi, nata, nepotes.”

Illa velut crimen tædas exosa jugales,
 Pulchra verecundo suffunditur ora rubore ;
 Inque patris blandis hærens cervice lacertis,
 “ Da mihi perpetuâ, Genitor carissime,” dixit, 35
 “ Virginitate frui : dedit hoc pater antè Dianæ
 Ille quidem obsequitur : sed te decor iste, quod optas,
 Esse vetat ; votoque tuo tua forma repugnat.
 Phœbus amat ; visæque cupit connubia Daphnes :
 Quæque cupit, sperat : suaque illum oracula fallunt.
 Utque leves stipulæ demtis adolentur aristis ; 41
 Ut facibus sepes ardent, quas nocte viator
 Vel nimis admoxit, vel jam sub luce reliquit ;
 Sic Deus in flammâ abiit : sic pectore toto
 Uritur, et sterilem sperando nutrit amorem. 45
 Spectat inornatos collo pendere capillos,
 Et, Quid si comantur ? ait. Videt igne micantes
 Sideribus similes oculos : videt oscula ; quæ non
 Est vidisse fati : laudat digitosque, manusque,
 Brachiaque et nudos mediâ plus parte lacertos. 50
 Si qua latent, meliora putat. Fugit ocyor aurâ
 Illa levi : neque ad hæc revocantis verba resistit :
 “ Nympha, precor, Penêi, mane : non insequor hostis :
 Nympha, mane. Sic agna lupum, sic cerva leonem,
 Sic aquilam pennâ fugiunt trepidante columbæ ; 55
 Hostes quæque suos. Amor est mihi causa sequendi.
 Me miserum ! ne prona cadas, indignave lædi
 Crura secent sentes ; et sis tibi causa doloris.

Aspera,

Aspera, quâ properas, loca sunt : moderatiùs, oro,
Curre, fugamque inhihe : moderatiùs insequar ipse. 60
Cui placeas, inquire tamen. Non incola montis,
Non ego sum pastor : non hic armenta gregesve
Horridus observo. Nescis, temeraria, nescis
Quem fugias : ideoque fugis. Mihi Delphica tellus,
Et Claros, et Tenedos, Patareaque regia servit. 65
Jupiter est genitor. Per me, quod eritque, fuitque,
Estque, patet : per me concordant carmina nervis.
Certa quidem nostra est : nostrâ tamen una sagittâ
Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
Inventum medicina meum est : opiferque per orbem 70
Dicor ; et herbarum subiecta potentia nobis.
Hei mihi, quòd nullis amor est medicabilis herbis :
Nec profunt domino, quæ profunt omnibus artes !"
Plura locuturum timido Peneïa cursu
Fugit : cumque ipso verba imperfecta reliquit : 75
Tum quoque visa decens. Nudabant corpora venti,
Obviaque adversas vibrabant flamina vestes ;
Et levis impexos retro dabat aura capillos :
Auctaque forma fugâ est. Sed enim non sustinet ul-
trâ
Perdere blanditias juvenis Deus : utque movebat 80
Ipse Amor, admissio sequitur vestigia passu.
Ut canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
Vidit ; et hic prædam pedibus petit, ille salutem
Alter inhæfuro similis, jam jamque tenere
Sperat;

Sperat, et extento stringit vestigia rostro ;
 Alter in ambiguo est, an sit deprehensus, et ipsis
 Morsibus eripitur ; tangentialque ora relinquit.
 Sic Deus, et virgo est : hic spe celer, illa timore.
 Qui tamen insequitur, pennis adjutus Amoris,
 Ocyor est, requiemque negat : tergoque fugaci
 Imminet ; et crinem sparsum cervicibus afflat.
 Viribus absumentis expalluit illa : citaque
 Victa labore fugæ, spectans Peneïdas undas.
 " Fer," pater, " inquit, opem ; si flumina numen
 habetis.
 Vix prece finitâ, torpor gravis alligat artus :
 Mollia cinguntur tenui præcordia libro.
 In frondem crines, in ramos brachia crescunt :
 Pes, modò tam velox, pigris radicibus hæret :
 Ora cacumen obit : remanet nitor unus in illâ.
 Hanc quoque Phœbus amat : positâque in stipite dextrâ
 Sentit adhuc trepidare novo sub cortice pectus.
 Complexusque suis ramos, ut membra, lacertis,
 Oscula dat ligno : refugit tamen oscula lignum.
 Cui Deus : " At conjux quoniam mea non potes esse,
 Arbor eris certè," dixit, " mea. Semper habebunt
 Te coma, te citharæ, te nostræ, Laure, pharetræ.
 Tu ducibus Latiis aderis, cùm læta triumphum
 Vox canet ; et longæ visent Capitolia pompæ.
 Postibus Augustis eadem fidissima custos
 Ante fores stabis ; mediamque tuebere quercum.
 Utque meum intonsis caput est juvenile capillis ;

Tu quoque perpetuos semper gere frondis honores."
 Finierat Pæan : factis modò laurea ramis
 Annuit : utque caput, visa est agitâsse cacumen.

L I B. II.

De P H A E T O N T E.

REGIA Solis erat sublimibus alta columnis,
 Clara micante auro, flammæque imitante py-
 ropo :

Cujus ebur nitidum fastigia summa tenebat :
 Argenti bifores radiabant lumine valvæ.
 Materiem superabat opus : nam Mulciber illïc 5
 Æquora cælârat, medias cingentia terras,
 Terrarumque orbem, cœlumque, quod imminet orbi.
 Cæruleos habet unda Deos ; Tritona canorum,
 Proteaque ambiguum, balænarumque prementem
 Ægæona suis immania terga lacertis, 10
 Doridaque, et natas : quarum pars nare videntur,
 Pars in mole sedens virides ficare capillos ;
 Pisce vehi quædam. Facies non omnibus una,
 Nec diversa tamen : qualem decet esse fororum.
 Terra viros, urbesque gerit, fylvasque, ferasque, 15
 Fluminumque, et nymphas, et cætera numina ruris.
 Hæc super imposita est cœli fulgentis imago
 Signaque sex foribus dextris, totidemque sinistris.

Quò

Quò simul acclivo Clymeneia limite proles
 Venit, et intravit dubitati tecta parentis ; 20
 Protinus ad patrios sua fert vestigia vultus :
 Consistitque procul ; neque enim propiora ferebat
 Lumina. Purpureâ velatus veste sedebat
 In folio Phœbus claris lucente smaragdis.
 A dextrâ, lævâque Dies, et Mensis, et Annus, 25
 Sæculaue, et positæ spatiis æqualibus Horæ :
 Verque novum stabat cinctum florente coronâ :
 Stabat nuda Æstas, et spicea ferta gerebat :
 Stabat et Autumnus calcatis sordidus uvis ;
 Et glacialis Hyems canos hirsuta capillos. 30
 Indè loco medius, rerum novitate paventem
 Sol oculis juvenem, quibus aspicit omnia, vidit.
 “ Quæque viæ tibi causa? Quid hâc,” ait, arce pe-
 tisti,
 Progenies, Phaëton, haud inficianda parenti ?”
 Ille refert, “ O lux immensi publica mundi, 35
 Phœbe pater, si das hujus mihi nominis usum,
 Nec falsâ Clymene culpam sub imagine celat ;
 Pignora da, Genitor ; per quæ tua vera propago
 Credar ; et hunc animis errorem detrahe nostris.”
 Dixerat. At Genitor circùm caput omne micantes 40
 Deposuit radios ; propiusque accedere jussit :
 Amplexuque dato, “ Nec tu meus esse negari
 Dignus es ; et Clymene veros,” ait, “ edidit ortus X
 Quoq̃ minùs dubites ; quodvis pete munus : ut illud
 Me tribuente feras. Promissis testis adesto 45
 Dis

Dīs juranda palus, oculis incognita nostris.”
Vix bene defierat : currus rogat ille paternos,
Inque diem alipedum jus et moderamen equorum.

Pœnituit jurâsse Patrem, qui terque quaterque
Concutiens illustre caput, “ Temeraria,” dixit, 50
“ Vox mea facta tuâ est. Utinam promissa liceret
Non dare, confiteor ; solum hoc tibi, nate, negarem.
Dissuadere licet. Non est tua tuta voluntas.

Magna petis, Phaëton ; et quæ nec viribus istis
Munera convenient, nec tam puerilibus annis. 55

Sors tua mortalis : non est mortale, quod optas.
Plus etiam, quàm quod Superis contingere fas sit,
Nescius affectas. Placeat sibi quisque licebit ;
Non tamen ignifero quisquam consistere in axe
Me valet excepto. Vasti quoque Rector Olympi, 60

Qui fera terribili jaculatur fulmina dextrâ,
Non agat hos currus : et quid Jove majus habemus ?
Ardua prima via est ; et quâ vix manè recentes
Enitantur equi : medio est altissima cœlo ;
Unde mare et terras ipsi mihi sæpe videre 65
Fit timor, et pavidâ trepidat formidine pectus.

Ultima prona via est ; et eget moderamine certo.
Tunc etiam, quæ me subjectis excipit undis,
Ne ferar in præceps, Tethys solet ipsa vereri.
Adde, quòd assiduâ rapitur vertigine cœlum ;
Sideraque alta trahit, celerique volumine torquet.
Nitor in adversum : nec me, qui cætera, vincit
Impetus : et rapido contrarius evehor orbi.

Finge datos currus. Quid agas? poterisne rotatis

Obvius ire polis, ne te citus auferat axis?

75

Forſitan et lucos illic, urbefque Deorum

Concipias animo, delubraque ditia donis

Effle. Per infidias iter eſt, formasque ferarum.

Utque viam teneas, nulloque errore traharis;

Per tamen adverſi grâdieris cornua Tauri,

80

Hæmonioſque arcus, violentique ora Leonis,

Sævaque circuitu curvantem brachia longo

Scorpion, atque aliter curvantem brachia Cancrum.

Nec tibi quadrupedes animoſos ignibus illis,

Quos in pectore habent, quos ore et naribus efflant, 85

In promptu regere eſt. Vix me patiuntur, ut acres

Incaluere animi; cervixque repugnat habenis.

At tu, funeſti ne ſim tibi muneris auctor,

Nate, cave: dum reſque finit, tua corrige vota.

Scilicet, ut noſtro genitum te ſanguine credas,

90

Pignora certa petis. Do pignora certa timendo:

Et patrio pater eſſe metu probor. Aspice vultus

Ecce meos: utinamque oculos in pectora poſſes

Inferere, et patrias intus deprendere curas.

Denique quidquid habet dives, circumſpice, mundus:

Eque tot ac tantis cœli terræque mariſque

96

Posce bonis aliquid: nullam patiẽre repulſam.

Deprecor hoc unum; quod verò nomine pœna,

Non honor eſt. Pœnam, Phaëton, pro munere,

poſcis.

Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis?

100

Ne

Ne dubita ; dabitur (Stygias juravimus undas)

Quodcunque optâris : sed tu sapientiùs opta."

Finierat monitus : dictis tamen ille repugnat :

Propositumque tenet : flagratque cupidine currûs.

Ergo, quâ licuit Genitor cunctatus ad altos 105

Deducit juvenem Vulcania munera currus.

Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ

Curvatura rotæ ; radiorum argenteus ordo.

Per juga chrysolithi, positæque ex ordine gemmæ,

Clara percussio reddebant lumina Phœbo. 110

Dumque ea magnanimus Phaëton miratur, opusque

Perspicit ; ecce vigil rutilo patefecit ab ortu

Purpureas Aurora fores, et plena rosarum

Atria. Diffugiunt stellæ : quarum agmina cogit

Lucifer, et cœli statione novissimus exit. 115

At Pater ut terras, mundumque rubescere vidit,

Cornuaque extremæ velut evanescere Lunæ ;

Jungere equos Titan velocibus imperat Horis.

Jussa Deæ celeres peragunt : ignemque vomentes

Ambrosiæ succo saturos, præsepibus altis 120

Quadrupedes ducunt ; adduntque sonantia fræna.

Tum Pater ora sui sacro medicaminè nati

Contigit ; et rapidæ fecit patientia flammæ,

Imposuitque comæ radios : præsagaque luctûs

Pectore sollicito repetens suspiria, dixit : 125

" Si potes hîc saltem monitis parere paternis :

Parce, puer, stimulis ; et fortiùs utere loris.

Sponte suâ properant. Labor est inhibere volentes.

Nec tibi directos placeat via quinque per arcus.
 Sectus in obliquum est lato curvamine limes; 130
 Zonarumque trium contentus fine, Polumque
 Effugito australem, junctamque aquilonibus Arcton,
 Hæc sit iter: manifesta rotæ vestigia cernes.
 Utque ferant æquos et cælum et terra calores, 134
 Ne preme, nec summum molire per æthera currum.
 Altiùs egressus cœlestia tecta cremabis;
 Inferius, terras: medio tutissimus ibis,
 Neu te dexterioꝛ tortum declinet in Anguem,
 Neve sinistroꝛ pressam rota ducat ad Aram:
 Inter utrumque tene. Fortunæ cætera mando; 140
 Quæ juvet, et meliùs, quàm tu tibi, consulat opto.
 Dum loquor; Hesperio positas in littore metas
 Humida nox tetigit. Non est mora libera nobis:
 Poscimus. Effulget tenebris Aurora fugatis.
 Corripe lora manu: vel, si mutabile pectus 145
 Est tibi, consiliis, non curribus, utere nostris:
 Dum potes; et solidis etiamnum sedibus adstas;
 Dumque malè optatos nondùm premis inscius axes.
 Quæ tutus spectes, sine me dare lumina terris.”
 Occupat ille levem juvenili corpore currum; 150
 Statque super; manibusque datas contingere habenas.
 Gaudet; et invito grates agit indè parenti.

Interea volucres Pyroëis, et Eöus, et Æthon,
 Solis equi, quartusque Phlegon, hinnitibus auras
 Flammiferis implent, pedibusque repagula pulfant. 155
 Quæ postquam Tethys, fatorum ignara nepotis,
 Repulit;

Repulit; et facta est immensi copia mundi;
Corripuere viam: pedibusque per aëra motis
Obstantes findunt nebulas, pennisque levati
Prætereunt ortos îsdem de partibus Euros. 160
Sed leve pondus erat: nec quod cognoscere possent
Solis equi; solitâque jugum gravitate carebat.
Utque labant curvæ justo finè pondere naves,
Perque mare instabiles nimiâ levitate feruntur;
Sic onere assueto vacuos dat in aëra saltus, 165
Succutiturque alte, similisque est currus inani.
Quod simulac sensêre; ruunt, tritumque relinquunt
Quadrijugi spatium: nec, quo priùs ordine currunt.
Ipse pavet; nec quâ commissas flectat habenas,
Nec scit, quâ sit iter: nec, si sciat, imperet illis. 170
Tum primum radiis gelidi caluere Triones,
Et vetito frustrâ tentârunt æquore tingi.
Quæque polo posita est glaciâli proxima serpens,
Frigore pigra priùs, nec formidabilis ulli,
Incaluit; sumsisque novas fervoribus iras. 175
Te quoque turbatum memorant fugisse, Boöte;
Quamvis tardus eras, et te tua plaustra tenebant.
Ut verò summo despexit ab æthere terras
Infelix Phaëton, penitus penitusque patentem,
Palluit, et subito genua intremuere timore: 180
Suntque oculis tenebræ per tantum lumen abortæ.
Et jam mallet equos nunquam tetigisse paternos:
Jamque agnôsse genus piget, et valuisse rogando:
Jam Meropis dici cupiens; ita fertur, ut acta

Præcipiti

Præcipiti pinus Boreâ, cui viâta remisit 185
 Fræna suus Rector, quam Dîs votisque reliquit.
 Quid faciat? multum cœli post terga relictum :
 Ante oculos plus est. Animo metitur utrumque.
 Et modò, quos illi fato contingere non est,
 Prospicit occasus : interdum respicit ortus. 190
 Quidque agat ignarus, stupet : et nec fræna remittit,
 Nec retinere valet : nec nomina novit equorum.
 Sparsa quoque in vario passim miracula cœlo,
 Vastarumque videt trepidus simulacra ferarum.
 Est locus, in geminos ubi brachia concavat arcus 195
 Scorpios ; et caudâ flexisque utrinque lacertis,
 Porrigit in spatium signorum membra duorum.
 Hunc puer ut nigri madidum sudore veneni
 Vulnera curvatâ minitantem cuspide vidit ;
 Mentis inops, gelidâ formidine lora remisit. 200
 Quæ postquam summum tetigêre jacentia tergum,
 Exspatiantur equi : nulloque inhibente per auras
 Ignotæ regionis eunt ; quâque impetus egit,
 Hac finè lege ruunt ; altoque sub æthere fixis
 Incurfant stellis, rapiuntque per avia currum. 205
 Et modò summa petunt, modò per decliva, viasque
 Præcipites spatio terræ propiore feruntur.
 Inferiusque suis fraternos currere Luna
 Admiratur equos : ambustaque nubila fumant.
 Corripitur flammis, ut quæque altissima, tellus ; 210
 Fissaque agit rimas, et succis aret ademptis.
 Pabula canescunt : cum frondibus uritur arbos :

Materiam-

Materiamque suo præbet seges arida damno.
Parva queror. Magnæ pereunt cum mœnibus urbes ;
Cumque suis totas populis incendia gentes 215
In cinerem vertunt ; sylvæ cum montibus ardent.
Ardet Athos, Taurusque Cilix, et Tmolus, et Oete ;
Et nunc ficca, priùs celeberrima fontibus, Ide :
Virgineusque Helicon, et nondum Oeagrius Hæmos.
Ardet in immensum geminatis ignibus Ætne, 220
Parnassusque biceps, et Eryx, et Cynthus, et Othrys,
Et tandem Rhodope nivibus caritura, Mimasque,
Dindymaque, et Mycaie, natusque ad sacra Cythæron.
Nec profunt Scythiæ sua frigora : Caucasus ardet,
Ossaque cum Pindo, majorque ambobus Olympus : 225
Aëriæque Alpes, et nubifer Apenninus.
Tunc verò Phaëton cunctis è partibus orbem
Aspicit accensum : nec tantos sustinet æstus :
Ferventesque auras, velut è fornace profundâ,
Ore trahit, currusque suos candescere sentit. 230
Et neque jam cineres ejectatamque favillam
Ferre potest ; calidoque involvitur undique fumo.
Quoque eat, aut ubi sit, piceâ caligine tectus
Nescit ; et arbitrio volucrum raptatur equorum.
Sanguine tum credunt in corpora summa vocato 235
Æthiopum populas nigrum traxisse colorem.
Tum facta est Libye raptis humoribus æstu
Arida ; tum Nymphæ passis fontesque lacusque
Deflevêre comis. Queritur Bœotia Dirce,
Argos Amymnen, Ephyre Pirenidas undas. 240
Nec

Nec sortita loco distantes flumina ripas
 Tuta manent : mediis Tanais fumavit in undis,
 Peneosque senex, Teuthranteusque Caicus,
 Et celer Ismenos, cum Phocaïco Erymantho,
 Arsurusque iterum Xanthus flavusque Lycormas, 245
 Quique recurvatis ludit Mæandros in undis ;
 Mygdoniusque Melas, et Tænarius Eurotas.
 Arsit et Euphrates Babylonius, arsit Orontes,
 Thermodonque citus, Gangesque, et Phasis, et Ister.
 Æstuat Alpheos : ripæ Spercheïdes ardent : 250
 Quodque suo Tagus amne vehit, fluit ignibus aurum.
 Et, que Mæonias celebrârant carmine ripas,
 Flumineæ volucres medio caluere Caystro.
 Nilus in extremum fugit perterritus orbem,
 Occulitque caput, quod adhuc latet. Ostia septem 255
 Pulverulenta vacant, septem sine flumine valles.
 Fors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone ficcet,
 Hesperiosque amnes, Rhenum, Rhodanumque, Pa-
 dumque,
 Cuique fuit rerum promissa potentia, Tybrin.
 Diffilit omne solum : penetratque in Tartara rimis
 Lumen, et infernum terret cum conjuge Regem. 261
 Et mare contrahitur : siccæque est campus arenæ,
 Quod modò pontus erat. Quosque altum texerat
 æquor
 Exsistunt montes, et sparsas Cycladas augent.
 Ima petunt pisces : nec se super æquora curvi 265
 Tollere consuetas audent delphines in auras.

Corpora

Corpora phocarum summo resupina profundo
Exanimata natant. Ipsum quoque Nerea fama est,
Doridaque, et natas, tepidis latuisse sub antris.
Tèr Neptunus aquis cum torvo brachia vultu 270
Exserere ausus erat : tèr non tulit aëris æstus.
Alma tamen Tellus, ut erat circumdata ponto,
Inter aquas pelagi, contractos undique fontes,
Qui se condiderant in opacæ viscera matris,
Sustulit omniferos collo tenus arida vultus : 275
Opposuitque manum fronti : magnoque tremore
Omnia concutiens paulùm subsedit ; et infrà,
Quàm solet esse, fuit : ficcâque ità voce locuta est :
“ Si placet hoc, meruîque, quid ô tua fulmina cessant,
Summe Deûm ? liceat perituræ viribus ignis, 280
Igne perire tuo, clademque auctore levare.
Vix equidem fauces hæc ipsa in verba resolvo : ”
(Presserat ora vapor) “ tostos en aspice crines,
Inque oculis tantum, tantum super ora favillæ.
Hosne mihi fructus, hunc fertilitatis honorem 285
Officiiue refers ; quòd adunci vulnera aratri,
Rastrorumque fero, totoque exerceor anno ?
Quòd pecori frondes alimentaue mitia fruges
Humano generi, vobis quòd thura ministro ?
Sed tamen exitium fac me meruisse : quid undæ, 290
Quid meruit frater ? cur illi tradita forte
Æquora decrescunt, et ab æthere longiùs absunt ?
Quòd si nec fratris, nec te mea gratia tangit ;
At cœli miserêre tui. Circumspice utrumque ;

Fumat uterque polus : quos si vitiaverit ignis, 295
 Atria vestra ruent. Atlas en ipse laborat :
 Vixque suis humeris candentem sustinet axem.
 Si freta, si terræ pereunt, si regia cœli,
 In chaos antiquum confundimur. Eripe flammis, 299
 Si quid adhuc superest : et rerum consule summæ."
 Dixerat hæc Tellus : neque enim tolerare vaporem
 Ulteriùs potuit, nec dicere plura ; suumque
 Retulit os in se, propioraque Manibus antra.

At Pater omnipotens Superos testatus, et ipsum,
 Qui dederat currus, nisi opem ferat, omnia fato 305
 Interitura gravi ; summam petit arduus arcem :
 Unde solet latis nubes inducere terris ;
 Unde movet tonitrus, vibrataque fulmina jactat.
 Sed neque, quas posset terris inducere, nubes
 Tunc habuit ; nec, quos cœlo dimitteret, imbres. 310
 Intonat : et dextra libratum fulmen ab aure
 Misit in aurigam : pariterque animâque rotisque
 Expulit, et sævis compescuit ignibus ignes.
 Consternantur equi : et saltu in contraria facto
 Colla jugo excutiunt, abruptaque lora relinquunt. 315
 Illic fræna jacent, illic temone revulsus
 Axis ; in hâc radii fractarum parte rotarum :
 Sparsaque sunt latè laceri vestigia currûs.
 At Phaëton, rutilos flammâ populante capillos,
 Volvitur in præceps, longoque per aëra tractu 320
 Fertur ; ut interdum de cœlo stella sereno,
 Etsi non cecidit, potuit cecidisse videri.

Quem

Quem procul à patriâ diverso maximus orbe
Excipit Eridanus : spumantiaque abluit ora.

Sorores Phaëtonis in Arbores.

NAIDES Hesperiaë trifidâ fumantia flammâ
Corpora dant tumulo : signantque hâc carmine
faxum.

“ Hic situs est Phaëton, currûs auriga paterni ;
Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.”
Nam Pater obductos luctu miserabilis ægro 5
Condiderat vultus : et, si modò credimus, unum
Isse diem finè Sole ferunt. Incendia lumen
Præbebant ; aliquisque malo fuit usus in illo.
At Clymene, postquam dixit, quæcunque fuerunt
In tantis dicenda malis ; lugubris et amens, 10
Et laniata finus totum percensuit orbem :
Exanimisque artus primò, mox ossa requirens,
Reperit ossa tamen peregrinâ condita ripâ :
Incubuitque loco : nomenque in marmore lectum
Perfudit lacrymis, et aperto pectore fovit. 15
Nec minùs Heliades fletus, et inania morti
Munera dant lacrymas, et cæsæ pectora palmis
Non auditurum miseras Phaëtonta querelas
Nocte dieque vocant : adsternunturque sepulcro.
Luna quater junctis implêrat cornibus orbem : 20
Illæ more suo (nam morem fecerat usus)
Plangorem dederant : è quis Phaëthusa sororum

Maxima, cum vellet terræ procumbere, quæsta est
 Diriguiffe pedes : ad quam conata venire
 Candida Lampetie subitâ radice retenta est. 25
 Tertia cùm crinem manibus laniare pararet ;
 Avellit frondes. Hæc stipite crura teneri,
 Illa dolet fieri longos sua brachia ramos.
 Dumque ea mirantur ; complectitur inguina cortex :
 Perque gradus uterum, pectusque humerosque, ma-
 nusque 30
 Ambit : et exstabant tantùm ora vocantia matrem.
 Quid faciat mater : nisi, quò trahat impetus illam,
 Huc eat, atque illuc, et, dum licet, oscula jungat ?
 Non satis est. Truncis avellere corpora tentat,
 Et teneros manibus ramos abrumpere : at indè 35
 Sanguineæ manant, tanquam de vulnere, guttæ.
 “ Parce, precor, mater,” quæcunque est faucia, clamat :
 “ Parce precor : nostrum laniatur in arbore corpus,
 “ Jamque vale.” Cortex in verba novissima venit.
 Indè fluunt lacrymæ : stillataque sole rigescunt 40
 De ramis electra novis : quæ lucidus amnis
 Excipit, et nuribus mittit gestanda Latinis.

C Y C N U S *in Olorem.*

ADFUIT huic monstro proles Stheneleïa Cycnus,
Qui tibi materno quamvis a sanguine junctus,
Mente tamen, Phaëton, propior fuit. Ille relicto
(Nam Ligurum populos, et magnas rexerat urbes)
Imperio ripas virides, amnemque querelis 5
Eridanum implêrat, sylvamque sororibus auctam :
Cum vox est tenuata viro ; canæque capillos
Diffimulant plumæ ; collumque à pectore longum
Porrigitur, digitosque ligat junctura rubentes.
Penna latus vestit : tenet os finè acumine rostrum : 10
Fit nova Cycnus avis : nec se cœloque, Jovique
Credidit, ut injustè missi memor ignis ab illo.
Stagna petit, patulosque lacus : ignemque perosus,
Quæ colat, elegit contraria flumina flammis.

Squalidus interea genitor Phaëtonis, et expers 15
Ipse sui decoris, qualis, cum deficit orbem,
Esse solet : lucemque odit, seque ipse, diemque :
Datque animum in luctus ; et luctibus adjicit iram :
Officiumque negat mundo. “ Satîs,” inquit, “ ab ævi
Sors mea principiis fuit irrequieta : pigetque 20
Actorum finè fine mihi, finè honore laborum.
Quilibet alter agat portantes lumina currus,
Si nemo est, omnesque Dei non posse fatentur ;
Ipse agat : ut saltem, dum nostras tentat habenas,

Orbatura

Orbatura patres aliquando fulmina ponat. 25
 Tunc sciet, ignipedum vires expertus equorum,
 Non meruisse necem, qui non bene rexerit illos."
 Talia dicentem circumstant omnia Solem.
 Numina : néve velit tenebras inducere rebus,
 Supplice voce rogant. Missos quoque Jupiter ignes 30
 Excusat, precibusque minas regaliter addit.
 [Colligit amentes, et adhuc terrore paventes,
 Phœbus equos ; stimuloque domans et verberare, sævit :
 Sævit enim, datumque objectat, et imputat illis.]

Europa ex Phœnicia in Cretam adveſta.

HAS ubi verborum pœnas mentisque profanæ
 Cepit Atlantiades ; dictas a Pallade terras
 Linqvit, et ingreditur jaſtatis æthera pennis.
 Sevocat hunc Genitor ; nec cauſam faſſus amoris,
 " Fide miniſter," ait, " juſſorum nate meorum, 5
 Pelle moram, ſolitoque celer delabere curſu :
 Quæque tuam matrem tellus à parte finiftrâ
 Suſpicit," (indigenæ Sidonida nomine dicunt)
 " Hanc pete : quodque procul montano gramine paſci
 Armentum regale vides ; ad littora verte." 10
 Dixit : et expulſi jamdudum monte juvenci
 Littora juſſa petunt : ubi magni filia regis
 Ludere virginibus Tyriis comitata ſolebat.
 Non bene conveniunt, nec in unâ ſede morantur,
 Majeſtas et amor. Sceptri gravitate relictâ ; 15
 Ille

Ille pater rectorque Deum, cui dextra trifulcis
Ignibus armata est, qui nutu contutit orbem,
Induitur tauri faciem : mistusque juvenis
Mugit, et in teneris formosus obambulat herbis.
Quippe color nivis est ; quam nec vestigia duri 20
Calcavere pedis, nec solvit aquaticus Auster.
Colla toris extant ; armis palearia pendent :
Cornua parva quidem ; sed quæ contendere possis
Facta manu, puraque magis perlucida gemmâ.
Nullæ in fronte minæ ; nec formidabile lumen ; 25
Pacem vultus habet. Miratur Agenore nata,
Quod tam formosus, quod prælia nulla minetur.
Sed, quamvis mitem, metuit contingere primo.
Mox adit : et flores ad candida porrigit ora.
Gaudet amans : et, dum veniat sperata voluptas, 30
Oscula dat manibus. Vix an, vix cætera differt,
Et nunc alludit, viridique exsultat in herba :
Nunc latus in fulvis niveum deponit arenis.
Paulatimque metu demto, modò pectora præbet
Virgineâ plaudenda manu : modò cornua fertis 35
Impedienda novis. Ausa est quoque regia virgo,
Nescia quem premeret, tergo confidere tauri :
Cum Deus à terrâ, siccoque à littore, sensim
Falsa pedum primis vestigia ponit in undis.
Indè abit ulterius, medique per æquora ponti 40
Fert prædam. Pavet hæc ; litusque ablata relictum
Respicit : et dextrâ cornum tenet ; altera dorso
Imposita est : tremulæ sinuantur flamine vestes.

LIB. III.

Cadmus, et Homines e dentibus Serpentinis orti.

JAMQUE Deus positâ fallacis imagine tauri,
 Se confessus erat ; Dictæaque rura tenebat.
 Cùm Pater ignarus Cadmo perquirere raptam
 Imperat : et pœnam, si non invenerit, addit
 Exfilium, factò pius et sceleratus eodem. 5
 Orbe pererrato (quis enim deprendere possit
 Furta Jovis ?) profugus patriamque, iramque parentis
 Vitat Agenorides ; Phœbique oracula supplex
 Consulit : et, quæ sit tellus habitanda, requirit.
 “ Bos tibi,” Phœbus ait, “ solis occurret in arvis, 10
 Nullum passa jugum, curvique immunis aratri :
 Hâc duce carpe vias : et, quâ requieverit herbâ,
 Mœnia fac condas : Bœotiaque illa vocato.”
 Vix bene Castalio Cadmus descenderat antro :
 Incustoditam lentè videt ire juvencam, 15
 Nullum servitii signum cervice gerentem.
 Subsequitur, pressoque legit vestigia gressu ;
 Auctoremque viæ Phœbum taciturnus adorat.
 Jam vada Cephisi, Panopesque evaserat arva :
 Bos stetit : et, tollens spatiosam cornibus altis 20
 Ad cœlum frontem, mugitibus impulit auras.
 Atque ita, respiciens comites sua terga sequentes,
 Procubuit, tenerâque latus submisit in herbâ.
 Cadmus agit grates ; peregrinæque oscula terræ

Figit :

Figit : et ignotos montes agrosque salutat. 25
 Sacra Jovi facturus erat : jubet ire ministros,
 Et petere è vivis libandas fontibus undas.
 Sylva vetus stabat nullâ violata securi.
 Est specus in medio, virgis ac vimine densus,
 Efficiens humilem lapidum compagibus arcum ; 30
 Uberibus fœcundus aquis. Hôc conditus antro
 Martius anguis erat, cristis præsignis et auro.
 Igne micant oculi ; corpus tumet omne veneno :
 Tresque vibrant linguæ : triplici stant ordine dentes.
 Quem postquam Tyriâ lucum de gente profecti 35
 Infausto tetigère gradu ; demissaque in undas
 Urna dedit sonitum ; longo caput extulit antro
 Cæruleus serpens ; horrendaque sibila misit.
 Effluxère urnæ manibus : sanguisque relinquit.
 Corpus, et attonitos tremor subitus occupat artus. 40
 Ille volubilibus squamosos nexibus orbes
 Torquet, et immensos saltu sinuatur in arcus :
 Ac mediâ plus parte leves erectus in auras
 Despicit omne nemus : tantoque est corpore, quanto,
 Si totum spectes, geminas qui separat Arctos. 45
 Nec mora : Phœnicas (sive illi tela parabant,
 Sive fugam ; sive ipse timor prohibebat utrumque)
 Occupat ; hos morfu, longis complexibus illos ;
 Hos necat afflatos funesti tabe veneni.
 Fecerat exiguas jam Sol altissimus umbras : 50
 Quæ mora sit fociis, miratur Agenore natus ;
 Vestigatque viros. Tegimen derepta leoni

Pellis erat : telum splendenti lancea ferro,
 Et jaculum ; teloque animus præstantior omni.
 Ut nemus intravit, letataque corpora vidit, 55
 Victoremque supra spatiosi corporis hostem
 Tristia sanguineâ lambentem vulnera linguâ ;
 " Aut ultor vestræ, fidissima corpora, mortis,
 Aut comes," inquit, " ero." Dixit : dextrâque molarem
 Sustulit ; et magnum magno conamine misit. 60
 Illius impulsu cùm turribus ardua celsis
 Mœnia mota forent ; serpens finè vulnere mansit.
 Loriceque modo squamis defensus, et atræ
 Duritiâ pellis, validos cute repulit ictus.
 At non duritiâ jaculum quoque vincit eadem ; 65
 Quod medio lentæ fixum curvamine spinæ
 Constitit ; et toto descendit in ilia ferro.
 Ille dolore ferox caput in sua terga retorfit :
 Vulneraque adspexit, fixumque hastile momordit.
 Idque, ubi vi multâ partem labefecit in omnem, 70
 Vix tergo eripuit. Ferrum tamen ossibus hæret.
 Tum verò, postquam solitas accessit ad iras
 Plaga recens, plenîs tumuerunt guttura venis :
 Spumaque pestiferos circumfluit albida rictus :
 Terraque rasa sonat squamis : quique halitus exit 75
 Ore niger Stygio, vitiatas inficit auras.
 Ipse modò immensum spiris facientibus orbem
 Cingitur : interdum longâ trabe rectior exit.
 Impete nunc vasto, seu concitus imbribus amnis,
 Fertur, et obstantes proturbat pectore sylvas. 80

Cedit

Cedit Agenorides paulùm : spolioque leonis
 Sustinet incurfus ; instantiaque ora retardat
 Cuspide prætentâ. Furit ille, et inania duro
 Vulnere dat ferro : figitque in acumine dentes.
 Jamque venenifero sanguis manare palato 85
 Cœperat ; et virides aspergine tinxerat herbas :
 Sed leve vulnus erat : quia se retrahebat ab ictu ;
 Læsaque colla dabat retro ; plagamque sedere
 Cedendo arcebat, nec longiùs ire finebat.
 Donec Agenorides conjectum in gutture ferrum 90
 Usque sequens pressit : dum retro quercus eunti
 Obstitit ; et fixa est pariter cum robore cervix.
 Pondere serpentis curvata est arbor, et imæ
 Parte flagellari gemit sua robora caudæ.
 Dum spatium victor victi considerat hostis ; 95
 Vox subitò audita est : (neque erat cognoscere prom-
 tum
 Undè ; sed audita est) “ Quid, Agenore nate, perem-
 tum
 Serpentem spectas ? et tu spectabere serpens.
 Ille diu pavidus, pariter cum mente colorem
 Perdiderat ; gelidoque comæ terrore rigeabant. 100
 Ecce viri fautrix, superas delapsa per auras
 Pallas adest : motæque jubet supponere terræ
 Vipereos dentes populi incrementa futuri.”
 Paret : et, ut presso sulcum patefecit aratro,
 Spargit humi jussos, mortalia semina, dentes. 105
 Inde (fide majus) glebæ cœpêre moveri :

Primaque de fulcis acies apparuit hastæ.
 Tegmina mox capitum picto nutantia cono :
 Mox humeri pectusque, onerataque brachia telis
 Existunt : crescitque seges clypeata virorum. 110
 Sic, ubi tolluntur festis aulæa theatris,
 Surgere signa solent : primumque ostendere vultum ;
 Cætera paulatim : placidoque educta tenore
 Tota patent ; imoque pedes in margine ponunt.
 Territus hoste novo Cadmus capere arma parabat : 115
 " Ne cape, de populo, quem terra creaverat," unus
 Exclamat ; " nec te civilibus inferre bellis."
 Atque ita terrigenis rigido de fratribus unum
 Cominûs ense ferit : jaculo cadit eminûs ipse.
 Hic quoque, qui leto dederat, non longiûs illo 120
 Vivit, et exspirat, modò quas acceperat, auras.
 Exemploque pari furit omnis turba : suoque
 Marte cadunt subiti per mutua vulnera fratres.
 Jamque brevis spatium vitæ sortita juvenus
 Sanguineam trepido plangebant pectore matrem : 125
 Quinque superstitibus : quorum fuit unus Echion.
 Is sua jecit humi, monitu Tritonidis, arma ;
 Fraternalæque fidem pacis petiitque, deditque.
 Hos operis comites habuit Sidonius hospes ;
 Cùm posuit jussam Phœbeis sortibus urbem. 130

A C T Æ O N *in Cervum.*

J A M stabant Thebæ : poteras jam, Cadme, videri
Exfilio felix : soceri tibi Marsque Venusque
Contigerant. Huc adde genus de conjuge tantâ,
Tot natos, natasque, et, pignora cara, nepotes.
Hos quoque jam juvenes. Sed scilicet, ultima semper
Exspectanda dies homini ; dicique beatus 6
Ante obitum nemo supremaque funera debet.

Prima nepos inter tot res tibi, Cadme, secundas
Causa fuit luctûs, alienaque cornua fronti
Addita, vosque canes satiatae sanguine herili. 10
At bene si quæras ; Fortunæ crimen in illo,
Non scelus invenies. Quod enim scelus error habebat ?
Mons erat, infectus variarum cæde ferarum,
Jamque dies rerum medias contraxerat umbras,
Et Sol ex æquo metâ distabat utrâque ; 15
Cum juvenis placido per devia lustra vagantes
Participes operum compellat Hyantius ore :
Lina madent, comites, ferrumque cruore ferarum :
Fortunaque dies habuit fati. Altera lucem
Cum croceis inuenta rotis Aurora reducet ; 20
Propositum repetamus opus. Nunc Phoebus utrâque
Distat idem terrâ ; finditque vaporibus arva.
Sistite opus præsens : nodosaque tollite lina.
Jussa viri faciunt : intermittuntque laborem.

Vallis

Vallis erat piceis et acutâ densa cupressu, 25
 Nomine Gargaphie, fuccinctæ sacra Dianæ :
 Cujus in extremo est antrum nemorale recessu,
 Arte laboratum nullâ : simulaverat artem
 Ingenio Natura suo. Nam pumice vivo,
 Et levibus tophis nativum duxerat arcum. 30
 Fons sonat à dextrâ, tenui perlucidus undâ,
 Margine gramineo patulos incinctus hiatus.
 Hic Dea sylvarum, venatu fessa, solebat
 Virgineos artus liquido perfundere rore.
 Quò postquam subiit : Nympharum tradidit uni 35
 Arinigeræ jaculum, pharetramque, arcusque retentos.
 Altera depositæ subjecit brachia pallæ.
 Vincla duæ pedibus demunt. Nam doctior illis
 Ismenis Crocale, sparsos per colla capillos
 Colligit in nodum ; quamvis erat ipsa solutis. 40
 Excipiunt laticem Nipheque, Hyaieque, Rhanisque,
 Et Psecas, et Phiale ; funduntque capacibus urnis.
 Dumque ibi perluitur solitâ Titania lymphâ,
 Ecce nepos Cadmi, dilatâ parte laborum,
 [Per nemus ignotum non certis passibus errans,] 45
 Pervenit in lucum : sic illum fata ferebant,
 Qui simul intravit rorantia fontibus antra ;
 Sicut erant, viso nudæ sua pectora Nymphæ
 Percussere viro : subitisque ululatibus omne
 Implevêre nemus : circumfusæque Dianam 50
 Corporibus texêre suis. Tamen altior illis
 Ipsa Dea est, colloque tenus supereminet omnes.

Qui

Qui color infectis adversi Solis ab ictu
Nubibus esse solet, aut purpureæ Auroræ :
Is fuit in vultu visæ finè veste Dianæ. 55

Quæ quanquam comitum turbâ stipata suarum,
In latus obliquum tamen adstitit : oraque retrò
Flexit : et ut vellet promptas habuisse sagittas ;
Quas habuit, sic hausit aquas : vultumque virilem
Perfudit : spargensque comas ultricibus undis, 60
Addidit hæc cladis prænuntia verba futuræ :

“ Nunc tibi me posito visam velamine narres,
Sì poteris narrare, licet.” Nec plura minata,
Dat sparso capiti vivacis cornua cervi :
Dat spatium collo : summasque cacuminat aures : 65
Cum pedibusque manus, cum longis brachia mutat
Cruribus : et velat maculoso vellere corpus.

Additus et pavor est. Fugit Autonoeïus heros :
Et se tam celerem cursu miratur in ipso.

[Ut verò solitis sua cornua vidit in undis] 70

“ Me miserum ! ” dicturus erat : vox nulla secuta est.
Ingemuit ; vox illa fuit ; lacrymæque per ora
Non sua fluxerunt : mens tantùm pristina mansit.

Quid faciat ? repetatne domum et regalia tecta ?
An lateat sylvis ? timor hoc, pudor impedit illud. 75
Dum dubitat, videre canes : primusque Melampus,
Ichnobatesque sagax latratu signa dedêre ;
Gnoffius Ichnobates, Spartanâ gente Melampus.
Indè ruunt alii rapidâ velociùs aurâ,
Pamphagus, et Dorceus, et Oribasus, Arcades omnes :

Nebro-

Nebrophonosque valens, et trux cum Lælapè Theron,
 Et pedibus Pterelas, et naribus utilis Agre,
 Hylæusque fero nuper percussus ab apro,
 Deque lupo concepta Nape, pecudesque secuta
 Pœmenis, et natis comitata Harpyia duobus, 85
 Et substrieta gerens Sicyonius ilia Ladon :
 Et Dromas, et Canace, Sticteque, et Tigris, et Alce,
 Et nives Leucon, et villis Asbolus atris,
 Prævalidusque Lacon, et cursu fortis Aëllø,
 Et Thous, et Cyprio velox cum fratre Lycisce : 90
 Et nigram medio frontem distinctus ab albo
 Harpalos et Melaneus, hirsutaque corpore Lachne ;
 Et patre Dictæo, sed matre Laconide nati,
 Labros, et Agriodos, et acutæ vocis Hylætor :
 Quosque referre mora est. Ea turba cupidine prædæ
 Per rupes scopulosque, adituque carentia saxa, 96
 Quà via difficilis, quâque est via nulla, feruntur.
 Ille fugit, per quæ fuerat loca sæpe secutus.
 Heu famulos fugit ipse suos ! clamare libebat,
 [“ Aëtæon ego sum : dominum cognoscite vestrum.”]
 Verba animo defunt : resonat latratibus æther. 101
 Prima Melanchætes in tergo vulnera fecit :
 Proxima Theridamas ; Oresitrophos hæsit in armo.
 Tardiùs exierant ; sed per compendia montis
 Anticipata via est : dominum retinentibus illis 105
 Cætera turba coit, confertque in corpore dentes.
 Jam loca vulneribus defunt : gemit ille, sonumque,
 Et, si non hominis, quem non tamen edere possit
 Cervus,

Cervus, habet : mœstisque replet juga nota querelis :
 Et genibus supplex pronis, similisque roganti, 110
 Circumfert tacitos, tanquam sua brachia, vultus.
 At comites rapidum solitis latratibus agmen
 Ignari instigant, oculisque Actæona quærunt ;
 Et velut absentem certatim Actæona clamant.
 Ad nomen caput ille refert : ut abesse queruntur, 115
 Nec capere oblatae segnem spectacula prædæ,
 Vellet abesse quidem ; sed adest : velletque videre,
 Non etiam sentire, canum fera facta suorum.
 Undique circumstant :mersisque in corpore rostris
 Dilacerant falsi dominum sub imagine cervi. 120

N A R C I S S U S *in Florem.*

FONS erat illimis, nitidis argenteus undis,
 Quem neque pastores, neque pastæ monte ca-
 pellæ
 Contigerant aliudve pecus : quem nulla volucris,
 Nec fera turbârat, nec lapsus ab arbore ramus.
 Gramen erat circà, quod proximus humor alebat : 5
 Sylvaque, sole lacum passura tepescere nullo.
 Hic puer, et studio venandi lassus et æstu,
 Procubuit ; faciemque loci, fontemque secutus.
 Dumque sitim sedare cupit, fitis altera crevit.
 Dumque bibit, visæ correptus imagine formæ, 10

H

Rem

Rem finè corpore amat : corpus putat esse, quod umbra est.

Adstupet ipse sibi : vultuque immotus eodem
 Hæret, ut è Pario formatum marmore signum.
 Spectat humi positus geminum, sua lumina, fidus,
 Et dignos Baccho digitos, et Apolline crines : 15
 Impubesque genas, et eburnea colla, decusque
 Oris, et in niveo mistum candore ruborem :
 Cunctaque miratur, quibus est mirabilis ; ipse
 Se cupit imprudens ; et, qui probat, ipse probatur.
 Dumque petit, petitur : pariterque incendit, et ardet.
 Irrita fallaci quoties dedit oscula fonti ! 21

In medias quoties, visum captantia collum,
 Brachia merfit aquas ; nec se deprendit in illis ?
 Quid videat, nescit ; sed, quod videt, uritur illo :
 Atque oculos idem, qui decipit, incitat error. 25
 “ Credule, quid frustra simulachra fugacia captas ?
 Quod petis, est nusquam : quod amas, avertere, perdes.

Ista repercussæ, quam cernis, imaginis umbra est.
 Nil habet ista sui : tecumque venitque, manetque :
 Tecum discedat ; si tu discedere possis.” 30
 Non illum Cereris, non illum cura quietis
 Abstrahere indè potest : sed opacâ fusus in herbâ
 Spectat inexplèto mendacem lumine formantem :
 Perque oculos perit ipse suos, paulumque levatus,
 Ad circumstantes tendens sua brachia sylvas, 35
 “ Ecquis iò sylvæ, crudeliùs,” inquit, “ amavit ?

Scitis

Scitis enim, et multis latebra opportuna fuistis.
Ecquem cū vestræ tot agantur sæcula vitæ,
Qui sic tabuerit, longo meministis in ævo?
Et placet, et video: sed quod videoque, placetque, 40
Non tamen invenio: tantus tenet error amantem.
Quoque magis doleam; nec nos mare separat ingens,
Nec via, nec montes, nec clausis mœnia portis:
Exiguâ prohibemur aquâ: cupit ipse teneri.
Nam quoties liquidis porreximus oscula lymphis; 45
Hic toties ad me resupino nititur ore.
Posse putes tangi. Minimum est quod amantibus obstat.
Quisquis es, huc exi. Quid me, puer unice, fallis?
Quove petitus abis? certè nec forma, nec ætas
Est mea, quam fugias: et amârunt me quoque Nym-
phæ. 50

Spem mihi nescio quam vultu promittis amico:
Cumque ego porrexi tibi brachia, porrigis ultro:
Cūm risi, adrides. Lacrymas quoque sæpe notavi,
Me lacrymante, tuas. Nutu quoque signa remittis:
Et, quantum motu formosi suspicor oris, 55
Verba refers, aures non pervenientia nostras.
In te ego sum, sensi: nec me mea fallit imago.
Uror amore mei. Flammas moveoque feroque.
Quid faciam? roger, anne rogem? quid deinde rogabo?
Quod cupio mecum est, inopem me copia fecit. 60
Jamque dolor vires adimit? nec tempora vitæ
Longa meæ superant: primoque extinguior in ævo.
Nec mihi mors gravis est, posituro morte dolores.

Hic, qui diligitur, vellem diuturnior esset.

Nunc duo concordēs animā moriemur in unā." 65

Dixit, et ad faciem rediit malè sanus eandem ;

Et lacrymis turbavit aquas : obscuraque moto

Reddita forma lacu est. Quam cū vidisset abire ;

" Quò fugis? oro, mane; nec me, crudelis, amantem

Defere," clamavit. " Liceat, quod tangere non est, 70

Adspicere; et misero præbere alimenta furori."

Dumque dolet, summā vestem deduxit ab orâ,

Nudaque marmoreis percussit pectora palmis.

Pectora traxerunt tenuem percussa ruborem.

Non aliter, quam poma solent: quæ candida parte, 75

Parte rubent: aut ut variis solet uva racemis

Ducere purpureum, nondum matura, colorem.

Quæ simul aspexit liquefactâ rursus in undâ ;

Non tulit ulteriùs: sed, ut intabescere flavæ

Ignē levi ceræ, matutinæve pruinae

80

Sole tepente solent; sic attenuatus amore

Liquitur, et cæco paulatim carpitur igni.

Et neque jam color est misto candore rubori ;

Nec vigor, et vires et quæ modò visa placebant,

Nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo.

Quæ tamen ut vidit, quamvis irata memorque, 86

Indoluit: quotiesque puer miserabilis, " Eheu,"

Dixerat; hæc resonis iterabat vocibus, " Eheu."

Cumque suos manibus percusserat ille lacertos,

Hæc quoque reddebat sonitum plangoris eundem. 90

Ultima

Ultima vox solitam fuit hæc spectantis in undam,
 Heu frustra, dilecte puer ! totidemque remisit
 Verba locus : dictoque "Vale, Vale" inquit et Echo.
 Ille caput viridi fessum submisit in herbâ.

Lumina nox claudit, domini mirantia formam. 95

Tum quoque se, postquam est internâ sede receptus,
 In Stygia spectabat aquâ. Planxere sorores
 Maïdes : et sectos fratri posuere capillos.

Planxere et Dryades. Plangentibus affonat Echo :
 Jamque rogam, quassasque faces, feretrumque para-
 bant : 100

Nusquam corpus erat. Croceum pro corpore florem
 Inveniunt, foliis medium cingentibus albis.

BACCHI *Nativitas.*

RUMOR in ambiguo est : aliis violentior æquo
 Visa Dea est : alii laudant, dignamque severâ
 Virginitate vocant. Pars invenit utraque causas.
 Sola Jovis conjux non tam culpæne probæne
 Eloquitur, quàm clade domûs ab Agenore ductæ 5
 Gaudet : et à Tyriâ collectum pellice transfert
 In generis socios odium. Subit ecce priori
 Causa recens ; gravidamque dolet de semine magni
 Esse Jovis Semelen. Tum linguam ad jurgia solvit.
 "Profeci quid enim toties per jurgia ?" dixit. 10
 " Ipsa petenda mihi est : ipsam, si maxima Juno

Ritè

Ritè vocor, perdam ; si me gemmantia dextrâ
 Sceptra tenere decet : si sum regina, Jovisque
 Et soror et conjux. Certè soror. At puto furto
 Contentam : et thalami brevis est injuria nostri. 15
 Concipit, id deerat : manifesta que crimina pleno
 Fert utero : et mater, quod vix mihi contigit uni,
 De Jove vult fieri. Tanta est fiducia formæ.
 Fallat eam faxo : nec sim Saturnia ; si non
 Ab Jove merfa suo Stygias penetrârît in undas." 20
 Surgit ab his folio, fulvâque recondita nube
 Limen adit Semeles. Nec nubes antè removit,
 Quàm simulavit anum : posuitque ad tempora canos :
 Sulcavitque cutem rugis : et curva trementi
 Membra tulit passu : vocem quoque fecit anilem. 25
 Ipsaque fit Beroë, Semeles Epidauria nutrix.
 Ergo ubi, captato sermone, diuque loquendo,
 Ad nomen venêre Jovis ; suspirat : et, " Optem
 Jupiter ut sit," ait : " metuo tamen omnia. Multi
 Nomine Divorum thalamos subiêre pudicos. 30
 Nec tamen esse Jovem satîs est : det pignus amoris ;
 Si modò verus is est : quantusque, et qualis ab altâ
 Junone excipitur ; tantus, talisque rogato
 Det tibi complexus : suaque antè insignia fumat."
 Talibus ignaram Juno Cadmeïda dictis 35
 Formârat. Rogat illa Jovem finè nomine munus.
 Cui Deus : " Elige," ait : nullam patiere repulsam.
 Quoque magis credas ; Stygii quoque conscia sunt
 Numina torrentis : timor et Deus ille Deorum.

Læta malo, nimiumque potens, perituraque amantis 40
Obsequio Semele, Qualem Saturnia" dixit,
" Te solet amplecti, Veneris cùm fœdus initis,
Da mihi te talem." Voluit Deus ora loquentis
Opprimere. Exierat jam vox properata sub auras.
Ingemuit: neque enim non hæc optâsse, neque ille 45
Non jurâsse potest. Ergo mœstissimus altum
Æthera conscendit; nutuque sequentia traxit
Nubila: quîs nimbos, immistaque fulgura ventis
Addidit, et tonitrus, et inevitabile fulmen.
Quâ tamen usque potest, vires sibi demere tentat, 50
Nec, quo centimanum dejecerat igitur Typhœa,
Nunc armatur eo: nimium feritatis in illo.
Est aliud levius fulmen; cui dextra Cyclopum
Sævitiæ, flammæque minus, minus addidit iræ:
Tela secunda vocant Superi. Capit illa; domumque
Intrat Agenoream. Corpus mortale tumultus 55
Non tulit æthereos; donisque jugalibus arsit.
Imperfectus adhuc infans genitricis ab alvo
Eripitur, patrioque tener (si credere dignum)
Insuitur femori; maternaque tempora complet. 60
Furtim illum primis Ino martertera cunis
Educat. Inde datum Nymphæ Nyseïdes antris
Occuluere suis; lactisque alimenta dedêre.

PENTHEUS *contra* BACCHUM *furens.*

COGNITA res meritam vati per Achæïdas urbes
 Attulerat famam: nomenque erat auguris ingens.
 Spernit Echionides tamen hunc, ex omnibus unus
 Contemtor Superûm Pentheus: præsagaque ridet
 Verba senis: tenebrasque et cladem lucis ademtæ 5
 Objicit. Ille movens albertia tempora canis,
 “Quâm felix esses, si tu quoque luminis hujus
 “Orbus,” ait, “fieres; ne Bacchica sacra videres!
 Jamque dies aderit, jamque haud procul auguror esse;
 Quâ novus hûc veniat, proles Semeleïa, Liber. 10
 Quem nisi templorum fueris dignatus honore;
 Mille lacer spargere locis: et sanguine sylvas
 Fœdabis, matrentque tuam, matrisque sorores.
 Evenient: neque enim dignabere numen honore:
 Meque sub his tenebris nimium vidisse quereris.” 15
 Talia dicentem proturbat Echione natus.
 Dicta fides sequitur; responsaque vatis aguntur.
 Liber adest: festisque fremunt ululatibus agri.
 Turba ruunt: mistæque vitis matresque nurusque,
 Vulgusque, proceresque, ignota ad sacra feruntur. 20
 “Quis furor, anguigenæ, proles Mavortia, vestras
 Attonuit mentes?” Pentheus ait. “Æræne tantum
 Ære repulsa valent? et adunco tibia cornu?
 Et magicæ fraudes? ut quos non belliger ensis,

Non

Non tuba terruerint, non strictis agmina telis ; 25
Fœminæ voces, et mœta infania vino,
Obscœnique greges, et inania tympana vincant !
Vôsne, fenes, mirer ; qui longa per æquora vecti
Hâc Tyron, hâc profugos posuistis sede Penates :
Nunc finitis sine Marte capi ? vôsne, acrior ætas, 30
O juvenes, propiorque meæ ; quos arma tenere,
Non thyrsos ; geleâque tegi, non fronde decebat ;
Este, precor, memores, quâ sitis stirpe creati :
Illiusque animos, qui multos perdidit unus,
Sumite serpentis. Pro fontibus ille lacuque 35
Interiit : at vos pro famâ vincite vestrâ.
Ille dedit leto fortes : vos pellite molles,
Et patrium revocate decus. Si fata vetabant
Stare diu Thebas ; utinam tormenta virique
Mœnia diruerent : ferrumque ignisque sonarent ! 40
Essemus miseri sinè crimine : forsque querenda,
Non celanda foret : lacrymæque pudore carerent.
At nunc à puero Thebæ capientur inermi :
Quem neque bella juvant, nec tela, nec usus equorum ;
Sed madidus myrrhâ crinis, mollesque coronæ, 45
Purpuraque, et pictis intextum vestibibus aurum.
Quem quidem ego ætutum (modò vos absistite) cogam
Assumtumque patrem, commentaque sacra fateri.
An satis Acrisio est animi, contemnere varium
Numen, et Argolicas venienti claudere portas ; 50
Pentheæ terrebit cum totis advena Thebis ?
Ite citi, (famulis hoc imperat) ite, ducemque

Attrahite huc vinctum. Jussis mora segnis abesto."
Hunc avus, hunc Athamas, hunc cætera turba suo-
rum

Corripiunt dictis ; frustra que inhibere laborant. 55

Acrior admonitu est ; irritaturque retenta,
Et crescit rabies : remoraminaque ipsa nocebant.

Sic ego torrentem, quâ nil obstabat eunti,
Leniùs, et modico strepitu decurrere vidi.

At, quâcunque trabes obstructaque saxa tenebant, 60
Spumeus et fervens, et ab objice sævior ibat.

Ecce cruentati redeunt : et, Bacchus ubi esset,
Quærenti domino, Bacchum vidisse negârunt.

Hunc, dixêre, tamen comitem, famulumque sacrorum
Cepimus ; et tradunt manibus post terga ligatis. 65

*Nautæ in DELPHINOS conversi, et PENTHEUS à
BACCHIS discerptus.*

ASPICIT hunc oculis Pentheus, quos ira tre-
mendos

Fecerat : et, quanquam poenæ vix tempora differt

"O periture, tuâque aliis documenta dature

Morte," ait, "ede tuum nomen, nomenque parentum,
Et patriam ; morisque novi cur sacra frequentes." 5

Ille metu vacuus, "Nomen mihi," dixit, "Accoetas ;
Patria Mæonia est : humili de plebe parentes.

Non

Non mihi, quæ duri çolarent, pater, arva juvenci,
 Lanigerosve greges, non ulla armenta reliquit.
 Pauper et ipse fuit : linoque solebat et hamo 10
 Decipere, et calamo salientes ducere pisces.
 Ars illi sua census erat. Cùm traderet artem ;
 “ Accipe, quas habeo, studii successor et hæres,”
 Dixit, “ opes : moriensque mihi nihil ille reliquit
 Præter aquas. Unum hoc possum appellare paternum,
 Mox ego, ne scopulis hærerem semper in îsdem 16
 Addidici regimen, dextrâ moderante, carinæ
 Flectere : et Oleniæ fidus pluviale capellæ,
 Taygetenque, Hyadasque oculis, Arctonque notavi,
 Ventorumque domos, et portus puppibus aptos. 20
 Fortè petens Delon, Diæ telluris ad oras
 Applicor, et dextris adducor littora remis :
 Doque leves saltus : udæque immittor arenæ.
 Nox ubi consumpta est ; Aurora rubescere primùm
 Coeperat : exsurgo, laticesque inferre recentes 25
 Admoneo ; monstroque viam, quæ ducat ad undas.
 Ipse, quid aura mihi tumulto promittat ab alto,
 Prospicio : comitesque voco, repetoque carinam.
 Adsumus en, inquit, sociorum primus Opheltes :
 Utque putat, prædam deserto nactus in agro, 30
 Virgineâ puerum ducit per littora formâ.
 Ille, mero somnoque gravis, titubare videtur ;
 Vixque sequi. Specto cultum, faciemque, gradumque :
 Nil ibi, quod posset credi mortale, videbam.
 Et sensi, et dixi sociis, Quod numen in isto 35

Corpore fit dubito : sed corpore numen in isto est.

Quisquis es, ô faveas, nostrisque laboribus adfis.

His quoque des veniam. Pro nobis mitte precari,

Dictys ait : quo non alius conscendere summas

Ocyor antennis, prensoque rudente relabi. 40

Hoc Libys, hoc flavus, proræ tutela Melanthus,

Hoc probat Alcimedon : et, qui requiemque modum-
que

Voce dabat remis, animorum hortator Epopeus :

Hoc omnes alij. Prædæ tam cæca cupido est.

Non tamen hanc sacro violari pondere pinum 45

Perpetiar, dixi : pars hic mihi maxima juris.

Inque aditu obfisto. Furit audacissimus omni

De numero Lycabas : qui Thuscâ pulsus ab urbe

Exfilium, dira poenam pro cæde, luebat.

Is mihi, dum resto, juvenili guttura pugno 50

Rupit : et excussum misisset in æquora ; si non

Hæsissem, quamvis amens, in fune retentus."

Impia turba probant factum. Tum denique Bacchus,
(Bacchus enim fuerat) veluti clamore solutus

Sit, sopor, aque mero redeant in pectora sensus ; 55

" Quid facitis ? Quis clamor," ait ? " Quâ, dicite,

nautæ,

Huc ope perveni ? Quo me deferre paratis ?

Pone metum, Proreus, et quos contingere portus

Ede velis," dixit. " Terra sistere petitiâ.

Naxon," ait Liber, " cursus advertite vestros. 60

Illa mihi domus est : vobis erit hospita tellus.

Per mare fallaces, perque omnia numina jurant

Sic fore : meque jubent pictæ dare vela carinæ.
Dextera Naxos erat. Dextrâ mihi lintea danti,
Quid facis, ô demens? Quis te furor, inquit, Accete, 65
Pro se quisque, tenet? lævam pete. Maxima nutu
Pars mihi significat; pars, quid velit, aure fufurrat.
Obstupui: Capiatque alius moderamina, dixi:
Meque ministerio scelerisque artisque removi.
Increpor à cunctis; totumque immurmurat agmen. 70
E quibus Æthalion, Te scilicet omnis in uno
Nostra salus posita est? ait, et subit ipse: meumque
Explet opus: Naxoque petit diversa relicta."

Tum Deus illudens, tanquam modò denique fraudem
Senferit, è puppi pontum prospectat aduncâ. 75
Et flenti similis, " Non hæc mihi littora, nautæ,
Promisistis," ait: " non hæc mihi terra rogata est,
Quo merui poenam facto? Quæ gloria vestra est,
Si puerum juvenes, si multi fallitis unum?
Jamdudum flebam. Lacrymas manus impia nostras 80
Ridet: et impellit properantibus æquora remis.
Pe, tibi nunc ipsum (nec enim præsentior illo
Est Deus) adjurò, tam me tibi vera referre,
Quàm veri majora fide." Stetit æquore puppis
Haud aliter, quàm si ficcum navale teneret. 85
Illi admirantes remorum in verbere perstant:
Velaque deducunt; geminâque ope currere tentant.
Impediunt hederæ remos, nexuque recurvo
Serpunt; et gravidis distringunt vela corymbis.

Ipsæ,

Ipse, racemiferis frontem circumdatus uvis, 90
 Pampineis agit velatam frondibus hastam.
 Quem circa tigres, simulacraque inania lyncum,
 Pieta umque jacent fera corpora pantherarum.
 Exfluere viri; five hoc infania fecit,
 Corpor: primusque Medon nigrescere pinnis 95
 Corpore depresso, et spinæ curvamina flecti
 Incipit. Huic Lycabas, "In quæ miracula," dixit,
 "Verteris?" et lati rictus, et panda loquenti
 Naris erat, squammamque cutis durata trahebat.
 At Libys, obstantes dum vult obvertere remos, 100
 In spatium resilire manus breve vidit: et illas
 Jam non esse manus: jam pinnas posse vocari.
 Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
 Brachia non habuit; truncoque repandus in undas
 Corpore defiluit. Falcata novissima cauda est, 105
 Qualia dividuæ sinuantur cornua Lunæ.
 Undique dant saltus: multaque aspergine rorant:
 Emerguntque iterum: redeuntque sub æquora rursus:
 Inque chori ludunt speciem: lascivaque jactant
 Corpor; et acceptum patulis mare naribus efflant. 110
 De modò viginti (tot enim ratis illa ferebat)
 Restabam solus. Pavidum, gelidumque trementi
 Corpore, vixque meum firmat Deus, "Excute," di-
 cens,
 "Corde metum, Diamque tene. Delatus in illam
 Accensis aris, Baccheia sacra frequento. 115
 Præbuimus longis, Pentheus, ambagibus aures,
 Inquit:

Inquit : ut ira morâ vires absumere posset
Præcipitem famuli rapite hinc : cruciataque diris
Corpora tormentis Stygiæ dimittite nocti."

Protinus abstractus solidis Tyrrenus Accetes 120

Clauditur in tectis ; et dum crudelia iussæ

Instrumenta necis, ferrumque ignesque parantur

Sponte suâ patuisse fores, lapsasque lacertis

Sponte suâ, fama est, nullo solvente, catenas.

Perstat Echionides : nec jam jubet ire, sed ipse 125

Vadit, ubi, electus facienda ad sacra, Cithæron

Cantibus et clarâ bacchantum voce sonabat.

Ut fremit acer equus, cùm bellicus ære canoro

Signa dedit tubicen, pugnaeque assumit amorem :

Pentheas sic ictus longis ululatibus æther 130

Movet : et audito clangore recanduit ira.

Monte ferè medio est, cingentibus utima sylvis,

Purus ab arboribus, spectabilis undique campus.

Hic oculis illum cernentem sacra profanis

Prima videt, prima est insano concita motu, 135

Prima suum misso violavit Pentheas thyrsos

Mater : " Io, geminæ," clamavit, " adeste sorores.

Ille aper, in nostris errat qui maximus agris,

Ille mihi feriendus aper." Ruit omnis in unum 139

Turba furens. Cunctæ coërunt, cunctæque sequuntur,

Jam trepidum, jam verba minùs violenta loquentem,

Jam se damnantem, jam se peccasse fatentem.

Saucius ille tamen, " Fer opem, Matertera," dixit,

" Autonoe : moveant animos Actæonis umbræ."

Illa

Illa quid Actæon nescit ; dextramque precanti 145
 Abstulit : Inoö lacerata est altera raptu.
 Non habet infelix quæ matri brachia tendat :
 Trunca sed ostendens disjectis corpora membris,
 Adspice, mater, ait. Vifis ululavit Agave ;
 Collaque jactavit, movitque per aëra crinem : 150
 Avulsumque caput digitis complexa cruentis
 Clamat, Iö comites, opus hæc victoria nostrum est.
 Non citius frondes autumnno frigore tactas,
 Jamque malè hærentes altâ rapit arbore ventus ;
 Quàm sunt membra viri manibus direpta nefandis. 155
 Talibus exemplis monitæ nova sacra frequentant,
 Thuraque dant, sanctasque colunt Ismenides aras.

LIB. IV.

DERKETIS *in Piscem*, SEMIRAMIS *in Columbam*,
 et NAIS *in Piscem*.

AT non Alcithoë Minyeïas orgia censet
 Accipienda Dei : sed adhuc temeraria Bacchum
 Progeniem negat esse Jovis : sociasque sorores
 Impietatis habet. Festum celebrare sacerdos,
 Immunesque operum dominas, famulasque fuorum 5
 Pectora pelle tegi, crinales solvere vittas,
 Serta comâ, manibus frondentes sumere thyrsos
 Jusserat : et sævam læsi fore numinis iram
 Vaticinatus erat. Parent matresque nurusque ;
 Telasque calathosque, infectaque pensa reponunt : 10
 Thuraque

Thuraque dant : Bacchumque vocant, Bromiumque,
Lyæumque,
Ignigenamque, fatumque iterum, solumque bimatrem.
Additur his Nyseus, indetonfusque Thyoneus,
Et cum Lenæo genialis confitor uvæ,
Nycteliusque, Eleleusque, parens, et Iacchus, et Evan :
Et quæ præterea per Graias plurima gentes 16
Nomina, Liber, habes ; tibi enim inconsumta Juventas,
Tu puer æternus : tu formosissimus alto
Conspiceris cœlo : tibi, cùm sine cornibus adstas,
Virgineum caput est : Oriens tibi victus, ad usque, 20
Decolor extremo qua cingitur India Gange.
Pentheia tu, venerande, bipenniferumque Lycurgum,
Sacrilegos mactas : Tyrrhenaque mittis in æquor
Corpora. Tu bijugum pictis insignia frænis
Colla premis lyncum : Bacchæ Satyrique sequuntur :
Quique senex ferulâ titubantes ebrius artus 26
Sustinet ; et pando non fortiter hæret asello.
Quacunque ingrederis, clamor juvenilis, et unâ
Fœmineæ voces, impulsaque tympana palmis,
Concavaque æra sonant, longoque foramine buxus 30
Pacatus mitisque, rogant Ismenides, adsis :
Jussaque sacra colunt. Solæ Minyeïdes intus,
Intempestivâ turbantes festa Minervâ,
Aut ducunt lanas, aut stamina pollice versant,
Aut hærent telæ, famulasque laboribus urgent. 35
E quibus una levi deducens pollice filum,

Dum cessant aliæ, commentaque sacra frequentant,
 " Nos quoque, quas Pallas, melior Dea, detinet,"
 inquit,

" Utile opus manuum vario sermone levemus :
 Perque vices aliquid, quod tempora longa videri 40
 Non sinat, in medium vacuas referamus ad aures."
 Dicta probant, primamque jubent narrare, sorores.
 Illa, quid e multis referat (nam plurima nôrat)
 Cogitat; et dubia est, de te, Babylonia, narret,
 Derceti, quam versâ squamis velantibus artus 45
 Stagna Palæstini credunt celebrâsse figurâ :
 An magis ut sumtis illius filia pennis
 Extremos albis in turribus egerit annos.
 Nais an ut cantu, nimiumque potentibus herbis,
 Verterit in tacitos juvenilia corpora pisces : 50
 Donec idem passa est. An, quæ poma alba ferebat,
 Ut nunc nigra ferat contactu sanguinis arbor.
 Hæc placet : hanc, quoniam vulgaris fabula non est,
 Talibus orsa modis, lanâ sua fila sequente.

PYRAMUS *et* THISBE.

PYRAMUS et Thisbe, juvenum pulcherrimus
alter,

Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis;
Contiguas tenuêre domos : ubi dicitur altam
Coëtilibus muris cinxisse Semiramis urbem.
Notitiam, primosque gradus vicinia fecit. 5
Tempore crevit amor : tadæ quoque jure cōssent,
Sed vetuere patres : Quod non potuere vetare,
Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.
Consciis omnis abest. Nutu signisque loquuntur.
Quoque magis tegitur, tectus magis æstuat ignis. 10
Fissus erat tenui rimâ, quam duxerat olim,
Cùm fieret paries domui communis utrique.
Id vitium nulli per sæcula longa notatum :
(Quid non sentit amor ?) primi sensistis amantes.
Et voci fecistis iter : tutæque per illud 15
Murmure blanditiæ minimo transire solebant.
Sæpe ut confiterant hinc Thisbe, Pyramus illinc ;
Inque vicem fuerat captatus anhelitus oris ;
“ Invide,” dñcebant, “ paries, quid amantibus obstat ?
Quantum erat, ut fineres nos toto corpore jungi ! 20
Aut hoc si nimium, vel ad oscula danda pateres !
Mec sumus ingrati. Tibi nos debere fatemur,
Quòd datus est verbis ad amicas transitus aures.”

Talia diversâ nequicquam fede locuti ;
 Sub noctem dixêre Vale ; partique dedêre 25
 Oscula quisque suæ, non pervenientia contrâ.
 Postera nocturnos Aurora removerat ignes,
 Solque pruinosas radiis siccaverat herbas :
 Ad solitum coïere locum. Tum murmure parvo
 Multa prius questi, statuunt, ut nocte silenti 30
 Fallere custodes, foribusque excedere tentent :
 Cumque domo exierint, urbis quoque tecta relin-
 quant :
 Neve sit errandum lato spatiantibus arvo ;
 Conveniant ad busta Nini : lateantque sub umbrâ
 Arboris. Arbor ibi niveis uberrima pomis 35
 Ardua morus erat, gelido contermina fonti.
 Pacta placent : et lux tardè discedere visa
 Præcipitatur aquis, et aquis nox surgit ab îsdem.
 Callida per tenebras, versato cardine, Thisbe
 Egreditur, fallitque suos : adopertaque vultum 40
 Pervenit ad tumulum ; dictâque sub arbore fedit.
 Audacem faciebat amor. Venit ecce recenti
 Cæpe læna boum spumantes oblita rictus,
 Depositura sitim vicini fontis in undâ.
 Quam procul ad Lunæ radios Babylonia Thisbe 45
 Vidit : et obscurum timido pede fugit in antrum.
 Dumque fugit, tergo velamina lapsa relinquit.
 Ut lea sæva sitim multâ compescuit undâ,
 Dum redit in sylvas, inventos fortè sine ipsâ
 Ore cruentato tenues laniavit amictus. 50

Seriùs egressus vestigia vidit in alto
 Pulvere certa feræ, totoque expalluit ore
 Pyramus. Ut verò vestem quoque sanguine tinctam
 Reperit; "Una duos nox," inquit, "perdet amantes:
 E quibus illa fuit longâ dignissima vitâ: 55
 Nostra nocens anima est. Ego te, miseranda, peremi,
 In loca plena metûs qui jussi nocte venires;
 Nec prior huc veni. Nostrum divellite corpus,
 Et scelerata fero consumite viscera morfu,
 O quicumque sub hâc habitatis rupe, leones!" 60
 Sed timidi est optare necem. Velamina Thisbes
 Tollit, et ad pactæ secum fert arboris umbram.
 Utque dedit notæ lacrymas, dedit oscula vesti:
 "Accipe nunc," inquit, "nostri quoque sanguinis
 haustus;"

Quoque erat accinctus, dimittit in illa ferrum. 65
 Nec morâ; ferventi moriens e vulnere traxit.
 Ut jacuit resupinus humi, cruor emicat altè;
 Non aliter, quàm cùm vitiato fistula plumbo
 Scinditur, et tenues stridente foramine longè
 Ejaculatur aquas, atque ictibus aëra rumpit. 70
 Arborei foetus aspergine cædis in atram
 Vertuntur faciem: madefactaque sanguine radix:
 Puniceo tingit pendentia mora colore.
 Ecce, metu nondum posito, ne fallat amantem;
 Illa redit: juvenemque oculis, animoque requirit: 75
 Quantaque vitârit narrare pericula gestit,
 Utque locum, et versam cognovit in arbore formam;
 (Sic facit incertam pomi color) hæret, an hæc sit.

Dum

Dum dubitat, tremebunda videt pulsare cruentum
 Membra solum ; retroque pedem tulit : oraque buxo
 Pallidiora gerens, exhorruit, æquoris instar, 81
 Quod tremit, exiguâ cùm summum stringitur aurâ.
 Sed postquam remorata suos cognovit amores,
 Percutit indignos claro plangore lacertos :
 Et laniata comas, amplexaque corpus amatum, 85
 Vulnera supplevit lacrymis ; fletumque cruori
 Miscuit : et gelidis in vultibus oscula figens,
 “ Pyrame,” clamavit, “ quis te mihi casus ademit ?
 Pyrame, responde. Tua te, carissime, Thisbe
 Nominat. Exaudi, vultusque attolle jacentes.” 90
 Ad nomen Thisbes, oculos jam morte gravatos
 Pyramus erexit, visâque recondidit illâ.
 Quæ postquam vestemque suam cognovit, et ense
 Vidit ebur vacuum ; “ Tua te manus,” inquit, “ a-
 morque
 Perdidit, infelix. Est et mihi fortis in unum 95
 Hoc manus : est et amor, dabit hic in vulnera vires.
 Persequar extinctum : letique miserrima dicar
 Causa, comesque tui : quique a me morte revelli,
 Heu solâ poteras, poteris nec morte revelli.
 Hoc tamen amborum verbis estote rogati, 100
 O multum miseri meus illiusque parentes,
 Ut, quos certus amor, quos hora novissima junxit,
 Componi tumulto non invideatis eodem.
 At tu, quæ ramis arbor miserabile corpus
 Nunc tegis unius, mox es tectura duorum ; 105
 Signa tene cædis : pullosque et luctibus aptos
 Semper

Semper habe foetus, gemini monumenta cruoris."

Dixit: et aptato pectus mucrone sub inum

Incubuit ferro; quod adhuc a cæde tepebat.

Vota tamen tetigere Deos; tetigere parentes; 110

Nam color in pomo est, ubi permaturuit, ater:

Quodque rogis superest, unâ requiescit in urnâ.

MINYÉIDES in Vespertilliones.

FINIS erat dictis; et adhuc Minyëia proles
Urget opus, spernitque Deum, festumque pro-
fanat:

Tympana cùm subitò non apparentia raucis

Obstrepuere sonis: et adunco tibia cornu,

Tinnulaque æra sonant: redolent myrrhæque, croci-
que:

Resque fide major, cœpere virescere telæ,

Inque hederæ faciem pendens frondescere vestis.

Pars abit in vites: et quæ modò fila fuerunt,

Palmite mutantur: de stamine pampinus exit:

Purpura fulgorem pictis accommodat uvis. 10

Jamque dies exactus erat, tempusque subibat,

Quod tu nec tenebras, nec possis dicere lucem;

Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.

Tecta repentè quati, pinguesque ardere videntur

Lampades, et rutilis collucere ignibus ædes: 15

Falsaque sævarum simulacra ululare ferarum.

Fumida

Fumida jamdudum latitant per tecta sorores ;
 Diversæque locis ignes ac lumina vitant.
 Dumque petunt latebras ; parvos membrana per artus
 Porrigitur, tenuique inducit brachia pennâ. 20
 Nec quâ perdiderint veterem ratione figuram
 Scire sinunt tenebræ. Non illas pluma levavit :
 Sustinuère tamen se perlucentibus alis.
 Conatæque loqui, minimam pro corpore vocem
 Emittunt ; peraguntque leves stridore querelas. 25
 Tecta que, non sylvas, celebrant : lucemque perosæ
 Nocte volant, seroque trahunt a vespere nomen.

INO et MELICERTA in Deos marinos.

TUM verò totis Bacchi memorabile Thebis
 Numen erat : magnasque novi matertera vires
 Narrat ubique Dei : de totque fororibus expers
 Una doloris erat, nisi quem fecêre sorores.
 Aspicit hanc natis, thalamoque Athamantis habentem 5
 Sublimes animos, et alumno numine, Juno ;
 Nec tulit ; et secum, " Potuit de pellice natus
 Vertere Mæonios, pelagoque immergere, nautas,
 Et laceranda suæ nati dare viscera matri,
 Et triplices operire novis Minyëidas alis : 10
 Nil poterit Juno, nisi inultos flere dolores ?
 Idque mihi fatis est ? hæc una potentia nostra est ?

Ipse

Ipse docet quid agam : (fas est et ab hoste doceri)
 Quidque furor valeat, Pentheâ cæde satisque
 Ac super ostendit. Cur non stimuletur, eatque 15
 Per cognata suis exempla furoribus Ino ?
 Est via declivis, funestâ nubila taxo :
 Ducit ad infernas per muta silentia sedes.
 Styx nebulas exhalat iners : umbræque recentes
 Descendunt illac, simulacraque functa sepulcris. . 20
 Pallor Hyemsque tenent latè loca senta : novique,
 Quâ sit iter, manes, Stygiam quod ducit ad urbem,
 Ignorant ; ubi sit nigri fera regia Ditis.
 Mille capax aditus, et apertas undique portas
 Urbs habet. Utque fretum de totâ flumina terrâ, 25
 Sic omnes animas locus accipit ille ; nec ulli
 Exiguus populo est, est, turbamve accedere sentit.
 Errant exsanguis sine corpore et ossibus umbræ :
 Parsque forum celebrant, pars imi testâ tyranni ;
 Pars alias artes, antiquæ imitamina vitæ. 30
 Sustinet ire illuc, cœlesti sede relictâ,
 (Tantum odiis iræque dabat) Saturnia Juno.
 Quò simul intravit, sacroque a corpore pressum
 Ingemuit limen ; tria Cerberus extulit ora :
 Et tres latratus simul edidit. Illa Sorores 35
 Nocte vocat genitas, grave et implacabile numen.
 (Carceris ante fores clausas adamante sedebant ;
 Deque suis atros pectebant crinibus angues.)
 Quam simul agnôrunt inter caliginis umbras ;
 Surrexêre Deæ. Sedes scelerata vocatur. 40

Viscera præbebat Tityos lanianda ; novemque
 Jugeribus distentus erat. Tibi, Tantale, nullæ
 Deprenduntur aquæ : quæque imminet, effugit ar-
 bos,

Aut petis, aut urges ruiturum, Sisyphæ, saxum.
 Volvitur Ixion : et se sequiturque fugitique. 45

Molirique suis letum patrue libus ausæ,
 Assiduæ repetunt, quas perdant, Belides undas.
 Quos omnes acie postquam Saturnia torvâ
 Vidit, et ante omnes Ixiona : rursus ab illo
 Sisyphon aspiciens, " Cur hic e fratribus," inquit, 50
 " Perpetuas patitur poenas ? Athamanta superbum
 Regia dives habet ; qui me cum conjuge semper
 Sprevit : " et exponit causas odii que viæque ;
 Quidque velit : Quod vellet, erat, ne regia Cadmi
 Staret ; et in facinus traherent Athamanta Sôres. 55
 Imperium, promissa, preces confundit in unum :
 Sollicitatque Deas. Sic hæc Junone locutâ,
 Tisiphone canos, ut erat, turbata capillos
 Movit : et obstantes rejecit ab ore colubras.

Atque ita, " Non longis opus est ambagibus, inquit. 60
 Facta puta, quæcunque jubes. Inamabile regnum
 Desere : teque refer cœli melioris ad auras."

Læta redit Juno : quam cœlum intrare parantem
 Roratis lustravit aquis Thaumantias Iris.

Nec mora ; Tisiphone madefactam sanguine sumit
 Importuna facem : fluidoque cruore rubentem 66
 Induitur pallam ; tortoque incingitur angue :

Egrediturque

Egrediturque domo. Luctus comitantur euntem,
Et Pavor, et Terror, tripidoque Infania vultu.
Limine constiterat : postes tremuisse feruntur 70
Æolii ; pallorque fores infecit acernas :
Solque locum fugit. Monstris exterrita conjux,
Territus est Athamas : tectoque exire parabant.
Obstitit infelix, aditumque obsedit, Erinnyis :
Nexaque vipereis distendens brachia nodis, 75
Cæsariem excussit. Motæ sonuère colubræ.
Parsque jacens humeris ; pars circum tempora lapsæ
Sibila dant, faniemque vomunt, linguasque coruscant.
Inde duos mediis abruptis crinibus angues ;
Pestiferâque manu raptos immisit. At illi 80
Inòosque sinus Athamanteosque pererrant ;
Inspirantque graves animas : nec vulnera membris
Ulla ferunt. Mens est, quæ diros sentiat ictus.
Attulerat secum liquidi quoque monstrat veneni,
Oris Cerberei spumas, et virus Echidnæ ; 85
Erroresque vagos, cæcæque obliviam mentis,
Et scelus, et lacrymas, rabiemque, et cædis amorem :
Omnia trita simul : quæ sanguine mista recenti
Coxerat ære cavo, viridi versata cicutâ.
Dumque paveni illi ; vertit furiale venenum 90
Pectus in amborum : præcordiaque intima movit.
Tum face jactatâ per eundem sæpius orbem,
Consequitur motos velociter ignibus ignes.
Sic victrix, jussique potens, ad inania magni
Regnâ redit Ditis : sumtumque recingitur anguem. 95

Protinus Æolides mediâ furibundus in aulâ
 Clamat, " Io, comites, his retia pandite sylvis :
 Hic modò cum geminâ visa est mihi prole leæna.
 Utque feræ, sequitur vestigia conjugis amens ;
 Deque sinu matri ridentem, et parva Leärchum 100
 Brachia tendentem, rapit, et bis terque per auras
 More rotat fundæ : rigidoque infantia saxo
 Discutit ossa ferox. Tum denique concita mater
 (Seu dolor hoc fecit, seu sparfi causa veneni ;)
 Exululat ; passisque fugit malè sana capillis. 105
 Teque ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis,
 Evohe, Bacche, sonat. Bacchi sub nomine Juno
 Risit : et, Hos usus præstet tibi, dixit, alumnus.
 Imminet æquoribus scopulus. Pars ima cavatur
 Fluctibus, et tectas defendit ab imbribus undas : 110
 Summa riget, frontemque in apertum porrigit æquor.
 Occupat hunc (vires infania fecerat) Ino :
 Seque super pontum, nullo tardata timore,
 Mittit, onusque suum. Percussa recanduit unda.
 At Venus immeritæ neptis miserata labores, 115
 Sic patruo blandita suo est : " O Numen aquarum,
 Proxima cui cœlo cessit, Neptune, potestas ;
 Magna quidem posco : sed tu miserere meorum,
 Jactari quos cernis in Iönio immenso :
 Et Dîs adde tuis. Aliqua et mihi gratia ponto est. 120
 Si tamen in dio quondam concreta profundo
 Spuma fui, Graiumque manet mihi nomen ab illâ."
 Annuit oranti Neptunus ; et abstulit illis,

Quod

Quod mortale fuit ; majestatemque verendam
 Imposuit ; nomenque simul faciemque novavit : 125
 Leucothoëque Deum cum matre Palæmona dixit.

I N U S Comites in Saxa et Aves.

S I D O N I Æ comites, quantum valuere, secutæ
 Signa pedum, primo videre novissima faxo :
 Nec dubium de morte ratæ, Cadmeïda palmis
 Deplanxere domum, scissæ cum veste capillos.
 Utque parum justæ, nimiumque in pellice sævæ 5
 Invidiam fecere Deæ. Convicia Juno
 Non tulit : et, Faciam vos ipsas maxima, dixit,
 Sævitiæ monumenta meæ. Res dicta secuta est.
 Nam quæ præcipuè fuerat pia, Persequar, inquit,
 In freta reginam. Saltumque datura, moveri 10
 Haud usquam potuit : scopuloque affixa cohæsit.
 Altera, dum solito tentat plangore ferire
 Pectora, tentatos sentit riguisse lacertos.
 Illa, manus ut fortè tetenderat in maris undas,
 Saxeæ facta manus in easdem porrigit undas : 15
 Hujus, ut arreptum laniabat vertice crinem,
 Duratos subito digitos in crine videres.
 Quo quæque in gestu deprenditur, hæsit in illo.
 Pars volucres factæ ; quæ nunc quoque gurgite in illo
 Æquora destringunt sumtis Ismenides alis. 20

CADMUS et HERMIONE in *Dracones*.

NESCIT Agenorides natam parvumque nepotem
 Æquoris esse Deos. Luctu serieque malorum
 Victus, et ostentis, quæ plurima videret, exit
 Conditor urbe suâ; tanquam Fortuna locorum
 Non sua se premeret: longisque erratibus actus 5
 Contigit Illyricos profugâ cum conjuge fines.
 Jamque malis annisque graves, dum prima retractant
 Fata domûs, releguntque suos sermone labores;
 "Num facer ille meâ trajectus cuspide serpens,"
 Cadmus ait, "fuerit; tum, cùm Sidone profectus 10
 Vipereos sparsi per humum, nova semina, dentes?
 Quem si cura Deûm tam certâ vindicat irâ,
 Ipse precor serpens in longam porrigar alvum."
 Dixit: et, ut serpens, in longam tenditur alvum;
 Duratæque cuti squamas increescere sentit, 15
 Nigraque cæruleis variari corpora guttis:
 In pectusque cadit pronus: commissaque in unum
 Paulatim tereti sinuantur acumine crura.
 Brachia jam restant: quæ restant, brachia tendit;
 Et lacrymis per adhuc humana fluentibus ora, 20
 Accede, ô conjux, accede, miserrima, dixit:
 Dumque aliquid superest de me; me tange: manum-
 que
 Accipe, dum manus est; dum non totum occupat
 anguis.

Ille

Ille quidem vult plura loqui : sed lingua repentē
In partes est fissa duas. Nec verba volenti 25
Sufficiunt : quotiesque aliquos parat edere questus ;
Sibilat. Hanc illi vocem Natura relinquit.
Nuda manu feriens, exclamat, pectora, “ Conjux,
Cadme, mane : teque his, infelix, exue monstis.
Cadme, quid hoc ? ubi pes ? ubi sunt humerique,
manusque ? 30
Et color, et facies, et, dum loquor, omnia ? cur non
Me quoque, cœlestes, in eundem vertitis anguem ? ”
Dixerat. Ille suæ lambebat conjugis ora :
Ingue finus caros, veluti cognosceret, ibat ;
Et dabat amplexus ; assuetaque colla petebat. 35
Quisquis adest (aderant comites) terretur : at illa
Lubrica permulcet cristati colla Draconis ;
Et subitò duo sunt, junctoque volumine serpunt ;
Donec in appositi nemoris subiêre latebras.
Nunc quoque nec fugiunt hominem, nec vulnere læ-
dunt :
Quidque priùs fuerint, placidi meminêre dracones.

Serpentes e Sanguine MEDUSÆ procreati.

SED tamen ambobus versæ solatia formæ
 Magna nepos fuerat : quem debellata colebat
 India : quem positis celebrabat Achaïa templis.
 Solus Abantiades, ab origine cretus eâdem,
 Acrisius superest, qui mœnibus arceat urbis 5
 Argolicæ ; contraque Deum ferat arma ; genusque
 Non putet esse Jovis. Neque enim Jovis esse putabat
 Persea ; quem pluvio Danaë conceperat auro.
 Mox tamen Acrisium, (tanta est præsentia veri)
 Tam violâsse Deum, quam non agnôsse nepotem, 10
 Pœnitet. Impositus jam cœlo est alter : at alter
 Viperei referens spoliū memorabile monstri
 Aëra carpebat tenerum stridentibus alis.
 Cumque super Libycas victor penderet arenas ;
 Gorgonei capitis guttæ cecidêre cruentæ : 15
 Quas humus exceptas varios animavit in angues.
 Unde frequens illa est infestaque terra colubris.

A T L A S *in Montem.*

I N D E per immensum ventis discordibus actus
 Nunc huc, nunc illuc, exemplo nubis aquosæ,
 Fertur; et ex alto seductas æthere longè
 Despectat terras; totumque supervolat orbem.
 Ter gelidas Arctos, ter Cancri brachia vidit: 5
 Sæpe sub occasus, sæpe est ablatus in ortus.
 Jamque cadente die veritus se credere nocti
 Constitit Hesperio regnis Atlantis in orbe;
 Exiguamque petit requiem, dum Lucifer ignes
 Evocet Auroræ; currus Aurora diurnos. 10
 Hic hominum cunctos ingenti corpore præstans
 Japetionides Atlas fuit. Ultima tellus
 Røge sub hoc, et pontus erat, qui Solis anhelis
 Æquora subdit equis, et fessos excipit axes.
 Mille greges illi, totidemque armenta per herbas 15
 Errabant: et humum vicinia nulla premebant.
 Arboreæ frondes, auro radiante nitentes
 Ex auro ramos, ex auro poma tegebant.
 Hospes, ait Perseus illi, seu gloria tangit
 Te generis magni: generis mihi Jupiter auctor: 20
 Sive es mirator rerum; mirabere nostras.
 Hospitium requiemque peto. Memor ille vetustæ
 Sortis erat: (Themis hanc dederat Parnassia sortem)
 Tempus, Atla, veniet, tua quo spoliabitur auro
 M Arbor:

Arbor : et hunc prædæ titulum Jove natus habebit. 25
 Id metuens, solidis pomaria clauferat Atlas
 Moenibus, et vasto dederat servanda draconi :
 Arcebatque suis externos finibus omnes.
 Huic quoque, Vade procul, ne longè gloria rerum,
 Quas mentiris, ait, longè tibi Jupiter absit : 30
 Vimque minis addit ; foribusque expellere tentat
 Cunctantem, et placidis miscentem fortia dictis.
 Viribus inferior, (quis enim par esset Atlanti
 Vitibus ?) “ At quoniam parvi tibi gratia nostra est ;
 Accipe munus,” ait : lævâque a parte Medusæ 35
 Ipse retroversus squallentia prodidit ora.
 Quantus erat, mons factus Atlas. Jam barba comæque
 In sylvas abeunt : juga sunt humerique manusque.
 Quod caput ante fuit, summo est in monte cacumen.
 Ossa lapis fiunt. Tum partes auctus in omnes 40
 Crevit in immensum ; (sic, Dî, statuistis :) et omne
 Cum tot fideribus cœlum requievit in illo.

De PERSEO et ANDROMEDA.

CLAUSERAT Hippotades æterno carcere ventos :
 Admonitorque operum cœlo clarissimus alto,
 Lucifer ortus erat. Pennis ligat ille resumptis
 Parte ab utrâque pedes ; teloque accingitur unco :
 Et liquidum motis talaribus aëra findit. 5
 Gentibus innumeris circumque infraque relictis,
 Æthiopum

Æthiopum populos, Cephæia conspicit arva.
 Illic immeritam maternæ pendere linguæ
 Andromedan pœnas injustus jusserat Ammon.
 Quam simul ad duras religatam brachia cautes 10
 Vidit Abantiades; nisi quòd levis aura capillos
 Moverat; et trepido manabant lumina fletu;
 Marmoreum ratus esset opus. Trahit inscius ignes;
 Et stupet: et, visæ correptus imagine formæ,
 Penè suas quater est oblitus in aëre pennas. 15
 Ut stetit: "O," dixit, "non istis digna catenis,
 Sed quibus inter se cupidi junguntur amantes;
 Pande requirenti nomen terræque tuumque;
 Et cur vincla geras." Primò filet illa: nec audet
 Appellare virum virgo: manibusque modestos 20
 Celâsset vultus; si non religata fuisset:
 Lumina, quod potuit, lachrymis implevit obortis.
 Sæpius instanti, sua ne delicta fateri
 Nolle videretur, nomen terræque suumque,
 Quantaque maternæ fuerit fiducia formæ, 25
 Indicat. Et, nondum memoratis omnibus, unda
 Insonuit: veniensque immenso bellua ponto
 Eminent; et latum sub pectore possidet æquor.
 Conclamat virgo: genitor lugubris, et amens
 Mater adest; ambo miseri, sed justius illa. 30
 Nec secum auxilium, sed dignos tempore fletus,
 Plangoremque ferunt: vinctoque in corpore adhærent.
 Cùm sic hospes ait: "Lacrymarum longa manere

Tempora vos poterunt : ad opem brevis hora feren-
dam est.

Hanc ego si peterem Perseus Jove natus, et illâ, 35

Quam clausam implevit fœcundo Jupiter auro,

Gorgonis anguicomæ Perseus superator, et alis

Æthereas ausus jactatis ire per auras ;

Præferret cunctis certè gener. Addere tantis

Dotibus et meritum (faveant modò numina) tento. 40

Ut mea sit, servata meâ virtute, paciscor.

Accipiunt legem, (quis enim dubitaret ?) et orant,

Promittuntque super regnum dotale, parentes.

Ecce velut navis, præfixo concita rostro,

Sulcat aquas, juvenum sudantibus acta lacertis ; 45

Sic fera, dimotis impulsu pectoris undis,

Tantum aberat scopulis, quantum Balearica torto

Funda potest plumbo medii transmittere cœli :

Cùm subitò juvenis, pedibus tellure repulsâ,

Arduus in nubes abiit. Ut in æquore summo 50

Umbra viri visa est, visam fera sævit in umbram.

Utque Jovis præpes, vacuo cùm vidit in arvo

Præbentem Phœbo liventia terg. draconem,

Occupat aversum : neu sæva retorqueat ora,

Squamigeris avidos figit cervicibus ungues : 55

Sic celeri fissum præpes per inane volatu

Terga feræ pressit ; dextroque frementis in armo

Înachides ferrum curvo tenus abdidiit hamo.

Vulnere læsa gravi modò se sublimis in auras

Attollit : mo lò subdit aquis : modò more ferocis 60

Verſat

Versat apri, quem turba canum circumsona terret.
 Ille avidos morsus velocibus effugit alis :
 Quàque patet, nunc terga cavis super obsita conchis,
 Nunc laterum constas, nunc quâ tenuissima cauda
 Definit in piscem, falcato vulnerat ense. 65
 Bellua puniceo mistos cum sanguine fluctus
 Ore vomit. Maduere graves aspergine pennæ
 Nec bibulis ultra Perseus talaribus ausus
 Credere ; conspexit scopulum : qui vertice summo
 Stantibus extat aquis ; operitur ab æquore moto. 70
 Nixus eo, rupisque tenens juga prima sinistrâ,
 Ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
 Littora cum plausu clamor superasque Deorum
 Implevêre domos. Gaudent, generumque salutant,
 Auxiliumque, domûs servatoremque fatentur 75
 Cassiope, Cepheusque pater. Resoluta catenis
 Incedit virgo, pretiumque et causa laboris.

M E D U S Æ *Crines in Serpentes.*

D I S tribus ille focus totidem de cespite ponit ;
 Lævum Mercurio, dextrum tibi, bellica Virgo ;
 Ara Jovis media est. Maestatur vacca Minervæ ;
 Alipedi vitulus ; taurus tibi, summe Deorum.
 Protinus Andromedan, et tanti præmia facti 5
 Indotata rapit. Tædas Hymenæus Amorque
 Præcutiunt : largis satiantur odoribus ignes :

Serta-

Sertaque dependent testis : lotique, lyræque,
 Tibiaque, et cantus, animi felicia læti
 Argumenta, sonant : referatis aurea valvis 10
 Atria tota patent, pulcroque instructa paratu.
 [Cepheni proceres ineunt convivia regis.]
 Postquam epulis functi generosi munere Bacchi
 Diffudere animos ; cultusque habitusque locorum
 Quærit Abantiades ; quærenti protinus unus 15
 [Narrat Lyncides, moresque, habitusque virorum.]
 Quæ simul edocuit, " Nunc, ô fortissime," dixit,
 " Fare precor, Perseu, quantâ virtute, quibusque
 Artibus abstuleris crinita draconibus ora."
 Narrat Agenorides, gelido sub Atlante jacentem 20
 Esse locum, solidæ tutum munimine molis :
 Cujus in introïtu geminas habitasse sorores
 Phorcydas, unius partitas luminis usum :
 Id se solerti furtim, dum traditur, astu
 Suppositâ cepisse manu : perque abdita longè, 25
 Deviaque, et sylvis horrentia saxa fragosis
 Gorgoneas tetigisse domos : passimque per agros,
 Perque vias vidisse hominum simulacra, ferarumque,
 In filicem ex ipsis visâ conversa Medusâ :
 Se tamen horrendæ clypei, quod læva gerebat, 30
 Ære repercusso formam aspexisse Medusæ :
 Dumque gravis somnus colubrasque ipsamque tenebat,
 Eripuisse caput collo : pennisque fugacem
 Pegason, et fratrem, matris de sanguine natos.
 Addidit et longi non falsa pericula cursûs : 35
 Quæ

Quæ freta, quas terras sub se vidisset ab alto :

Et quæ jactatis tetigisset sidera pennis.

Ante exspectatum tacuit tamen. Excipit unus

E numero procerum, quærens, cur sola sororum

Gesserit alternis immistos crinibus angues.

40

Hospes ait, " Quoniam scitaris digna relatu,

Accipe quæsitæ causam. Clarissima formâ,

Multorumque fuit spes invidiosa procorum

Illa : nec in totâ conspectior ulla capillis

Pars fuit. Inveni, qui se vidisse referrent.

45

Hanc pelagi rector templo vitiâsse Minervæ

Dicitur. Aversa est, et castos ægide vultus

Nata Jovis textit. Neve hoc impune fuisset,

Gorgoneum turpes crinem mutavit in hydros.

Nunc quoque, ut attonitos formidine terreat hostes,

50

Pectore in adverso quos fecit, sustinet angues."

L I B. V.

Caput GORGONIS Homines in Saxa convertens.

DUMQUE ea Cephenûm medio Danaeius heros

Agmine commemorat ; fremitu regalia turbæ

Atria complentur : nec conjugialia festa

Qui canat, est clamor ; sed qui fera nuntiet arma.

Inque repentinos convivias versa tumultus

5

Affimulare freto possis : quod sæva quietum

Ventorum rabies motis exasperat undis.

Primus in his Phineus, belli temerarius auctor.

Fraxineam

Fraxinem quatiens aratæ cuspidis hastam ;
 “ En,” ait, “ en adsum præreptæ conjugis ultor. 10
 Nec mihi te pennæ, nec falsum versus in aurum
 Jupiter, eripient.” Conanti mittere Cepheus,
 “ Quid facis ? exclamat : “ quæ te, germane, furentem
 Mens agit in facinus ? meritifne hæc gratia tantis
 Redditur ? hâc vitam servatæ dote rependis ? 15
 Quam tibi non Perseus, verum si quæris, ademit :
 Sed grave Nereïdum numen, sed corniger Ammon,
 Sed quæ visceribus veniebat bellua ponti
 Exfaturanda meis. Illo tibi tempore rapta est,
 Quo peritura fuit. Nisi si, crudelis, id ipsum 20
 Exigis ut pereat : luctûque levabere nostro.
 Scilicet haud satis est, quòd, te spectante, revincta est ;
 Et nullam quòd opem patruus sponsusve tulisti :
 Insuper, a quoquam quòd sit servata, dolebis ;
 Præmiaque eripies ? quæ si tibi magna videntur ; 25
 Ex illis scopulis, ubi erant affixa, petisses :
 Nunc sine, qui petiit, per quem non orba senectus,
 Ferre, quod et meritis et voce est pactus : eumque
 Non tibi, sed certæ prælatum intellige morti.”
 Ille nihil contrà : sed et hunc, et Persea vultu 30
 Alternò spectans, petat hunc ignorat, an illum,
 Cunctatusque brevi, contortam viribus hastam,
 Quantas ira dabat, nequicquam in Persea misit.
 Ut stetit illa toro ; stratis tum demique Perseus.
 Exsiluit : teloque ferox inimica remisso 35
 Pectora rupisset : nisi post altaria Phineus

Iffet :

Iffet: et (indignum) scelerato profuit ara.
Fronte tamen Rhœti non irrita cuspis adhæsit:
Qui postquam cecidit, ferrumque ex osse revulsum est,
Palpitat, et positas aspergit sanguine menfas. 40
Tum verò indomitas ardescit vulgus in iras;
Telaque conjiciunt. Et sunt, qui Cephea dicant
Cum genero debere mori. Sed limine tecti
Exierat Cepheus, testatus jusque, fidemque,
Hospitiique Deos; ea se prohibente moveri. 45
Bellica Pallas adest; et protegit ægide fratrem:
Datque animos. Erat Indus Athis, quem flumine
Gange

Edita Limnate vitreis peperisse sub antris
Creditor, egregius formâ: quam divite cultu
Augebat, bis adhuc octonis integer annis; 50
Indutus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat
Aureus: ornabant aurata monilia collum;
Et madidos myrrhâ curvum crinale capillos.
Ille quidem jaculo quamvis distantia misso
Figere doctus erat; sed tendere doctior arcus. 55
Tum quoque lenta manu flectentem cornua Perseus
Stipite, qui mediâ positus fumabat in arâ,
Perculit; et fractis confudit in ossibus ora.
Hunc ubi laudatos jactantem in sanguine vultus
Assyrius vidit Lycabas; junctissimus illi 60
Et comes, et veri non dissimulator amoris;
Postquam exhalantem sub acerbo vulnere vitam
Deploravit Athin? quos ille tetenderat, arcus

N

Arripit:

Arripit : et, Mecum tibi sint certamina, dixit :
 Nec longum pueri fato lætabere ; quo plus 65
 Invidiæ, quàm laudis, habes. Hæc omnia nondum
 Dixerat : emicuit nervo penetrabile telum :
 Vitatumque, tamen sinuosâ veste pependit.
 Vertit in hunc harpen, spectatam cæde Medusæ,
 Acrifioniades, adigitque in pectus. At ille 70
 Jam moriens, oculis sub nocte natantibus atrâ,
 Circumspexit Athin : seque acclinavit in illum :
 Et tulit ad manes junctæ solatia mortis.
 Ecce Syenites, genitus Methione, Phorbas,
 Et Libys Amphimedon, avidi committere pugnam, 75
 Sanguine, quo tellus latè madefacta tepebat,
 Conciderant lapsi : surgentibus obstitit ensis,
 Alterius costis, jugulo Phorbantis adactus.
 At non Actoriden Erithon, cui lata bipennis
 Telum erat, admoto Perseus petit ense : sed altis 80
 Exstantem signis, multæque in pondere massæ,
 Ingentem manibus tollit cratera duabus ;
 Infligitque viro. Rutilum vomit ille cruorem :
 Et resupinus humum moribundo vertice pulsat.
 Inde Semiramio Polydæmona sanguine cretum, 85
 Caucasumque Abarin, Sperchionidenque Lycetum,
 Intonsumque comas Elycen, Phlegiamque, Clytumque
 Sternit : et exstructos morientum calcat acervos.
 Nec Phineus ausus concurrere cominus hosti,
 Intorquet jaculum : quod detulit error in Idan, 90
 Expertem frustra belli, et neutra arma secutum.

Ille

Ille tuens oculis immitem Phinea torvis,

“ Quandoquidem in partes,” ait, “ abstrahor, accipe,
Phineu,

Quem fecisti hostem ; pensaque hoc vulnere vulnus.”

Jamque remissurus tractum de corpore telum 95

Sanguine defectos cecidit collapsus in artus.

Hic quoque Cephenûm post regem primus Odites

Ense jacet Clymeni : Protenora peculit Hypseus :

Hypsea Lyncides. Fuit et grandævus in illis

Emathion, æqui cultor, timidusque Deorum : 100

Quem quoniam prohibent anni bellare, loquendo

Pugnat ; et incessit, scelerataque devovet arma.

Huic Chromis amplexo tremulis altaria palmis

Demetit ense caput ; quod protinus incidit aræ :

Atque ibi semanimi verba exsecrantia linguâ 105

Edidit, et medios animam expiravit in ignes.

Hinc gemini fratres, Broteasque et cæstibus Ammon

Inviæti, vinci si possent cæstibus enses,

Phineâ cecidêre manu. Cererisque sacerdos

Ampycus, albenti velatus tempora vittâ. 110

Tu quoque, Iâpetide, non hos adhibendus in usus,

Sed qui, pacis opus, citharam cum voce moveres ;

Jussus eras celebrare dapes, festumque canendo.

Cui procul astanti, plectrumque imbelle tenenti,

Pettalus, I, ridens, Stygiis cane cætera, dixit, 115

Manibus : et lævo mucronem tempore figit.

Concidit, et digitis morientibus ille retentat

Fila lyræ : casûque canit miserabile carmen.

Non finit hunc impune ferox cecidisse Lycormas :
 Raptaque de dextro robusta repagula posti 120
 Ossibus illidet mediæ cervicis. At ille
 Procubuit terræ mactati more juvenci.
 Demere tentabat lævi quoque robora postis
 Cinyphius Pelates. Tentanti dextera fixa est
 Cuspide Marmaridæ Corythi ; lignoque cohæsit. 125
 Hærenti latus hausit Abas : nec corrui ille ;
 Sed retinente manum moriens e poste pendit.
 Sternitur et Melaneus, Perseïa castra secutus,
 Et Nasamoniaci Dorylas ditissimus agri ;
 Dives agri Dorylas : quo non possederat alter 130
 Latius, aut totidem tollebat farris acervos.
 Hujus in obliquo missum stetit inguine ferrum :
 Letifer ille locus. Quem postquam vulneris auctor
 Singultantem animam, et versantem lumina vidit
 Bactrius Halcyoneus, Hoc, quod premis inquit, habeto
 De tot agris terræ : corpusque exsangue reliquit. 136
 Torquet in hunc hastam calido de vulnere raptam
 Ultor Abantiades : mediâ quæ nare recepta
 Cervice exacta est, in partesque eminet ambas.
 Dumque manum Fortuna juvat : Clytiumque, Cla-
 ninque, 140
 Matre fatos unâ, diverso vulnere fudit.
 Nam Clytii per utrumque gravi librata lacerto
 Fraxinus acta femur : jaculum Clanis ore momordit.
 Occidit et Celadon Mendesius : occidit Astreus,
 Matre Palæstinâ, dubio genitore creatus. 145
 Æthionque

Æthionque sagax quodam ventura videre ;
 Nunc ave deceptus falsâ : regisque Thoaëtes
 Armiger, et cæso genitore infamis Agyrtes.
 Plus tamen exhausto superest : namque omnibus unum
 Opprimere est animus. Conjurata undique pugnant 150
 Agmina pro causâ, meritum impugnante fidemque.
 Hæc pro parte socer frustra pius, et nova conjux,
 Cum genitrice, favent : ululatuque atria complent.
 Sed sonus armorum superat gemitusque cadentum :
 Pollutosque semel multo Bellona Penates 155
 Sanguine perfundit ; renovataque prælia miscet.
 Circumëunt unum Phineus, et mille secuti
 Phinea. Tela volant hybernâ grandine plura
 Præter utrumque latus, præterque et lumen et aures.
 Applicat hinc humeros ad magnæ saxa columnæ : 160
 Tutaque terga gerens, adverfaque in agmina versus,
 Sustinet instantes. Instabant parte sinistrâ
 Chaonius Molpeus, dextrâ Nabathæus Ethemon.
 Tigris, ut auditis diversâ valle duorum
 Extimulata fame mugitibus armentorum, 165
 Nescit utrò potius ruat ; et ruere ardet utroque :
 Sic dubius Perseus, dextrâ lævâne feratur,
 Molpea trajecti submovit vulnere cruris ;
 Contentusque fugâ est. Neque enim dattempus Ethe-
 mon ;
 Sed fuit ; et, cupiens alto dare vulnera collo, 170
 Non circumspèctis exactum viribus ensem
 Fregit : et extremâ percussæ parte columnæ

Lamina

Lamina diffiluit ; dominique in gutture fixa est :
 Non tamen ad letum causas satîs illa valentes
 Plaga dedit. Trepidum Perseus, et inermia frustra 175
 Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe.
 Verùm ubi virtutem turbæ succumbere vidit,
 Auxilium, Perseus, quoniam sic cogitis ipsi,
 Dixit, ab hoste petam : vultus evertite vestros,
 Si quis amicus adest : et Gorgonis extulit ora. 180
 Quære alium, tua quem moveant miracula, dixit
 Thescelus : utque manu jaculum fatale parabat
 Mittere, in hoc hæsit signum de marmore gestu.
 Proximus huic Ampyx animi plenissima magni
 Pectora Lyncidæ gladio petit : inque petendo 185
 Dexterâ dirigit, nec citrà mota, nec ultrâ.
 At Nileus, qui se genitum septemplíce Nilo
 Ementitus erat, clypeo quoque flumina septem
 Argento partim, partim cælaverat auro,
 Aspice, ait, Perseu, nostræ primordia gentis : 190
 Magna feres tacitas solatia mortis ad umbras,
 A tanto cecidisse viro. Pars ultima vocis
 In medio suppressa sono est : adapertaque velle
 Ora loqui credas ; nec sunt ea pervia verbis.
 Increpat hos, Vitioque animi, non crinibus, inquit, 195
 Gorgoneis torpetis, Eryx : incurrite mecum ;
 Et prosternite humi juvenem magica arma moventem.
 Incursus erat ; tenuit vestigia tellus :
 Immotusque filex, armataque mansit imago.
 Hi tamen ex merito pœnam subiere : sed ultus 200
 Miles

Miles erat Persei, pro puo dum pugnat, Aconteus,
Gorgone conspectâ saxo concrevit oborto.
Quem ratus Astyages etiamnum vivere, longo
Ense ferit : sonuit tinnitibus ensis acutis.
Dum stupet Astyages ; naturam traxit eandem : 205
Marmoreoque manet vultus miratis in ore.
Nomina longa mora est mediâ de plebe virorum
Dicere. Bis centum restabant corpora pugnae :
Gornone bis centum riguerunt corpora visâ.
Pœnitet injusti nunc denique Phinea belli 210
Sed quid agat ? simulacra videt diversa figuris ;
Agnoscitque suos : et nomine quemque vocatos
Pescit opem : credensque parum, sibi proxima tangit
Corpora : marmor erant. Avertitur ; atque ita supplex,
Confessasque manus, obliquaque brachia tendens, 215
Vincis, ait, Perseu : remove fera monstra ; tuæque
Saxificos vultus, quæcunque ea, tolle Medusæ.
Tolle, precor. Non nos odium, regnive cupido
Compulit ad bellum : pro conjuge movimus arma.
Causa fuit meritis meliora tua, tempore nostra. 220
Non cessisse piget. Nihil, ô fortissime, præter
Hanc animam concede mihi : tua cætera sunt,
Talia dicenti, neque eum, quem voce rogabat,
Respicere audenti, “ Quod, ait, timidissime Phineu,
Et possum tribuisse, et magnum munus inertis est, 225
(Pone metum) tribuam : nullo violabere ferro.
Quin etiam mansura dabo monumenta per ævum ;
Inque domo soceri semper spectabere nostri :

Ut

Ut mea se sponsi soletur imagine conjux."
 Dixit: et in partem Phorcynida transtulit illam, 230
 Ad quam se trepido Phineus obverterat ore.
 Tum quoque conanti sua flectere lumina cervix
 Dirigit, saxoque oculorum induruit humor.
 Sed tamen os timidum, vultusque in marmore supplex,
 Submissæque manus, faciesque obnoxia mansit. 235

PROETUS in Saxum.

VICTOR Abantiades patrios cum conjuge muros
 Intrat: et immeritæ vindex ultorque parentis
 Aggreditur Proetum. Nam fratre per arma fugato
 Acrifoneas Proetus possederat arces.
 Sed nec ope armorum, nec, quam malè ceperat, arce 5
 Torva colubriferi superavit lumina monstri.

POLYDECTES in Lapidem.

TE tamen, ô parvæ rector, Polydecta, Seriphi,
 Nec juvenis virtus, per tot spectata labores,
 Nec mala mollierant: sed inexorabile durus
 Exerces odium: nec iniquâ finis in irâ est.
 Detrectas etiam laudes: fictamque Medusæ 5
 Arguis esse necem. Dabimus tibi pignora veri:
 Parcite luminibus, Perseus ait: oraque regis
 Ore Medusæo filicem sine sanguine fecit.

MUSÆ

MUSÆ in Aves: et PYRENEI Præcipitium.

HACTENUS aurigenæ comitem Tritonia fratri
Se dedit, inde cavâ circumdata nube Seriphon
Deferit; a dextrâ Cythno Gyaroque relictis:
Quâque super pontum via visa brevissima, Thebas,
Virgineumque Heliconâ, petit: quo monte potita 5
Constitit; et doctas sic est affata Sorores:
“Fama novi fontis nostras pervenit ad aures;
Dura Medusæi quem præpetis ungula rupit:
Is mihi causa viæ. Volui mirabile monstrum
Cernere: vidi ipsum materno sanguine nasci.” 10
Excipit Uranie: “Quæcunque est causa videndi
Has tibi, Diva, domos, animo gratissima nostro es.
Vera tamen fama est: et Pegasus hujus origo
Fontis.” Et ad latices deducit Pallada sacros.
Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas, 15
Sylvarum lucos circumspicit antiquarum:
Antraque, et innumeris distinctas floribus herbas:
Felicesque vocat pariter studiique locique
Mnemonidas. Quam sic affata est una Sororum:
“O, nisi te virtus opera ad majora tulisset, 20
In partem ventura chori Tritonia nostri,
Vera refers; meritoque probas artesque locumque:
Et gratam sortem, tutæ modò simus, habemus.

Sed (vetitum est adeò sceleri nihil) omnia terrent
 Virgineas mentes : dirusque ante ora Pyreneus 25
 Vertitur : et nondum me totâ mente recepi.
 Daulia Threïcio Phoeceaque milite rura
 Ceperat ille ferox, injustaque regna tenebat.
 Tempa petebamus Parnassia. Vidit euntes :
 Nostraque fallaci veneratus numina cultu ; 30
 Mnemonides, (cognôrant enim,) consistite, dixit :
 Nec dubitate, precor, tecto grave fidus, et imbrem
 (Imber erat) vitare meo : subiêre minores
 Sæpe casus Superi. Dictis et tempore motæ
 Annuimusque viro, primasque intravimus ædes. 35
 Desierant imbres ; victoque Aquilonibus Austro,
 Fusca repurgato fugiebant nubila cœlo.
 Impetus ire fuit. Claudis sua tecta Pyreneus,
 Vimque parat : quam nos sumtis effugimus alis.
 Ipse, secuturo similis, stetit arduus arce : 40
 Quâque via est vobis, erit et mihi, dixit, eadem.
 Seque jacet vecors e summæ culmine turris :
 Et cadit in vultus, discussique ossibus oris
 Tundit humum moriens, scelerato sanguine tinctam."

PIERIDUM *Certamen cum Musis, &c.*

MUSA loquebatur. Pennæ sonuère per auras :
 Voxque salutantum ramis veniebat ab altis.
 Suspicit ; et linguæ quærit, tam certa loquentes
 Unde sonent : hominemque putat Jove nata locutum.
 Ales erant ; numeroque novem, sua fata querentes, 5
 Institerant ramis imitantes omnia picæ.
 Miranti sic orsa Deæ Dea : “ Nuper et istæ
 Auxerunt volucrum, victæ certamine turbani.
 Piëros has genuit Pellæis dives in arvis.
 Pæonis Euippe mater fuit : illa potentem 10
 Lucinam novies, novies paritura, vocavit.
 Intumuit numero stolidarum turba sororum :
 Perque tot Hæmonias, et per tot Achæidas urbes,
 Huc venit : et tali committunt prælia voce :
 Definite indoctum vanâ dulcedine vulgus 15
 Fallere ; nobiscum, si qua est fiducia vobis,
 Thespiades certate Deæ. Nec voce, nec arte
 Vincemur ; totidemque sumus : vel cedite victæ
 Fonte Medusæo, et Hyanteâ Aganippe :
 Vel nos Emathijs ad Pæonas usque nivosos 20
 Cedamus campis. Dirimant certamina Nymphæ :
 Turpe quidem contendere erat ; sed cedere visum
 Turpius.” Electæ jurant per flumina Nymphæ ;
 Factaque de vivo pressere sedilia faxy.

Tunc, sine sorte prior, quæ se certare professa est, 25
 Bella canit Superûm : falsoque in honore Gigantas
 Ponit, et extenuat magnorum facta Deorum ;
 Emissumque imâ de sede Typhoëa terræ
 Cœlitibus fecisse metum ; cunctosque dedisse
 Terga fugæ : donec fessos Ægyptia tellus 30
 Ceperit, et septem discretus in ostia Nilus.
 Huc quoque terrigenam venisse Typhoëa narrat,
 Et se mentitis Superos celâsse figuris :
 Duxque gregis, dixit, fit Jupiter ; unde recurvis
 Nunc quoque formatus Libys est cum cornibus Am-
 mon. 35

Delius in corvo, proles Semeleïa capro,
 Fele soror Phœbi, niveâ Saturnia vaccâ,
 Pisce Venus latuit, Cyllenius ibidis alis.

Hæcenus ad citharam vocalia moverat ora :
 Poscimus Aonides. Sed forsitan otia non sint ; 40
 Nec nostris præbere vacet tibi cantibus aurem.
 Ne dubita, vestrumque mihi refer ordine carmen,
 Pallas ait : nemorisque levi consedit in umbrâ.
 Musa refert : Dedimus summam certaminis uni.
 Surgit, et emissos hederâ collectâ capillos, 45
 Calliope querulas prætentat pollice chordas :
 Atque hæc percussis subjungit carmina nervis.

PROSERPINA a PLUTONE raptâ : et CYANE in
Fontem.

P R I M A Ceres unco glebam dimovit aratro :
 Prima dedit fruges, alimentaque mitia terris ;
 Prima dedit leges. Cereris sumus omnia munus.
 Illa canenda mihi est. Utinam modò dicere possem
 Carmina digna Deæ ! certè Dea carmine digna est. 5
 Vasta giganteis ingesta est insula membris
 Trinacris ; et magnis subiectum molibus urget
 Ætherias ausum sperare Typhoëa sedes.
 Nititur ille quidem, pugnatque resurgere sæpe :
 Dextra sed Ausonio manus est subiecta Pelero : 10
 Læva, Pachyne, tibi : Lilybæo crura premuntur :
 Degravat Ætna caput : sub quâ resupinus arenas
 Ejectat, flammamque fero vomit ore Typhoëus.
 Sæpe remoliri luctatur pondera terræ ;
 Oppidaque, et magnos evolvere corpore montes. 15
 Inde tremit tellus : et Rex pavet ipse silentum,
 Ne pateat, latoque solum retegatur hiatu ;
 Immissusque dies trepidantes terreat umbras.
 Hanc metuens cladem tenebrosâ sede tyrannus
 Exierat : curruque atrorum vectus equorum 20
 Ambibat Siculæ cautus fundamina terræ.
 Postquam exploratum satis est loca nulla iabare :
 Depositique metus : videt hunc Erycina vagantem,
 Monte

Monte suo residens, natumque amplexa volucrum ;
 " Arma, manusque meæ, mea, nate, potentia," dixit,
 " Illa, quibus superas omnes, cape tela, Cupido, 26
 Inque Dei pectus celeres molire sagittas,
 Cui triplicis cessit fortuna novissima regni.
 Tu superos, ipsumque Jovem, tu numina ponti
 Victa domas, ipsumque, regit qui numina ponti. 30
 Tartara quid cessant? cur non matrisque tuumque
 Imperium profers? agitur pars tertia mundi.
 Et tamen in cœlo quoque tanta potentia nostro
 Spernitur: ac mecum vires minuuntur Amoris.
 Pallada nonne vides, jaculatricemque Dianam 35
 Abscessisse mihi? Cereris quoque filia virgo,
 Si patiemur, erit: nam spes affectat easdem.
 At tu, pro socio si qua est mea gratia regno,
 Junge Deam patruo." Dixit Venus. Ille pharetram
 Solvit, et arbitrio matris de mille sagittis 40
 Unam seposuit. Sed quâ nec acutior ulla,
 Nec minùs incerta est, nec quæ magis audiat arcum:
 Oppositoque genu curvavit flexile cornu;
 Inque cor hamatâ percussit arundine Ditem.

Haud procul Hennæis lacus est a mœnibus altæ, 45
 Nomine Pergus, aquæ. Non illo plura Caystros
 Carmina cygnorum labentibus audit in undis.
 Sylva coronat aquas, cingens latus omne; suisque
 Frondibus, ut velo, Phœbeos submovet ignes.
 Frigora dant rami, Tyrios humus humida flores. 50
 Perpetuum ver est. Quo dum Proserpina luco

Ludit,

Ludit, et aut violas, aut candida lilia carpit ;
Dumque puellari studio calathosque sinumque
Implet, et æquales certat superare legendo ;
Penè simul visa est, dilectaque, raptaque Diti : 55
Usque adeò properatur amor. Dea territa mœsto
Et matrem, et comites, sed matrem sæpiùs, ore
Clamat : et, ut summâ vestem laniârat ab orâ,
Collecti flores tunicis cecidère remissis.
Tantaque simplicitas puerilibus adfuit annis : 60
Hæc quoque virgineum movit jactura dolorem.
Raptor agit currus : et nomine quemque vocatos
Exhortatur equos. Quorum per colla jubaſque
Excutit obscurâ tinctas ferrugine habenas.
Perque lacus altos, et olentia sulfure fertur 65
Stagna Palicorum, ruptâ ferventia terrâ :
Et quâ Bacchiadæ, bimari gens orta Corintho,
Inter inæquales posuerunt mœnia portus.
Est medium Cyanes, et Pisææ Arethusæ,
Quod coit angustis inclusum cornibus æquor. 70
Hic fuit, a cujus stagnum quoque nomine dictum est,
Inter Sicelidas Cyane celeberrima Nymphas ;
Gurgite quæ medio summa tenus exstitit alvo,
Agnovitque Deum. “ Nec longius ibitis,” inquit :
“ Non potes invitæ Cereris gener esse, Roganda, 75
Non rapienda fuit. Quòd si componere magnis
Parva mihi fas est : et me dilexit Anapis :
Exorata tamen, nec, ut hæc, exterrita nupſi.”
Dixit : et in partes diversas brachia tendens,

Obstitit.

Obstitit. Haud ultra tenuit Saturnius iram : 80
 Terribilesque hortatus equos, in gurgitis ima
 Contortum valido sceptrum regale lacerto
 Condidit. Ista viam tellus in Tartara fecit ;
 Et pronos currus medio cratere recepit.
 At Cyane, raptamque Deam, contemtaque fontis 85
 Jura sui mœrens, inconsolabile vulnus
 Mente gerit tacitâ ; lacrymisque absimitur omnis :
 Et, quarum fuerat magnum modò numen, in illas
 Extenuatur aquas. Molliri membra videres :
 Ossa pati flexus : ungues posuisse rigorem : 90
 Primaque de totâ tenuissima quæque liquecunt ;
 Cærulei crines, digitique, et crura, pedesque :
 Nam brevis in gelidas membris exilibus undas
 Transitus est. Post hæc tergumque, humerique, la-
 tusque,
 Pectoraque in tenues abeunt evanida rivos. 95
 Denique pro vivo vitiatas sanguine venas
 Lympha subit : restatque nihil, quod prendere possis.

Puer in Stellionem.

INTEREA pavidæ nequicquam filia matri
 Omnibus est terris, omni quæsitâ profundo.
 Illam non rutilis veniens Aurora capillis
 Cessantem vidit, non Hesperus. Illa duabus
 Flammi ferâ

Flammiferâ pinus manibus succendit ab Ætnâ ; 5
Perque pruinofas tulit irrequieta tenebras.
Rurfus, ubi alma dies hebetârat sidera, natam
Solis ad occafus, Solis quærebat ab ortu.
Feffa labore fitim collegerat : oraque nulli
Colluerant fontes : cûm teftam ftramine vidit 10
Fortè cafam, parvasque fores pulſavit : at inde
Prodit anus, Divamque videt ; lymphamque roganti,
Dulce dedit, teftâ quod coxerat antè polentâ.
Dum bibit illa datum ; duri puer oris et audax
Conſtitit ante Deam ; riſitque, avidamque vocavit. 15
Offenſa eſt : neque adhuc epotâ parte loquentem
Cum liquido miſtâ perfudit Diva polentâ.
Combibit os maculas ; et, quâ modò brachia geſſit,
Crura gerit : cauda eſt mutatis addita membris :
Inque brevem formam, ne ſit vis magna nocendi, 20
Contrahitur : parvâque minor menſura lacertâ eſt.
Mirantem, ſentemque, et tangere monſtra parantem
Fugit anum : latebramque petit : aptumque colori
Nomen habet, variis ſtellatus corpora guttis.

ASCALAPHUS in *Bubonem*.

QUAS Dea per terras, et quas erraverit undas,
 Dicere longa mora est. Quærenti defuit orbis.
 Sicaniam repetit. Dumque omnia lustrat eundo;
 Venit et ad Cyanen: ea, nî mutata fuisset,
 Omnia narrâisset. Sed et os et lingua volenti 5
 Dicere non aderant: nec, quo loqueretur, habebat.
 Signa tamen manifesta dedit: notamque parenti
 Illo fortè loco delapsum gurgite sacro
 Persephones zonam fummis ostendit in undis.
 Quam simul agnovit, tanquam tum denique raptam 10
 Scisset, inornatos laniavit Diva capillos:
 Et repetita suis percussit pectora palmis.
 Nec scit adhuc ubi sit: terras tamen increpat omnes;
 Ingratasque vocat, nec frugum munere dignas;
 Trinacriam ante alias, in quâ vestigia damni 15
 Reperit. Ergo illic sæva vertentia glebas
 Fregit aratra manu: parilique irata colonos
 Ruricolasque boves leto dedit: arvaque jussit
 Fallere depositum; vitiataque semina fecit.
 Fertilitas terræ, latum vulgata per orbem 20
 Cassa jacet; primis segetes moriuntur in herbis:
 Et modò sol nimius, nimius modò corripit imber.
 Sideraque, ventique nocent: avidæque volucres
 Semina jacta legunt: lolium, tribulique, fatigant
 Triticeæ

Triticeas messes, et inexpugnabile gramen. 25
Cùm caput Eleis Alpheïas extulit undis,
Rorantesque comas a fronte removit ad aures ;
Atque ait : " O, toto quæsitæ virginis orbe,
Et frugum, genitrix, immensos siste labores ;
Neve tibi fidæ violenta irascere terræ. 30
Terra nihil meruit : patuitque invita rapinæ.
Nec sum pro patriâ supplex : huc hospita veni.
Pisa mihi patria est : et ab Elide ducimus ortum.
Sicaniam peregrina colo : sed gratior omni
Hæc mihi terra solo est. Hos nunc Arethusa penates,
Hanc habeo sedem ; quam tu, mitissima, serva. 36
Mota loco cur sim, tantique per æquoris undas
Avehar Ortygiam, veniet narratibus hora
Tempestiva meis : cùm tu curisque levata,
Et vultûs melioris eris. Mihi pervia tellus
Præbet iter : subterque imas ablata cavernas
Hic caput attollo : desuetaque sidera cerno.
Ergo, dum Stygio sub terris gurgite labor,
Visa tua est oculis illic Proserpina nostris.
Illa quidem tristis, nec adhuc interrita vultu ; 45
Sed regina tamen, sed opaci maxima mundi ;
Sed tamen inferni pollens matrona tyranni."
Mater ad auditas stupuit, ceu faxea, voces :
Attonitæque diu similis fuit. Utque dolore
Pulsa gravi gravis est amentia ; curribus auras 50
Exit in æthereas : ibi toto nubila vultu
Ante Jovem passus stetit invidiosa capillis.

"Proque meo veni supplex tibi, Jupiter," inquit,
 "Sanguine, proque tuo : si nulla est gratia matris,
 Nata patrem moveat : neu sit tibi cura, precamur, 55
 Vilior illius, quòd nostro est edita partu.

En quæsitâ diu tandem mihi nata reperta est :
 Si reperire vocas, amittere certiùs ; aut si
 Scire ubi sit, reperire vocas. Quòd rapta, feremus ;
 Dummodo reddat eam. Neque enim prædone marito
 Filia digna tua est : si jam mea filia digna est." 61
 Jupiter excepit : "Commune est pignus onusque
 Nata mihi tecum : sed, si modò nomina rebus
 Addere vera placet, non hoc injuria factum,
 Verùm amor est ; neque erit nobis gener ille pudori. 65
 Tu modò, Diva, velis. Ut desint cætera ; quantum est
 Esse Jovis fratrem ! quid, quod nec cætera desunt,
 Nec cedit nisi forte mihi ? sed tanta cupido
 Si tibi discidii ; repetat Proserpina cœlum :
 Lege tamen certâ ; si nullos contigit illic 70
 Ore cibos. Nam sic Parcarum fœdere cautum est."

Dixerat. At Cererî certum est educere natam.
 Non ita Fata sinunt : quoniam jejunia virgo
 Solverat : et, cultis dum simplex errat in hortis,
 Puniceum curvâ decerpserat a bore pomum. 75
 Sumtaque pallenti septem de cortice grana
 Presserat ore suo, solusque ex omnibus illud
 Viderat Ascalaphus : quem quondam dicitur Orphne,
 Inter Avernales haud ignotissima Nymphas,
 Ex Acheronte suo furvis peperisse sub antris. 80

Vidit :

Vidit : et indicio reditum crudelis ademit.

Ingemuit regina Erebi ; testemque profanam

Fecit avem : sparsumque caput Phlegethontide lym-
phâ

In rostrum, et plumas, et grandia lumina, vertit.

Ille sibi ablatus fulvis amicitur ab alis ; 85

Inque caput crescit ; longosque reflectitur ungues ;

Vixque movet natas per inertia brachia pennas :

Fœdaque fit volucris, venturi nuntia luctûs,

Ignavus bubo, dirum mortalibus omen.

S I R E N E S *in Aves.*

H I C tamen indicio pœnam linguâque videri
Commeruisse potest. Vobis, Acheloïdes, unde
Pluma pedesque avium, cùm virginis ora geratis ?

An'quia, cùm legeret vernos Proserpina flores,

In comitum numero mistæ, Sirenes, eratis ? 5

Quam postquam toto frustra quæsistis in orbe ;

Protinus ut vestram sentirent æquora curam,

Posse super fluctus alarum insistere remis

Optastis : facilesque Deos habuistis ; et artus

Vidistis vestros subitis flavescere pennis. 10

Ne tamen ille canor, mulcendas natus ad aures,

Tantaque dos oris linguæ perderet usum,

Virginei vultus, et vox humana remansit.

At medius fratrisque sui mœstæque sororis

Jupiter ex æquo volventem dividit annum. 15

Nunc

Nunc Dea, regnorum numen commune duorum,
 Cum matre est totidem, totidem cum conjugè menses:
 Vertitur extemplo facies, et mentis, et oris:
 Nam, modo quæ poterat Diti quoque mœsta videri,
 Læta Deæ frons est: ut Sol, qui tectus æquos 20
 Nubibus antè fuit, victis e nubibus exit.

PIERIDES in Picas.

FINIERAT dictos e nobis maxima cantus.
 At Nymphæ vicisse Deas, Helicōna colentes,
 Condordi dixêre sono. Convicia victæ
 Cùm jacerent, "Quoniam," dixit, certamine vobis
 Supplicium meruisse parum est, maledictaque culpæ 5
 Additis, et non est patientia libera nobis;
 Ibimus in pœnas; et qua vocat ira, sequemur."
 Rident Emathides, spernuntque minacia verba;
 Conatæque loqui, et mago clamore protervas
 Intentare manus, pennas exire per ungues 10
 Aspexêre suos, operiri brachia plumis;
 Alteraque alterius rigido concreescere rostro
 Ora vident, volucresque novas accedere sylvis.
 Dumque volunt plangi, per brachia mota levatæ
 Aëre pendebant, nemorum convicia, picæ. 15
 Nunc quoque in altibus facundia prisca remansit,
 Raucaque garrulitas, studiumque immane loquendi.

ARACHNES

L I B. VI.

ARACHNES *cum* PALLADE *Certamen.*

PRÆBUERAT dictis Tritonia talibus aurem ;
Carminaque Aënidum, justamque probaverat
iram.

Tum secum, "Laudare parum est : laudemur et ipsæ :
Numina nec sperni sine pœnâ nostra sinamus."

Mæoniæque animum fatis intendit Arachnes : 5

Quam sibi lanificæ non cedere laudibus artis

Audierat. Non illa loco, nec origine gentis

Clara, sed arte, fuit. Pater huic Colophonius Idmon
Phocæico bibulas tingeat murice lanas.

Occiderat mater : sed et hæc de plebe, suoque 10

Æqua viro fuerat. Lydias tamen illa per urbes

Quæsierat studio nomen memorabile ; quamvis

Orta domo parvâ, parvis habitabat Hypæpis.

Hujus ut aspicerent opus admirabile, sæpe

Deseruere sui Nymphæ vineta Tymoli : 15

Deseruere suas Nymphæ Pactolides undas.

Nec factas solùm vestes spectare juvabat ;

Tum quoque, cum fierent, tantus decor affuit arti.

Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes :

Seu digitis subigebat opus ; repetitaque longo 20

Vellera molliabat nebulas æquantia tractu ;

Sive levi teretem versabat pollice fusum ;

Seu pingebat acu ; scires a Pallade doctam.

Quod

Quod tamen ipsa negat : tantâque offensa magistrâ.
 Certet, ait, mecum ; nihil est, quod victa recusem. 25
 Pallas anum simulat : falsosque in tempora canos
 Addit, et infirmos baculo quoque sustinet artus.

Tum sic orsa loqui : " Non omnia grandior ætas,
 Quæ fugiamus, habet. Seris venit usus ab annis.
 Consilium ne sperne meum. Tibi fama petatur 30
 Inter mortales faciendæ maxima lanæ.

Cede Deæ : veniamque tuis temeraria dictis
 Supplice voce roga. Veniam dabit illa roganti."

Aspicit hanc torvis, inceptaque fila relinquit ;
 Vixque manum retinens, confessaque vultibus iram, 35
 Talibus obscuram rescuta est Pallada dictis :
 Mentis inops, longâque venis confecta senectâ :
 Et nimium vixisse diu nocet. Audiat istas,
 Si qua tibi nurus est, si qua est tibi filia, voces.
 Consilii fati est in me mihi. Neve monendo 40
 Profecisse putes ; eadem sententia nobis.

Cur non ipsa venit ; cur hæc certamina vitat ?
 Tum Dea, Venit ; ait, formamque removit anilem ;
 Palladaque exhibuit. Venerantur numina Nymphæ,
 Mygdonidesque nurus. Sola est non territa virgo. 45
 Sed tamen erubuit, subitusque invita notavit
 Ora rubor : rursusque evanuit. Ut solet aër
 Purpureus fieri, cum primùm Aurora movetur ;
 Et breve post tempus candescere Solis ab ictu.
 Perstat in incepto, stolidæque cupidine palmæ 50
 In sua fata ruit. Neque enim Jove nata recusat ;

Nec

Nec monet ulteriùs : nec jam certamina differt:
Haud mora ; constituunt diversis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt flamine telas.
Tela jugo vineta est : flamen secernit arundo : 55
Inferitur medium radiis subtemen acutis ;
Quod digiti expediunt, atque inter flamina ductum
Percusso feriunt insecti pectine dentes.
Utraque festinant ; cinctæque ad pectora vestes
Brachia docta movent, studio fallente laborem. 60
Illic et Tyrium quæ purpura sensit ænium
Textitur, et tenues parvi discriminis umbræ :
Qualis ab imbre solet percussis solibus arcus
Inficere ingenti longum curvamine cælum :
In quo diversi niteant cùm mille colores, 65
Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit.
Usque adeò quod tangit idem est : tamen ultima distant ;
Illic et lentum filis immittitur aurum,
Et vetus in telâ deducitur argumentum.
Cecropiâ Pallas scopulum Mavortis in arce 70
Pingit, et antiquam de terræ nomine litem.
Bis sex coelestes, medio Jove, sedibus altis
Augustâ gravitate sedent. Sua quemque Deorum
Inscribit facies. Jovis est regalis imago.
Stare Deum pelagi, longoque ferire tridente 75
Aspera saxa facit, medioque e vulnere saxi
Exfluuisse ferum ; quo pignore vindicet urbem.
At sibi dat clypeum, dat acutæ cuspidis hastam :
Dat galeam capiti : defenditur ægide pectus.

Q

Percussam-

Percussamque suâ simulat de cuspide terram 80

Prodere cum baccis sætum canentis olivæ :

Mirarique Deos. Operi victoria finis.

Ut tamen exemplis intelligat æmula laudis,

Quod pretium speret pro tam furialibus ausis ;

Quatuor in partes certamina quatuor addit 85

Clara colore suo, brevibus distincta sigillis.

Threïciam Rhodopen habet angulus unus, et Hæ-
mon ;

Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam ;

Nomina summorum sibi qui tribuere Deorum.

Altera Pygmææ fatum miserabile matris 90

Pars habet. Hanc Juno victam certamine jussit

Esse gruem ; populisque suis indicere bellum.

Pingit et Antigonem, ausam contendere quondam

Cum magni consorte Jovis ; quam regia Juno

In volucrem vertit : nec profuit Ilion illi, 95

Laomedonve pater, sumtis quin candida pennis

Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro.

Qui superest solus Cinyran habet angulus orbem :

Isque gradus templi, natarum membra suarum

Amplectens, saxoque jacens, lacrymare videtur. 100

Circuit extremas oleis pacalibus oras.

Is modus est ; operique suâ facit arbore finem.

Mæonis elusam designat imagine tauri

Europen : verum taurum, freta vera putares.

Ipsa videbatur terras spectare relictas, 105

Et comites clamare suas, tactumque vereri

Assilientis

Affilientis aquæ ; timidasque reducere plantas.
 Fecit et Asterien aquilâ luctante teneri :
 Fecit olorinis Ledam recubare sub alis :
 Addidit, ut Satyri celatus imagine pulcram 110
 Jupiter implêrit gemino Nyctêida foetu :
 Amphitryon fuerit, cùm te Tirynthia cepit ;
 Aureus ut Danaën, Asopida luserit igneus :
 Mnemosynen pastor : varius Deoïda serpens.
 Te quoque mutatum torvo, Neptune, juvenco 115
 Virgine in Æoliâ posuit. Tu visus Enipeus
 Gignis Aloïda ; aries Bisaltida fallis.
 Et te, flava comas, frugum mitissima mater,
 Sensit equum ; te sensit avem crinita colubris
 Mater equi volucris : sensit Delphina Melantho. 120
 Omnibus his faciemque suam, faciemque locorum.
 Reddidit. Est illic agrestis imagine Phœbus :
 Utque modò accipitris pennas, modò terga leonis
 Gesserit : ut pastor Marcareïda luserit Iffên.
 Liber ut Erigonem falsâ deceperit uvâ : 125
 Ut Saturnus equo genainum Chirona creârit.
 Ultima pars telæ, tenui circumdata limbo,
 Nexilibus flores hederis habet intertextos.
 Non illud Pallas, non illud carpere Livor
 Possit opus. Doluit successu flava virago : 130
 Et rupit pictas, cœlestia crimina, vestes.
 Utque Cytoriaco radium de monte tenebat ;
 Ter quater Idmoniaë frontem percussit Arachnes.
 Non tulit infelix ! laqueoque animosa ligavit

Guttura. Pendentem Pallas miserata levavit : 135
Atque ita, "Vive quidem, pende tamen, improba,"
dixit :

"Lexque eadem poenæ, nè sis secura futuri,
Dicta tuo generi, serisque nepotibus esto."
Post ea discedens succis Hecateïdos herbæ
Spargit. Et extemplo tristi medicamine tactæ 140
Defluxêre comæ : cumque his et naribus et auris.
Fitque caput minimum, toto quoque corpore parvæ.
In latere exiles digiti pro cruribus hærent.
Cætera venter habet. De quo tamen illa remittit
Stamen ; et antiquas exercet aranea telas.

De NIOBE.

LYDIA tota fremit : Phrygiæque per oppida facti
Rumor it, et magnum sermonibus occupat or-
bem.

Ante suos Niobe thalamos cognoverat illam,
Tum cùm Mæoniam virgo Sipylumque colebat.
Nec tamen admonita est poenâ popularis Arachnes 5
Cedere cœlitibus, verbisque minoribus uti.
Multa dabant animos. Sed enim nec conjugis artes,
Nec genus amborum, magnique potentia regni,
Sic placuêre illi, (quamvis ea cuncta placebant,) 10
Ut sua progenies : et felicissima matrum
Dicta foret Niobe ; si non sibi visa fuisset.
Nam fata Tiresiâ, venturi præscia, Manto

Per

Per medias fuerat, divino concita motu,
Vaticinata vias : " Ismenides, ite frequentes :
Et date Latonæ, Latonigenisque duobus, 15
Cum prece thura piâ ; lauroque innectite crinem.
Ore meo Latona jubet." Paretur : et omnes
Thebaïdes jussis sua tempora frondibus ornant :
Thuraque dant sanctis, et verba precantia, flammis.
Ecce venit comitum Niobe celeberrima turbâ, 20
Vestibus intexto Phrygiis spectabilis auro :
Et, quantum ira finit, formosa : movensque decoro
Cum capite immixtos humerum per utrumque capillos.
Constitit : utque oculos circumtulit alta superbos ;
" Quis furor auditos," inquit, " præponere visis 25
Cœlestes ? aut cur colitur Latona per aras ?
Numen adhuc finè thure meum est : mihi Tantalus
auctor ;
Cui licuit soli Superiorum tangere menfas.
Pleiadum soror est genitrix mihi : maximus Atlas
Est avus, æthereum qui fert cervicibus axem : 30
Jupiter alter avus. Socero quoque gloriâ illo.
Me gentes metuunt Phrygiæ : me regia Cadmî
Sub dominâ est : fidibusque mei commissa mariti
Mœnia cum populis a meque viroque reguntur.
In quamcunque domûs adverto lumina partem, 35
Immensæ spectantur opes. Accedit eodem
Digna Deâ facies. Huc natas adjice septem,
Et totidem juvenes ; et mox generosque nurusque.
Quærite nunc, habeat quam nostra superbia causam :
Nescio

Nescio quoque audete fatam Titanida Cæo 40
 Latonam præferre mihi ; cui maxima quondam
 Exiguam sedem parituræ terra negavit.
 Nec cœlo, nec humo, nec aquis Dea vestra recepta est.
 Exul erat mundi ; donec miserata vagantem,
 Hospita tu terris erras, ego, dixit, in undis, 45
 Instabilemque locum Delos dedit. Illa duobus
 Facta parens : uteri pars est hæc septima nostri.
 Sum felix. Quis enim neget hoc ? felixque manebo.
 Hoc quoque quis dubitet ? tutam me copia fecit.
 Major sum, quàm cui possit Fortuna nocere. 50
 Multaque ut eripiat ; multo mihi plura relinquet.
 Excessère metum mea jam bona. Fingite demi
 Huic aliquid populo natorum posse meorum ;
 Non tamen ad numerum redigar spoliata duorum
 Latonæ. Turbâ quo quantum distat ob orbâ ? 55
 Ite sacris, properate sacris ; laurumque capillis
 Ponite." Deponunt ; infectaque sacra relinquunt :
 Quodque licet, tacito venerantur murmure numen.
 Indignata Dea est : summoque in vertice Cynthi
 Talibus est dictis geminâ cum prole locuta : 60
 En ego vestra parens, vobis animosa creatis,
 Et nisi Junoni, nulli cessura Dearum,
 An Dea sim, dubitor : perque omnia sæcula cultis
 Arceor, ô nati, nisi vos succurritis, aris.
 Nec dolor hic solus. Diro convicia factò 65
 Tantalus adjecit : vosque est postponere natis

Ausa

Aufa suis ; et me (quod in ipsam recidat) orbam

Dixit : et exhibuit linguam scelerata paternam.

Adjectura preces erat his Latona relatis :

Define, Phœbus ait (pœnæ mora longa) querelas. 70

Dixit idem Phœbe. Celerique per aëra lapsu

Contigerant tecti Cadmeïda nubibus arcem.

Planus erat, latèque patens prope mœnia campus,

Affiduis pulsatus equis ; ubi turba rotarum,

Duraque mollierant subjectas ungula glebas. 75

Pars ibi de septem genitis Amphione fortes

Conscendunt in equos, Tyrioque rubentia fuco

Terga premunt ; auroque graves moderantur habenas.

E quibus Ismenos, qui matri sarcina quondam

Prima suæ fuerat, dum certum flectit in orbem 80

Quadrupedes cursus, spumantiaque ora coërcet ;

Hei mihi ! conclamat ; medioque in pectore fixus

Tela gerit ; frænisque manu moriente remissis

In latus a dextro paulatim defluit armo.

Proximus, audito sonitu per inane pharetræ, 85

Fræna dabat Sipylus : veluti cùm præscius imbris

Nube fugit visâ, pendentiaque undique rector

Carbasa deducit, ne quâ levis effluat aura.

Fræna dabat. Dantem non evitabile telum

Consequitur : summâque tremens cervice sagitta 90

Hæsit ; et exstabat nudum de gutture ferrum.

Ille, ut erat pronus, per colla admissa jubaſque

Volvitur ; et calido tellurem sanguine foëdat.

Phædrius infelix, et aviti nominis hæres

Tantalus,

Tantalus, ut solito finem impôsuêre labori,
 Transierant ad opus nitidæ juvenile palæstræ :
 Et jam contulerant arcto lustrantia nexu
 Pectora pectoribus ; cùm tento concita cornu,
 Sicut erant juncti, trajecit utrumque sagitta.
 Ingemuêre simul ; simul incurvata dolore 100
 Membra solo posuêre ; simul suprema jacentes
 Lumina versârunt : animam simul exhalârunt.
 Aspicit Alphenor, laniataque pectora plangens
 Advolat, ut gelidos complexibus allevet artus :
 Inque pio cadit officio. Nam Delius illi 105
 Intima fatifero rumpit præcordia ferro.
 Quod simul eductum, pars est pulmonis in hamis
 Eruta : cumque animâ cruor est effusus in auras.
 At non intonsum simplex Damafichthona vulnus
 Afficit. Ictus erat, quâ crus esse incipit, et quâ 110
 Mollia nervosus facit internodia poples.
 Dumque manu tentat trahere exitiabile telum,
 Alterâ per jugulum pennis tenus acta sagitta est.
 Expulit hanc sanguis : seque ejaculatus in altum
 Emicat, et longè terebratâ profilit aurâ. 115
 Ultimus Ilioneus non profectura precando
 Brachia sustulerat : Dîque ô communiter omnes,
 Dixerat ; (ignarus non omnes esse rogandos)
 Parcite. Motus erat, cùm jam revocabile telum
 Non fuit, arcitenens. Minimo tamen occidit ille 120
 Vulnere ; non altâ percusso corde sagittâ.

Fama,

Fama, populique dolor, lacrymæque suorum
Tam subitæ matrem certam fecêre ruinæ,
Mirantem potuisse ; irascentemque, quòd ausi
Hoc essent Superi, quòd tantum juris haberent. 125
Nam pater Amphion, ferro per pectus adacto,
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
Heu, quantùm hæc Niobe Niobê distabat ab illâ,
Quæ modò Latoïs populum submoverat aris,
Et mediam tulerat gressus resupina per urbem, 130
Invidiosa suis ; at nunc miseranda vel hosti !
Corporibus gelidis incumbit : et ordine nullo
Oscula dispensat natos suprema per omnes,
A quibus ad cœlum liventia brachia tendens,
“ Pascere, crudelis, nostro, Lataona, dolore ; 135
“ Pascere,” ait ; “ satiaque meo tua pectora luctu :
[Corque ferum satia (dixit) per funera septem]
Efferor : exsulta ; victrixque inimica triumphâ.
Cur autem victrix ? miseræ mihi plura supersunt,
Quàm tibi felici. Post tot quodque funera vinco.”
Dixerat : insonuit contento nervus ab arcu ; 141
Qui, præter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo est audax. Stabant cum vestibus atris
Ante toros fratrum demisso crine Sorores.
E quibus una, trahens hærentia viscere tela, 145
Imposito fratri moribunda relanguit ore.
Altera, solari miseram conata parentem,
Conticuit subitò ; duplicataque vulnere cæco est.
[Oraque non preffit, nisi postquam spiritus exit.]

Hæc frustra fugiens collabitur ; illa sorori 150
 Immoritur : latet hæc ; illam trepidare videres.
 Sexque datis leto, diversaque vulnera passis,
 Ultima restabat : quam toto corpore mater,
 Totâ veste tegens, Unam, minimamque relinque ;
 De multis minimam posco, clamavit, et unam. 155
 Dumque rogat ; pro quâ rogat, occidit. Orba resedit
 Exanimes inter natos, nataque, virumque :
 Diriguitque malis. Nullos movet aura capillos.
 In vultu color est sine sanguine : lumina mœstis
 Stant immota genis : nihil est in imagine vivi. 160
 Ipsa quoque interiùs cum duro lingua palato
 Congelat, et venæ desistunt posse moveri.
 Nec flecti cervix, nec brachia reddere gestus,
 Nec pes ire potest. Intrâ quoque viscera saxum est.
 Flet tamen, et validi circumdata turbine venti 165
 In patriam rapta est. Ibi fixa cacumine montis
 Liquitur, et lacrymas etiamnum marinora manant.

PROCNE, PHILOMELA, TEREUS *et* ITYS
in Aves.

FINITIMI procures coëunt : urbisque propinquæ
 Oravêre suos ire ad solatia reges,
 Argosque, et Sparte, Pelopeïadesque Mycenæ,
 Et nondum torvæ Calydon invisa Dianæ,
 Orchomenosque ferox, et nobilis ære Corinthos, 5
 Messeneque

Messeneque ferox, Patræque, humilesque Cleonæ,
Et Nelea Pylos, neque adhuc Pittheïa Trœzen.
Quæque urbes aliæ bimari clauduntur ab Isthmo,
Exteriusque sitæ bimari spectantur ab Isthmo,
Credere quis possit? solæ cessatis Athenæ. 10
Obstitit officio bellum; subvectaque ponto
Barbara Mopsopios terrebant agmina muros.
Threïcius Tereus hæc auxiliaribus armis
Fuderat: et clarum vincendo nomen habebat.
Quem sibi Pandion opibusque virisque potentem, 15
Et genus a magno ducentem fortè Gradivo,
Connubio Procnes junxit. Non pronuba Juno,
Non Hymenæus adest, non illi Gratia lecto.
Eumenides tenuère faces de funere raptas:
Eumenides stravère torum: tectoque profanus 20
Incubuit bubo, thalamique in culmine sedit.
Hæc ave conjuncti Procne Tereusque; parentes
Hæc ave sunt facti. Gratata est scilicet illis
Thracia: Dîsque ipsi grates egère: diemque,
Quâque data est claro Pandione nata tyranno, 25
Quâque erat ortus Itys, festum jussère vocari.
Usque adeò latet utilitas. Jam tempora Titan
Quinque per autumnos repetiti duxerat anni:
Cum blandita viro Procne, "Si gratia," dixit,
"Ulla mea est, vel me visendæ mitte forori; 30
Vel soror huc veniat. Redituram tempore parvo
Promittes focero. Magni mihi numinis instar
Germanam vidisse dabis." Jubet ille carinas

In freta deduci : veloque et remige portus
 Cecropios intrat ; Piræaque littora tangit. 35
 Ut primùm foci data copia, dextraque dextræ
 Jungitur , infausto committitur omine sermo.
 Coeperat, adventûs causam, mandata referre
 Conjugis ; et celeres missæ spondere recursus :
 Ecce venit magno dives Philomela paratu ; 40
 Divitior formâ : quales audire solemus
 Nâidas et Dryadas mediis incedere sylvis :
 Si modò des illis cultus, similesque paratus.
 Non secus exarsit conspectâ virgine Tereus,
 Quam si quis canis ignem supponat aristis : 45
 Aut frondem, positasque cremet fœnilibus herbas.
 Impetus est illi, comitum corrumpere curam,
 Nutricisque fidem : nec non ingentibus ipsam
 Sollicitare datis ; totumque impendere regnum :
 Aut rapere, et fævo raptam defendere bello. 50
 Et nihil est, quod non effræno captus amore
 Ausit : nec capiunt inclusas pectore flammæ.
 Jamque moras malè fert ; cupidoque revertitur ore
 Ad mandata Procnes ; et agit sua vota sub illis.
 Facundum faciebat amor. Quotisque rogabat 55
 Ulterius justo ; Procnem ita velie ferebat.
 Addidit et lacrymas ; tanquam mandâisset et illas.
 Prô Superi, quantum mortalia pectora cæcæ
 Noctis habent ! ipso sceleris molimine Tereus
 Creditur esse pius : laudemque a crimine sumit.

Quid?

Quid? quòd idem Philomela cupit; patriosque lacertis
Blanda tenens humeros, ut eat visura sororem,
Perque suam, contraque suam, petit usque, salutem.
Vincitur ambarum Genitor prece. Gaudet, agitque
Illa patri grates: et successisse duabus. 65

Id putat infelix; quod erit lugubre duabus.
Jam labor exiguus Phœbo restabat: equique
Pulsabant pedibus spatium declivis Olympi.
Regales epulæ mensis, et Bacchus in auro
Ponitur. Hinc placido dantur sua corpora somno. 70
Lux erat: et generi dextram complexus euntis,
Pandion comitem lacrymis commendat obortis:
“Hanc ego, care gener, quoniam pia causa coëgit,
[Et voluêre ambæ, voluisti tu quoque, Tereu.]
Do tibi: perque fidem, cognataque pectora, supplex 75
Per Superos oro, patrio tuearis amore:
Et mihi sollicitæ lenimen dulce senectæ
Quamprimum (omnis erit nobis mora longa) remittas.
Tu quoque quamprimum, (satîs est procul esse foro-
rem)

Si pietas ulla est, ad me, Philomela, redito.” 80
Mandabat; pariterque suæ dabat oscula natæ:
Et lacrymæ mites inter mandata cadebant.
Utque fide pignus dextras utriusque poposcit;
Inter seque datas junxit; natamque nepotemque
Absentes memori pro se jubet ore saluent; 83
Supremumque vale, pleno singultibus ore,

Vix

Vix dixit: timuitque suæ præfagia mentis;
 Ut semel imposita est pictæ Philomela carinæ;
 Admotumque fretum remis, tellusque repulsa est;
 "Vicimus," exclamat ("mecum mea vota ferun-
 tur:") 90

Barbarus: et nusquam lumen detorquet ab illâ.
 Non aliter, quàm cum pedibus prædator obuncis
 Deposuit nido leporem Jovis ales in alto:
 Nulla fuga est capto: spectat sua præmia raptor.
 Jamque iter effectum; jamque in sua littora fessis 95
 Puppibus exierant: cum rex Pandione natam
 In stabula alta trahit, sylvis obscura vetustis:
 Atque ibi pallentem, trepidamque, et cuncta timentem,
 Et jam cum lacrymis, ubi sit germana, rogantem,
 Vi superat; frustra clamato sæpe parente, 100
 Sæpe sorore suâ: magnis super omnia Divis.
 Illa tremit, velut agna pavens, quæ faucia cani
 Ore excussa lupi, nondum sibi tuta videtur:
 Utque columba, suo madefactis sanguine plumis,
 Horret adhuc, avidosque timet, quibus hæserat, un-
 gues. 105

Mox ubi mens rediit; passos laniata capillos,
 [Lugenti similis, cæsis plangore lacertis]
 Intendens palmas, "Prô diris, Barbare, factis,
 Prô crudelis," ait! "nec te mandata parentis
 Cum lacrymis movere piis, nec cura sororis: 110
 Si tamen hæc Superi cernunt; si numina Divum
 Sunt aliquid; si non perierunt omnia mecum;
 Quando-

Quandocunque mihi pœnas dabis : ipsa, pudore
Profecto, tua facta loquar. Si copia detur,
In populos veniam : si sylvis clausa tenebor ; 115
Implebo sylvas, et conscia saxa querelis.
Audiat hæc æther, et si Deus ullus in illo est.”
Sustine : ad Procnem post talia facta reverti
Conjuge quæ viso germanam quærit : at ille
Dat gemitus fictos, commentaque funera narrat. 120
Et lacrymæ fecere fidem. Velamina Procne
Deripit ex humeris, auro fulgentia lato :
Induiturque atras vestes : et inane sepulcrum
Constituit : falsisque piacula Manibus infert :
Et luget non sic lugendæ fata sororis. 125
Signa Deus bis sex actō lustraverat anno.
Quid faciat Philomela ? fugam custodia claudit :
Structa rigent solido stabulorum mœnia faxo :
Os mutum facti caret indice. Grande dolori
Ingenium est : miserisque venit solertia rebus. 130
Stamina barbaricâ suspendit callida telâ :
Purpureasque notas filis intexuit albis,
Indicium sceleris ; perfectaque tradidit uni :
Utque ferat dominæ gestu rogat. Illa rogata
Pertulit ad Procnem : nec scit quid tradat in illis. 135
Evolvitur vestes sævi matrona tyranni :
Germanæque suæ carmen miserabile legit :
Et (mirum potuisse) filet : dolor ora repressit :
Verbaque quærenti fati indignantia linguæ

Defuerunt :

Defuerunt: nec flere vacat. Sed fasque nefasque 140
 Confusura ruit: pœnæque in imagine tota est.

Tempus erat, quo sacra solent Triëterica Bacchi
 Sithoniæ celebrare nurus. Nox conscia sacris.
 Nocte sonat Rhodope tinnitibus æris acuti:
 Nocte suâ est egressa domo regina: Deique
 Ritibus instruitur; furialiaque accipit arma. 145
 Vite caput tegitur: lateri cervina sinistro
 Vellera dependent: humero levis incubat hasta.
 Concita per sylvas, turbâ comitante suarum,
 Terribilis Procne, furiisque agitata doloris,
 Bacche, tuas simulat. Venit ad stabula avia tandem:
 Exululatque, Evoëque sonat, portasque refringit: 151
 Germanamque rapit: raptæque insignia Bacchi
 Induit: et vultus hederarum frondibus abdit:
 Attonitamque trahens intra sua limina ducit.
 Ut sensit tetigisse domum Philomela nefandam, 155
 Horruit infelix; totoque expalluit ore.
 Nacta locum Procne, sacrorum pignora demit,
 Oraque develat miseræ pudibunda sororis;
 Amplexumque petit. Sed non attollere contra
 Sustinet hæc oculos; pellex sibi visa sororis: 160
 Dejectoque in humum vultu, jurare volenti,
 Testarique Deos, per vim sibi dedecus illud
 Illatum, pro voce manus fuit. Ardet, et iram
 Non capit ipsa suam Procne: fletumque sororis
 Corripiciens, "Non est lacrymis hæc," inquit, "agendum,
 Sed ferro; seu, si quid habes, quod vincere ferrum 165
 Possit:

Possit : in omne nefas ego me, germana, paravi.
Aut ego, cùm facibus regalia testâ cremâro,
Arificem mediis immittam Terea flammis :
Aut linguam, aut oculos, aut per vulnera mille 175
Sontem animam expellam. Magnum, quodcunque
paravi.

Quid sit, adhuc dubito. Peragit dum talia Procne ;
Ad matrem veniebat Itys. Quid possit, ab illo
Admonita est : oculisque tuens immitibus, Ah quàm
Es similis patri ! dixit. Nec plura locuta, 180
Triste parat facinus ; tacitâque exæstuat irâ.
Ut tamen accessit natus, matrique salutem
Attulit, et parvis adduxit colla lacertis,
Mistaque blanditiis puerilibus oscula junxit ;
Mota quidem est genitrix ; infraçtaque constitit ira :
Invitque oculi lacrymis maduêre coactis. 186
Sed simul ex nimîâ matrem pietate labare
Sensit : ab hoc iterum est ad vultus versâ sororis ;
Inque vicem spectans ambos, Cur admovet, inquit,
Alter blanditias ; raptâ filet altera linguâ ? 190
Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa sororem ?
Cui sis nupta vide, Pandione nata, marito.
Degeneras. Scelus est pietas in conjuge Tereo.
Nec mora ; traxit Ityn : Clamantem, et colla petentem
Ense ferit Procne, lateri qua pectus adhæret ; 195
Nec vultum avertit. Satis illi ad fata vel unum
Vulnus erat ; jugulum ferro Philomela resolvit.

S

Thracius

Thracius insequitur genitas Pandione ferro.
 Corpora Cecropidum pennis pendere putares ;
 Pendebant pennis. Quarum petit altera sylvas : 200
 Altera testâ subit. Neque adhuc de pectore cædis
 Excessere notæ ; signataque sanguine pluma est.
 Ille dolore suo, pœnæque cupidine velox,
 Vertitur in Volucrum, cui stant in vertice cristæ :
 Prominet immodicum pro longâ cuspide rostrum. 205
 Nomen Epops volucris : facies armata videtur.
 Hic dolor ante diem, longæque extrema senectâ
 Tempora, Tartareas Pandiona misit ad umbras.

LIB. VII.

De JASONE et MEDEA.

JAMQUE fretum Minyæ Pagasæâ puppe secabant,
 Perpetuâque trahens inopem sub nocte senectam
 Phineus visus erat ; juvenesque Aquilone creati
 Virgineas volucres miseri senis ore fugârant ;
 Multaque perpeffi claro sub Iäfone, tandem 5
 Contigerant rapidas limosi Phasidos undas.
 Dumque adeunt regem ; Phryxæque vellera poscunt ;
 Lexque datur numeris magnorum horrenda laborum :
 Concipit interea validos Æetias ignes ;
 Et luctata diu, postquam ratione furorem 10
 Vincere non poterat ; “ Frustra, Medea, repugnas ;
 Nescio quis Deus obstat,” ait : “ mirumque, nisi hoc est,
 Aut

Aut aliquid certè simile huic, quod amare vocatur.
Nam cur jussa patris nimiùm mihi dura videntur?
Sunt quoque dura nimis. Cur, quem modò denique
vidi, 15

Ne pereat, timeo? quæ tanti causa timoris?
Excute virgineo conceptas pectore flammæ,
Si potes, infelix. Si possem, sanior essem:
Sed trahit invitam nova vis; aliudque Cupido,
Mens aliud suadet. Video meliora, proboque; 20
Deteriora sequor. Quid in hospite, regia virgo,
Ureris? et thalamos alieni concipis orbis?
Hæc quoque terra potest, quod ames, dare. Vivat, an
ille

Occidat, in Dîs est. Vivat tamen. Idque precari
Vel finè amore licet. Quid enim commisit Iäson? 25
Quam, nisi crudelem, non tangat Iäsonis ætas,
Et genus, et virtus? quam non, ut cætera desint,
Forma movere potest? certè mea pectora movit.
At, nisi opem tulero, taurorum afflabitur ore:
Concurretque suæ segeti, tellure creatis 30
Hostibus: aut avido dabitur fera præda draconi.
Hoc ego si patiar, tum me de tigride natam,
Tum ferrum et scopulos gestare in corde fatebor.
Cur non et specto pereuntem? oculosque videndo
Conscelero? cur non tauros exhortor in illum, 35
Terrigenasque feros, insopitumque draconem?
Dî meliora velint. Quamquam non ista precanda,
Sed facienda mihi. Prodamne ego regna parentis?

Atque ope nescio quis servabitur advena nostrâ,
 Ut per me sospes, finè me, det lintea ventis, 40
 Virque sit alter ius; poenæ Medea relinquit?
 Si facere hoc, aliâmvē potest præponere nobis,
 Occidat ingratus. Sed non is vultus in illo,
 Non ea nobilitas animo est, ea gratia formæ;
 Ut timeam fraudem, meritique obliviam nostri: 45
 Et dabit antè fidem: cogamque in fœdera testes
 Esse Deos. Quid tuta times? accingere; et omnem
 Pelle moram. Tibi se semper debet Iäson,
 Te face solenni junget sibi perque Pelasgas
 Servatrix urbis matrum celebrabere turbâ. 50
 Ergo ego germanam, fratremque, patremque, Deos-
 que,
 Et natale solum, ventis ablata, relinquam?
 Nempe pater sævus, nempe est mea barbara tellus,
 Frater adhuc infans: stant mecum vota sororis.
 Maximus intrâ me Deus est, Non magna relinquam;
 Magna sequar; titulum servatæ pubis Achivæ, 56
 Notitiamque loci melioris, et oppida, quorum
 Hic quoque fama viget, cultusque, artesque virorum:
 Quemque ego cum rebus, quas totus possidet orbis,
 Æsoniden mutâsse velim: quo conjuge felix 60
 Et Dîs cara ferar, et vertice sidera tangam.
 Quid? quod nescio qui mediis concurrere in undis
 Dicuntur montes, ratibusque inimica Charybdis,
 Nunc forbere fretum, nunc reddere; cinctaque sævis
 Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo? 65
 Nempe

Nempe tenens quod amo, gremioque in Iäsonis hærens,

Per freta longa ferar. Nihil illum amplexa verëbor :

Aut, si quid metuam, metuam de conjugè solo.

Conjugiumne vocas, speciosaque nomina culpæ

Imponis, Medea, tuæ ? quin aspice quantum 70

Aggrediare nefas : et, dum licet, effuge crimen."

Dixit : et ante oculos rectum, Pietasque, Pudorque

Constiterant ; et victa dābat jam terga Cupido.

Ibat ad antiquas Hecatēs Perseïdos aras ;

Quas nemus umbrosum, secretaque sylva tegebant. 75

Et jam fortis erat, pulsusque resederat ardor ;

Cū videt Æsonidem, extinctaque flamma revixit,

Erubuēre genæ ; totoque recanduit ore.

Ut solet à ventis alimenta assumere, quæque

Parya sub inductâ latuit scintilla favillâ, 80

Crescere ; et in veteres agitata resurgere vires :

Sic jam lentus amor, jam quem languere putares,

[Ut vidit juvenem, specie præsentis inarsit.]

Et casu, solitò formosior Æsone natus

Illâ luce fuit. Posses ignoscere amanti. 85

Speñtat ; et in vultu, veluti nunc denique viso,

Lumina fixa tenet : nec se mortalia demens

Ora videre putat ; nec se declinat ab illo.

Ut verò cœpitque loqui, dextramque prehendit

Hospes, et auxilium submissâ voce rogavit ; 90

Promisitque torum ; lacrymis ait illa profusis :

Quid faciam video : nec me ignorantia veri

Decipiet,

Decipiet, sed amor. Servabere munere nostro :
 Servatus promissa dato. Per sacra triformis
 Ille Deæ, lucoque foret quod numen in illo, 95
 Perque patrem soceri cernentem cuncta futuri,
 Eventusque suos, per tanta pericula jurat.
 Creditus, accepit cantatas protinus herbas,
 Edidicitque usum ; lætusque in castra recessit.
 Postera depulerat stellas Aurora micantes : 100
 Conveniunt populi sacrum Mavortis in arvom ;
 Consistuntque jugis. Medio Rex ipse resedit
 Agmine purpureus, sceptroque insignis eburno.
 Ecce adamanteis Vulcanum naribus efflant
 Æripedes tauri ; tactæque vaporibus herbæ 105
 Ardent. Utque solent pleni resonare camini,
 Aut ubi terrenâ filices fornace soluti
 Concipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum ;
 Pectora sic intus clausas volventia flammæ,
 Gutturæque usta sonant. Tamen illis Æsone natus 110
 Obvius it. Vertère truces venientis ad ora
 Terribiles vultus, præfixæque cornua ferro ;
 Pulveremque solum pede pulsavêre bisulco ;
 Fumificisque locum mugitibus implevêre.
 Diriguêre metu Minyæ. Subit ille ; nec ignes 115
 Sentit anhelatos, (tantum medicamina possunt)
 Pendulaque audaci mulcet pælearia dextrâ :
 Suppositosque jugo pondus grave cogit aratri
 Ducere, et insuetum ferro proscindere campum.
 Mirantur Colchi : Minyæ clamoribus implent, 120
 Adjiciunt-

Adjiciuntque animos. Galeâtum fumit aëna
Vipereos dentes ; et aratos spargit in agros.
Semina mollit humus, valido prætincta veneno :
Et crescunt, fiuntque sati nova corpora dentes.
Utque hominis speciem maternâ fumit in alvo ; 125
Perque suos intus numeros componitur infans ;
Nec nisi maturus communes exit in auras :
Sic ubi visceribus gravidæ telluris imago
Effecta est hominis, foeto confurgit in arvo,
Quodque magis mirum, simul edita concutit arma. 130
Quos ubi viderunt præcutæ cuspidis hastas
In caput Hæmonii juvenis torquere paratos :
Demisere metu vultumque animumque Pelasgi :
Ipsa quoque extimuit, quæ tutum fecerat illum :
Utque peti vidit juvenem tot ab hostibus unum, 135
Palluit ; et subito finè sanguine frigida sedit.
Neve parum valeant à se data gramina, carmen
Auxiliare canit : secretaque advocat artes.
Ille, gravem medios filicem jaculatus in hostes,
A se depulsum Martem convertit in ipsos. 140
Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres ;
Civilique cadunt acie. Gratantur Achivi :
Victoremque tenent ; avidisque amplexibus hærent.
Tu quoque victorem complecti, barbara, velles ;
[Obstitit incepto pudor : at complexa fuisses :] 145
Sed te, ne faceres, tenuit reverentia famæ.
Quod licet, affectu tacito lætaris : agisque
Carminibus grates, et Dîs auctoribus horum.

Pervi-

Pervigilem superest herbis sopire draconem :
 Qui cristâ linguisque tribus præsignis, et uncis 150
 Dentibus horrendus, custos erat arietis aurei.
 Hunc postquam sparsit Lethæi gramine succi ;
 Verbaque ter dixit placidos facientia somnos,
 Quæ mare turbatum, quæ concita flumina sistant ;
 Somnus in ignotos oculos subrepat : et auro 155
 Heros Æsonius potitur : spolioque superbus,
 Muneris auctorem secum spolia altera portans,
 Victor Iölciacos tetigit cum conjuge portus.

Pestis Descriptio; et Formicæ in Homines.

ÆACUS ingemuit; tristisque ita voce locutus :
 “ Ossa cinisque jacent, memori quos mente
 requiris,

Et quota pars illi rerum periêre mearum !”

Dira lues irâ populis Junonis iniquæ
 Incidit, exosâ dictas à pellice terras ; 5
 Dum visum mortale malum, tantæque latebat
 Causa nocens cladis ; pugnatum est arte medendi.
 Exitium superabat opem ; quæ victa jacebat.
 Principio cœlum spissâ caligine terras
 Pressit, et ignavos inclusit nubibus æstus. 10
 Dumque quater junctis implevit cornibus orbem
 Luna ; quater plenum tenuata retexit orbem,
 Letiferis calidi spirârunt flatibus Austri.

Constat

Constat et in fontes vitium venisse, lacusque ;
Milliaque incultos serpentum multa per agros 15
Errâsse ; atque suis fluvios temerâsse venenis.
Strage canum primâ, volucrumque, oviumque, bo-
umque,
Inque feris subiti deprensa potentia morbi.
Concidere infelix validos miratur arator
Inter opus tauros ; medioque recumbere sulco. 20
Lanigeris gregibus, balatus dantibus ægros,
Sponte suâ lanæque cadunt, et corpora tabent.
Acer equus quondam, magnæque in pulvere famæ,
Degenerat palmas ; veterumque oblitus honorum,
Ad præsepe gemit, morbo moriturus inert. 25
Non aper irasci meminit ; non fidere cursu
Cerva ; nec armentis incurrere fortibus urfi.
Omnia languor habet. Sylvisque, agrisque, viisque
Corpora fœda jacent. Vitiantur odoribus auræ.
Mira loquor. Non illa canes, avidæque volucres, 30
Non cani tetigère lupi : dilapsa liquefcunt ;
Afflatuque nocent ; et agunt contagia latè.
Pervenit ad miseros damno graviore colonos
Pestis, et in magnæ dominatur moenibus urbis.
Viscera torrentur primò ; flammæque latentis 35
Indicium rubor est, et ductus anhelitus ægre.
Aspera lingua tumet ; trepidisque arentia venis
Ora patent : auræque graves captantur hiatu.
Non stratum, non ulla pati velamina possunt :
Dura sed in terrâ ponunt præcordia : nec fit 40

Corpus humo gelidum, sed humus de corpore fervet.
 Nec moderator adest : inque ipsos sæva medentes
 Erumpit clades ; obsuntque auctoribus artes.
 Quo propior quisque est, servitque fideliùs ægro ;
 In partem leti citiùs venit. Utque salutis 45
 Spes abiit ; finemque vident in funere morbi ;
 Indulgent animis : et nulla, quid utile, cura est.
 Utile enim nihil est. Passim, positoque pudore,
 Fontibus, et fluviis, puteisque capacibus hærent :
 Nec priùs est exstincta sitis, quàm vita, bidendo. 50
 [Indè graves multi nequeunt consurgere, et ipsi
 Immoriuntur aquis : aliquis tamen haurit et illas.]
 Tantaque sunt miseris invisi tædia lecti ;
 Profiliunt : aut, si prohibent consistere vires,
 Corpora devolvunt in humum ; fugiuntque penates 55
 Quisque suos : sua cuique domus funesta videtur.
 [Et quia causa latet, locus est in crimine notus.]
 Semanimes errare viis, dum stare valebant,
 Aspiceres ; flentes alios, terræque jacentes ;
 Lassaque versantes supremo lumina motu : 60
 [Membraque pendentis tendunt ad sidera cœli,
 Hic, illic ubi mors deprenderat, exhalantes.]
 Quid mihi tunc animi fuit ? an, quod debuit esse,
 Ut vitam odissem, et cuperem pars esse meorum ?
 Quò se cunque acies oculorum flexerat ; illic 65
 Vulgus erat stratum. Veluti cùm putria motis
 Poma cadunt ramis, agitataque ilice glandes.
 Tempa vides contrà gradibus sublimia longis :
 Jupiter

Jupiter illa tenet. Quis non altaribus illis
Irrita thura tulit? quoties pro conjuge conjux, 70
Pro gnato genitor, dum verba precantia dicit,
Non exoratis animam finivit in aris:
Inque manu thuris pars inconsumta reperta est!
Admoti quoties templis, dum vota sacerdos
Concipit, et fundit purum inter cornua vinum, 75
Haud exspectato ceciderunt vulnere tauri!
Ipse ego sacra Jovi pro me, patriaque tribusque
Cum facerem natis, mugitus victima diros
Edidit: et subito collapsa finè ictibus ullis
Exiguo tinxit subjectos sanguine cultros. 80
Fibra quoque ægra notas veri, monitusque Deorum
Perdiderat. Tristes penetrant ad viscera morbi.
Ante sacros vidi projecta cadavera postes:
Ante ipsas, quò mors foret invidiosior, aras.
Pars animam laqueo claudunt: mortisque timorem 85
Morte fugant: ultroque vocant venientia fata.
Corpora missa neci nullis de more feruntur
Funeribus: neque enim capiebant funera portæ.
Aut inhumata premunt terras; aut dantur in altos
Indotata rogos. Et jam reverentia nulla est: 90
Deque rogis pugnant; alienisque ignibus ardent.
Qui lacryment, defunt: indefletæque vagantur
Natarum, matrumque animæ, juvenumque senum-
que.
Nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes.

Attonitus tanto miserarum turbine rerum, 95
 "Jupiter ô," dixi, "si te non falsa loquuntur
 Dicta, sub amplexus Æginæ Asopidos îsse :
 Nec te, magne Pater, nostri pudet esse parentem ;
 Aut mihi redde meos : aut me quoque conde sepulcro."
 Ille notam fulgore dedit, tonitruque secundò. 100
 "Accipio ; sintque ista precor felicia mentis
 Signa tuæ," dixi : "quod das mihi, pigneror, omen."
 Fortè fuit juxtà patulis rarissima ramis
 Sacra Jovi quercus de semine Dodonæo.
 Hic nos frugilegas aspeximus agmine longo 105
 Grande onus exiguo formicas ore gerentes,
 Rugosoque suum servantes cortice callem.
 Dum numerum miror, "Totidem, pater optime," dixi,
 "Tu mihi da cives : et inania mœnia reple."
 Intremuit, ramisque sonum finè flamine motis 110
 Alta dedit quercus. Pavido mihi membra timore
 Horruerunt, stabantque comæ. Tamen oscula terræ,
 Roboribusque dedi : nec me sperare fatebar ;
 Sperabam tamen ; atque animo mea vota fovebam.
 Nox subit : et curis exercita corpora somnus 115
 Occupat. Ante oculos eadem mihi quercus adesse,
 Et ramos totidem, totidemque animalia ramis
 Ferre suis visa est ; pariliq̃ue tremiscere motu :
 Graniferumque agmen subjectis spargere in arvis.
 Crescere quod subitò, et majus majusque videri, 120
 Ac se tollere humo ; rectoque adstiterè trunco ;
 Et maciem numerumque pedum, nigrumque colorem
 Ponere ;

Ponere; et humanam membris inducere formam.
 Somnus abit. Damno vigilans mea visa; querorque
 In Superis opis esse nihil. At in ædibus ingens 125
 Murmur erat: vocesque hominum exaudire videbar,
 Jam mihi defueta. Dum suspicor has quoque somni;
 Ecce venit Telamon properus: foribusque reclusis,
 "Speque fideque, pater," dixit, majora videbis.
 Egredere." Egredior: qualesque in imagine somni 130
 Visus eram vidisse viros, ex ordine talès
 Aspicio, agnoscoque. Adeunt; regemque salutant.
 Vota Jovi solvo, populisque recentibus urbem
 Partior, et vacuos priscis cultoribus agros;
 Myrmidonasque voco: nec origine nomina fraudo. 135
 Corpora vidisti. Mores, quos antè gerebant,
 Nunc quoque habent; parcumque genus, patiensque
 laborum,
 Quæsitique tenax, et qui quæsitâ reservent.

De CEPHALO et PROCRIDE.

AD regem Cephalus, simul et Pallante creati
 Conveniunt. Sed adhuc regem sopor altus ha-
 bebat.

Excipit Æacides illos in limine Phocus:
 Nam Telamon fraterque viros ad bella legebant.
 Phocus in interius spatium pulchrosque recessus 5
 Cecropidas ducit: cum quîs simul ipse refedit;
 Aspicit

Aspicit Æoliden ignotâ ex arbore factum
 Ferre manu jaculum ; cuius fuit aurea cuspis.
 Pauca prius mediis sermonibus ille locutus,
 " Sum nemorum studiosus," ait, " cædisque ferinæ :
 Quâ tamen è sylvâ teneas hastile recisum, 11
 Jamdudum dubito : certè, si fraxinus esset,
 Fulva colore foret : si cornus, nodus inesset.
 Unde sit ignoro : sed non formosius isto
 Viderunt oculi telum jaculabile nostri." 15
 Excipit Aëtæis è fratribus alter : et, usum
 Majorem specie mirabere, dixit, in isto.
 Consequitur, quodcunque petit ; Fortunaque missum
 Non regit ; et revolat, nullo referente, cruentum.
 Tum verò juvenis Nereïus omnia quærit : 20
 Cur sit, et unde datum ; quis tanti muneris auctor.
 Quæ petit, ille refert, sed, quæ narrare pudori est,
 Quâ tulerit mercede, filet : tactusque dolore
 Conjugis amissæ, lacrymis ita fatur obortis :
 Hoc me, nate Deâ, (quis possit credere ?) telum 25
 Flere facit, facietque diu ; si vivere nobis
 Fata diu dederint. Hoc me cum conjugè carâ
 Perdidit. Hôc utinam caruissem munere semper !
 Procris erat (si fortè magis pervenit ad aures
 Orithyïa tuas) raptæ soror Orithyïæ.
 Si faciem moresque velis conferre duarum ;
 Dignior ipsa rapi. Pater hanc mihi junxit Erechtheus :
 Hanc mihi junxit Amor. Felix dicebar, eramque :
 (Non

(Non ita Dīs visum est) ac nunc quoque forsitan essem.
Alter agebatur post pacta jugalia mensis ; 35
Cū me, cornigeris tendentem retia cervis
Vertice de summo semper florentis Hymetti
Lutea manē videt pulsas Aurora tenebris :
Invitumque rapit. Liceat mihi vera referre
Pace Deæ, quod sit roseo spectabilis ore, 40
Quod teneat lucis, teneat confinia noctis,
Nectareis quod alatur aquis ; ego Procrin amabam :
Pectore Procris erat, Procris mihi semper in ore.
Primaque deserti referebam fœdera lecti.
Mota Dea est ; et, Siste tuas, ingrate, querelas : 45
Procrin habe, dixit. Quod si mea provida mens est ;
Non habuisse voles. Meque illi irata remisit.
Dum redeo, mecumque Deæ memorata retracto ;
Esse metus cœpit, ne jura jugalia conjux
Non bene servasset. Faciesque ætasque jubeant 50
Credere adulterium : prohibebant credere mores.
Sed tamen abfueram : sed et hæc erat, unde redibam,
Criminis exemplum : sed cuncta timemus amantes.
Quærere, quo doleam, studeo ; donisque pudicam
Sollicitare fidem. Favet huic Aurora timori : 55
Immutatque meam (videor sensisse) figuram.
Palladias in eo, non cognoscendus, Athenas :
Ingrediorque domum. Culpâ domus ipsa carebat ;
Castaque signa dabat : dominoque erat anxia raptō.
Vix aditu per mille dolos ad Erechthida factō ; 60
Ut

Ut vidi, obstupui : meditataque penè reliqui
 Tentamenta fide : malè me, quin vera faterer,
 Continui ; malè quin, ut oportuit, oscula ferrem.
 Tristis erat ; sed nulla tamen formosior illâ
 Esse potest tristi : desiderioque calebat 65
 Conjugis abrepti. Tu collige, qualis in illâ
 Phoece, decor fuerit ; quam sic dolor ipse decebat.
 Quid referam, quoties tentamina nostra pudici
 Repulerint mōres ? quoties, Ego, dixerit, uni
 Servor, ubicunque est : uni mea gaudia servo ? 70
 Cui non ista fide satīs experientia sano
 Magna foret ? non sum contentus ; et in mea pugno
 Vulnera ; dum census dare me pro nocte paciscor.
 Munera ut augendo tandem dubitare coëgi.
 Exclamo : “ Malè tectus ego en, malè pactus adulter
 Verus eram conjux : me, perfida, teste teneris.”
 Illa nihil : tacito tantummodo victa pudore 75
 Infidiosa malo cum conjuge limina fugit :
 Offensaque mei genus omne perosa virorum
 Montibus errabat, studiis operata Dianæ.
 Tum mihi deserto violentior ignis ad ossa
 Pervenit : orabam veniam ; et peccâsse fatebar. 80
 Et potuisse datis simili succumbere culpæ
 Me quoque muneribus ; si munera tanta darentur.
 Hoc mihi confesso, læsum priùs ulta pudorem,
 Redditur, et dulces concorditèr exigit annos.
 Dat mihi præterea, tanquam se parva dedisset 85
 Dona, canem munus : quem cū sua traderet illi.

Cynthia,

Cynthia, currendo superabit, dixerat, omnes.

Dat simul et jaculum ; manibus quod (cernis) habemus.

Muneris alterius quæ sit fortuna requiris ?

Accipe. Mirandi novitate movebere facti.

90

Carmina Laiades non intellecta priorum
Solverat ingeniis ; et præcipitata jacebat
Immemor ambagum, vates obscura, suarum :
Scilicet alma Themis non talia linquit inulta.

Protinus Aoniis immittitur altera Thebis

95

Pestis ; et exitio multi pecorumque suoque
Rurigenæ pavere feram. Vicina juvenus
Venimus ; et latos indagine cinximus agros.

Illa levi velox superabat retia saltu :

Summaque transibat positarum lina plagarum.

100

Copula detrahitur canibus, quos illa sequentes
Effugit, et volucris non secius alite ludit.

Poscor et ipse meum consensu Lælapa magno.

Muneris hoc nomen. Jamdudum vincula pugnat

Exuere ipse sibi, colloque morantia tendit.

105

Vix bene missus erat, nec jam poteramus, ubi esset

Scire. Pedum calidus vestigia pulvis habebat.

Ipse oculis ereptus erat. Non ocyor illo

Hasta, nec excussæ contorto verbere glandes,

Nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.

110

Collis apex medii subjectis imminet arvis :

Tollor eò, capioque novi spectacula cursûs :

Quà modò deprendi, modò se subducere ab ipso

Vulnere visa fera est. Nec limite callida recto,

U

In

In spatiumque fugit; sed decipit ora sequentis: 115

Et redit in gyrum, ne sit suus impetus hosti.

Imminet hic, sequiturque parem: similisque tenenti

Non tenet, et vacuos exercet in aëra morsus.

Ad jaculi vertebat opem: quod dextera librat

Dum mea; dum digitos amentis indere tento; 120

Lumina deflexi: revocataque rursus eodem.

Retuleram, medio (mirum!) duo marmora campo

Aspicio; fugere hoc, illud latrare putares.

Scilicet invictos ambo certamine cursûs

Esse Deus voluit; si quis Deus adfuit illis. 125

Haëtenus: et tacuit. "Jaculo quod crimen in ipso?"

Phocus ait. "Jaculi sic crimina reddidit ille."

Gaudia principium nostri sint, Phoece, doloris.

Illa priûs referam. Juvat ô meminisse beati

Temporis, Æacida, quo primos ritè per annos 130

Conjuge eram felix; felix erat illa marito.

Mutua cura duos, et amor socialis habebat.

Nec Jovis illa meo thalamos præferret amor:

Nec me quæ caperet, non si Venus ipsa veniret,

Ulla erat. Æquales urebant pectora flammæ. 135

Sole ferè radiis feriente cacumina primis,

Venatum in sylvas juveniliter ire solebam:

Nec mecum famulos, nec equos, nec naribus acres

Ire canes, nec lina sequi nodosa sinebam.

Tutus eram jaculo. Sed cùm satiata ferinæ 140

Dextera cædis erat; repetebam frigus, et umbras,

Et, quæ de gelidis halabat vallidus, auram.

Aura petebatur medio mihi lenis in æstu :
Auram exspectabam : requies erat illa labori.
Aura (recordor enim) venias, cantare solebam ; 145
Meque juves, intresque sinus, gratissima, nostros :
Utque facis, relevare velis, quibus urimur, æstus.
Forfitan addiderim (sic me mea fata trahebant)
Blanditias plures : et, Tu mihi magna voluptas,
Dicere sim solitus : tu me reficisque fovesque : 150
Tu facis, ut sylvas, ut anem loca sola : meoque
Spiritus iste tuus semper captatur ab ore.
Vocibus ambiguis deceptam præbuit aurem
Nescio quis : nomenque auræ tam sæpe vocatum
Esse putans Nymphæ, Nympham mihi credit amari.
Criminis extemplo ficti temerarius index
Procrin adit : linguæque refert audita fufurrâ.
Credula res amor est. Subito collapsa dolore,
Ut sibi narratur, cecidit : longoque refecta
Tempore ; se miseram, se fati dixit iniqui : 160
Deque fide quæsta est : et crimine concita vano,
Quod nihil est, metuit ; metuit sinè corpore nomen :
Et dolet infelix veluti de pellice verâ.
Sæpe tamen dubitat ; speratque miserrima falli :
Indicioque fidem negat ; et, nisi viderit ipsa, 165
Damnatura sui non est delicta mariti.
Postera depulerant Auroræ lumina noctem ;
Egredior, sylvasque peto : victorque per herbas,
Aura veni, dixi, nostroque medere labori.
Et subitò gemitus inter mea verba videbar 170

Nescio quos audisse. Veni, tamen, optima, dixi.
 Fronde levem rursus strepitum faciente caducâ,
 Sum ratus esse feram; telumque volatile misi.
 Procris erat: medioque tenens in pectore vulnus,
 Hei mihi! conclamat. Vox est ubi cognita fidæ 175
 Conjugis; ad vocem præceps amensque cucurri.
 Semanimem, et sparsas foedantem sanguine vestes,
 Et sua (me miserum!) de vulnere dona trahentem
 Invenio: corpusque meo mihi carius ulnis
 Sontibus attollo: scissaque à pectore veste 180
 Vulnere sæva ligo: conorque inhibere cruorem:
 Neu me morte suâ sceleratum deserat, oro.
 Viribus illa carens, et jam moribunda, coëgit
 Hæc se pauca loqui: "Per nostri fœdera lecti,
 Perque Deos supplex oro, superosque, meosque; 185
 Per si quid merui de te bene; perque manentem
 Nunc quoque cum pereo, causam mihi mortis, amorem;
 Ne thalamis Auram patiare innubere nostris."
 Dixit: et errorem tum denique nominis esse
 Et sensi, et docui. Sed quid docuisse juvabat? 190
 Labitur; et parvæ fugiunt cum sanguine vires.
 Dumque aliquid spectare potest; me spectat: et in me
 Infelicem animam nostroque exhalat in ore.
 Sed vultu meliore mori secura videtur.
 Flentibus hæc lacrymans heros memorabat; et ecce
 Æacus ingreditur duplici cum prole, novoque 196
 Milite; quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

L I B. VIII.

De ICARI Casu.

DÆDALUS interea Creten, longumque perosus
 Exilium, tactusque soli natalis amore ;
 Clausus erat pelago. “ Terras licet,” inquit, “ et undas
 Obstruat ; at cœlum certè patet. Ibimus illac.
 Omnia possideat ; non possidet aëra Minos.” 5
 Dixit : et ignotas animum dimittit in artes :
 Naturamque novat. Nam ponit in ordine pennas,
 A minimâ cœptas, longam brevior sequenti :
 Ut elivo crevisse putes. Sic rustica quondam
 Fistula disparibus paulatim surgit avenis. 10
 Tum lino medias, et ceris alligat imas.
 Atque ita compositas parvo curvamine flectit ;
 Ut veras imitentur aves. Puer Icarus unâ
 Stabat : et, ignarus sua se tractare pericla,
 Ore renidenti, modò quas vaga moverat aura, 15
 Captabat plumas : flavam modò pollice ceram
 Mollibat ; lusuque suo mirabile patris
 Impediebat opus. Postquam manus ultima cœptis
 Imposita est ; geminas opifex libravit in alas
 Ipse suum corpus : motâque pependit in aurâ. 20
 Instruit et natum : “ Medioque ut limite curras,
 Icare, ait, moneo ; ne, si demissior ibis,
 Unda gravet pennas ; si celsior, ignis adurat.
 Inter utrumque vola. Nec te spectare Boöten,

Aut

Aut Helicen jubeo, strictumque Orionis enseni. 25
 Me duce carpe viam." Pariter præcepta volandi
 Tradit; et ignotas humeris accommodat alas.
 Inter opus monitusque genæ maduêre seniles:
 Et patriæ tremuêre manus. Dedit oscula nato
 Non iterum repetenda suo: pennisque levatus 30
 Antè volat; comitique timet; velut ales, ab alto
 Quæ teneram prolem produxit in aëra nido.
 Hortaturque sequi; damnosasque erudit artes:
 Et movet ipse suas, et nati respicit alas.
 Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine pisces, 35
 Aut pastor baculo, stivâve innixus arator,
 Vidit; et obstupuit: quique æthera carpere possent,
 Credidit esse Deos. Et jam Junonia lævâ
 Parte Samos fuerant, Delosque, Parosque relictæ:
 Dextra Lebynthos erat, foecundaque melle Calymne.
 Dum puer audaci cœpit gaudere volatu; 41
 Deseruitque ducem: coelique cupidine tactus
 Altius egit iter. Rapidi vicinia Solis
 Mollit odoratas, pennarum vincula, ceras.
 Tabuerant ceræ: nudos quatit ille lacertos: 45
 Remigioque carens non ullas percipit auras.
 Orâque cæruleâ patrium clamantia nomen
 Excipiuntur aquâ: quæ nomen traxit ab illo.
 At pater infelix, nec jam pater, "Icare," dixit,
 "Icare", "dixit, "ubi es? quâ te regione requiram
 Icare," dicebat: pennas aspexit in undis. 51

Devovit-

Devovitque suas artes ; corpusque sepulcro
Condidit ; et tellus a nomine dicta sepulti.

De MELEAGRO et ATALANTE.

JAMQUE fatigatum tellus Ætnæa tenebat
Dædalon : et sumtis pro supplice Cocalus armis
Mitis habetur. Jam lamentabile Athenæ
Pendere defierant Theseâ laude tributum.
Templa coronantur : bellatricemque Minervam 5
Cum Jove Dîsque vocant aliis : quos sanguine voto,
Muneribusque datis, et acerris thuris adorant.
Sparcerat Argolicas nomen vaga Fama per urbes
Theseos : et populi, quos dives Achæia cepit,
Hujus opem magnis imploravere periclis ; 10
Hujus opem Calydon, quamvis Meleagron haberet,
Sollicitâ supplex petiit prece. Causa petendi
Sus erat, infestæ famulus vindexque Dianæ.
Oenea namque ferunt, pleni successibus anni,
Primitias, frugem Cereri, sua vina Lyæo, 15
Palladios flavæ latices libâsse Minervæ.
Cœptus ab agricolis Superos pervenit ad omnes
Invidiosus honos : solas finè thure relictas
Præteritæ cessâsse ferunt Latoïdos aras,
Tangit et ira Deos. " At non impunè feremus ; 20
Quæque inhonoratæ, non et dicemur inultæ,"
Inquit : et Oeneos ultorem spreta per agros

Misit

Misit aprum : quanto majores herbida tauros
 Non habet Epiros : sed habent Siculo arva minores.
 Sanguine et igne micant oculi, riget horrida cervix : 25
 [Et setæ densis similes hastilibus horrent :]
 Stantque velut vallum, vel ut alta hastilia setæ.
 Fervida cum rauco latos stridore per armos
 Spuma fluit : dentes æquantur dentibus Indis.
 Fulmen ab ore venit : frondes afflatibus ardent. 30
 Is modò crescenti segetes proculcat in herbâ :
 Nec matura metit fleturi vota coloni ;
 Et Cererem in spicis intercipit. Area frustra,
 Et frustra exspectant promissas horrea messes.
 Sternuntur gravidæ longo cum palmitæ foetus, 35
 Baccaque cum ramis semper frondentis olivæ.
 Sævitur et in pecudes. Non has pastoræ canesve,
 Non armenta truces possunt defendere tauri.
 Diffugiunt populi : nec se, nisi mœnibus urbis,
 Esse putant tutos : donec Meleagros, ut unâ 40
 Lecta manus juvenum coïere cupidine laudis.
 Tyndaridæ gemini, spectatus cæstibus alter,
 Alter equo ; primæque ratis molitor Iæson,
 Et cum Pirithoo felix concordia Theseus,
 Et duo Thestiadæ, prolesque Aphareia Lynceus, 45
 Et velox Idas : et jam non foemina Cæneus,
 Leucippusque ferox, jaculoque insignis Acastus.
 Hippothoosque, Dryasque, et cretus Amyntore Phœ-
 nix,
 Actoridæque pares, et missus ab Elide Phyleus.

Nec

Nec Telamon aberat, magnive creator Achillis : 50
Cumque Pheretiade et Hyanteo Iölaos
Impiger Eurytion, et cursu invictus Echion,
Naryciusque Lelex, Panopeusque, Hyleusque, ferox-
que

Hippasus, et primis etiamnum Nestor in armis.
Et quos Hippocoon antiquis misit Amyclis ; 55
Penelopesque focer cum Parrhasio Ancæo,
Ampycidesque sagax, et adhuc à conjugè tutus
Oeclydes, nemorisque decus Tegeæa Lycæi.

Rafilis huic summam mordebat fibula vestem ;
Crinis erat simplex, nodum collectus in unum : 60

Ex humero pendens resonabat eburnea lævo
Telorum custos : arcum quoque læva tenebat.

Talis erat cultus : facies, quam dicere verè
Virgineam in puero, puerilem in virgine posses.

Hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros 65

Optavit, renuente Deo : flammæque latentes

Haufit, et O felix, si quem dignabitur, inquit,

Ista virum ! nec plura sinunt tempusque pudorque

Dicere : majus opus magni certaminis urget.

Sylva frequens trabibus, quam nulla ceciderat ætas, 70

Incipit a plano : devexaque prospicit arva.

Quò postquam venêre viri ; pars retia tendunt :

Vincula pars adimunt canibus : pars pressa sequuntur

Signa pedum : cupiuntque suum reperire periculum.

Concava vallis erat : quâ se demittere rivi 75

Assuêrant pluvialis aquæ. Tenet ima lacunæ

Lenta salix, ulvæque leves, juncique palustres,
 Viminaque, et longâ parvæ sub arundine cannæ.
 Hinc aper excitus medios violentus in hostes
 Fertur, ut excussis elisi nubibus ignes. 80
 Sternitur incurso nemus : et propulsa fragorem
 Sylva dat. Exclamant juvenes : prætentaque forti
 Tela tenent dextrâ, latè vibrantia ferro.
 Ille ruit ; spargitque canes, ut quisque ruenti
 Obstat : et obliquo latrantes dissipat ictu. 85
 Cuspis Echionio primùm contorta lacerto
 Vana fuit : truncoque dedit leve vulnus acerno.
 Proxima, si nimis mittentis viribus usa
 Non foret, in tergo visa est hæsuræ petito :
 Longiùs it : auctor teli Pagasæus Iäson. 90
 “ Phoebe,” ait Ampycides, “ si te coluique, coloque ;
 Da mihi, quod petitur, certo contingere telo.”
 Quà potuit, precibus Deus annuit. Ictus ab illo,
 Sed finè vulnere, aper : ferrum Diana volanti
 Abstulerat jaculo : lignum finè acumine venit. 95
 Ira feri mota est : nec fulmine leniùs arsit :
 Lux micat ex oculis, spiratque e pectore flamma.
 Utque volat moles adducto concita nervo,
 Cùm petit aut muros, aut plenas milite turres ;
 In juvenes vasto sic impete vulnificus fus 100
 Fertur : et Eupalamon Pelagonaque, dextra tuentes
 Cornua, prosternit. Socii rapuère jacentes.
 At non letiferos effugit Enæsimus ictus
 Hippocoonte fatus. Trepidantem, et terga parantem
 Vertere,

Vertere, succiso liquerunt poplite nervi. 105
 Forſitan et Pylius citra Trojana perîſſet
 Tempora : ſed ſunto poſitâ conamine ab haſtâ,
 Arboris inſiluit, quæ ſtabat proxima, ramis :
 Deſpexitque, loco tutus, quem fugerat, hoſtem.
 Dentibus ille ferox in querno ſtipite tritis 110
 Imminet exitio, fidensque recentibus armis
 Othriadæ magni roſtro femur hauſit adunco.
 At gemini, nondum cœleſtia ſidera, fratres,
 Ambo conſpiciui nive candidioribus albâ
 Veſtabantur equis : ambo vibrata per auras 115
 Haſtarum tremulo quatiebant ſpicula motu.
 Vulnera feciſſent ; niſi ſetiger inter opacas
 Nec jaculis, îſſet, nec equo loca pervia, ſylvas.
 Perſequitur Telamon : ſtudioque incautus eundi,
 Pronus ab arboreâ cecidit radice retentus. 120
 Dum levat hunc Peleus ; celerem Tegeæa ſagittam
 Impoſuit nervo, ſinuatoque expulit arcu.
 Fixa ſub aure feri ſummum deſtringit arundo
 Corpus : et exiguo rubefecit ſanguine ſetas.
 Nec tamen illa ſui ſucceſſu lætior iſtûs, 125
 Quàm Meleagros erat. Primus vidîſſe putatur ;
 Et primus ſociis viſum oſtendiſſe cruorem :
 Et, Meritum, dixiſſe, ſeres virtutis honorem.
 Erubuêre viri : ſeque exhortantur, et addunt
 Cum clamore animos : jaciuntque ſinè ordine tela. 130
 Turba nocet jaſtis : et, quos petit, impedit iſtus.
 Ecce furens contra ſua fata bipennifer Arcas,

Discite foemineis quàm tela virilia præsent,
 " O juvenes, operique meo concedite," dixit :
 " Ipsa suis licèt hunc Latonia protegat armis ; 135
 " Hunc tamē invitâ perimet mea dextra Dianâ."
 Talia magniloquo tumidus memoraverat ore :
 Ancipitemque manu tollens utrâque securim,
 Institerat digitis, primos suspensus in artus :
 Occupat audacem, quâque est via proxima leto, 140
 Summa ferus geminos direxit in inguina dentes.
 Concidit Ancæus : glomerataque sanguine multo
 Viscera lapsa fluunt, madefactaque terra cruore est.
 Ibat in adversum proles Ixionis hostem
 Pirithous, validâ quatiens venabula dextrâ. 145
 Cui, procul Ægides, " O me mihi carior," inquit,
 " Pars animæ consistit meæ : licet eminùs esse
 Fortibus : Ancæo nocuit temeraria virtus."
 Dixit : et æratâ torfit grave cuspide cornum :
 Quo bene librato, votique potente futuro, 150
 Obstitit esculeâ frondosus ab arbore ramus.
 Misit et Æsonides jaculum : quod casus ab illo
 Vertit in immeriti fatum latrantis, et, inter
 Ilia coniectum, tellure per ilia fixum est.
 At manus Oenidæ variat : missisque duabus, 155
 Hasta prior terrâ, medio stetit altera tergo.
 Nec mora, dum sævit, dum corpora versat in orbem ;
 Stridentemque novo spumam cum sanguine fundit ;
 Vulneris auctor adest : hostemque irritat ad iram :
 Splendidaque adversos venabula condit in armos. 160
 Gaudia

Gaudia testantur socii clamore secundo ;
Victtricemque petunt dextræ conjungere dextram :
Immanemque ferum, multâ tellure jacentem,
Mirantes spectant : neque adhuc contingere tutum
Esse putant : sed tela tamen sua quisque cruentant. 165
Ipse pede imposito caput exitiabile preffit :
Atque ita, " Sume mei spolium, Nonacria, juris,"
Dixit : " et in partem veniat mihi gloria tecum."
Protinus exuvias, rigidis horrentia setis
Tergat, dat, et magnis insignia dentibus ora. 170
Illi lætitiæ est cum munere muneris auctor,
Invidere alii ; totoque erat agmine murmur.
E quibus, ingenti tendentes brachia voce,
" Pone age, nec titulos intercipe, foemina nostros,"
Thestiadæ clamant : " neu te fiducia formæ 175
Decipiat ; longèque tuo fit captus amore
Auctor." Et huic adimunt munus, jus muneris illi.
Non tulit : et tumidâ frendens Mavortius irâ.
" Discite raptores alieni," dixit, " honoris,
Facta minis quantùm distent." Haussitque nefando 180
Pectora Plexippi, nil tale timentia, ferro.
Toxea, quid faciat dubium, pariterque volentem
Ulcisci fratrem, fraternaue fata timentem,
Haud patitur dubitare diu : calidumque priori
Cæde recalfecit consorti sanguine telum. 185
Dona Deûm templis nato victore ferebat,
Cum videt extinctos fratres Althæa referri.
Quæ, plangore dato, mœstis ululatibus urbem

Implet :

Implet : et auratis mutavit vestibus atris.
 At simul est auctor necis editus ; excidit omnis 190
 Luctus : et a lacrymis in poenæ versus amorem est.
 Stipes erat : quem, cùm ~~partus enixa~~ jaceret
 Thestias, in flammam triplices posuere sorores ;
 Staminaque impresso fatalia pollice nentes ;
 Tempora, dixerunt, eadem lignoque tibi, 195
 O modò nate, damus. Quo postquam carmine dicto
 Excessere Deæ ; flagrantem mater ab igne
 Eripuit torrem : sparsitque liquentibus undis.
 Ille diu fuerat penetralibus abditus imis ;
 Servatusque tuos, juvenis, servaverat annos. 200
 Protulit hunc genitrix, tædasque in fragmina poni
 Imperat : et positos inimicos admovet ignes.
 Tum conata quater flammis imponere ramum,
 Cœpta quater tenuit. Pugnant materque sororque,
 Et diversa trahunt unum duo nomina pectus. 205
 Sæpe metu sceleris pallebant ora futuri :
 Sæpe suum fervens oculis dabat ira ruborem.
 Et modò nescio quid similis crudele minanti
 Vultus erat ; modò quem misereri credere posses.
 Cumque ferus lacrymas animi ficcaverat ardor ; 210
 Inveniebantur lacrymæ tamen. Utque carina,
 Quam ventus, ventoque rapit contrarius æstus,
 Vim geminam sentit, paretque incerta duobus :
 Thestias haud aliter dubiis effectibus errat,
 Inque vices ponit, positamque resuscitat iram. 215
 Incipit esse tamen melior germana parente ;
 Et,

Et, confanguineas ut sanguine leniat umbras,
 Impietate pia est. Nam postquam pestifer ignis
 Convaluit; "Rogus iste cremet mea viscera," dixit.
 Utque manu dirâ lignum fatale tenebat; 220
 Ante sepulcrales infelix adstitit ras.
 Pœnarumque Deæ triplices, furialibus, inquit,
 Eumenides, sacris vultus advertite vestros.
 Ulciscor, facioque nefas. Mors morte pianda est:
 In scelus addendum scelus est, in funera funus. 225
 Per coacervatos pereat domus impia luctus.
 An felix Oeneus nato victore fruetur:
 Thestius orbis erit? meliùs lugebitis ambo.
 Vos modò fraterni manes, animæque recentes,
 Officium sentite meum: magnoque paratas 230
 Accipite inferias, uteri mala pignora nostri.
 Hei mihi! quò rapior? Fratres, ignoscite matri.
 Deficiunt ad coepta manus. Meruisse fatemur
 Illum, cur pereat: mortis mihi displicet auctor.
 Ergo impunè feret: vivusque, et victor, et ipso 235
 Successu tumidus regnum Calydonis habebit?
 Vos, cinis exiguus, gelidæque jacebitis umbræ?
 Haud equidem patiar. Pereat sceleratus: et ille
 Spemque patris, regnique trahat, patriæque ruinam.
 Mens ubi materna est? ubi sunt pia jura parentum?
 Et, quos sustinui, bis mensûm quinque labores? 241
 O utinam primis arfisses ignibus infans:
 Idque ego passâ forem! vixisti munere nostro:
 Nunc merito moriere tuo. Cape præmia facti:
 Bisque

Bisque datam, primùm partu, mox stipite raptò, 245
 Redde animam : vel me fraternis adde sepulcris.
 Et cupio, et nequeo. Quid agam? modò vulnera
 fratrum

Ante oculos mihi sunt, et tantæ cædis imago :
 Nunc animum pietas, maternaque nomina frangunt.
 Me miseram ! malè vincetis : sed vincite, fratres : 250
 Dummodo, quæ dedero vobis solatia, vosque
 Ipsa sequar." Dixit : dextrâque averfa trementi
 Funereum torrem medios conjecit in ignes.
 Aut dedit, aut visus gemitus est ille dedisse
 Stipes : et invitis correptus ab ignibus arsit. 255
 Inscius, atque absens flammâ Melcagros ab illâ
 Uritur : et cæcis torreri viscera sentit
 Ignibus : at magnos superat virtute dolores.
 Quòd tamen ignavo cadat, et finè sanguine leto,
 Moeret : et Ancæi felicia vulnera dicit. 260
 Grandævumque patrem, fratremque, piæque sorores
 Cum gemitu, sociamque tori vocat ore supremo ;
 Forsitan et matrem. Crescunt ignisque dolorque ;
 Languescuntque iterum. Simul est extinctus uterque,
 Inque leves abiit paulatim spiritus auras : 265
 Alta jacet Calydon. Lugent juvenisque senesque :
 Vulgusque, proceresque gemunt : scissæque capillos
 Planguntur matres Calydonides Eveninæ.
 Pulvere canitiem Genitor vultusque seniles
 Fœdat humi fusus ; spatiosumque increpat ævum. 270
 Nam de matre manus, diri sibi conscia facti,

Exegit

Exegit pœnas, actō per viscera ferro.
 Non mihi si centum Deus ora sonantia, linguas,
 Ingeniumque capax, totumque Heliconā dedisset;
 Tristia persequerer miserarum dicta sororum. 275
 Immemores decoris liventia pectora tundunt:
 Dumque manet corpus, corpus refoventque foventque:
 Oscula dant ipsi, posito dant oscula lecto.
 Post cinerem, cineres haustos ad pectora prestant:
 Affusæque jacent tumulo: signataque saxa 280
 Nomine complexæ, lacrymas in nomine fundunt.

PHILEMONIS et BAUCIDIS *Fabelia.*

AMNIS ab his tacuit. Factum mirabile cunctos
 Moverat. Irridet credentes: utque deorum
 Spretor erat, mentisque ferox Ixione natus;
 "Ficta refers, nimiumque putas, Achelœe, potentes
 "Esse Deos," dixit; "si dant adimuntque figuras." 5
 Obstupuere omnes; nec talia dicta probârunt:
 Ante omnesque Lelex, animo maturus et ævo,
 ait: Immensa est, finemque potentia cœli
 Non habet: et, quicquid Superi voluere, peractum est.
 Quoque minùs dubites; tiliæ contermina quercus 10
 Collibus est Phrygiis, modico circumdata muro.
 Ipse locum vidi: nam me Pelopeia Pittheus
 Misit in arva, suo quondam regnata parenti.
 Haud procul hinc stagnum; tellus habitabilis olim:

Nunc celebres mergis, fulicisque palustribus undæ. 15

Jupiter huc, specie mortali, cumque parente

Venit Atlantiades positis caducifer alis.

Mille domos adiêre, locum requiemque petentes :

Mille domos clausêre feræ. Tamen una recepit,

Parva quidem, stipulis et cannâ tecta palustri : 20

Sed pia Baucis anus, parilique ætate Philemon,

Illâ sunt annis juncti juvenilibus ; illâ

Consenuere casâ : paupertatemque fatendo

Effecere levem, nec iniquâ mente ferendam.

Nec refert, dominos illic, famulosne requiras ; 25

Tota domus, duo sunt : îdem parentque jubentque.

Ergo ubi Cœlicolæ parvos tetigêre penates :

Submissoque humiles intrârunt vertice possi

Membra senex posito jussit relevare sedili :

Quo superinjecit textum rude sedula Baucis. 30

Inde foco tepidum cinerem dimovit : et ignes

Suscitat hesternos ; foliisque et cortice sicco

Nutrit ; et ad flammæ animâ producit anili :

Multifidasque faces, ramaliaque arida tecto

Detulit, et minuit, parvoque admovit æno.

Quodque suus conjux riguo collegerat horto,

Truncat olus foliis. Furcâ levat ille bicorni

Sordida terga suis, nigro pendentia tigno :

Servatoque diu resecat de tergore partem

Exiguam ; sectamque domat ferventibus undis. 40

Interea medias fallunt sermonibus horas :

Sentiri que moram prohibent. Erat alveus illic

Fagineus,

Fagineus, curvâ clavo suspensus ab ansâ :
Is tepidis impletur aquis ; artusque fovendos
Accipit. In medio torus est de mollibus ulvis 45
Impositus lecto, spondâ pedibusque salignis.
Vestibus hunc velant, quas non nisi tempore festo
Sternere consuérant : sed et hæc vilisque vetusque
Vestis erat, lecto non indignanda saligno.
Accubuère Dei. Mensam succincta tremensque 50
Ponit anus. Mensæ sed erat pes tertius impar :
Testa parem fecit. Quæ postquam subdita clivum
Sustulit, æquatam mentæ tersere virentes.
Ponitur hîc bicolor sinceræ bacca Minervæ,
Conditaque in liquidâ corna autumnalia fæce, 55
Intubaque, et radix, et lactis massa coacti :
Quaque, non acri leviter versata favillâ ;
Omnia fictilibus. Post hæc cælatus eâdem
Sistitur argillâ crater ; fabricataque fago
Pocula, quâ cava sunt, flaventibus illita ceris. 60
Parva mora est : epulasque foci misere calentes :
Nec longæ rursus referuntur vina senectæ ;
Quantque locum mensis paulum seducta secundis.
Hic nux, hîc mista est rugosis carica palmis,
Prunaque, et in patulis redolentia mala canistris, 65
Et de purpureis collectæ vitibus uvæ.
Candidus in medio favus est. Super omnia vultus
Accessêre boni : nec iners pauperque voluntas.
Interea, quoties haustum cratera repleri
Sponte suâ, per seque vident succrescere vina ; 70

Attoniti novitate pavent, manibusque supinis
 Concipiunt Baucisque preces, timidusque Philemon :
 Et veniam dapibus, nullisque paratibus orant.
 Unicus anser erat, minimæ custodia villæ ;
 Quem Dīs hospitibus domini mactare parabant : 75
 Ille celer pennâ tardos ætate fatigat,
 Eluditque diu : tandemque est visus ad ipsos
 Confugisse Deos. Superi vetuere necari ;
 Dique sumus ; meritasque luet vicinia poenas
 Impia, dixerunt. Vobis immunibus hujus 80
 Esse mali dabitur : modò vestra relinquitte testā ;
 Ac nostros comitate gradus : et in ardua montis
 Ite simul. Parent ambo, baculisque levati
 Nituntur longo vestigia ponere clivo. 84

Tantum aberant summo, quantum semel ire sagitta
 Missa potest : flexere oculos, et mersa palude
 Cætera prospiciunt : tantum sua testā manere.
 Dumque ea mirantur ; dum descent fata suorum :
 Illa vetus dominis etiam casa parva duobus,
 Vertitur in templum : furcas subiere columnæ : 90
 Stamina flavescent ; adopertaque marmore tellus,
 Cælataque fores, aurataque testā videntur.
 Talia cum placido Saturnius edidit ore :
 “ Dicite, iuste senex, et scæmina conjuge iusto
 Digna, quid optetis.” Cum Baucide pauca locutus, 95
 Consilium Superis aperit commune Philemon :
 “ Esse sacerdotes, delubraque vestra tueri
 “ Poscimus : et quoniam concordēs egimus annos ;
 Auferat

Auferat hora duos eadem : nec conjugis unquam
 Busta meæ videam ; neu sim tumultandus ab illa." 100
 Vota fides sequitur. Templi tutela fuêre,
 Donec vita data est. Annis ævoque soluti
 Ante gradus sacros cùm starent fortè, locique
 Narrarent casus ; frondere Philemona Baucis,
 Baucida conspexit senior frondere Philemon. 105
 Jamque super geminos crescente cacumine vultus,
 Mutua, dum licuit, reddebant dicta ; Valeque,
 O conjux, dixêre simul : simul abdita textit
 Ora frutex. Ostendit adhuc Tyaneïus illic
 Incola de gemino vicinos corpore truncos. 110
 Hæc mihi non vani (neque erat cur fallere vellent)
 Narravere senes. Equidem pendentia vidi
 Serta super ramos : ponensque recentia, dixi,
 " Cura pii Dîs sunt ; et, qui coluêre, coluntur."

ERISICHTHONIS *Impietas.*

NEC minus Autolyçi conjux, Erisichthone nata,
 Juris habet. Pater hujus erat, qui numina
 Divûm

Sperneret ; et nullos aris adoleret honores.
 Ille etiam Cereale nemus violâsse securi
 Dicitur ; et lucos ferro temerâsse vetustos. 5
 Stabat in his ingens annoso robore quercus ;
 Una nemus : vittæ mediam, memoresque tabellæ,
 Sertaque

Sertaque cingebant, voti argumenta potentis.
 Sæpe sub hâc Dryades festas duxere choreas :
 Sæpe etiam, manibus nexis ex ordine, trunci 10
 Circuiêre modum mensuraque roboris ulnas
 Quinque ter implebat. Nec non et cætera tanto
 Sylva sub hâc, sylvâ quanto jacet herba sub omni.
 Non tamen idcirco ferrum Triopeiûs illâ
 Abstenuit ; famulosque jubet succidere sacrum 15
 Robur ; et, ut iussos cunctari vidit, ab uno
 Edidit hæc raptâ sceleratus verba securi :
 “ Non dilecta Deæ solùm, sed et ipsa licebit
 Sit Dea, jam tanget frondente cacumine terram.”
 Dixit : et, obliquos dum telum librat in ictus, 20
 Contremuit, gemitumque dedit Deoïa quercus :
 Et pariter frondes, pariter pallescere glandes
 Coepere ; ac longi sudore madescere rami.
 Cujus ut in trunco fecit manus impia vulnus ;
 Haud aliter fluxit, disculsâ cortice, sanguis ; 25
 Quàm solet, ante aras ingens ubi victima taurus
 Concidit, abruptâ cruor e cervice profusus.
 Obstupuere omnes ; aliquisque ex omnibus audet
 Detertere nefas, sævamque inhibere bipennim.
 Aspicit hunc, Mentisque piæ cape præmia, dixit 30
 Thessalus : inque virum convertit ab arbore ferrum :
 Detruncatque caput ; repetitaque robora cædit.
 Editus e medio sonus est cum robore talis :
 “ Nympha sub hâc ego sum, Cereri gratissima, ligno :
 Quæ tibi factorum poenas instare tuorum 35
 Vaticinor

Vaticinor moriens, nostri solatia leti."

Persequitur scelus ille suum : labefactaque tandem

Ictibus innumeris, adductaque funibus arbor

Corruit, et multam prostravit pondere sylvam.

Attonitæ Dryades damno nemorisque suoque, 40

Omnes germanæ, Cererem cum vestibus atris

Mœrentes adeunt ; pœnamque Erisichthonis orant.

Annuit his : capitisque sui pulcherrima motu

Concussit gravidis oneratos messibus agros :

Moliturque genus pœnæ miserabile, si non 45

Ille suis esset nulli miserabilis actis,

Pestiferâ lacerare Fame. Quæ quatenus ipsi

Non adeunda Deæ, (neque enim Cereremque Famem-

que

Fata coïre sinunt) montani numinis unam

Talibus agrestem compellat, Oreada, dictis : 50

" Est locus extremis Scythiæ glacialis in oris,

Triste solum, sterilis, sinè fruge, sinè arbore, tellus ;

Frigus iners illic habitant, Pallorque, Tremorque,

Et jejuna Fames : ea se in præcordia condat

Sacrilegi scelerata, jube. Nec copia rerum 55

Vincat eam ; superetque meas certamine vires.

Neve viæ spatium te terreat ; accipe currus :

Accipe, quos frenis altè moderere, dracones."

Et dedit. Illa dato subvecta per aëra curru,

Devenit in Scythiam, rigidique cacumina montis ; 60

(Caucason appellant) serpentum colla levavit :

Quæsitamque Famem lapidoso vidit in agro,

Unguibus,

Unguibus, et raras vellenti dentibus herbas.
 Hirtus erat crinis; cava lumina: pallor in ore:
 Labra incana situ: scabræ rubigine fauces: 65
 Dura cutis, per quam spectari viscera possent:
 Ossâ sub incurvis exstabant arida lumbis:
 Ventris erat pro ventre locus. Pendere putares
 Pectus, et a spinæ tantummodo crate teneri.
 Auxerat articulos macies, genuumque rigebat 70
 Orbis; et immodico prodibant tubere tali.
 Hanc procul ut vidit, (neque enim est accedere juxta
 Aufa) refert mandata Deæ; paulumque morata,
 Quamquam aberat longe, quamquam modo venerat
 illuc,

Visa tamen sensisse Famem; retroque dracones 75
 Egit in Hæmoniam, versis sublimis habenis.

Dicta Fames Cereris (quamvis contraria semper
 Illius est operi) peragit; perque aëra vento
 Ad jussam delata domum est: et protinus intrat
 Sacrilegi thalamos, altoque sopore solutum 80
 (Noctis erat tempus) geminis amplectitur alis:
 Seque viro inspirat, faucesque, et pectus, et ora
 Afflat; et in vacuis spargit jejunia venis.
 Functaque mandato foecundum deserit orbem;
 Inque domos inopes assueta revertitur arva. 85
 Lenis adhuc somnus placidis Erisichthona pennis
 Mulcebat. Petit ille dapes sub imagine somni:
 Oraque vana movet, dentemque in dente fatigat;
 Exercetque cibo delusum guttur inani:

Proque

Proque epulis tenues nequicquam devorat auras. 90
Ut verò est expulsa quies ; furit ardor edendi :
Perque avidas fauces, immensaue viscera regnat.
Nec mora : quod pontus, quod terra, quod educat
aër,

Poscit : et appositis queritur jejunia mensis :
Inque epulis epulas quærit. Quodque urbibus esse, 95
Quodque satís populo poterat ; non sufficit uni.
Plusque cupit, quo plura suam demittit in alvum.
Utque fretum recipit de totâ flumina terrâ,
Nec satiatur aquis ; peregrinosque ebibit amnes ;
Utque rapax ignis non unquam alimenta recusat ; 100
Innumerasque trabes cremat ; et, quo copia major
Est data, plura petit : turbâque voracior ipsa est :
Sic epulas omnes Erisichthonis ora profani
Accipiunt poscuntque simul. Cibus omnis in illo
Causa cibi est : semperque locus fit inanis edendo. 105
Jamque fame patrias altique voragine ventris
Attenuârat opes. Sed inattenuata manebas
Tum quoque, dira fames ; implacataque vigeat
Flamma gulæ. Tandem, demisso in viscera censu,
Filia restabat, non illo digna parente. 110
Hanc quoq; vendit inops. Dominum generosa recusat :
Et vicina suas tendens super æquora palmas,
Eripe me domino, qui raptæ præmia nobis
Virginitatis habes, ait. (Hæc Neptunus habebat.)
Qui prece non spreta, quamvis modò visa sequenti 115
Effet hero ; formamque novat ; vultumque virilem

Induit, et cultus piscem capientibus aptos.
 Hanc dominus spectans, O qui pendentia parvo
 Æra cibo celas, moderator arundinis, inquit,
 Sic mare compositum, sic sit tibi piseis undâ 120
 Credulus, et nullos, nisi fixus, sentiat hamos :
 Quæ modò cum vili turbatis veste capillis
 Littore in hóc steterat, (nam stantem in littore vidi)
 Dic ubi sit : neque enim vestigia longius exstant.
 Illa Dei manus bene cedere sentit : et a se 125
 Se quæri gaudens, his est rescuta rogantem :
 Quisquis es, ignoscas ; in nullam lumina partem
 Gurgite ab hóc flexi ; studioque operatus inhæsi.
 Quoquè minùs dubites, sic has Deus æquoris artes
 Adjuvet, ut nemo jamdudum littore in isto, 130
 [Me tamen excepto] nec foemina constitit ulla.
 Credidit ; et verso dominus pede preffit arenam ;
 Elusufque abiit. Illi sua reddita forma est.
 Ast ubi habere suam transformia corpora sentit,
 Sæpe Pater dominis Triopèida vendit. At illa 135
 Nunc equa, nunc ales, modò bos, modò cervus abibat :
 Præbebatque avido non iusta alimenta parenti.
 Vis tamen illa mali postquam confumserat omnem
 Materiam, dederatque gravi nova pabula morbo ;
 Ipse suos artus lacerò divellere mórifu 140
 Cœpit : et infelix minuendo corpus alebat.
 Quid moror externis ? etiam mihi sæpe novandi
 Corporis, ô juvenes, numero finita protestas.

Nam

Nam modò, quod nunc sum, videor; modò flector in
anguem;

Armenti modò dux vires in cornua fumo; 145

Cornua, dum potui. Nunc pars caret altera telo

Frontis, ut ipse vides. Gemitus sua verba secuti.

LIB. IX.

De HERCULE et ACHELOO.

QUÆ gemitus, truncæque Deo Neptunius heros
Causa rogat frontis: cum sic Calydonius amnis
Cœpit, inornatos redimitus arundine crines:

Triste petis munus. Quis enim sua prælia victus
Commemorare velit? referam tamen ordine. Nec tam 5
Turpe fuit vinci, quàm contendisse decorum est:
Magnaue dat nobis tantus solatia victor.

Nomine si qua suo tandem pervenit ad aures
Deïanira tuas; quondam pulcherrima virgo,
Multorumque fuit spes invidiosa procorum. 10

Cum quibus ut foceri domus est intrata petiti;

Accipe me generum, dixi, Parthaône nate.

Dixit et Alcides. Alii cessere duobus.

Ille Jovem focerum dare se, famamque laborum,

Et superata suæ referebat iussa novercæ. 15

Contrà ego: (turpe Deum mortali cedere duxi:

Nondum erat ille Deus) Regem me cernis aquarum

Curfibus obliquis inter tua regna fluentem:

Nec gener externis hospes tibi missus ab oris,

Sed popularis ero, et rerum pars una tuarum. 20
 Tantùm ne noceat, quòd me nec regia Juno
 Odit, et omnis abest jussorum pœna laborum.
 Nam quòd te jactas Alcmenâ matre creatum;
 Jupiter aut falsus pater est, aut crimine verus.
 Matris adulterio patrem petis. Elige, fictum 25
 Esse Jovem malis, an te per dedecus ortum.
 Talia dicentem jamdudum lumine torvo
 Spectat; et accensæ non fortiter imperat iræ,
 Verbaque tot reddit: Melior mihi dextera linguâ.
 Dummodo pugnando superem; tu vince loquendo. 30
 Congrediturque ferox. Puduit modò magna locutum
 Cedere. Rejeci viridem de corpore vestem;
 Brachiaque opposui: tenuique a pectore varas
 In statione manus: et pugnæ membra paravi.
 Ille cavis hausto spargit me pulvere palmis; 35
 Inque vicem fulvæ jactu flavescit arenæ.
 Et modò cervicem, modò crura micantia captat;
 Aut captare putes; omnique a parte laceffit.
 Me mea defendit gravitas; frustra que petebar.
 Haud secus ac moles, quam magno murmure fluctus
 Oppugnant; manet illa; suoque est pondere tuta. 41
 Digredimur paulum: rursumque ad bella coimus;
 Inque gradu stetimus, certi non cedere; eratque
 Cum pede pes junctus: totoque ego pectore pronus
 Et digitos digitis, et frontem fronte premebam. 45
 Non aliter fortes vidi concurrere tauros,
 Cùm pretium pugnæ, toto nitidissima saltu

Expetitur

Expēditur conjux. Spectant armenta, paventque
Nescia quem maneat tanti victoria regni.
Ter finē profectu voluit nitentia contrā 50
Rejicere. Alcides a se mea pectora : quartō
Excutit amplexus, adductaque brachia solvit :
Impulsumque manu (certum mihi vera fateri)
Protinus avertit : tergoque onerosus inhæsit.
Si quā fides, (neque enim fictā mihi gloria voce 55
Quæritur) imposito pressus mihi monte videbar.
Vix tamen exferui sudore fluentia multo
Brachia ; vix solvi duros a corpore nexus.
Instat anhelanti ; prohibetque resumere vires :
Et cervice meā potitur. Tum denique tellus 60
Pressa genu nostro est ; et arenas ore momordi.
Inferior virtute meas devertor ad artes ;
Elaborque viro, longum formatus in anguem.
Qui postquam flexos sinuavi corpus in orbes ;
Cumque fero movi linguam stridore bisulcam ; 65
Risit, et illudens nostras Tirynthius artes ;
Cunarum labor est angues superare mearum,
Dixit : et, ut vincas alios, Acheloë, dracones ;
Pars quota Lernææ serpens eris unus Echidnæ ?
Vulneribus foecunda suis erat illa : nec ullum 70
De centum numero caput est impune recisum ;
Quin gemino cervix hærede valentior esset.
Hanc ego ramosam natis e cæde colubris,
Crescentemque malo, domui ; domitamque peremi.
Quid fore te credas, solum qui versus in anguem 75

Arina

Arma aliena moves? quem forma precaria celat?
 Dixerat: et summo digitorum vincula collo
 Injicit. Angebar, ceu guttura forcipe pressus:
 Pollicibusque meas pugnabam evellere fauces.
 Sic quoque devicto restabat tertia tauri 80
 Forma truci: tauro muratus membra rebello.
 Induit ille toris a lævâ parte lacertos;
 Admissumque trahens sequitur; deprensâque durâ
 Cornua figit humo; meque altâ sternit arenâ.
 Nec satis id fuerat: rigidum fera dextera cornu 85
 Dum tenet, infregit. Truncâque a fronte revellit.
 Nâides hoc, pomis et odoro flore repletum,
 Sacrârunt; divesque meo bona Copia cornu est.
 Dixerat; at Nymphæ, ritu succincta Dianæ,
 Una ministrarum, fuis utrimque capillis, 90
 Incessit, totumque tulit prædivite cornu
 Autumnum, et mensas, felicia poma, secundas.
 Lux subit: et, primo feriente cacumina Sole,
 Discedunt juvenes. Neque enim dum flumina pacem,
 Et placidos habeant lapsus, motæque residant, 95
 Opperiuntur, aquæ. Vultus Achelöus agrestes,
 Et lacerum cornu mediis caput abdidit undis.
 Hunc tamen ablati domuit jactura decoris;
 Cætera sospes erat. Capitis quoque, fronde salignâ,
 Aut superimpositâ celatur arundine damnum. 100
 At te, Nèsse ferox, ejusdem virginis ardor
 Perdiderat, volucris trajectum terga sagittâ.
 Namque, novâ repetens patrios cum conjuge muros,
 Venerat

Venerat Eveni rapidas Jove natus ad undas.
 Uberius solito nimbis hyemalibus auctus, 105
 Vorticibusque frequens erat, atque impervius amnis.
 Intrepidum pro se, curam de conjuge agentem
 Nessus adit, membrisque valens, scitusque vadorum ;
 Officioque meo ripâ sistetur in illâ
 Hæc, ait, Alcide : tu viribus utere nando. 110
 [Pallentemque metu ; fluviumque, ipsumque timentem]
 Tradidit Aönus pavidam Calydonida Nesso.
 Mox, ut erat, pharetrâque gravis, spolioque leonis,
 (Nam clavam, et curvos trans ripam miserat arcus)
 Quandoquidem cœpi, superentur flumina, dixit. 115
 Nec dubitat ; nec quâ sit clementissimus amnis
 Quærit : et obsequio deferri spernit aquarum.
 Jamque tenens ripam, missos cùm tolleret arcus,
 Conjugis agnovit vocem : Nessoque parante
 Fallere depositum, Quò te fiducia, clamat, 120
 Vana pedum, violente, rapit ? tibi, Nesso biformis,
 Dicimus, exaudi ; nec res intercipe nostras.
 Si te nulla mei reverentia movit : at orbes
 Concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
 Haud tamen effugies, quamvis ope fidis equinâ. 125
 Vulnere, non pedibus te consequar. Ultima dicta
 Re probat : et missâ fugientia terga sagittâ
 Trajicit. Exstabat ferrum de pectore aduncum.
 Quod simul evulsum est, sanguis per utrumque foramen
 Emicuit, mixtus Lernæi tabe veneni. 130
 Excipit hunc Nessus. Neque enim moriemur inulti,
 Secum

Secum ait : et calido velamina tincta cruore
Dat munus raptæ, velut irritamen amoris.

Longa fuit medii mora temporis : actaque magni
Herculis implêrant terras, odiumque novercæ. 135

Victor ab Oechaliâ Cenæo sacra parabat
Vota Jovi, cùm Fama loquax præcessit ad aures,
Deïanira, tuas, (quæ veris addere falsa
Gaudet, et e minimâ suâ per mendacia crescit)
Amphitryoniaden Iöles ardore teneri. 140

Credit amans : Venerisque novæ perterrita famâ
Indulfit primò lacrymis ; flendoque dolorem
Diffudit miseranda suum : mox deinde, Quid autem
Flemus, ait ? pellex lacrymis lætabitur istis :
Quæ quoniam adventat, properandum, aliquidque no-
vandum est, 145

Dum licet ; et nondum thalamos tenet altera nostros.
Conquerar, an fileam ? repetam Calydonâ, morerne ?
Excedam tectis ? an, si nihil amplius, obstem ?
Quid si, me, Meleagre, tuam memor esse sororem,
Forte paro facinus ; quantumque injuria possit, 150
Fœmineusque dolor, jugulatâ pellice testor ?

In cursus animus varios abit. Omnibus illi
Prætulit imbutam Nesso sanguine vestem
Mittere ; quæ vires defecto reddat amor.

Ignaroque Lichæ, quid tradat nescia, luctus 155
Ipsa suos tradit ; blandisque miserrima verbis
Dona det illa viro, mandat. Capit inscius heros :
Induiturque humeris Lernææ virus Echidnæ.

Thura dabat primis, et verba precantiâ, flammis ;
Vinaque marmoreas paterâ fundebat in aras : 160
Incaluit vis illa mali ; resolutaque flammis
Herculeos abiit, latè diffusâ, per artus.
Dum potuit, solitâ gemitum virtute repressit :
Victâ malis postquam patientiâ, reppulit aras ;
Implevitque suis nemorosum vocibus Oeten. 165
Nec mora ; letiferam conatur scindere vestem :
Quâ trahitur, trahit illa cutem ; fœdumque relatu,
Aut hæret membris frustra tentata revelli ;
Aut laceros artus, et grandia detegit ossa.
Ipse cruor, gelido ceu quondam lamina candens 170
Tincta lacu, fridit ; coquiturque ardente veneno.
Nec modus est ; sorbent avidæ præcordia flammæ :
Cœruleusque fluit toto de corpore sudor :
Ambustique sonant nervi : cæcâque medullis
Tabè liquefactis, tendens ad sidera palmas, 175
“ Cladibus,” exclamat, “ Saturnia, pascere nostris :
Pascere : et hanc pestem spectâ, crudelis, ab alto ;
Corque ferum satia. Vel si miserandus et hosti ;
(Hostis enim tibi sum) diris cruciatibus ægram,
Invisamque animam, natamque laboribus aufer. 180
Mors mihi munus erit. Decet hæc dare dona novercam.
Ergo ego fœdantem peregrino templa cruore
Busirin domui ? sævoque alimenta parentis
Antæo eripui ? nec me pastoris Iberi 185
Forma triplex ; nec forma triplex tua, Cerbere, movit ?
Vosne, manus, validi pressistis cornua tauri ?

Vestrum opus Elis habet, vestrum Stymphalides undæ,
 Partheniumque nemus? vestrâ virtute relatus
 Thermodontiaco cælatus baltheus auro,
 Pomaque ab insomni malè custodita dracone? 190
 Nec mihi Centauri potuère resistere, nec mi
 Arcadiæ vastator aper? nec profuit Hydræ,
 Crescere per damnum, geminasque resumere vires?
 Quid? cùm Thracas equos humano sanguine pingues,
 Plenaque corporibus laceris præsepia vidi, 195
 Visaque dejeci, dominumque ipsosque peremi?
 His elisa jacet moles Nemeæa lacertis?
 Hâc cœlum cervice tuli? defessa jubendo est
 Sæva Jovis conjux: ego sum indefessus agendo.
 Sed nova pestis adest: cui nec virtute resisti, 200
 Nec telis armisve potest. Pulmonibus errat
 Ignis edax imis, perque omnes pascitur artus.
 At valet Eurystheus. et sunt, qui credere possint
 Esse Deos?" Dixit: perque altum faucibus Oeten
 Haud aliter graditur, quàm si venabula tigris 205
 Corpore fixa gerat, factique refugerit auctor.
 Sæpe illum gemitus edentem, sæpe frementem,
 Sæpe retentantem totas infringere vestes,
 Sternentemque trabes; irascentemque videres
 Montibus, aut patrio tendentem brachia cœlo. 210
 Ecce Lichan trepidum, et latitantem rupe-cavatâ
 Adspicit: utque dolor rabiem collegerat omnem;
 "Tunc, Licha," dixit, "feralia dona tulisti?
 Tunc meæ necis auctor eris? tremit ille, pavetque
 Pallidus,

Pallidus ; et timidè verba excusantia dicit. 215

Dicentem, genibusque manus adhibere parantem,

Corripit Alcides : et terque quaterque rotatum

Mittit in Euboïcas, tormento fortiùs, undas.

Ille per aërias pendens induruit auras :

Utque ferunt imbres gelidis concreescere ventis ; 220

Inde nives fieri : nivibus quoque molle rotatis

Adstringi, et spissâ glomerari grandine corpus ;

Sic illum validis actum per inane lacertis,

Exsanguemque metu, nec quicquam humoris habentem,

In rigidos versum filices prior edidit ætas. 225

Nunc quoque in Euboïco scopulus brevis emicat altè

Gurgite, et humanæ servat vestigia formæ.

Quem, quasi sensurum, nautæ calcare verentur ;

Appellantque Lichan. “ At tu, Jovis inclyta proles,

Arboribus cæsis, quas ardua gesserat Oete, 230

Inquè pyram structis, arcus, pharetramque capacem,

Regnaque visuras iterum Trojana sagittas,

Ferre jubes Pœante satum : quo flamma ministro

Subdita. Dumque avidis comprehenditur ignibus agger ;

Congeriem sylvæ Nemeæo vellere summam 235

Sternis : et impositâ clavæ cervice recumbis,

Haud alio vultu, quàm si conviva jaceres

Inter plena meri redimitus pocula fertis.”

Jamque valens, et in omne latus diffusa sonabat,

Securosque artus, contemptoremque petebat 240

Flamma suum. Timuere Dei pro vindice terræ.

Quos ita (sensit enim) læto Saturnius ore
 Jupiter alloquitur : " Nostra est timor iste voluptas,
 O Superi : totoque libens mihi pectore grator,
 Quòd memoris populi dicor rectorque paterque : 245
 Et mea progenies vestro quoque tuta favore est.
 Nam quanquam ipsius datur hoc immanibus actis ;
 Obligor ipse tamen. Sed enim, ne pectora vano
 Fida metu paveant, Oetæas spernite flammæ.
 Omnia qui vicit, vincet, quos cernitis, ignes : 250
 Nec nisi maternâ Vulcanum parte potentem
 Sentiet. Æternum est, a me quod traxit, et expers
 Atque immune necis, nullâque domabile flammâ.
 Idque ego defunctum terrâ cœlestibus oris
 Accipiam, cunctique meum lætabile factum 255
 Dîs fore confido. Si quis tamen Hercule, si quis
 Fortè Deo doliturus erit, data præmia nolet :
 Sed meruisse dari sciet : invitæque probabit."

Affensere Dei. Conjux quoque regia visa est
 Cætera non duro, duro tamen ultima vultu 260
 Dicta tulisse Jovis ; seque indoluisse notatam.
 Interea, quodcunque fuit populabile flammæ,
 Mulciber abstulerat ; nec cognoscenda remansit
 Herculis effigies ; nec quidquam ab imagine ductum
 Matris habet : tantumque Jovis vestigia servat. 265
 Utque novus serpens, positâ cum pelle senectâ,
 Luxuriare solet ; squamâque nitere recenti ;
 Sic, ubi mortales Tirynthus exuit artus,
 Parte sui meliore viget ; majorque videri

Coepit ;

Cœpit ; et augustâ fieri gravitate verendus. 270
 Quem Fater omnipotens, inter cava nubila raptum,
 Quadrijugo curru radiantibus intulit astris.

L I B. X.

De ORPHEO et EURYDICE.

INDE per immensum croceo velatus amictu
 Aëra digreditur, Ciconumque Hymenæus ad oras
 Tendit ; et Orpheâ nequicquam voce vocatur.
 Adfuit ille quidem : sed nec sollennia verba,
 Nec lætos vultus, nec felix attulit omen. 5
 Fax quoque, quam tenuit, lacrymoso stridula fumo,
 Utque fuit, nullos invenit motibus ignes.
 Exitus auspicio gravior : nam nupta, per herbas
 Dum nova Naiadum turbâ comitata vagatur,
 Occidit, in talum serpentis dente recepto. 10
 Quam satis ad superas postquam Rhodopeïus auras
 Deflevit vates ; ne non tentaret et umbras,
 Ad Styga Tænariâ est ausus descendere portâ.
 Perque leves populos, simulacraque sancta sepulcris,
 Persephonen adiit, inamœnaque regna tenentem 15
 Umbrarum dominum : pulsisque ad carmina nervis
 Sic ait : “ O positi sub terrâ numina mundi,
 In quem recidimus quicquid mortale creamur ;
 Si licet, et, falsi positis ambagibus oris,
 Vera loqui finitis ; non huc, ut opaca viderem 20
 Tartara, descendi ; nec uti villosa colubris

Terna

Terna Medusæi vincirem guttura monstri.
 Causa viæ conjux : in quam calcata venenum
 Vipera diffudit ; crescentesque abstulit annos.
 Posse pati volui : nec me tentâsse negabo. 25
 Vicit Amor, superâ Deus hic bene notus in orâ est.
 An sit et hîc, dubito : sed et hîc tamen auguror esse.
 Famaque si veteris non est mentita rapinæ,
 Vos quoque junxit Amor. Per ego hæc loca plena
 timoris,

Per Chaos hoc ingens, vastique silentia regni, 30
 Eurydices, oro, properata retexite fila.
 Omnia debemur vobis : paulumque morati,
 Seriùs aut citiùs sedem properamus ad unam.
 Tendimus huc omnes. Hæc est domus ultima : vosque
 Humani generis longissima regna tenetis. 35
 Hæc quoque, cùm justos matura peregerit annos,
 Juris erit vestri. Pro munere poscimus usum.
 Quòd si fata negant veniam pro conjuge, certum est
 Nolle redire mihi. Letho gaudete duorum."

Talia dicentem, nervosque ad verba moventem, 40
 Exfanguis flebant animæ. Tantalus undam
 Captavit refugam : stupuitque Ixionis orbis.
 Nec carpsêre jecur volucres, urnisque vacârunt
 Belides : inque tuò sedisti, Sisyphæ, faxo.
 Tum primùm lacrymis victarum carmine fama est 45
 Eumenidum maduisse genas : nec regia conjux
 Sustinet oranti, nec qui regit ima, negare :
 Eurydicenque vocant. Umbras erat illa recentes

Inter :

Inter : et incesfit passu de vulnere tardo.

Hanc simul et legem Rhodopeius accipit heros, 50

Ne flectat retro sua lumina : donec Avernas

Exierit valles : aut irrita dona futura.

Carpitur acclivus per muta silentia trames,

Arduus, obscurus, caligine densus opacâ.

Nec procul adfuerunt telluris margine summæ. 55

Hic, ne deficeret, metuens, avidusque videndi,

Flexit amans oculos : et protinus illa relapsa est.

Brachiaque intendens, prendique et prendere certans,

Nil nisi cedentes infelix arripit auras. 59

Jamque iterum moriens non est de conjugè quicquam

Quæstæ suo : Quid enim sese quereretur amatam ?

Supremumque vale, quod jam vix auribus ille

Acciperet, dixit : revolutaque rursus eodem est.

Non aliter stupuit geminâ nece conjugis Orpheus ;

Quàm tria qui timidus, medio portantè catenas, 65

Colla canis vidit : quem non pavor antè reliquit,

Quàm natura prior, saxo per corpus oborto :

Quique in se crimen traxit ; voluitque vidèri

Olenos esse nocens : tuque, ô confisa figuræ,

Infelix Lethæa, tuæ ; junctissima quondam 70

Pectora, nunc lapides, quos humida sustinet Ide.

Orantem, frustra iterum transire volentem,

Portitor arcuerat. Septem tamen ille diebus

Squallidus in ripâ, Cereris sine munere, sedit.

Cura dolorque animi, lacrymæque alimenta fuere. 75

Esse

Esse Deos Erebi crudeles questus, in altum
 Se recipit Rhodopen, pulsumque Aquilonibus Hæ-
 mon.

ATTIS in Pinum.

COLLIS erat, collemque super planissima campi
 Area; quam viridem faciebant graminis herbæ.
 Umbra loco deerat. Quâ postquam parte resedit
 Dîs genitus vates, et fila sonantia movit;
 Umbra loco venit. Non Chaonis abfuit arbos, 5
 Non nemus Heliadum, non frondibus esculus altis,
 Nec tilix molles, nec fagus, et innuba laurus,
 Et coryli fragiles, et fraxinus utilis hastis,
 Enodisque abies, curvataque glandibus ilex,
 Et platanus genialis, acerque coloribus impar, 10
 Amnicolæque simul salices, et aquatica lotos,
 Perpetuoque virens buxus, tenuisque myricæ,
 Et bicolor myrtus, et baccis cærulea tinus:
 Vos quoque flexipedes hederæ venistis, et unâ
 Pampineæ vites, et amictæ vitibus ulmi; 15
 Ornique, et piceæ, pomoque onerata rubenti
 Arbutus, et lentæ victoris præmia, palmæ:
 Et succincta comas, hirsutaque vertice pinus;
 Grata deûm matri; siquidem Cybeleius Attis
 Exiit hâc hominem; truncoque induruit illo. 20

C Y P A R I S S U S *in Cupressum.*

A D FUIT huic turbæ, metas imitata, cupressus,
Nunc arbor, puer ante Deo dilectus ab illo,
Qui citharam nervis, et nervis temperat arcus.
Namque facer Nymphis, Carthæa tenentibus arva;
Ingens cervus erat : latèque patentibus altas 5
Ipse suo capiti præbebat cornibus umbras :
Cornua fulgebant auro : demissaque in aëros
Pendebant tereti gemmata monilia collo.
Bulla super frontem parvis argentea loris
Vincta movebatur : parilique ex ære nitebant 10
Auribus in geminis, circum cava tempora, baccæ.
Isque metu vacuus, naturalique pavore
Deposito, celebrare domus, mulcendaque colla
Quamlibet ignotis manibus præbere solebat.
Sed tamen ante alios, Cææ pulcherrime gentis, 15
Gratus erat, Cyparisse, tibi : tu pabula ceryum
Ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undam :
Tu modò tēxebas varios per cornua flores :
Nunc, eques in tergo residens, huc latus et illuc
Mollia purpureis frænabas ora capistris. 20
Æstus erat, mediufque dies : Solisque vapore
Concava littorei fervebant brachia Cancri.
Fessus in herbosâ posuit sua corpora terrâ
Cervus ; et arboreâ ducebat frigus ab umbrâ.

Hunc puer imprudens jaculo Cyparissus acuto 26
 Fixit : et, ut sævo morientem vulnere vidit,
 Velle mori statuit. Quæ non solatia Phœbus
 Dixit? et ut leviter, pro materiâque doleret,
 Admonuit. Gemit ille tamen : munusque supremum
 Hoc petit a Superis ; ut tempore lugeat omni. 30
 Jamque, per immensos egesto sanguine fletus,
 In viridem verti cœperunt membra colorem ;
 Et modò qui niveâ pendebant fronte capilli,
 Horrida cæsaries fieri : sumtoque rigore
 Sidereum gracili spectare cacumine cœlum. 35
 Ingemuit, tristisque Deus, “ Lugebere nobis,
 Lugebisque alios, aderisque dolentibus,” inquit

HYACINTHUS in Florem

TE quoque, Amyclide, posuisset in æthere Phœ-
 bus ;

Tristia si spatium ponendi Fata dedissent.
 Quà licet, æternus tamen es : quotiesque repellit
 Ver hyemem, Piscique Aries succedit aquoso ;
 Tu toties oreris, viridique in cespite flores. 5
 Te meus ante alios Genitor dilexit : et orbis
 In medio positi caruerunt præfide Delphi :
 Dum Deus Eurotan, immunitamque frequentat
 Sparten ; nec citharæ, nec sunt in honore sagittæ.
 Immemor ipse sui non retia ferre recusat ; 10

Non

Non tenuisse canes ; non per juga montis iniqui
Isse comes : longâque alit assuetudine flammâs.
Jamque ferè medius Titan venientis, et ætæ
Noctis erat, spatioque pari distabat utrimque ;
Corpora veste levant, et succo pinguis olivi 15
Splendescunt, latique ineunt certamina disci.
Quem priùs aërias libratum Phœbus in auras
Misit, et oppositas disjecit pondere nubes.
Recidit in solidam longo post tempore terram
Pondus : et exhibuit junctam cum viribus artem. 20
Protinus imprudens, actusque cupidine ludi,
Tollere Tænarides orbem properabat : at illum
Dura percussum subjecit in aëra tellus
In vultus, Hyacinthe, tuos. Expalluit æquè,
Ac puer, ipse Deus : Collapsosque excipit artus : 25
Et modò te refovet, modo tristitia vulnera ficcât :
Nunc animam admotis fugientem sustinet herbis.
Nil profunt artes. Erat immedicabile vulnus.
Ut si quis violas, riguove papaver in horto,
Liliaque infringat, fulvis hærentia virgis ; 30
Marcida demittant subitò caput illa gravatum ;
Nec se sustineant : spectentque cacumine terram.
Sic vultus moriens jacet : et defecta vigore
Ipsa sibi est oneri cervix ; humeroque recumbit.
“ Laberis, Oealide, primâ fraudate juventâ,” 35
Phœbus ait : “ videoque tuum, mea crimina, vulnus.
Tu dolor es, facinusque meum : mea dextera leto
Inscribenda tuo est : ego sum tibi funeris auctor.

Quæ mea culpa tamen ? nisi si luisse, vocari
 Culpa potest : nisi culpa potest et amâsse vocari. 40
 Atque utinam pro te vitam, tecumve liceret
 Reddere ! sed quoniam fatali lege tenemur,
 Semper eris mecum, memorique hærebis in ore.
 Te lyra, pulsa manu, te carmina nostra sonabunt :
 Flosque novus scripto gemitus imitabere nostros. 45
 Tempus et illud erit, quo se fortissimus heros
 Addat in hunc florem ; folioque legatur eodem.”
 Talia dum verò memorantur Apollinis ore,
 Ecce cruor, qui fusus humi signaverat herbam,
 Definit esse cruor : Tyrioque nitentior ostro 50
 Flos oritur ; formamque capit, quam lilia : si non
 Purpureus color huic, argenteus esset in illis.
 Non satîs hoc Phœbo est : (is enim fuit auctor hono-
 ris :)
 Ipse suos gemitus foliis inscribit : et ai ai 55
 Flos habet inscriptum : funestaque littera ducta est.
 Nec genuisse pudet Sparten Hyacinthon : honorque
 Durat in hoc ævi : celebrandaque more priorum
 Annua prælatâ redeunt Hyacinthia pompâ.

A D O N I S *in Florem.*

ILLA quidem monuit; junctisque per aëra cygnis
Carpit iter: sed stat monitis contraria virtus.
Fortè suem latebris, vestigia certa secuti,
Excivere canes; sylvisque exire parantem
Fixerat obliquo juvenis Cinyreïus ictu. 5
Protinus excussit pando venabula rostro,
Sanguine tincta suo: trepidumque, et tuta petentem
Trux aper insequitur: totosque sub inguine dentes
Abdidit; et fulvâ moribundum stravit arenâ.
Vecta levi curru medias Cytherea per auras 10
Cypron olorinis nondum pervenerat alis.
Agnovit longè gemitum morientis; et albas
Flexit aves illuc: utque æthere vidit ab alto
Exanimem, inque suo jactantem sanguine corpus:
Defiluit: pariterque sinus, pariterque capillos 15
Rupit: et indignis percussit pectora palmis.
Questaque cum Fatis, "At non tamen omnia vestri
Juris erunt," inquit. "Luctûs monumenta manebunt
Semper, Adoni, mei: repetitaque mortis imago
Annua plangoris peraget simulamina nostri. 20
At cruor in florem mutabitur. An tibi quondam
Fœmineos artus in olentes vertere menthas,
Persephone, licuit?" Nobis Cinyreïus heros
Invidiæ mutatus erit? Sic fata, cruorem
Nectare odorato spargit: qui tactus ab illo

Intumuit:

Intumuit; sic, ut pluvio perlucida cœlo 25
 Surgere bulla solet. Nec plenâ longior horâ
 Facta mora est; cùm flos e sanguine concolor ortus:
 Qualem, quæ lento celant sub cortice granum,
 Punica ferre solent: brevis est tamen usus in illo.
 Namque malè hærentem, et nimiâ levitate caducum 30
 Excutiunt idem, qui præstant nomina, venti.

LIB. IX.

Mors ORPHEI.

CARMINE dum tali sylvas, animosque ferarum
 Threïcius vates, et saxa sequentia ducit;
 Ecce nurus Ciconum, tectæ lymphata ferinis
 Pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
 Orphea, percussis sociantem carmina nervis.
 E quibus una, levem jactato crine per auram,
 "En," ait, "en hic est nostri contemtor:" et hastam
 Vatis Apollinei vocalia misit in ora:
 Quæ foliis præfuta notam finè vulnere fecit.
 Alterius telum lapis est: qui missus, in ipso 10
 Aëre concentu victus vocisque lyræque est;
 Ac veluti supplex pro tam furialibus ausis,
 Ante pedes jacuit. Sed enim temeraria crescunt
 Bella: modusque abiit: insanaque regnat Erinnyes.
 Cunctaque tela forent cantu mollita: sed ingens 15
 Clamor, et inflato Berecynthia tibia cornu,
 Tympanaque plaususque, et Bacchei ululatus
 Obstrepuere

Obstrepuere sono citharæ. Tum denique saxa
Non exauditi rubuerunt sanguine vatis.

Ac primùm attonitas etiamnum voce canentis 20

Innumeras volucres, anguesque, agmenque ferarum,
Mænades Orphei titulum rapuere theatri :

Inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris :

Et coëunt, ut aves ; si quando luce vagantem

Noctis avem cernunt : structoque utrimque theatro

Ceu matutinâ cervus periturus arenâ, 25

Præda canum est : vatemque petunt ; et fronde virenti

Conjiciunt thyrsos, non hæc in munera factos.

Hæ glebas, illæ dereptos arbore ramos,

Pars torquent filices. Neu defint tela furori ; 30

Fortè boves presso subigebant vomere terram :

Nec procul hinc, multo fructum sudore parantes,

Dura lacertosi fodiebant arva coloni.

Agmine qui viso fugiant, operisque relinquunt

Arma sui : vacuosque jacent dispersa per agros 35

Sarculaque, rastrique graves, longique ligones.

Quæ postquam rapuere feræ, cornûque minaci

Divellere boves ; ad vatis fata recurrunt :

Tendentemque manus, atque illo tempore primùm

Irrita dicentem, nec quicquam voce moventem, 40

Sacrilegæ perimunt. Perque os (prô Jupiter !) illud,

Auditum faxis, intellectumque ferarum

Sensibus, in ventos anima exhalata recessit.

Te mœstæ volucres, Orpheu, te turba ferarum,

Te rigidi filices, tua carmina sæpe secutæ 45

Fleverunt

Fleverunt sylvæ : positis te frondibus arbos
 Tonfa comam, luxit : lacrymis quoque flumina dicunt
 Increvisse suis : obscuraque carbasa pullo
 Naiades et Dryades, passosque habuere capillos.
 Membra jacent diversa locis. Caput, Hebre, lyramque
 Excipis ; et (mirum) medio dum labitur anne, 51
 Flebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua
 Murmurat exanimis ; respondent flebile ripæ.
 Jamque mare invecæ flumen popolare relinquunt :
 Et Methymnææ potiuntur littore Lesbî. 55
 Hic ferus expositum peregrinis anguis arenis
 Os petit, et sparso stillanti rore capillos.
 Tandem Phœbus adest ; morsusque inferre parantem
 Arcet ; et in lapidem rictus serpentis apertos
 Congelat ; et patulos (ut erant) indurat hiatus. 60
 Umbra subit terras : et, quæ loca viderat antè,
 Cuncta recognoscit. Quærensque per arva piorum
 Invenit Eurydicen, cupidisque amplectitur ulnis.
 Hic modò conjunctis spatiantur passibus ambo :
 Nunc præcedentem sequitur, nunc prævius anteit : 65
 Eurydicenque suam jam tutò respicit Orpheus.

Non impune tamen scelus hoc finit esse Lyæus :
 Amissoque dolens sacrorum vate suorum,
 Protinus in sylvis matres Edonidas omnes,
 Quæ fecêre nefas, tortâ radice ligavit.
 Quippe pedum digitos, in quantum quæque secuta est,
 Traxit : et in solidam detrufit acumine terram.
 Utque suum laqueis, quos callidus abdidit auceps,

Crus ubi commisit volucris, sensitque teneri :
 Plangitur ; ac trepidans abstringit vincula motu : 75
 Sic, ut quæque solo defixa cohæserat harum,
 Exsternata fugam frustra tentabat. At illam
 Lenta tenet radix, exsultantemque coërcet.
 Dumque ubi sint digiti, dum pes ubi quærit, et unguës,
 Aspicit in teretes lignum succedere furas. 80
 Et conata femur moerenti plangere dextrâ,
 Robora percussit : Pectus quoque robora fiunt :
 Robora sunt humeri. Porrectaque brachia veros
 Esse putes ramos ; et non fallare putanto.

M I D Æ *Fabula.*

N E C satis hoc Baccho est. Ipsos quoque deserit agros :

Cumque choro meliore, sui vineta Tymoli,
 Pactolunque petit : quamvis non aureus illo
 Tempore, nec caris erat invidiosus arenis.
 Hunc assueta cohors Satyri, Bacchæque frequentant :
 At Silenus abest. Titubantem annisque meroque 6
 Ruricolæ cepère Phryges ; vinctumque coronis
 Ad regem traxère Midan : cui Thracius Orpheus
 Orgia tradiderat, cum Cecropio Eumolpo.
 Qui simul agnovit socium comitemque sacrorum, 10
 Hospitis adventu festum genialiter egit
 Per bis quinque dies, et junctas ordine noctes.

Et jam stellarum sublimè coëgerat agmen
 Lucifer undecimus, Lydos cùm lætus in agros
 Rex venit; et juveni Silenum reddit alumno. 15
 Huic Deus optandi gratum, sed inutile, fecit
 Muneris arbitrium, gaudens altore recepto:
 Ille malè ufurus donis, ait, "Effice, quicquid
 "Corpore contigero, fulvum vertatur in aurum."
 Annuit optatis; nocituraque munera solvit 20
 Liber: et indoluit, quòd non meliora petisset.
 Lætus abit; gaudetque malo Berecynthius heros:
 Pollicitamque fidem tangendo singula tentat.
 Vixque sibi credens, non altâ fronde virentem
 Illice detraxit virgam: virga aurea facta est. 25
 Tollit humo faxum: faxum quoque palluit auro.
 Contigit et glebam: contactu gleba potenti
 Massa fit. Arentes Cereris decerpfit aristas:
 Aurea messis erat. Dementum tenet arbore pomum:
 Hesperidas donâsse putes. Si postibus altis 30
 Admovit digitos: postes radiare videntur.
 Ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis,
 Unda fluens palmis Danaën eludere posset.
 Vix spes ipse suas animo capit, aurea fingens
 Omnia. Gaudenti mensas posuère ministri, 35
 Exstructas dapibus, nec tostæ frugis egentes.
 Tum verò, sive ille suâ Cerealia dextrâ
 Munera contigerat, Cerealia dona rigeant:
 Sive dapes avido convellere dente parabat,
 Lamina fulva dapes admoto dente nitebant. 40

Miscuerat

Misuerat puris auctorem muneris undis ;
Fufile per rictus aurum fluitare videres.
Attonitus novitate mali, divesque, miserque
Effugere optat opes : et, quæ modò voverat, odit.
Copia nulla famem relevat : fitis arida guttur 45
Urit ; et inviso meritus torquetur ab auro.
Ad cœlumque manus, et splendida brachia tollens,
“ Da veniam, Lenæ pater ; peccavimus,” inquit :
“ Sed miserere, precor, speciosoque eripe damno,
Mite Deûm numen.” Bacchus peccâsse fatentem 50
Restituit, pactamque fidem, data munera, solvit.
“ Neve malè optato maneat circumlitus auro,
Vade,” ait, “ ad magnis vicinum Sardibus amnem ;
Perque jugum montis labentibus obviis undis
Carpe viam ; donec venias ad fluminis ortus ; 55
Spumiferoque tuum fonti, quâ plurimus exit,
Subde caput : corpusque simul, simul elue crimen.
Rex jussæ succedit aquæ. Vis aurea tinxit
Flumen, et humano de corpore cessit in amnem.
Nunc quoque jam veteris percepto semine venæ 60
Arva rigent, auro madidis pallentia glebis.
Ille, perosus opes, sylvas et rura colebat,
Panaque montanis habitantem semper in antris.
Pingue sed ingenium mansit : nocituraque, ut antè,
Rursus erant domino stolidæ præcordia mentis. 65
Nam, freta prospiciens, latè riget arduus alto
Tmolus in adscensu : clivoque extentus utroque,
Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypæpis.

Pan ibi dum teneris jactat sua carmina Nymphis,
 Et leve ceratâ modulatur arundine carmen ; 70
 Ausus Apollineos præ se contemnere cantus,
 Judice sub Tmolo certamen venit ad impar.
 Monte suo senior judex confedit ; et aures
 Liberat arboribus. Quercu coma cærule tantum 74
 Cingitur ; et pendent circum cava tempora glandes.
 “ Isque Deum pecoris spectans, “ In judice,” dixit,
 Nulla mora est.” Calamis agrestibus insonat ille :
 Barbaricoque Midan (aderat nam fortè canenti)
 Carmine delinit. Post hunc sacer ora retorfit
 Tmolus ad os Phœbi : vultum sua sylva secuta est. 80
 Ille caput flavum lauro Parnasside vinctus
 Verrit humum, Tyrio saturatâ murice pallâ :
 Instructamque fidem gemmis et dentibus Indis
 Sustinet à læva : tenuit manus altera plectrum.
 Artificis status ipse fuit. Tum stamina docto 85
 Pollice sollicitat : quorum dulcedine captus
 Pana jubet Tmolus citharæ submittere cannas.
 Judicium sanctique placet sententia montis
 Omnibus. Arguitur tamen, atque injusta vocatur
 Unius sermone Midæ. Nec Delius aures 90
 Humanam stolidas patitur retinere figuram ;
 Sed trahit in spatium, villisque albentibus implet ;
 Instabilesque imo facit ; et dat posse moveri.
 Cætera sunt hominis. Partem damnatur in unam :
 Induiturque aures lentè gradientis aselli. 95
 Ille

M E T A M O R P H.

Ille quidem celat, turpique onerata pudore
 Tempora purpureis tentat velare tiaris.
 Sed, solitus longos ferro refecare capillos,
 Viderat hoc famulus. Qui, cum nec prodere visum
 Dedecus auderet, cupiens efferre sub auras, 100
 Nec posset reticere tamen, secedit; humumque
 Effodit: et, domini quales aspexerit aures,
 Voce refert parvâ: terræque immurmurat haustæ;
 Indiciumque suæ vocis tellure regestâ
 Obruit, et scrobibus tacitus discedit opertis: 105
 Creber arundinibus tremulis ibi surgere lucus
 Cœpit: et, ut primum pleno maturuit anno,
 Prodedit agricolam. Leni nam motus ab Austro
 Obruta verba refert: dominique coarguit aures.

ALCYONE et CEYX in Aves.

INTEREA fratrisque sui, fratremque secutis
 Anxia prodigiis turbatus pectora Ceyx,
 Consulat ut sacras, hominum oblectamina, sortes,
 Ad Clarium parat ire Deum: nam templa profanus
 Invia cum Phlegyis faciebat Delphica Phorbas. 5
 Consilii tamen antè sui, fidissima, certam
 Te facit, Halcyone. Cui protinus intima frigus
 Ossâ receperunt; buxoque simillimus ora
 Pallor obit: lacrymisque genæ maduere profusis.
 Ter conata loqui, ter fletibus ora rigavit: 10
Singultu-

Singultûque pias interrumpente querelas,
 "Quæ mea culpa tuam," dixit, "carissime, mentem
 Vertit? Ubi est, quæ cura mei priùs esse solebat?
 Jam potes Halcyone securus abesse relictâ.

Jam via longa placet. Jam sum tibi carior absens. 15
 At (puto) per terras iter est, tantumque dolebo;
 Non etiam metuam; curæque timore carebunt.
 Æquora me terrent, et ponti tristis imago.

Et laceras nuper tabulas in littore vidi;
 Et sæpe in tumultis finè corpore nomina legi. 20
 Néve tuum fallax animum fiducia tangat;

Quòd socer Hippo ades tibi sit: qui carcere fortes
 Contineat ventos; et, cùm velit, æquora placet.
 Cùm semel emissi tenuerunt æquora venti,

Nil illis vetitum est; incommendataque tellus 25
 Omnis, et omne fretum. Cœli quoque nubila vexant;
 Excutiuntque feris rutilos concursibus ignes.

Quò magis hos novi, (nam novi, et sæpe paternâ
 Parva domo vidi) magis hõc reor esse timendos.

Quòd tua si flecti precibus sententia nullis, 30
 Care, potest, conjux; nimiumque es certus eundi;
 Me quoque tolle simul. Certè jactabimur unâ:

Nec, nisi quæ patiar, metuam: pariterque feremus,
 Quicquid erit: pariter super æquora lata feremur."

Talibus Æolidos dictis lacrymisque movetur 35
 Sidereus conjux: neque enim minor ignis in ipso est.
 Sed neque propositos pelagi dimittere cursus,
 Nec vult Halcyonen in partem adhibere pericli:

Multaque

Multaque respondit timidum solantia pectus.
Nec tamen idcirco causam probat. Addidit illis 40
Hoc quoque lenimen, quo solo flexit amantem.
“ Longa quidem nobis omnis mora : sed tibi juro
Per patrios ignes (si me modò Fata remittent)
Antè reversurum, quàm Luna bis impleat orbem.”
His ubi promissis spes est admota recursus ; 45
Protinus eductam navalibus æquore tingi,
Aptarique suis pinum jubet armamentis.
Quâ rursus visâ, veluti præfaga futuri,
Horruit Halcyone : lacrymasque emisit abortas :
Amplexusque dedit : tristisque miserrima tandem 50
Ore, “ Vale,” dixit : collapsaque corpore tota est.
Ast juvenes, quærente moras Ceyce, reducunt
Ordinibus geminis ad fortia pectora remos :
Æqualique ictu scindunt freta. Sustulit illa
Humentes oculos ; stantemque in puppe recurvâ, 55
Concussaue manu dantem sibi signa maritum
Prima videt : redditque notas. Ubi terra recessit
Longiùs, atque oculi nequeunt cognoscere vultus ;
Dum licet, insequitur fugientem lumine pinum.
Hæc quoque ut haud poterat, spatio submota, videri ;
Vela tamen spectat summo fluitantia malo. 61
Ut nec vela videt ; vacuum petit anxia lectum :
Seque toro ponit. Renovat lectusque locusque
Halcyonæ lacrymas : et quæ pars, admonet, absit.
Portubus exierant ; et moverat aura rudentes : 65
Obvertit lateri pendentes navita remos :

Cornuaque

Cornuaque in summâ locat arbore ; totaque malo
Carbasa deducit ; venientesque accipit auras.

Aut minus, aut certè medium non amplius æquor
Puppe secabatur : longeque erat utraque tellus ; 70

Cùm mare sub noctem tumidis albescere cœpit
Fluctibus ; et præceps spirare valentiùs Eurus.

“ Ardua, jamdudum, demittite cornua,” rector
Clamat, “ et antennis totum subnectite velum.”

Hic jubet ; impediunt adversæ jussa procellæ : 75
Nec finit audiri vocem fragor æquoris ullam.

Sponte tamen properant alii subducere remos ;
Pars munire latus ; pars ventis vela negare.

Egerit hic fluctus ; æquorque refundit in æquor :
Hic rapit antennas. Quæ dum finè lege geruntur ; 80

Aspera crescit hyems ; omni que e parte feroces
Bella gerunt venti ; fretaque indignantia miscent.

Ipse pavet ; nec se, qui sit status, ipse fatetur
Scire ratis rector ; nec quid jubeatve, vetetve :
Tanta mali moles, totâque potentior arte est. 85

Quippe sonant clamore viri, stridore rudentes,
Undarum incurfu gravis unda, tonitribus æther.

Fluctibus erigitur, cœlumque æquare videtur
Pontus ; et inductas aspergine tangere nubes.

Et modò, cùm fulvas ex imo vertit arenas, 90
Concolor est illis ; Stygiâ modò nigrior undâ :

Sternitur interdum, spumisque sonantibus albet.

Ipsa quoque his agitur vicibus Trachinia puppis :
Et modò sublimis, veluti de vertice montis

Despicere

Despicere in valles, inumque Acheronta videtur : 95
 Nunc, ubi demissam curvum circumstetit æquor,
 Susplicere inferno summum de gurgite cœlum.
 Sæpe dat ingentem fluctu latus ic̃ta fragorem :
 Nec leviùs pulsata sonat, quàm ferreus olim
 Cùm laceras aries ballistave concutit arces. 100
 Jamque labant cunei, spoliataque tegmine ceræ
 Rima patet ; præbetque viam letalibus undis.
 Ecce cadunt largi resolutis nubibus imbres :
 Vela madent nimbis ; et cum cœlestibus undis
 Æquoreæ miscentur aquæ. Caret ignibus æther ; 105
 Cæcaque nox premitur tenebris hyemisque suisque.
 Discutiunt tamen has, præbentque micantia lumen
 Fulmina : fulmineis ardescunt ignibus undæ.
 Deficit ars ; animique cadunt : totidemque videntur,
 Quot veniant fluctus, ruere atque irrumpere mortes.
 Non tenet hic lacrymas : stupet hic : voeat ille beatos.
 Funera quos maneat : hic votis Numen adorat : 112
 Brachiaque ad cœlum, quod non videt, irrita tollens
 Poscit opem : subeunt illi fratresque parensque :
 Huic cum pignoribus domus, et quod cuique relictum
 est. 115

Halcyone Ceyca movet : Ceycis in ore
 Nulla nisi Halcyone est : et, cùm defideret unam,
 Gaudet abesse tamen. Patriæ quoque vellet ad oras
 Respicere inque domum supremos vertere vultus.
 Verùm ubi sit nescit. Tantâ vertigine pontus 120
 Fervet : et, inductâ piceis è nubibus umbrâ

Omne latet cœlum : duplicataque noctis imago est.
 Frangitur incurfu nimboſi turbinis arboſ :
 Frangitur et regimen : ſpoliisſque animoſa ſuperſtans
 Unda, velut victrix, ſinuatas deſpicit undas. 125
 Nec leviùs, quàm ſi quis Athon, Pindumve, revulſos
 Sede ſuâ, totos in apertum everteſcit æquor,
 Præcipitata ruit : pariterque et pondere et iſtu
 Mergit in ima ratem. Cùm quâ pars magna viroꝝ
 Gurgite preſſa gravi, neque in aëra reddita, fato 130
 Functâ ſuo eſt. Alii partes et membra carinæ
 Trunca tenent. Tenet ipſe manu, quâ ſceptra ſolebat,
 Fragmina navigii Cœyx : focerumque patremque
 Invocat (heu !) fruſtra. Sed plurima nantis in ore
 Halcyone conjux. Illam meminitque reſertque : 135
 Illius ante oculos ut agant ſua corpora fluctus,
 Optat ; et exanimis manibus tumuletur amicis.
 Dum natat ; abſentem, quoties finit hiſcere fluctus,
 Nominat Halcyonen, ipſiſque immurmurat undis.
 Ecce ſuper mediõs fluctus niger arcus aquarum 140
 Frangitur : et ruptâ merſum caput obruit undâ.
 Lucifer obſcurus, nec quem cognoſcere poſſes,
 Illâ nocte fuit : quoniamque excedere Olympo
 Non licuit, denſis textit ſua nubibus ora.

Æolis interea tantorum ignara malorum 145
 Dinumerat noctes : et jam, quas induat ille,
 Feſtinat veſtes ; jam quas, ubi venerit ille,
 Ipſa gerat : reditusque ſibi promittit inanes.
 Omnibus illa quidem Superis pia thura ferebat :

Ante

Ante tamen cunctos Junonis templa colebat : 150
Proque viro, qui nullus erat, veniebat ad aras.
Utque foret sospes conjux suus, utque rediret,
Optabat ; nullamque sibi præferret. At illi
Hoc de tot votis poterat contingere solum.

At Dea non ultra pro functo morte rogari 155
Sustinet : utque manus funestas arceat aris ;
“ Iri, meæ,” dixit, “ fidissima nuncia vocis,
Vise soporiferam Somni velociter aulam :
Extinctique jube Cēycis imagine mittat
Somnia ad Halcyonen, veros narrantia casus.” 160
Dixerat. Induitur velamina mille colorum
Iris, et arquato cœlum curvamine signans
Tecta petit jussi sub rupe latentia regis.

Est prope Cimmerios longo spelunca recessu,
Mons cavus, ignavi domus et penetralia Somni : 165
Quò nunquam radiis oriens, mediufve, cadensve
Phœbus adire potest. Nebulæ caligine mistæ
Exhalantur humo : dubiæque crepuscula lucis.
Non vigil ales ibi cristati cantibus oris
Evocat Auroram : nec voce silentia rumpunt 170
Sollicitive canes, canibusve sagacior anser.
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanæve sonum reddunt convicia linguæ.
Muta quies habitat. Saxo tamen exit ab imo
Rivus aquæ Lethes : per quem cum murmure labens
Invitat somnos crepitantibus unda lapillis. 176

Ante fores antri fœcunda papavera florent,

Innumeræque herbæ : quarum de lacte soporem
 Nox legit, et spargit per opacas humida terras.
 Janua, quæ verso stridorem cardine reddat 180
 Nulla domo totâ : custos in limine nullus.
 At medio torus est, ebene sublimis in atrâ,
 Plumeus, atricolor, pullo velamine tectus,
 Quo cubat ipse Deus, membris languore solutis.
 Hunc circa passim, varias imitantia formas, 185
 Somnia vana jacent totidem, quot messis aristas,
 Sylva gerit frondes, ejectas littus arenas.
 Quò simul intravit, manibusque obstantia virgo
 Somnia dimovit : vestis fulgore reluxit
 Sacra domus : tardâque Deus gravitate jacentes 190
 Vix oculos tollens : iterumque iterumque relabens,
 Summaque percutiens nutanti pectora mento,
 Excussit tandem sibi se : cubitoque levatus,
 Quid veniat (cognôrat enim) scitatur. At illa :
 " Somne, quies rerum, placidissime Somne Deorum,
 Pax animi, quem cura fugit : qui corda diurnis 196
 Fessa ministeriis mulces, reparasque labori :
 Somnia, quæ veras æquent imitamine formas,
 Herculeâ Trachine jube, sub imagine regis,
 Halcyonen adeant ; simulacraque naufraga fingant."
 Imperat hoc Juno. Postquam mandata peregit 201
 Iris, abit : neque enim ulteriùs tolerare vaporis
 Vim poterat : labique ut Somnum sensit in artus,
 Effugit : et remeat per quos modò venerat arcus.

At Pater è populo natorum mille suorum 205
 Excitat

Excitat artificem, simulatoremque figuræ
Morphea. Non illo iussos solertiùs alter
Exprimit incessus, vultumque modumque loquendi.
Adjicit et vestes, et consuetissima cuique
Verba. Sed hic solos homines imitatur: et alter 210
Fit fera, fit volucris, fit longo corpore serpens.
Hunc Icelon Superi, mortale Phobetora vulgus
Nominat. Est etiam diversæ tertius artis
Phantasos. Ille in humum, saxumque, undamque,
trabemque,

Quæque vacant animâ feliciter omnia transit. 215
Regibus hi, ducibusque suos ostendere vultus
Nocte solent: populos alii plebemque pererrant.
Præterit hos senior: cunctisque è fratribus unum
Morphea, qui peragat Thaumantidos edita, Somnus
Eligit: et rursus molli languore solutum 220
Deposuitque caput, stratoque recondidit alto.

Ille volat, nullos strepitus facientibus alis,
Per tenebras, intraque moræ breve tempus in urbem
Pervenit Hæmoniam: positisque è corpore pennis
In faciem Cëycis abit: formâque sub illâ 225
Lividus, exangui similis, finè vestibus ullis,
Conjugis ante torum miseræ stetit. Uda videtur
Barba viri, madidisque gravis fluere unda capillis.
Tum lecto incumbens, fletu super ora refuso,
Hæc ait: "Agnosceis Cëyca, miserrima conjux? 230
An mea mutata est facies nece; respice; nosces:
Inveniesque tuo pro conjugē, conjugis umbram.

Nil

Nil opis, Halcyone, nobis tua vota tulerunt.
 Occidimus : falsæ tibi me promittere noli.
 Nubilus Ægæo deprendit in æquore navim 235
 Auster, et ingenti jactatam flamine solvit :
 Oraque nostra, tuum frustra clamantia nomen,
 Implêrunt fluctus. Non hæc tibi nunciat auctor
 Ambiguus : non ista vagis rumoribus audis.
 Ipse ego fata tibi præsens mea naufragus edo. 240
 Surge, age : da lacrymas : lugubriaque indue ; nec me
 Indeploratum sub inania Tartara mitte."
 Adjicit his vocem Morpheus, quam conjugis illa
 Crederet esse sui. Fletus quoque fundere veros
 Visus erat : gestumque manus Cëycis habebant. 245
 [Ingemit Halcyone lacrymans, motatque lacertos
 Per somnum : corpusque petens amplectitur auras :
 Exclamatque, " Mane. Quò te rapis ? Ibimus unà."]
 Voce suâ, speciêque viri, turbata soporem
 Executit : et primò si sit circumspicit illïc, 250
 Qui modò visus erat. (Nam moti voce ministri
 Intulerant lumen.) Postquam non invenit usquam,
 Percutit ora manu : laniatque à pectore vestes ;
 Pectoraque ipsa ferit. Nec crinem solvere curat ;
 Scindit : et, altrici, quæ luctûs causa, roganti, 255
 " Nulla est Halcyone, nulla est," ait ; " occidit unà
 Cum Cëyce suo. Solantia tollite verba.
 Naufragus interiit. Vidi, agnovique ; manusque
 Ad discedentem, cupiens retinere, tetendi.
 Umbra fugit : sed et umbra tamen manifesta, virique
 Vera

Vera mei. Non ille quidem, si quæris, habebat 261
Affuetos vultus : nec, quo priùs ore, nitebat.
Pallentem, nudumque, et adhuc humente capillo
Infelix vidi. Stetit hîc miserabilis ipso
Ecce loco : et quærit, vestigia si qua supersint. 265
Hoc erat, hoc animo quod divinante timebam ;
Et ne, me fugiens, ventos sequerere rogabam ?
At certè vellem, quoniam periturus, abibas,
Me quoque duxisses. Tecum fuit utile, tecum
Ire mihi. Neque enim de vitæ tempore quicquam 270
Non simul egissem : nec mors discreta fuisset.
Nunc absens pereo, jactor nunc fluctibus absens :
Et, finè me, me pontus habet. Crudelior ipso
Sit mihi mens pelago, si vitam ducere nitar
Longiùs, et tanto pugnem superesse dolori. 275
Sed neque pugnabo : nec te, miserande, relinquam :
Et tibi nunc saltem veniam comes : inque sepulchro
Si non urna, tamen junget nos littera : si non
Offibus ossa meis, at nomen nomine tangam."
Plura dolor prohibet ; verboque intervenit omni 280
Plangor : et attonito gemitus è corde trahuntur.
Manè erat : egreditur tectis ad littus : et illuna
Mœsta locum repetit, de quo spectârat euntem.
Dumque, Moratus ibi : dumque, Hîc retinacula solvit,
Hîc mihi discedens dedit oscula littore, dicit, 285
[Dumque notata oculis reminiscitur acta, fletumque]
Prospicit ; in liquidâ, spatio distante, tuetur
Nescio quid, quasi corpus, aquâ ; primoque, quid illud
Fasset,

Effet, erat dubium. Postquam paulò appulit unda ;
 Et, quamvis aberat, corpus tamen esse liquebat ; 290
 Qui foret, ignorans, quia naufragus, omine mota est :
 Et, tanquam ignoto lacrymam daret, Heu miser, inquit,
 Quisquis es, et si qua est conjux tibi ! fluctibus actum
 Fit propius corpus : quòd quo magis illa tuetur, 294
 Hòc minùs, et minùs est amens sua. Jamque propinquæ
 Admotum terræ, jam quod cognoscere posset,
 Cernit : erat conjux. Ille est, exclamat ; et unà
 Ora, eomas, vestem, lacerat : tendensque trementes
 Ad Ceyca manus, Sic, ô carissime conjux,
 Sic ad me, miserande, redis ? ait. Adjacet undis 300
 Facta manu moles : quæ primas æquoris iras
 Frangit ; et incurfus quæ prædelassat aquarum.
 Infilit huc : mirumque fuit potuisse ; volabat :
 Percutiensque levem modò natis aëra pennis,
 Stringebat summas ales miserabilis undas. 305
 Dumque volat ; mœsto similem, plenumque querelæ
 Ora dedêre sonum, tenui crepitantia rostro.
 [Ut verò tetigit mutum et finè sanguine corpus ;
 Dilectos artus amplexa recentibus alis,
 Frigida nequicquam duro dedit oscula rostro.] 310
 Senferit hoc Ceyx, an vultum motibus undæ
 Tollere sit visus, populus dubitabat : at ille
 Senferat. Et tandem, Superis miserantibus, ambo
 Alite mutantur. Fatis obnoxius îdem
 Tunc quoque mansit amor, nec conjugiale solutum
 Fœdus in alitibus. Coeunt, fiuntque parentes : 316
 Perque

Perque dies placidos, hyberno tempore, septem
 Incubat Halcyone pendentibus æquore nidis.
 Tum viâ tuta maris : ventos custodit, et arcet
 Æolus egressu : præstatque nepotibus æquor.

320

L I B. XII.

F A M Æ D O M U S.

ORBE locus medio est inter terrasque, fretumque,
 Cœlestesque plagas, triplicis confinia mundi :
 Unde, quod est usquam, quamvis regionibus absit,
 Inspicitur ; penetratque cavas vox omnis ad aures.
 Fama tenet, summâque domum sibi legit in arce : 5
 Innumerosque aditus, ac mille foramina tectis
 Addidit, et nullis inclusit limina portis.
 Nocte dieque patent. Tota est ex aure sonanti :
 Tota fremit : vocesque refert : iteratque quod audit.
 Nulla quies intus, nullâque silentia parte. 10
 Nec tamen est clamor, sed parvæ murmura vocis :
 Qualia de pelagi, si quis procul audiat, undis
 Esse solent : qualemve sonum, cùm Jupiter atras
 Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
 Atria turba tenent : veniunt leve vulgus, euntque. 15
 Mistaque cum veris passim commenta vagantur
 Millia rumorum : confusaque verba volutant.
 E quibus hi vacuas implent sermonibus auras :
 Hi narrata ferunt aliò : mensuraque ficti
 Crescit ; et auditis aliquid novus adjicit auctor. 20

E e

Illic

Illic Credulitas, illic temerarius Error,
 Vanaque Lætita est, confterntatique Timores,
 Seditioque repens, dubioque auctore Sufurri.
 Ipsa quid in cœlo rerum, pelagoque geratur,
 Et tellure, videt, totumque inquit in orbem.

De LAPITHIS et CENTAURIS.

DUXERAT Hippodamen audaci Ixione natus :
 Nubigenasque feros, positis ex ordine mensis,
 Arboribus tecto discumbere jufferat antro.
 Hæmonii proceres aderant ; aderamus et ipsi ;
 Festaque confusâ resonabat regia turbâ. 5
 Ecce canunt Hymenæon : et ignibus atria fumant :
 Cinctaque adest virgo matrum nuruumque catervâ,
 Præsignis facie. “ Felicem diximus illâ
 Conjuge Pirithoum : quod penè fefellimus omen.
 Nam tibi, sævorum sævissime Centaurorum 10
 Euryte, quàm vino pectus, tam virgine visâ
 Ardet : et ebrietas geminata libidine regnat.”

Protinus everſæ turbant convivia mensæ :
 Raptaturque comis per vim nova nupta prehensis.
 Eurytus Hippodamen ; alii, quam quisque probârant,
 Aut poterant, rapiunt : captæque erat urbis imago. 16
 Fœmineo clamore sonat domus. Ocyus omnes
 Surgimus : et primus, “ Quæ te vecordia,” Theseus,
 “ Euryte, pulsat,” ait ; “ qui, me vivente, laceſſas
 Pirithoum, violensque duos ignarus in uno ?” 20

Neve ea magnanimus frustra memoraverit heros ;
Submovet instantes : raptamque furentibus aufert.
Ille nihil contrà : neque enim defendere verbis
Talia facta potest : sed vindicis ora protervis
Insequitur manibus, generosaque pectora pulsat. 25
Fortè fuit juxta signis exstantibus asper
Antiquus crater, quem vastum vastior ipse
Sustulit Ægides ; adversaque misit in ora.
Sanguinis ille globos pariter, cerebrumque, merumque.
Vulnere et ore vomens, madidâ resupinus arenâ 30
Calcitrat. Ardescunt germanâ cæde bimembres :
Certatimque omnes uno ore, " Arma, Arma," lo-
quantur.

Vina dabant animos : et primâ pocula pugnâ
Missa volant, fragilesque cadi, curvique lebetes :
Res epulis quondam, nunc bello et cædibus, aptæ. 35
Primus Ophionides Amycus penetralia donis
Haud timuit spoliare suis ; et primus ab æde
Lampadibus densum rapuit funale coruscis :
Elatumque altè, velut qui candida tauri
Rumpere sacrificâ molitur colla securi, 40
Illisit fronti Lapithæ Celadontis : et ossa
Non agnoscendo confusa reliquit in ore.
Exfluere oculi ; disjectisque ossibus oris
Acta retro naris, medioque infixâ palato est.
Hunc pede convulso mensæ Pellæus acernæ 45
Stravit humi Belates, disjecto in pectora mento :
Cumque atro mistos sputantem sanguine dentes,

Vulnere Tartareas geminato mittit ad umbras.
 Proximus ut steterat, spectans altaria vultu
 Fumida terribili, "Cur non," ait, "utimur istis?"
 Cumque suis Gryneus immanem sustulit aram 51
 Ignibus, et medium Lapitharum jecit in agmen :
 Depressitque duos, Brotean, et Orion. Orio
 Mater erat Mycale : quam deduxisse canendo
 Sæpe reluctanti constabat cornua Lunæ. 55
 "Non impune feres, teli modò copia detur,"
 Dixerat Exadius. Telique habet instar, in altâ
 Quæ fuerant pinu, votivi cornua cervi.
 Figitur huic duplici Gryneus in lumina ramo :
 Eruiturque oculos. Quorum pars cornibus hæret : 60
 Pars fluit in barbam ; concretaque sanguine pendet.
 Ecce rapit mediis flagrantem Rhoetus ab aris
 Primitium torrem : dextrâque à parte Charaxi
 Tempora perfringit, fulvo protecta capillo.
 Correpti rapidâ, veluti seges arida, flammâ 65
 Arserunt crines : et vulnere sanguis inustus
 Terribilem stridore sonum dedit ; ut dare ferrum
 Igne rubens plerumque solet, quòd forcipe curvâ
 Cùm faber eduxit, lacubus demittit. At illud
 Stridet : et in trepidâ submersum sibilat undâ. 70
 Saucius hirsutis avidum de crinibus ignem
 Excutit : inque humeros limen tellure revulsum
 Tollit, onus plaustrî : quod ne permittat in hostem,
 Ipsa facit gravitas. Socium quoque faxea moles
 Oppressit spatio stantem propiore Cometem : 75
 Gaudia

Gaudia nec retinet Rhoetus : Sic comprecor," inquit,

" Cætera fit fortis castrorum turba tuorum :"
Semicremoque novat repetitum stipite vulnus :
Terque quaterque gravi juncturas verticis ictu
Rupit : et in liquido federunt ossa cerebro. 80

Victor ad Evagrum, Corythumque, Dryantaque transit ;
E quibus ut primâ testus lanugine malas
Procubuit Corythus ; " Puero quæ gloria fuso
Parta tibi est ?" Evagros ait : nec dicere Rhoetus
Plura finit : rutilasque ferox in aperta loquentis 85
Condidit ora viri, perque os in pectora, flammæ.

Te quoque, sæve Drya, circum caput igne rotato
Insequitur ; sed non in te quoque constitit idem
Exitus : assiduæ successu cædis ovantem,
Quâ juncta est humero cervix, fude figis obustâ. 90

Ingemuit, duroque sudem vix ossè revellit
Rhoetus, et ipse suo madefactus sanguine fugit.
Fugit et Ornëus, Lycabasque, et saucius armo
Dexteriore Medon, et cum Pisenore Thaumias :
Quique pedum nuper certamine vicerat omnes 95
Mermeros : accepto nunc vulnere tardiùs ibat :

Et Pholus, et Melaneus, et Abas prædator aprorum :
Quique suis frustra bellum dissuaserat augur
Astylos. Ille etiam metuenti vulnera Nesso, 99
" Ne fuge ; ad Herculeos," inquit, " servaberis arcus."

At non Eurynomus, Lycidasque, et Areos et Imbreus
Effugere necem : quos omnes dextra Dryantis

Perculit

Perculit adversos. Adversum tu quoque, quamvis
 Terga fugæ dederas, vulnus, Crenæ, tulisti.
 Nam grave respiciens inter duo lumina ferrum, 105
 Quà naris fronti committitur, accipis, imæ.
 In tanto fremitu ductis finè fine jacebat
 Sopitus vinis, et inexperrectus Aphidas :
 Languentique manu carchesia mista tenebat,
 Fusus in Ossæ villosis pellibus ursæ. 110
 Quem procul ut vidit frustra nulla arma moventem,
 Inferit amento digitos, " Miscendaque," dixit,
 " Cum Styge vina bibas, Phorbas." Nec plura moratus
 In juvenem torfit jaculum : ferrataque collo
 Fraxinus, ut casu jacuit resupinus, adacta est. 115
 Mors caruit sensu : plenoque è gutture fluxit
 Inque toros, inque ipsa niger carchesia sanguis.
 Vidi ego Petræum conantem evellere terrâ
 Glandiferam quercum ; quam dum complexibus ambit ;
 Et quatit huc illuc, labefactaque robora jactat, 120
 Lancea Pirithoi, costis immissa Petræi
 Pectora cum duro luctantia robore fixit.
 Pirithoi virtute Lycum cecidisse ferebant :
 Pirithoi cecidisse Chromin. Sed uterque minorem
 Victori titulum, quàm Dictys Helopsque, dederunt.
 Fixus Helops jaculo, quod pervia tempora fecit ; 126
 Et missum à dextrâ lævam penetravit in aurem.
 Dictys, ab ancipiti delapsus acumine montis,
 Dum fugit instantem trepidans Ixione natum,
 Decidit in præceps : et pondere corporis ornum 130
 Ingentem

Ingentem fregit; suaque induit illa fractæ.
 Ultor adest Aphareus: saxumque e monte revulsum
 Mittere conatur. Conantem stipite querno
 Occupat Ægides, cubitique ingentia frangit
 Ossa: nec ulterius dare corpus inutile leto 135
 Aut vacat, aut curat: tergoque Bianoris alti
 Infilat, haud solito quemquam portare, nisi ipsum:
 Opposuitque genu costis: prensamque sinistrâ
 Cæsariem retinens, vultum, minitantiæque ora
 Robore nodoso, præduraque tempora, fregit. 140
 Robore Nedymnum, jaculatoremque Lycotan
 Sternit et immisâ protectum pectora barbâ
 Hippason, et summis exstantem Riphea sylvis;
 Tereaque, Hæmoniis qui prensos montibus urfos
 Ferre domum vivos, indignantesque solebat. 145
 Haud tulit utentem pugnae successibus ultra
 Thesea Demoleon: solidoque revellere dumo
 Annosam pinum magno molimine tentat.
 Quod quia non potuit, præfractam misit in hostem.
 Sed procul à telo Theseus veniente recessit, 150
 Pallados admonitu: (credi sic ipse volebat:)
 Non tamen arbor iners cecidit: nam Crantoris alti
 Abscidit jugulo pectusque humerumque sinistrum.
 Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille:
 Quem Dolopum rector, bello superatus, Amyntor 155
 Æacidæ dederat, pacis pignusque, fidemque.
 Hunc procul ut fœdo disiectum vulnere Peleus
 Vidit, "At inferias, juvenum gratissime Crantor,
 Accipe,"

Accipe," ait. Validoque in Demoleonta lacerto
 Fraxineam misit, mentis quoque viribus, hastam. 160
 Quæ laterum cratem perrupit : et ossibus hærens
 Intremuit. Trahit ille manu sine cuspidè lignum :
 Id quoque vix sequitur. Cuspis pulmone retenta est.
 Ipse dolor vires animo dabat. Æger in hostem
 Erigitur, pedibusque virum proculcat equinis. 165
 Excipit ille ictus galeâ clypeoque sonantes.
 Defensatque humeros : prætentaque sustinet arma :
 Perque armos uno duo pectora perforat ictu.
 Antè tamen leto dederat Phlegæon, et Hylen,
 Eminus : Hyphinoum collato Marte, Claninque. 170
 Additur his Dorylas : qui tempora testâ gerebat
 Pelle lupi, sævique vicem præstantia teli
 Cornua vasta boum multo rubefacta cruore.
 Huic ego (nam vires animus dabat) " Aspice," dixi,
 " Quantum concedant nostro tua cornua ferro : " 175
 Et jaculum torfi. Quod cum vitare nequiret,
 Opposuit dextram passuræ vulnera fronti.
 Affixa est cum fronte manus. Fit clamor : at illum
 Hærentem Peleus, et acerbo vulnere victum
 (Stabat enim propior) mediam ferit ense sub alvum.
 Profluit, terraque ferox sua viscera traxit : 181
 Tractaque calcavit : calcataque rupit : et illis
 Crura quoque impediit ; et inani concidit alvo.
 Nec te pugnantem tua, Cyllare, forma redemit ;
 Si modò naturæ formam concedimus illi. 185
 Barba erat incipiens, barbæ color aureus : aureaque

Ex humeris medios coma descendebat in armos ;
Gratus in ore vigor : cervix, humerique, manusque,
Pectoraque artificum laudatis proxima signis ;
Et quâ parte viri est : nec equi mendosâ sub illâ 190
Deteriorque viro facies. Da colla, caputque ;
Castore dignus erit. Sic tergum sessile sic stant
Pectora celsa toris : totus pice nigrior atrâ.
Candida cauda tamen : color est quoque cruribus albus.
Multæ illum petiere suâ de gente ; sed una 195
Abstulit Hylonome : quâ nulla decentior inter
Semiferos altis habitavit fœmina sylvis.
Hæc et blanditiis, et amando, et amare fatendo
Cyllaron una tenet. Cultus quoque quantus in illis
Esse potest membris ; ut sit coma pectine lævis : 200
Ut modò rore maris, modò se violave rosave
Implicitet : interdum candentia lilia gestet.
Bisque die lapsis Pagasææ vertice sylvæ
Fontibus ora lavet : bis flumine corpora tingat.
Nec, nisi quæ deceant, electarumque ferarum, 205
Aut humero, aut lateri prætendat vellera lævo.
Par amor est illis : errant in montibus unâ :
Antra simul subeunt ; et tum Lapitheia testa
Intrânt pariter ; pariter fera bella gerebant.
Auctor in incerto est : jaculum de parte sinistra 210
Venit ; et inferiùs, quàm collo pectora subsunt,
Cyllare, te fixit : parvo cor vulnere læsum
Corpore cum toto post tela educta refrixit.
Protinus Hylonome morientes excipit artus :

Impositâque manu vulnus foveat ; oraque ad ora 215
 Admovet : atque animæ fugienti obfistere tentat.
 Ut videt extinctum : dictis, quæ clamor ad aures
 Arcuit ire meas, telo, quod inhæserat illi,
 Incubuit : moriensque suum complexus maritum est.

Ante oculos stat et ille meos : qui fena leonum 220
 Vinxerat inter se connexis vellera nodis
 Phæocomes, hominemque simul protectus equumque.
 Codice qui misso, quem vix juga binâ moverent
 Juncta, Phonoleniden à summo vertice fregit.
 Fracta volubilitas capitis latissima : perque os, 225
 Perque cavas nares, oculosque, auresque cerebrum
 Molle fluit. Veluti concretum vimine querno
 Lac solet ; utve liquor rari sub pondere cribri
 Manat ; et exprimitur per densa foramina spissus.
 Ast ego, dum parat hunc armis nudare jacentem, 230
 (Scit tuus hoc genitor) gladium spoliantis in ima
 Ilia dimissi. Chthonius quoque Teleboasque
 Ense jacent nostro ; ramum prior ille bifurcum
 Gesserat, hic jaculum ; jaculo mihi vulnera fecit.
 Signa vides : apparet adhuc vetus ecce cicatrix. 235
 Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti :
 Tunc poteram magni, si non superare, morari
 Hæctoris arma meis ; illo sed tempore nullus,
 Aut puer, Hæctor erat ; nunc me mea deficit ætas.
 Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyreti ? 240
 Ampyca quid referam ? qui quadrupedantis Oëcli
 Fixit in adverso cornum sinè cuspide vultu.

Veste

Veste Pelethronium Macaræus in pectus adacto
 Stravit Erygdupum : memini et venabula condi
 Inguine, Nefleis manibus coniecta, Cymeli. 245
 Nec tu credideris tantum cecinisse futura
 Ampyciden Mopsum. Mopso jaculante biformis
 Occubuit, frustra loqui tentavit Odites,
 Ad mentum linguâ, mentoque ad guttura fixo,
 Quinque neci Cæneus dederat, Stiphelumque, Bro-
 mumque, 250
 Antimachumque, Helimumque, securiferumque Py-
 racmon.

Vulnera non memini : numerum, nomenque notavi.
 Provolat Emathii spoliis armatus Halefi,
 Quem dederat leto, membris et corpore Latreus
 Maximus : (Huic ætas inter juvenemque, senemque
 Vis juvenilis erat. Variabant tempora cani :) 256
 Qui clypeo, galeaque, Macedoniâque sarisâ
 Conspicuis, faciemque obversus in agmen utrumque ;
 Armaque concussit, certumque equitavit in orbem :
 Verbaque tot fudit vacuas animosus in auras : 260
 " Et te, Cæni, feram ? nam tu mihi foemina semper,
 Tu mihi Cænis eris. Nec te natalis origo
 Comminuit ; mentemque subit, quo præmia facta,
 Quâque viri falsam speciem mercede parâris ;
 Vel quid nata vide, vel quid sis passa : columque, 265
 I, cape cum calathis : et stamina pollice torque :
 Bella relinque viris." Jactanti talia Cæneus
 Extentum cursu missâ latus eruit hastâ,

Quâ vir equo commissus erat. Furit ille dolore :
Nudaque Phyllæi juvenis ferit ora farisâ. 270

Noc secus hæc refilit, quàm tecti à culmine grando :
Aut si quis parvo feriat cava tympana saxo.

Cominus aggreditur : laterique recondere duro
Luçtatur gladium. Gladio loca pervia non sunt.
Haud tamen effugies : medio jugulaberis ense, 275
quandoquidem mucro est hebes, inquit ; et in latus
ensem

Obliquat : longâque amplectitur ilia dextrâ.
Plaga facit gemitus, ceu corpore marmoris icti :
Fractaque diffiluit percussio lamina collo.

Ut satîs illæfos miranti præbuit artus ; 280
“ Nunc age,” ait Cæneus, “ nostro tua corpora ferro
Tentemus : ” capuloque tenus dimisit in armos
Ensem fatiferum : cæcamque in viscera movit,
Versavitque manum : vulnusque in vulnere fecit.
Ecce ruunt vasto rabidi de more bimembres : 285
Telaque in hunc omnes unum mittuntque feruntque.
Tela retusa cadunt. Manet imperfossus ab omni
Inque cruentatus Cæneus Elateius ictu.

Fecerat attonitos nova res. “ Heu dedecus ingens ! ”
Monychus exclamat : “ populus superamur ab uno,
Vixque viro. Quanquam ille vir est : nos segnibus
actis,

Quod fuit ille, sumus. Quid membra immania profunt ?
Quod geminæ vires ; quid, quòd fortissima rerum
In nobis natura duplex animalia juxxit ?

Nec

Nec nos matre Deâ, nec nos Ixione natos 295
Esse reor; qui tantus erat, Junonis ut altæ
Spem caperet. Nos feminari superamur ab hoste.
Saxa, trabesque super, totosque involvite montes:
Vivacemque animam missis elidite sylvis.
Sylva premat fauces: et erit pro vulnere pondus."
Dixit: et infani dejectam viribus Austri 301
Fortè trabem nactus, validum conjecit in hostem.
Exemplumque fuit: parvoque in tempore nudus
Arboris Othrys erat: nec habebat Pelion umbras.
Obrutus immani cumulo, sub pondere Cæneus 305
Æstuat arboreo: congestaque robora duris
Fert humeris. Sed enim postquam super ora caputque
Crevit onus; neque habet, quas ducat, spiritus auras;
Deficit interdum: modò se super aëra frustra
Tollere conatur, jactasque evolvere sylvas. 310
Interdumque movet. Veluti, quam cernimus, ecce,
Ardua si terræ quatiatur motibus Ide.
Exitus in dubio est. Alii sub inania corpus
Tartara detrusum sylvarum mole ferebant.
Abnuît Ampycides: medioque ex aggere fulvis 315
Vidit avem pennis liquidas exire sub auras:
Quæ mihi tunc primùm, tunc est conspecta supremum.
Hanc ubi lustrantem leni sua castra volatu
Mopsus, et ingenti circum clangore sonantem
Adspexit, pariterque oculis animoque secutus: 320
"O salve," dixit, "Lapithææ gloria gentis,
Maxime vir quondam, sed nunc avis unica, Cæneu."
Credita

Credita res auctore suo est. Dolor addidit iram :
 Oppressumque ægre tulimus tot ab hostibus unum.
 Nec prius abstitimus ferrum exercere cruore ; 325
 Quàm data pars leto, partem fuga noxque diremit.

Mors ACHILLIS.

AT Deus, æquoreas qui cuspide temperat undas,
 In volucrem corpus natæ Stheneleïda versum
 Mente dolet patriâ : sævumque perosus Achillen
 Exercet memores, plùs quàm civiliter, iras.
 Jamque ferè tracto duo per quinquennia bello, 5
 Talibus intonsum compellat Sminthea dictis :
 " O mihi de fratris longè gratissime natis,
 Irrita qui mecum posuisti mœnia Trojæ :
 Ecquid, ut has jam jam casuras adspicis arces,
 Ingemis ; aut ecquid tot defendentia muros 10
 Millia cæsa doles ? ecquid (ne persequar omnes)
 Hæctoris umbra subit, circum sua Pergama tracti ?
 Cùm tamen ille ferox, belloque cruentior ipso
 Vivit adhuc, operis nostri populator, Achilles.
 Det mihi se : faxo, triplici quid cuspide possim, 15
 Sentiat. At quoniam concurrere cominus hosti
 Non datur ; occultâ nec opinum perde sagittâ.

Annuit : atque animo pariter patruoque suoque
 Delius indulgens, nebulâ velatus in agmen
 Pervenit Iliacum : mediâque in cæde virorum 20
 Rara

Rara per ignotos spargentem cernit Achivos
Tela Parin : fassusque Deum, " Quid spicula perdis
Sanguine plebis ?" ait. " Si qua est tibi cura tuorum,
Vertere in Æaciden, cæsosque ulciscere fratres."
Dixit : et ostendens sternentem Troïa ferro 25
Corpora Peliden, arcus obvertit in illum :
Certaque letiferâ direxit spicula dextrâ.
Quod Priamus gaudere senex post Hectora posset,
Hoc fuit. Ille igitur tantorum victor Achille,
Vinceris à timido Graiæ raptore maritæ ? 30
At si foemineo fuerat tibi Marte cadendum ;
Thermodontiacâ malles cecidisse bipenni.
Jam timor ille Phrygum, decus et tutela Pelasgi
Nominis, Æacides, caput insuperabile bello,
Arserat ; armarat Deus idem, idemque cremârat. 35
Jam cinis est ; et de tam magno restat Achille
Nescio quid, parvam quod non bene compleat urnam.
At vivit, totum quæ gloria compleat orbem.
Hæc illi mensura viro respondet : et hæc est
Par sibi Pelides ; nec inania Tartara sentit. 40
Ipse etiam, ut cujus fuerit cognoscere possis,
Bella movet clypeus : deque armis arma feruntur.
Non ea Tydides, non audet Oïleos Ajax,
Non minor Atrides, non bello major et ævo
Poscere, non alii : soli Telamone creato 45
Laërtâque fuit tantæ fiducia laudis.
A se Tantalides onus invidiamque removit ;
Argolicosque duces mediis confidere castris
Jussit : et arbitrium litis trajecit in omnes.

Certamen

LIB. XIII.

Certamen AJACIS et ULYSSIS.

CONSEDERE duces : et, vulgi stante coronâ,
 Surgit ad hos clypei dominus septemplex Ajax,
 Utque erat impatiens iræ, Sigeïa torvo
 Littora respexit, classemque in littore, vulu : 4
 Intendensque manus, " Agimus, prô Jupiter," inquit,
 " Ante rates causam ; et mecum confertur Ulysses !
 At non Hectoreis dubitavit cedere flammis :
 Quas ego sustinui ; quas hâc à classe fugavi.
 Tutius est fictis igitur contendere verbis, 9
 Quàm pugnare manu. Sed nec mihi dicere promptum ;
 Nec facere est isti. Quantumque ego marte feroci,
 Quantum acie valeo, tantum valet iste loquendo.
 Nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelasgi,
 Esse reor : vidistis enim. Sua narret Ulysses :
 Quæ sine teste gerit, quorum nox conscia sola est. 15
 Præmia magna peti fateor : sed demit honorem
 Æmulus. Ajaci non est tenuisse superbum,
 Sit licet hoc ingens, quidquid speravit Ulysses.
 Iste tulit pretium jam nunc certaminis hujus ;
 Quo cum victus erit, mecum certasse feretur. 20
 Atque ego, si virtus in me dubitabilis esset,
 Nobilitate potens essem, Telamone creatus :
 Mœnia qui forti Trojana sub Hercule cepit :
 Littoraque intravit Pagasæa Colcha carinâ.
 Æacus huic pater est : qui jura silentibus illis 25
 Reddit,

Reddit, ubi Æoliden saxum grave Sisyphon urget.

Æacon agnoscit summus, prolemque fatetur

Jupiter esse suam. Sic ab Jove tertius Ajax :

“ Nec tamen hæc series in causâ profit, Achivi ;

Si mihi cum magno non est communis Achille. 30

Frater erat : fraterna peto. Quid sanguine cretus

Sisyphio, furtisque, et fraude simillimus illi,

Inferit Æacidis alienæ nomina gentis ?

An quod in arma prior, nullôque sub indice veni,

Arma neganda mihi ? potiorque videbitur ille, 35

Ultima qui cepit ; detrectavitque furore

Militiam ficto : donec solertior isto,

Sed sibi inutilior, timidi commenta retexit

Naupliades animi, vitataque traxit in arma ?

Optima nunc sumat, qui sumere noluit ulla. 40

Nos inhonorati, et donis patruelibus orbi,

Obtulimus qui nos ad prima pericula, simus.

Atque utinam aut verus furor ille, aut creditus esset ;

Nec comes hic Phrygias unquam venisset ad arces

Hortator sceletum ! non te, Pœantia proles, 45

Expositum Lemnos nostro cum crimine haberet.

Qui nunc (ut memorant) sylvestribus abditus antris

Saxa moves gemitu : Lærtiadæque precaris,

Quæ meruit : quæ Dî, Dî dent non vana preceris.

Et nunc ille eadem nobis juratus in arma, 50

(Heu !) pars una ducum, quo successore sagittæ

Herculis utuntur ; fractus morboque fameque,

Velaturque, aliturque avibus ; volucresque petendo,

Debita Trojanis exercet spicula fatis.
 Ille tamen vivit, quia non comitavit Ulyssen. 55
 Mallet et infelix Palamedes esse relictus.
 Viveret; aut certè letum sine crimine haberet;
 Quem malè convicti nimium memor iste furoris
 Prodere rem Danaam finxit: fictumque probavit
 Crimen, et ostendit, quod jam præfoderat, aurum. 60
 Ergo aut exilio vires subduxit Achivis,
 Aut nece. Sic pugnat, sic est metuendus Ulysses:
 Qui, licèt eloquio fidum quoque Nestora vincat;
 Haud tamen efficiet, desertum ut Nestora crimen
 Esse rear nullum. Qui, cùm imploraret Ulyssen 65
 Vulnere tardus equi, fessusque senilibus annis,
 Proditus à socio est. Non hæc mihi crimina fingi
 Scit bene Tydides: qui nomine sæpe vocatum
 Corripuit; trepidoque fugam exprobravit amico.
 Aspiciunt oculis Superi mortalia justis. 70
 En eget auxilio, qui non tulit: utque reliquit,
 Sic linquendus erat. Legem sibi dixerat ipse.
 Conclamat socios. Adsum; videoque trementem,
 Pallentemque metu, et trepidantem morte futurâ.
 Opposui molem clypei; texique jacentem; 75
 Servavique animam (minimum est hoc laudis) inertem.
 Si perstas certare locum redeamus in illum:
 Redde hostem vulnusque tuum, solitumque timorem;
 Post clypeumque latè; et mecum contende sub illo.
 At postquam eripui; cui standi vulnera vires 80
 Non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.

Hector

Hector adest : secumque Deos in praelia ducit.

Quaque ruit ; non tu tantum terroris, Ulyssæ ;

Sed fortes etiam : tantum trahit ille timoris.

Hunc ego sanguineæ successu cædis ovantem 85

Cominus ingenti resupinum pondere fudi.

Hunc ego poscentem, cum quo concurreret, unus

Sustinui : sortemque meam vovistis, Achivi :

Et vestræ valuere preces. Si quæritis hujus

Fortunam pugnae ; non sum superatus ab illo. 90

Ecce ferunt Troës ferrumque, ignemque, Jovemque
In Danaas classes. Ubi nunc facundus Ulysses ?

Nempe ego mille meo protexi pectore puppes,

Spem vestri reditûs. Date tot pro navibus arma.

Quod si vera licet mihi dicere : quæritur istis, 95

Quàm mihi, major honos : conjunctaque gloria nostra
est.

Atque Ajax armis, non Ajaci arma petuntur.

Conferat his Ithacus Rhesum, imbellemque Dolona,

Priamidenque Helenum raptâ cum Pallade captum.

Luce nihil gestum, nihil est Diomede remoto. 100

Si semel ista datis meritis tam vilibus arma ;

Dividite, et major pars sit Diomedis in illis.

Quò tamen hæc Ithaco ? qui clâm, qui semper inermis

Rem gerit ; et furtis incautum decipit hostem ?

Ipsè nitor galeæ, elaro radiantis ab auro 105

Insidias prodet, manifestabitque latentem.

Sed neque Dulichius sub Achillis casside vertex

Pondera tanta feret. Nec non onerosa gravisque

Pelias esse potest imbellibus hasta lacertis.
 Nec clypeus, vasti cælatus imagine mundi 110
 Conveniet timidæ, natæque ad furta sinistra.
 Debilitaturum quid te petis, improbe, munus?
 Quod tibi si populi donaverit error Achivi;
 Cur spolieris, erit; non, cur metuaris ab hoste.
 Et fuga (quæ solâ cunctos, timidissime, vincis) 115
 Tarda futura tibi est, gestamina tanta trahenti.
 Adde, quòd iste tuus, tam rarò prœlia passus,
 Integer est clypeus. Nostro, qui tela ferendo
 Mille patet plagis, novus est successor habendus.
 Denique, quid verbis opus est? spectemur agendo. 120
 Arma viri fortis medios mittantur in hostes.
 Indè jubete peti: et referentem ornate relatis."
 Finierat Telamone fatus; vulgique secutum
 Ultima murmur erat. Donec Laërtius heros
 Adstitit: atque oculos paulum tellure moratos 125
 Sustulit ad proceres; expectatoque resolvit
 Ora sono: neque abest facundis gratia dictis.
 "Si mea cum vestris valuissent vota, Pelasgi,
 Non foret ambiguus tanti certaminis hæres:
 Tuque tuis armis, nos te potiremur, Achille. 130
 Quem quoniam non æqua mihi vobisque negârunt
 Fata; (manuque simul veluti lacrymantia terfit
 Lumina) quis magno meliùs succedat Achilli,
 Quàm per quem magnus Danaïs successit Achilles?
 Huic modò ne profit, quòd, ut est, hebes esse videtur;
 Neve mihi noceat, quod vobis semper, Achivi, 136
 Profuit

Profuit ingenium ; meaque hæc facundia, si qua est,
Quæ nunc pro domino, pro vobis sæpe locuta est,
Invidiâ careat : bona nec sua quisque recuset.
Nam genus, et proavos, et quæ non fecimus ipsi, 140
Vix ea nostra voco. Sed enim, quia retulit Ajax
Esse Jovis pronepos, nostri quoque sanguinis auctor
Jupiter est ; totidemque gradus distamus ab illo.
Nam mihi Laërtes pater est, Arceſius illi,
Jupiter huic : neque in his quisquam damnatus et
exsul.

145

Est quoque per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas. Deus est in utroque parente.
Sed neque materno quod sum generosior ortu,
Nec mihi quod pater est fraterni sanguinis inſons,
Propoſita arma peto : meritis expendite cauſam. 150
Dummodo quod fatres Telamon Peleusque fuerunt.
Ajacis meritum non ſit : nec ſanguinis ordo,
Sed virtutis honos ſpoliis quærat in iſtis.
Aut ſi proximitas primuſque requiritur hæres ;
Eſt genitor Peleus, eſt Pyrrhus filius illi. 155
Quis locus Ajaci ? Phthian Scyronve ferantur.
Nec minùs eſt iſto Teucer patruelis Achilli.
Num petit ille tamen, num ſperat, ut auferat arma ?
Ergo operum quoniam nudum certamen habetur ;
Plura quidem feci, quàm quæ comprehendere dictis 160
In promptu mihi ſit, rerum tamen ordine ducar.
Præſcia venturi genitrix Nereïa leti
Diſſimulat cultu natum. Deceperat omnes,

In

In quibus Ajacem, sumtæ fallacia vestis.
 Arma ego foemineis animum motura virilem 165
 Mercibus inferni : Neque adhuc projecerat heros
 Virgineos habitus, cùm parmam hastamque tenenti,
 Nate Deâ, dixi ; tibi se peritura reservant
 Pergama. Quid dubitas ingentem evertere Trojam ?
 Injecique manum ; fortemque ad fortia misi. 170
 Ergo opera illius mea sunt. Ego Telephon hastâ
 Pugnantem domui : victum orantemque refeci.
 Quòd Thebæ cecidêre, meum est. Me credite Lesbos,
 Me Tenedon, Chrysenque, et Cyllan, Apollinis urbes,
 Et Syron cepisse. Meâ concussa putate. 175
 Procubuisse solo Lyrnessia moenia dextrâ.
 Utque alias taceam ; qui sævum perdere posset
 Hectora nempe dedi. Per me jacet inclytus Hector.
 Illis hæc armis, quibus est inventus Achilles,
 Arma peto. Vivo dederam, post fata reposco 180
 Ut dolor unius Danaos pervenit ad omnes ;
 Aulidaque Euboicam complêrunt mille carinæ ;
 Expectata diu, nulla, aut contraria classi,
 Flamina sunt : duræque jubent Agamemnona fortes
 Immeritam sævæ natam mactare Dianæ. 185
 Denegat hoc Genitor : Divisque irascitur ipsis :
 Atque in rege tamen pater est. Ego mite parentis
 Ingenium verbis ad publica commoda verti.
 Nunc equidem fateor, falsoque ignoscat Atrides :
 Difficilem tenui sub iniquo iudice causam. 190
 Hunc tamen utilitas populi ; fratrisque, datique

Summa movet sceptri; laudem ut cum sanguine
penset.

Mittor et ad matrem: quæ non hortanda, sed astu
Decipienda fuit. Quò si Telamonius îsset,

Orba suis essent etiamnum lintea ventis. 195

Mittor et Iliacas audax orator ad arces:

Visæque et intrata est altæ mihi curia Trojæ.

Plenaque adhuc erat illa viris. Interritus egi,

Quam mihi madârat communis Græcia, causam: 199

Accusoque Parin: prædamque Helenamque reposco:

Et moveo Priamum, Priamoque Antenora junctum.

At Paris, et fratres, et qui rapuère sub illo,

Vix tenuere manus (scis hoc, Menelaë) nefandas:

Primaque lux nostri tecum fuit illa pericli.

Longa referre mora est, quæ consilioque manuq; 205
Utiliter feci spatiosi tempore belli.

Post acies primas, urbis se moenibus hostes

Continuère diu; nec aperti copia Martis

Ulla fuit. Decimo demum pugnavimus anno.

Quid facis interea, qui nil nisi proelia nôsti? 210

Quis tuus usus erat? nam, si mea facta requiris,

Hostibus insidior: fossas munimine cingo:

Consolor socios: ut longi tædia belli

Mente ferant placidâ: doceo quo fimus alendi

Armandique modo: mittor, quò postulat usus. 215

Ecce Jovis monitu, deceptus imagine somni,

Rex jubet incepti curam dimittere belli.

Ille potest auctore suam defendere causam.

Non

Non finat hoc Ajax : delendaque Pergantia poscat ; 219
 Quodque potest, pugnet. Cur non remoratur ituros ?
 Cur non arma capit ? dat, quod vaga turba sequatur ?
 Non erat hoc nimium, nunquam nisi magna loquenti.
 Quid ? quòd et ipse fugis ? vidi, puduitque videre,
 Cùm tu terga dares, inhonestaque vela parares.
 Nec mora, Quid facitis ? Quæ vos dementia, dixi,
 Concitat, ô socii, captam dimittere Trojam ? 226
 Quidve domum fertis decimo, nisi dedecus, anno ?
 Talibus atque aliis, in quæ dolor ipse disertum
 Fecerat, averfos profugâ de classe reduxi.
 Convocat Atrides socios terrore paventes : 230
 Nec Telamoniades etiam nunc hiscere quicquam
 Ausit. At ausus erat reges incessere dictis
 Therfites, etiam per me laud impunè, protervis.
 Erigor : et trepidos cives exhortor in hostem :
 Amissamque meâ virtutem voce reposco. 235
 Tempore ab hâc quodcunque potest fecisse videri
 Fortiter iste, meum est : qui dantem terga retraxi.
 Denique de Danaïs quis te laudatve petitve ?
 At sua Tydides mecum communicat acta :
 Me probat : et socio semper confidit Ulyssè. 240
 Est aliquid, de tot Graiorum millibus, unum
 A Diomede legi. Nec me fors ire jubebat :
 Sic tamen et spreto noctisque hostisque periclo,
 Ausum eadem, quæ nos, Phrygiâ de gente Dolona
 Interimo : non antè tamen, quàm cuncta coëgi 245
 Prodere ; et edidici, quid perfida Troja pararet.

Omnia

Omnia cognôram : nec, quod specularer, habebam :
Et jam præmissâ poteram cum laude reverti.
Haud contentus eâ, petii tentoria Rhefi :
Inque suis ipsum castris comitesque peremi. 250

Atque ita captivo victor votisque potitus
Ingredior curru lætos imitante triumphos:
Cujus equos pretium pro nocte poposcerat hostis,
Arma negate mihi : fueritque benignior Ajax.

Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro 255
Devastata meo ? cum multo sanguine fudi
Cœranon Iphitiden, et Alastoraque, Chromiumque,
Alcandrumque, Haliumque, Noëmonaque, Prytanin-
que,

Exitioque dedi cum Cherfidamante Thoonâ,
Et Charopen, fatisque, immitibus Ennomon actum :
Quique minùs celebres nostrâ sub mœnibus urbis
Procubuêre manu. Sunt et mihi vulnura, cives,
Ipso pulchra loco. Nec vanis credite verbis.
Aspicite en. Vestemque manu deduxit, et, Hæc sunt
Pectora semper, ait, vestris exercita rebus. 265

At nihil impendit per tot Telamonius annos
Sanguinis in socios : et habet finè vulnere corpus.
Quid tamen hoc refert ; si se pro classe Pelasgâ
Arma tulisse refert contra Troasque Jovemque ?
Confiteorque tulit : neque enim benefacta maligè 270
Detrectare meum est. Sed nec communia solus
Occupet, atque aliquem vobis quoque reddat honorem.
Repalit Aëtorides sub imagine tutus Achillis

Triās ab arsuris cum defensore carinis.

Ausum etiam Hectoreo solum concurrere Marti 275

Se putat, oblitus regisque, ducumque, meique ;

Nonus in officio, et praelatus munere fortis.

Sed tamen eventus vestræ, fortissime, pugnae

Quis fuit ? Hector abit violatus vulnere nullo.

Me miserum, quanto cogor meminisse dolore 280

Temporis illius, quo Graiūm murus Achilles

Procubuit ! - nec me lacrymæ, luctusve, timorve,

Tardârunt, quā corpus humo sublimē referrem.

His humeris, his, inquam, humeris ego corpus

Achillis,

Et simul arma tuli : quæ nunc quoque ferre laboro.

Sunt mihi, quæ valeant in talia pondera, vires : 286

Est animus vestros certè sensurus honores.

Scilicet idcirco pro gnato cæcula mater

Ambitiosa suo fuit, ut cœlestia dona,

Artis opus tantæ, rudis et finè pectore miles 290

Indueret ? neque enim clypei cælamina nôrit,

Oceanum, et terras, cumque alto sidera cœlo,

Pleiadasque, Hyadasque, immunemq ; æquoris Arcton,

Diversasque urbes, nitidumque Orionis ense.

Postulat ut capiat, quæ non intelligit, arma. 295

Quid ? quod me, duri fugientem munera belli

Arguit incepto ferum accessisse labori ?

Nec se magnanimo maledicere sentit Achilli ?

Si simulâsse vocat crimen ; simulavimus ambo.

Si mora pro culpâ est ; ego sum maturior illo. 300

Me

Me pia detinuit conjux : pia mater Achillem :
 Primaque sunt illis data tempora, cætera vobis.
 Haud timeo, si jam nequeo defendere crimen
 Cum tanto commune viro. Deprensus Ulyssis
 Ingenio tamen ille ; at non Ajacis, Ulysses. 305
 Néve in me stolidæ convicia fundere linguæ
 Admiremur eum : vobis quoque digna pudore
 Objicit. An falso Palameden crimine turpe
 Accusâsse mihi ; volis damnâsse decorum est ?
 Sed neque Naupliades facinus defendere tantum, 310
 Tamque patens, valuit : nec vos audistis in illo
 Crimina ; vidistis : pretioque objecta patebant.
 Nec Pœantiaden quòd habet Vulcania Lemnos,
 Esse reus merui. Factum defendite vestrum :
 Consensistis enim. Nec me suâsse negabo ; 315
 Ut se subtraheret bellicue viæque labori,
 Tentaretque feros requie lenire dolores.
 Paruit ; et vivit. Non hæc sententia tantum
 Fida, sed et felix ; cùm sit satis esse fidelem.
 Quem quoniam vates delenda ad Pergama poscunt ;
 Ne mandate mihi. Melius Telamonius ibit : 321
 Eloquioque virum morbis irâque furentem
 Molliet : aut aliquâ producet callidus arte.
 Antè retro Simois fluet, et finè frondibus Ide
 Stabit, et auxilium promittet Achaïa Trojæ ; 325
 Quàm, cessante meo pro vestris pectore rebus,
 Ajacis stolidi Danaïs solertia profit.
 Sis licèt infestus fociis, regique, mihiq̃ue,

Dure Philoctete ; licèt exsecrere, meumque
 Devoveas finè fine caput ; cupiasque dolenti 335
 Me tibi fortè dari : nostrumque haurire cruorem ;
 [Utque tui mihi, sic fiat tibi copia nostri :]
 Te tamen aggrediar : (mecumque reducere nitar.)
 Tamque tuis potiar (faveat Fortuna) sagittis ;
 Quàm sum Dardanio, quem cepi, vate potitus : 335
 Quàm responsa Deùm, Trojanaque fata retexi :
 Quàm rapui Phrygiæ signum penetrale Minervæ
 Hostibus è mediis. Et se mihi comparat Ajax ?
 Nempe capi Trojam prohibebant fata finè illis.
 Fortis ubi est Ajax ? ubi sunt ingentia magni 340
 Verba viri ? Cur hìc metuis ? Cur audet Ulysses
 Ire per excubias, et se committere nocti ?
 Perque feros enses, non tantùm mœnia Tröum,
 Verùm etiam summas arces intrare ; suâque
 Eripere æde Deam : raptamque efferre per hostes ?
 Quæ nisi fecissem ; frustra Telamone creatus 345
 Gestâsset lævâ taurorum tergora septem.
 Illâ nocte mihi Trojæ victoria parta est :
 Pergama tum vici, cùm vinci posse coëgi.
 Define Tydiden vultûque et murmure nobis 350
 Ostentare meum, Pars est sua laudis in illis.
 Nec tu, cùm fociâ clypeum pro classe tenebas,
 Solus eras : tibi turba comes, mihi contigit unus.
 Qui, nisi pugnacem sciret sapiente minorem
 Esse, nec indomitæ deberi præmia dextræ, 355
 Ipse quoque hæc peteret : peteret moderatior Ajax.
 Eurypilusque

Eurypilusque ferox, claroque Andremonē natus :
 Nec minùs Idomeneus, patriâque creatus eâdem
 Meriones : peteret majoris frater Atridæ.
 Quippe manu fortes (nec sunt tibi Marte secundi)
 Confiliis cessere meis. Tibi dextera bello 361
 Utilis ; ingenium est, quod eget moderamine nostri.
 Tu vires finè mente geris : mihi cura futuri est.
 Tu pugnare potes : pugnandi tempora mecum
 Eligit Atrides. Tu tantùm corpore prodes ; 365
 Nos animo. Quantoque ratem qui temperat, anteit
 Remigis officium ; quanto dux milite major ;
 Tanto ego te supero. Nec non in corpore nostro
 Pectora sunt potiora manu. Vigor omnis in illis.
 At vos, ô proceres, vigili date præmia vestro ; 370
 Proque tot annorum curâ, quos anxius egi,
 Hunc titulum meritis pensandum reddite nostris.
 Jam labor in fine est. Obstantia fata removi :
 Altaque, posse capi faciendo, Pergama cepi.
 Per spes nunc socias, casuraque mœnia Tröum, 375
 Perque Deos oro, quos hosti nuper ademi ;
 Per, si quid superest, quod sit sapienter agendum ;
 Este mei memores : aut, si mihi non datis arma, 380
 Huic date." Et ostendit signum fatale Minervæ.
 Mota manus procerum est : et, quid facundia
 posset,
 Re patuit ; fortisque viri tulit arma disertus.
 Hæctora qui solus, qui ferrum, ignemque, Jovemque
 Sustinuit toties ; unam non sustinet iram : 385
 Inviictum-

Inviſtumque virum vincit dolor. Arripit enſem :
Et, " Meus hic certè eſt : an et hunc ſibi poſcet
Ulyſſes ?

Hoc," ait, " utendum eſt in me mihi : quique cruore
Sæpe Phrygum maduit, domini nunc cæde madebit :
Ne quiſquam Ajacem poſſit ſuperare, niſi Ajax." 390
Dixit : et in pectus, tum denique vulnera paſſum,
Quâ patuit ferro, letalem condidit enſem :
Nec valuère manus infixum educere telum.
Expulit ipſe cruor. Rubefactaque ſanguine tellus
Purpureum viridi genuit de ceſpite florem, 395
Qui priùs Cæbalio fuerat de vulnere natus.
Littera communis mediis pueroque viroque
Inſcripta eſt foliis : hæc nominis, illa querelæ.

HECUBA in Canem.

VICTOR ad Hypſipyles patriam, clarique
Thoantis,

Et veterum terras infames cæde virorum,
Vela dat ; ut referat, Tirynthia tela, ſagittas.
Quæ poſtquam ad Graios domino comitante revexit ;
Impoſita eſt ſero tandem manus ultima bello. 5
Troja ſimul Priamufque cadunt ; Priameia conjux
Perdidit, infelix hominis poſt omnia formam ;
Externæque novo latratu terruit auras.
Longus in anguſtum quâ clauditur Hellespontus,
Ilion

Ilion ardebat ; neque adhuc confederat ignis : 10

Exiguumque senis Priami Jovis ara cruorem
Combiberat. Tractata comis antistita Phœbi

Non profecturas tendebat ad æthera palmas.

Dardanidas matres patriorum signa Deorum,

Dum licet, amplexas, succensaque templa tenentes

Invidiosa trahunt victores præmia Graii. 16

Mittitur Aftyanax illis de turribus, unde

Pugnantem pro se, proavitaque regna tuentem,

Sæpe videre patrem, monstratum à matre, solebat.

Jamque viam suadet Boreas ; flatûque secundo 20

Carbasa mota sonant : jubet uti navita ventis.

“Troja, vale : rapimur,” clamant : dantque oscula
terræ

Troades : et patriæ fumantia testâ relinquant.

Ultima conscendit classem (miserabile visu)

In mediis Hecube natorum inventa sepulchris. 25

Prensantem tumulos, atque ossibus oscula dantem,

Dulichix traxere manus. Tamen unius hausit,

Inque sinu cineres secum tulit Hectoris haustos.

Hectoris in tumulo canum de vertice crinem,

Inferias inopes crinem lacrymasque relinquit. 30

Est, ubi Troja fuit, Phrygiæ contraria tellus,

Bistonis habitata viris. Polymnestoris illic

Regia dives erat ; cui te commisit alendum

Clam, Polydore, pater, Phrygiisque removit ab armis.

Consilium sapiens : sceleris nisi præmia magnas 35

Adjecisset opes, animi irritamen avari.

Ut cecidit fortuna Phrygum, capit impius enssem

Rex

Rex Thracum, juguloque sui defigit alumni :
 Et, tanquam tolli cum corpore crimina possent,
 Exanimem è scopulo subjectas misit in undas. 40
 Littore Threicio classem religârat Atrides,
 Dum mare pacatum, dum ventus amicior esset.
 Hic subitò, quantus, cum viveret, esse solebat;
 Exit humo latè ruptâ ; similisque minaci,
 Temporis illius vultum referebat Achilles ; 45
 Quo ferus injusto petiit Agamemnonâ ferro.
 " Immemoresque mei disceditis," inquit, " Achivi ?
 Obrutaque est mecum virtutis gratia nostrâ ?
 Ne facite utque meum non sit sinè honore sepulcrum,
 Placet Achilleos mactata Polyxena manes." 50
 Dixit : et, immiti sociis parentibus umbræ,
 Rapta sinu matris, quam jam propè sola fovebat,
 Fortis, et infelix, et, plusquam fœmina, virgo
 Ducitur ad tumulum ; diroque fit hostia busto.
 Quæ memor ipsa sui, postquam crudelibus aris 55
 Admota est ; sensitque sibi fera sacra parari ;
 Utque Neoptolemum stantem, ferrumque tenentem,
 Inque suo vidit figentem lumina vultu ;
 Utere jamdudum generoso sanguine, dixit.
 Nulla mora est. At tu jugulo vel pectore telum 60
 Conde meo : jugulumque simul pectusque retexit.
 Scilicet aut ulli servire Polyxena ferrem,
 Aut per tale sacrum numen placabitur ullum.
 Mors tantum vellem matrem mea fallere posset.
 Mater obest : minuitque necis mihi gaudia. Quamvis
 Non

Non mea mors illi, verùm sua vita gemen^{da} est. 65

Vos modò, ne Stygios adeam non libera manes,

Est^e procul; si justa peto; tactuque viriles

Virgineo removete manus. Acceptor illi,

Quisquis is est, quem cæde meâ placare paratis, 70

Liber erit sanguis. Si quos tamen ultima nostri

Vota movent oris; Priami vos filia regis,

Non captiva, rogat; genetrici corpus inemtum

Reddite: neve auro redimat jus triste sepulcri,

Sed lacrymis. Tunc, cum poterat, redimebat et auro."

Dixerat. At populus lacrymas, quas illa tenebat, 75

Non tenet. Ipse etiam flens invitæque sacerdos

Præbita coniecto rupit præcordia ferro.

Illæ, super terram defecto poplite labens,

Pertulit intrepidus ad fata novissima vultus. 80

Tunc quoque cura fuit partes velare tegendas,

Cum caderet; castique decus servare pudoris.

Troades excipiunt: deploratosque recensent

Priamidas: et quid dederit domus una cruoris.

Teque, gemunt, virgo; teque, o modò regia conjux,

Regia dicta parens, Asiæ florentis imago; 85

Nunc etiam prædæ mala fors: quam victor Ulysses

Esse suam nollit, nisi quòd tamen Hæctora partu

Edideras. Dominum matri vix reperit Hæctor.

Quæ corpus complexa animæ tam fortis inane, 90

Quas toties patriæ dederat, natisque, viroque,

Huic quoque dat lacrymas; lacrymas in vulnera fundit,

Osculaque ore legit : consuetaque pectora plangit :
 Canitiemque suam concreto in sanguine verrens,
 Plura quidem, sed et hæc, laniato pectore, dixit : 95
 “ Nata, tuæ (quid enim superest?) dolor ultime matri,
 Nata, jaces : videoque tuum, mea vulnera, vulnus.
 En, ne perdiderim quemquam sine cæde meorum,
 Tu quoque vulnus habes. At te, quia fœmina, rebar
 A ferro tutam : cecidisti et fœmina ferro. 100
 Totque tuos idem fratres, te perdidit idem,
 Exitium Trojæ, nostrique orbator, Achilles.
 At postquam cecidit Paridis Phœbique sagittis ;
 Nunc certè dixi, non est metuendus Achilles. 104
 Nunc quoque mî metuendus erat. Cinis ipse sepulti
 In genus hoc sævit : tumulo quoque sensimus hostem :
 Æacidæ fœcunda fui. Jacet Ilion ingens :
 Eventuque gravi finita est publica clades,
 Si finita tamen. Soli mihi Pergama restant : 110
 In cursuque meus dolor est. Modò maxima rerum,
 Tot generis, natisque potens, nuribusque viroque,
 Nunc trahor exsul, inops, tumultis avulsâ meorum,
 Penelopæ munus. Quæ me data pensa trahentem
 Matribus ostendens Ithacis, Hæc Hectoris illa est
 Clara parens : hæc est, dicet, Priameïa conjux. 115
 Postque tot amissos tu nunc, quæ sola levabas
 Maternos luctus, hostilia busta piâsti,
 Inferias hosti peperisti. Quò ferrea restor?
 Quidve moror? quò me servas, damnosa senectus?
 Quid, Dî crudeles, nisi quò nova funera cernam, 120
 Vivacere

Vivacem differtis anum? quis posse putaret
Felicem Priamum, post diruta Pergama, dici?
Felix morte suâ, nec te, mea nata, peremtam
Aspicit; et vitam pariter regnumque reliquit.
At (puto) funeribus dotabere, regia virgo; 125
Condeturque tuum monumentis corpus avitis.
Non hæc est fortuna domûs. Tibi munera matris
Contingent fletus, peregrinæque haustus arenæ.
Omnia perdidimus. Superest, cur vivere tempus
In breve sustineam, proles gratissima matri, 130
Nunc solus, quondam minimus de stirpe virili,
Has datus Ismario regi Polydorus in oras.
Quid moror interea crudelia vulnera lymphis
Abluere, et sparsos immiti sanguine vultus?
Dixit: et ad littus passu processit anili, 135
Albentes laniata comas. Date, Troades, urnam,
Dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas:
Aspicit ejectum Polydori in littore corpus,
Factaque Threïciis ingentia vulnera telis.
Troades exclamant: obmutuit illa dolore; 140
Et pariter vocem, lacrymasque introrsus obortas
Devorat ipse dolor: duroque simillima faxy
Torpet: et adversâ figit modò lumina terrâ;
Interdum torvos sustollit ad æthera vultus:
Nunc positi spectat vultum, nunc vulnera, nati;
Vulnera præcipuè: seque armat et instruit irâ. 146
Quâ simul exarsit, tamquam regina maneret,
Ulcisci statuit; poenæque in imagine tota est.

Utque furit catulo lactente orbata leæna ;
 Signaque nacta pedum sequitur, quem non videt,
 hostem : 150

Sic Hecube, postquam cum luctu miscuit iram,
 Non oblita animorum, annorum oblita suorum,
 Vadit ad artificem diræ Polymnestora cædis :
 Colloquiumque petit. Nam se monstrare relictum
 Velle latens illi, quod nato redderet, aurum. 155

Credidit Odrysius : prædæque assuetus amore
 In secreta venit. Cum blando callidus ore,
 Tolle moras, Hecube, dixit : da munera nato.
 Omne fore illius quod das, quod et antè dedisti,
 Per superos juro. Spectat truculenta loquentem, 160
 Falsaque jurantem : tumidaque exæstuat irâ.
 Atque ita correptum captivarum agmine matrum
 Involat, et digitos in perfida lumina condit,
 Exspoliaturque genas oculis, (facit ira valentem)
 Immergitque manus, fœdataque sanguine fonti 165
 Non lumen, neque enim superest, loca luminis
 haurit.

Clade sui Thracum gens irritata tyranni
 Tröada telorum lapidumque incessere jactu
 Coepit. Ad hæc missum rauco cum murmure saxum
 Morsibus insequitur, rictuque in verba parato 170
 Latravit, conata loqui. Locus exstat, et ex re
 Nomen habet : veterumque diu memor illa malorum,
 Tum quoque Sithonios ululavit mœsta per agros.

Illius

Illius Troasque suos, hostesque Pelasgos,
 Illius Fortuna Deos quoque moverat omnes : 175
 Sic omnes, ut et ipsa Jovis conjuxque sororque
 Eventus Hecubam meruisse negaverit illos.

De ACIDE et GALATEA.

ACIS erat, Fauno Nymphâque Symæthide cretus.
 Magna quidem patrisque sui matrisque voluptas,
 Nostra tamen major. Nam me sibi junxerat uni
 Pulcher : et octonis iterum natalibus ætis,
 Signârat dubiâ teneras lanugine malas. 5
 Hunc ego, me Cyclops, nullo cum fine petebat:
 Nec, si quæfieris, odium Cyclopi, amorne
 Acidis in nobis fuerit præsentior, edam.
 Par utrimque fuit. Prô quanta potentia regni
 Est, Venus alma, tui ! nempe ille immitis, et ipsis 10
 Horrendus filvis, et visus ab hospite nullo
 Impune, et magni cum Dîs contemtor Olympi ;
 Quid sit amor sentit : nostrique cupidine captus
 Uritur ; oblitus pecorum antrorumque suorum.
 Jamque tibi formæ, jamque est tibi curæ placendi : 15
 Jam rigidos pectus rastris, Polypheme, capillos :
 Jam libet hirsutam tibi falce recidere barbam :
 Et spectare feros in aquâ, et componere, vultus.
 Cædis amor, feritasque, fitisque immensa cruoris
 Cessant : et tutæ veniuntque abeuntque carinæ.

Telemus

Telemus interea Siculam delatûs ad Ætnen,
 Telemus Eurymides, quem nulla fefellerat ales,
 Terribilem Polyphemon adit : lumenque, quod unum
 Fronte geris mediâ, rapiet tibi, dixit, Ulysses.
 Rifit ; et, O vatum stolidissime, falleris, inquit : 25
 Altera jam rapuit. Sic frustra vera monentem
 Spernit : et aut gradiens ingenti littora passu
 Degravat : aut fessus sub opaca revertitur antra.
 Prominet in pontum cuneatus acumine longo
 Collis : utrumque latus circumfluit æquoris unda. 30
 Huc ferus adscendit Cyclops ; mediusque resedit.
 Lanigeræ pecudes nullo ducente secutæ.
 Cui postquam pinus, baculi quæ præbuit usum,
 Ante pedes posita est, antennis apta ferendis ;
 Sumtaque arundinibus compacta est fistula centum ;
 Senferunt toti pastoria fibila montes : 36
 Senferunt undæ. Latitans ego rupe, meique
 Acidis in gremio residens, procul auribus hausi
 Talia dicta meis, auditaque mente notavi.
 Candidior nivæi folio, Galatea, ligustri : 40
 Floridior pratis ; longâ procerior alno ;
 Splendidior vitro : tenero lascivior hœdo ;
 Lævior assiduo detritis æquore conchis ;
 Solibus hybernis, æstivâ gratior umbrâ ;
 Nobilior pomis ; platano conspectior altâ ; 45
 Lucidior glacie ; maturâ dulcior uvâ ;
 Mollior et cygni plumis, et lacte coacto ;
 Et, si non fugias, riguo formosior horto.

Sævior indomitis eadem Galatea juvencis ;
 Durior annosâ quercu ; fallacior undis ; 150
 Lentior et salicis virgis, et vitibus albis ;
 His immobilior scopulis ; violentior anne ;
 Laudato pavone superbior acrior igni ;
 Asperior tribulis ; foetâ truculentior ursâ ;
 Surdior æquoribus ; calcato immitior hydro : 55
 Et quod præcipuè vellem tibi demere possem,
 Non tantùm cervo, claris latratibus actò,
 Verùm etiam ventis volucrique fugacior aurâ.
 At, bene si nôris, pigeat fugisse : morasque
 Ipsa tuas damnes ; et me retinere labores. 60
 Sunt mihi, pars montis, vivo pendentia saxo
 Antra ; quibus nec Sol medio sentitur in æstu,
 Nec sentitur hyems ; sunt poma gravantia ramos :
 Sunt auro similes longis in vitibus uvæ :
 Sunt et purpureæ, tibi et has servamus, et illas. 65
 Ipsa tuis manibus, sylvestri nata sub umbrâ
 Mollia fraga leges ; ipsa autumnalia corna,
 Prunaeque, non solùm nigro liventia succo,
 Verùm etiam generosa, novasque imitantia ceras.
 Nec tibi castanæ, me conjuge, nec tibi deerunt 70
 Arbuti foetus. Omnis tibi serviet arbor.
 Hoc pecus omne meum est. Multæ quoque vallibus
 errant :
 Multas sylva tegit : multæ stabulantur in antris.
 Nec si fortè roges, possim tibi dicere, quot sũt,
 Pauperis est numerare pecus. De laudibus harum 75
 Nil

Nil mihi credideris : præsens potes ipsa videre;
 Ut vix sustineant distentum cruribus uber.
 Sunt, foetura minor, tepidis in ovilibus agni :
 Sunt quoque, par ætas, aliis in ovilibus hoedi.
 Lac mihi semper adest niveum, pars inde bibenda 83
 Servatur : partem liquefacta coagula durant.
 Nec tibi deliciae faciles, vulgataque tantum
 Munera contingent, damæ, leporesque, capræque;
 Parve columbarum, demtusve cacumine nidus :
 Inveni geminos, qui tecum ludere possint; 85
 Inter se similes, vix ut dignoscere possis,
 Villosæ catulos in summis montibus ursæ.
 Inveni : et dixi, Dominæ servabimus istos.

Jam modò cæruleo nitidum caput exsere ponto :
 Jam, Galatea, veni : nec munera despice nostra. 90
 Certè ego me novi, liquidæque in imagine vidi
 Nuper aquæ : placuitque mihi mea forma videnti.
 Adspice, sim quantus. Non est hoc corpore major
 Jupiter in cælo : nam vos narrare soletis 94
 Nescio quem regnare Jovem. Coma plurimâ torvos
 Prominet in vultus, humerosque, ut lucus, obumbrat.
 Nec mihi quodd rigidis horreat densissima setis
 Corpora, turpe putâ. Turpis sitie frondibus arbor :
 Turpis equus, nisi colla jubæ flaventia velent.
 Plumâ tegit volucres ; ovibus sua lana decori est : 100
 Barba viros, hirtæque decent in corpore setæ.
 Unum est in mediâ lumen mihi fronte, sed instar
 Ingentis clypei. Quid ? non hæc omnia magnus

Sol videt è cœlo? Soli tamen unicus orbis. 104

Adde, quòd in vestro genitor meus æquore regnat.

Hunc tibi do socerum. Tantùm miserere, precesque

Supplicis exaudi. Tibi enim succumbimus uni.

Quique Jovem, et cœlum sperno, et penetrabile ful-
men,

Nerei, te vereor: tua fulmine sævior ira est.

Atque ego contentûs essem patientior hujus; 110

Si fugeres omnes. Sed cur, Cyclope repulso,

Acin amas, præfersque meis amplexibus Acin?

Ille tamen placeatque sibi, placeatque licebit,

Quod nollem, Galatea, tibi, modò copia detur,

Sentiet esse mihi tanto pro corpore vires. 115

Viscera viva traham: divulsaque membra per agros,

Perque tuas spargam (sic se tibi misceat) undas.

Uror enim; læsusque exæstuat acriùs ignis:

Cumque suis videor translatam viribus Ætnam

Pectore ferre meo: nec tu, Galatea, moveris. 120

Talia nequicquam questus (nam cuncta videbam)

Surgit: et ut taurus vaccâ furibundus ademtâ

Stare nequit; sylvâque et notis saltibus errat.

Cùm ferus ignaros, nec quicquam tale timentes,

Mè videt atque Acin: Videoque, exclamat; et ista

Ultima sit, faciam, Veneri concordia vestræ. 126

Tantaque vox, quantùm Cyclops iratus habere

Debuit, illa fuit. Clamorè pethorruit Ætne.

Ast ego vicino pavefacta sub æquore mergor.

Terga fugæ dederat conversa Symæthius heros: 130

Et, "Fer opem, Galatea, precor, mihi : ferte parentes :"

Dixerat : " et vestris peritulum admittite regnis."

Insequitur Cyclops : partemque e monte revulsam

Mittit ; et extremus quamvis pervenit ad illum

Angulus e saxo, totum tamen obruit Acin, 133

At nos, quod fieri solùm per fata licebat;

Fecimus ; ut vires adsumeret Acis avitas.

Puniceus de mole cruor manabat : et intra

Temporis exiguum rubor evanescere cœpit :

Fitque color primo turbati fluminis imbre : 140

Purgaturque morâ. Tum moles jacta dehiscit :

Vivaque per rimas, proceraque surgit arundo :

Osque cavum saxi sonat exsultantibus undis :

Miraque res ; subitò mediâ tenus exstitit alvò

Inciñctus Juvenis flexis nova cornua cannis. 145

Qui, nisi quòd major, quòd toto cœrulus ore est,

Acis erat. Sed sic quoque erat tamen Acis in amnem

Versus : et antiquum tenuerunt flumina nomen.

GLAUCUS in Deum marinum.

DESIERAT Galatea loqui : coetuque solute
Discedunt : placidisque natant Nereïdes undis

Scylla redit : (neque enim mediò se credere ponto

Audet) et aut bibulâ sine vestibis errat arenâ ;

Aut ubi lassata est, seductos nacta recessus 5

Gurgitis, inclusâ sua membra refrigerat undâ.

Ecce

Ecce fretum findens alti novus incola ponti,
 Nuper in Euboïcâ versis Anthedone membris,
 Glaucus adest : visæque cupidine virginis hæret :
 Et, quæcunque putat fugientem posse morari, 10
 Verba refert : fugit illa tamen : veloxque timore
 Pervenit in summum positi prope littora montis.
 Ante fretum est ingens, apicem collectus in unum
 Longa sine arboribus convexus ad æquora vertex.
 Constitit hîc : et tuta loco, monstrumne, Deusne 15
 Ille sit ignorans, admiraturque colorem,
 Cæsariemque humeros, subjectaque terga, tegentem,
 Ultimaque excipiat quòd tortilis inguina piscis.
 Sentit : et innitens, quæ stabat proxima, moli,
 Non ego prodigium, non sum fera bellua, virgo ; 20
 Sum Deus, inquit, aquæ : nec majus in æquora Pro-
 teus

Jus habet, aut Triton, Athamantiadesve Palæmon.
 Antè tamen mortalis eram : sed scilicet altis
 Deditus æquoribus, jam tum exercebar in illis.
 Nam modò ducebam ducentia retia pisces : 25
 Nunc in mole sedens moderabar arundine linum.
 Sunt viridi prato confinia littora, quorum
 Altera pars undis, pars altera cingitur herbis :
 Quas neque cornigeræ morfu læsere juvencæ :
 Nec placidæ carpsistis oves, hirtæve capellæ. 30
 Non apis inde tulit collectos sedula flores :
 Non data sunt capiti genialia ferta : nec unquam
 Falciferæ secuêre manus. Ego primus in illo

Cespitem confedi, dum lina mendacia sicco.
 Utque recenserem captivos ordine pisces ; 35
 Insuper exposui, si quos aut in retia casus,
 Aut sua credulitas in aduncos egerat hamos.
 Res similis fictæ : (sed quid mihi fingere prodest ?)
 Gramine contacto cœpit mea præda moveri,
 Et mutare latus ; terræque, ut in æquore, niti. 40
 Dumque moror, mirorque simul, fugit omnis in undas
 Turba suas : domumque novum, litusque, relinquunt.
 Obstupui : dubiusque diu, quæ causa, requiro :
 Num Deus hoc aliquis, num succus fecerit herbæ.
 Quæ tamen has, inquam, vires habet herba ? manu-
 que 45
 Pabula decerpfi, decerptaque dente momordi.
 Vix bene combiberant ignotos guttura succos ;
 Cum subito trepidare intus præcordia sensi ;
 Alteriusque rapi naturæ pectus amore.
 Nec potui restare loco : Repetendaque nunquam 50
 Terra, vale, dixi : corpusque sub æquora merfi.
 Dî maris exceptum socio dignantur honore :
 Utque mihi, quæcunque feram, mortalia demant,
 Oceanum Tethynque rogant. Ego lustror ab illis :
 Et purgante nefas novies mihi carmine dicto 55
 Pectora fluminibus jubeor supponere centum.
 Nec mora : diversis lapsi de fontibus amnes,
 Totaque vertuntur supra caput æquora nostrum.
 Hastenus acta tibi possum memoranda referre :
 Hastenus et meminî : nec mens mea cætera sensit. 60

Quæ postquam rediit ; alium me corpore toto,
 Ac fueram nuper, nec eundem mente, recepi.
 Hanc ego tum primùm viridem ferrugine barbam,
 Cæsariemque meam, quam longa per æquora verro,
 Ingentesque humeros, et cærule brachia vidi, 65
 Cruraque pinnigero curvata novissima pisce.

L I B. XIV. v. 155.

De P O L Y P H E M O.

SEDIBUS Euboicam Stygiis emergit in urbem
 Troïus Æneas : sacrisque è more litatis,
 Littora adit nondum nutricis habentia nomen.
 Hic quoque substiterat post tædia longa laborum
 Neritius Macareus, comes experientis Ulyssæi. 5
 Desertum quondam mediis qui rupibus Ætnæ
 Noscit Achæmeniden improvisoque repertum
 Vivere miratus, Qui te casusve, Deusve
 Servat, Achæmenide ? Cur, inquit, barbara Graium
 Prora vehit ? Petitur vestis quæ terra carinæ ? 10
 Talia quærenti, jam non hinc uis amictu,
 Jam suus, et spinis conferto tegmine nullis,
 Fatur Achæmenides : Iterum Polyphemon, et illos
 Aspiciam fluidos humano sanguine rictus,
 Hæc mihi si potior domus est Ithaceque carinâ : 15
 Si minùs Ænean veneror genitore. Nec unquam
 Esse satis potero, præstem licet omnia, gratus.
 Quod loquor, et spiro ; cælumque, et sidera Solis
 Respicio,

Respicio, (possimne ingratus, et immemor esse?)
 Ille dedit. Quòd non anima hæc Cyclopi in ora 20
 Venit: et ut lumen jam nunc vitale relinquam;
 Aut tumulo, aut certè non illâ condar in alvo.
 Quid mihi tunc animi (nisi si timor abstulit omnem
 Sensum animumque) fuit; cùm vos petere alta relictus
 Æquora prospexi? volui inclamare; sed hosti 25
 Prodere me timui: vestræ quoque clamor Ulyssis
 Penè rati nocuit. Vidi, cùm monte revulso
 Immanem scopulum medias permisit in undas.
 Vidi iterum, veluti tormenti viribus acta,
 Vasta giganteo jaculantem saxa lacerto. 30
 Et, ne deprimeret fluctusve lapisve carinam,
 Pertimui; jam me non esse oblitus in illâ.

Ut verò fuga vos ab acerbâ morte removit;
 Ille quidem totam fremebundus obambulat Ætnam,
 Prætentatque manu sylvas; et luminis orbus 35
 Rupibus incurfat: scodataque brachia tabo
 In mare protendens, gentem execratur Achivam.
 Atque ait: "O si quis referat mihi casus Ulyssen,
 Aut aliquem e sociis, in quem mea sæviat ira,
 Viscera cujus edam, cujus viventia dextrâ 40
 Membra meâ laniem, cujus mihi sanguis inundet
 Guttur, et elisi trepident sub dentibus artus;
 Quàm nullum, aut leve sit damnum mihi lucis
 ademtae!

Hæc, et plura ferox. Me luridus occupat horror,
 Spectantem vultus etiamnum cæde madentes, 45
 Crudelesque

Crudelesque manus, et inanem luminis orbem,
Membraque, et humano concretam sanguine barbam.
Mors erat ante oculos ; minimum tamen illa malorum.
Et jam prensurum, jam jam mea viscera rebar
In sua mersurum : mentique hærebat imago 50
Temporis illius, quo vidi bina meorum
Ter quater affligi sociorum corpora terræ.
Quæ super ipse jacens, hirsuti more leonis,
Visceraque, et carnes, oblisisque ossa medullis,
Semanimesque artus avidam condebat in alvum. 55
Me tremor invasit. Stabam sine sanguine mœstus :
Mandentemque videns, ejectionemque cruentas
Ore dapes, et frustra mero glomerata vomentem :
Talia fingebam misero mihi fata parari. 59
Perque dies multos latitans, omnemque tremiscens
Ad strepitum, mortemque timens, cupidusque moriri,
Glande famem pellens, et mistâ frondibus herbâ,
Solutus, inops, exspes, leto pœnæque relictus,
Haud procul adspexi longo post tempore navim :
Oravique fugam gestu, ad littusque cucurri ; 65
Et movi ; Graiumque ratis Trojana recepit.

Picus in Avem, Socii ejus in Feras.

PICUS in Ausoniis proles Saturnia terris
 Rex fuit, utilium bello studiosus equorum.
 Forma viro, quam cernis, erat. Licet ipse decorem
 Aspicias, fictâque probes ab imagine veram.
 Par animus formæ. Nec adhuc spectâsse per annos 5
 Quinquennem poterat Graiâ quater Elide pugnam.
 Ille suos Dryadas Latiis in montibus ortas
 Veiterat in vultus: illum fontana petebant
 Numina, Naiades; quas Albula, quasque Numici, 9
 Quasque Anienis aquæ, cursuque brevissimus Almo,
 Narque tulit præcep, et amœnæ Farfarus umbræ;
 Quæque colunt Scythicæ regnum nemorale Dianæ,
 Finitimosque lacus. Spretis tamen omnibus unam
 Ille fovet Nymphæ, quam quondam in colle Palati
 Dicitur Ionio peperisse Venilia Jano. 15
 Hæc, ubi nubilibus primùm maturuit annis,
 Præposito cunctis Laurenti tradita Pico est:
 Rara quidem facie, sed rarior arte canendi;
 Unde Canens dicta est. Sylvas et saxa movere,
 Et mulcere feras, et flumina longa morari 20
 Ore suo, volucresque vagas retinere solebat.
 Quæ dum fœmineâ modulatur carmina voce,
 Exierat tecto Laurentes Picus in agros,
 Indigenas fixurus apros: tergumque premebat

Acriis

Acris equi ; lævâque hastilia bina ferebat, 25
Phœniceam fulvo chlamydem contractus ab auro.
Venerat in sylvas et filia Solis easdem :
Utque novas legeret fœcundis collibus herbas ;
Nomine dicta suo, Circæa reliquerat arva.
Quæ simul ac juvenem, virgultis abdita, vidit ; 30
Obstupuit. Cecidêre sinu, quas legerat, herbæ :
Flammaque per totas visa est errare medullas.
Ut primùm valido mentem collegit ab æstu :
Quid cuperet, fassura fuit. Ne posset adire,
Cursus equi fecit, circumfususque satelles. 45
Non tamen effugies, vento rapiarè licebit,
Si modò me novi ; si non evanuit omnis
Herbarum virtus : et me mea carmina fallunt.”
Dixit : et effigiem, nullo cum corpore, falsi
Finxit apri : præterque oculos transcurrere regis 40
Jussit, et in dēnsū trabibus nemus ire videri ;
Plurima quā sylva est, et equo loca pervia non sunt.
Haud mora : continuò prædæ petit inscius umbram
Picus ; equique celer fumantia terga relinquit.
Spemque sequens vanam, sylvâ pedes errat in altâ. 45
Concipit illa preces ; et verba venefica dicit :
Ignotosque Deos ignoto carmine adorat,
Quo solet et niveæ vultum confundere Lunæ,
Et patrio capiti bibulas subtexere nubes.
Tum quoque cantato densatur carmine cœlum, 50
Et nebulas exhalat humus ; cæcisque vagantur
Limitibus comites ; et abest custodia regi.

Nacta locum tempusque, "Per ô tua lumina," dixit,
 "Quæ mea ceperunt, perque hanc, pulcherrime, formam,

Quæ facit, ut supplex tibi sim, Dea, consule nostris 55
 Ignibus; et focerum, qui pervidet omnia, Solem
 Accipe: nec durus Titanida despice Circen."

Dixerat: ille ferox ipsamque precesque repellit:
 Et, "Quæcunque es," ait, "non sum tuus: altera
 captum

Me tenet: et teneat per longum, comprecor, ævum.
 Nec Venere externâ socialia fœdera lædam; 61

Dum mihi Janigenam servabunt fata Canentem.

Sæpe retentatis precibus Titania frustra,
 Non impunè feres, neque enim reddere Canenti:
 Læsaque quid faciat, quid amans, quid fœmina, disces
 "Rebus, ait: sed amans, et læsa, et fœmina Circe."

Tum bis ad occasum, bis se convertit ad ortum: 67
 Ter juvenem baculo tetigit: tria carmina dixit.

Ille fugit, sese solito velociùs ipse
 Currere miratus, pennas in corpore vidit: 70

Seque novam subitò Latiis accedere sylvis
 Indignatus avem. Duro fera robora rostro

Figit: et iratus longis dat vulnera ramis.
 Purpureum chlamydis pennæ traxêre colorem.

Fibula quod fuerat, vestemque momorderat aurum, 75
 Pluma fit: et fulvo cervix præcingitur auro.

Nec quicquam antiqui Pico, nisi nomina, restat.

Interea comites, clamato sæpe per agros

Nequicquam

Nequicquam Pico nullâque in parte reperto,
Inveniunt Circen, (nam jam tenuaverat auras ; 80
Passaque erat nebulas ventis ac sole resolvi)
Criminibusque premunt veris, regemque repossunt,
Vimque ferunt ; sævisque parant incessere telis.
Illa nocens spargit virus, succosque veneni :
Et Noctem, Noctisque Deos Ereboque Chaoque 85
Convocat : et magicis Hecaten ululatus orat.
Exfluere loco (dictu mirabile) sylvæ,
Ingemuitque solum, vicinaque palluit arbos ;
Sparsaque sanguineis maduerunt pabula guttis ;
Et lapides visi mugitus edere raucos ; 90
Et latrare canes ; et humus serpentibus atris
Squallere, et tenues animæ volitare silentium.
Attonitum monstris vulgus pavet. Illa paventum
Ora venenatâ tetigit mirantia virgâ.
Cujus ab attactu variarum monstra ferarum 95
In juvenes veniunt. Nulli sua mansit imago.
Presserat occiduus Tarteiffia littora Phœbus :
Et frustra conjux oculis animoque Canentis
Expectatus erat. Famuli populusque per omnes
Discurrunt sylvas ; atque obvia lumina portant. 100
Nec satis est Nymphæ flere, et lacerare capillos,
Et dare plangorem ; facit hæc tamen omnia : sese
Proripit ; ac Latios errat vesana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina viderunt, inopem somnique cibique, 105
Per juga, per valles, quâ fors ducebat, euntem.

Ultimus aspexit fessam luctûque viâque
 Tibris, et in gelidâ ponentem corpora ripâ.
 Illic cum lacrymis ipsos modulata dolores,
 Verba, sono tenui mœrens, fundebat; ut olim 110
 Carmina jam moriens canit exsequialia cygnus.
 Luctibus extremum tenues liquefacta medullas
 Tabuit; inque leves paulatim evanuit auras.
 Fama tamen signata loco est; quem ritè Canentem
 Nomine de Nymphæ veteres dixere Camœnæ. 115

LIB. XIV. v. 623.

De VERTUMNO et POMONA.

JAMQUE Palatinæ summam Proca gentis habebat.
 Rege sub hœc Pomona fuit: quâ nulla Latinas
 Inter Hamadryadas coluit solertiùs hortos,
 Nec fuit arborei studiosior altera foetûs:
 Unde tenet nomen. Non sylvas illa, nec amnes; 5
 Rus amat, et ramos felicia poma ferentes.
 Nec jaculo gravis est, sed aduncâ dextera falce;
 Quâ modò luxuriem premit, et spatiantia passim
 Brachia cômpefcit, fissâ modò cortice virgam
 Inferit: et succos alieno præstat alumno. 10
 Nec patitur sentire fitim: bibulæque recurvas
 Radicis fibras labentibus irrigat undis.
 Hic amor, hoc studium: Veneris quoque nulla cupido.
 Vim tamen agrestum metuens, pomaria claudit
 Intus: et accessus prohibet refugitque viriles. 15
 Quid

Quid non et Satyri saltatibus apta juvenus
Fecêre, et pinu præcincti cornua Panes
Sylvanusque, suis semper juvenilior annis ;
Quique Deus fures, vel falce, vel inguine terret,
Ut poterentur eâ ? sed enim superabat amando 20
Hos quoque Vertumnus : neque erat felicior illis.
O quoties habitu duri messoris aristas
Corbe tulit, verique fuit messoris imago !
Tempora sæpe gerens scæno religata recenti,
Defectum poterat gramen versâsse videri. 25
Sæpe manu stimulos rigidâ portabat ; ut illum
Jurares fessos modò disjunxisse juvencos.
Falce datâ, frondator erat vitisque putator.
Induerat scalas, lecturum poma putares.
Miles erat gladio, piscator arundine sumtâ. 30
Denique per multas aditum sibi sæpe figuras
Reperit, ut caperet spectatæ gaudia formæ.
Ille etiam pictâ redimitus tempora mitrâ,
Innitens baculo, positis ad tempora canis,
Affimulavit anum : cultosque intravit in hortos ; 35
Pomaque mirata est ; Tantoque potentior, inquit.
Paucaque laudatæ dedit oscula ; qualia nunquam
Vera dedisset anus : glebêque incurva resedit,
Suspiciens pandos Autumni pondere ramos.
Ulmus erat contra spatiosa tumentibus uvis : 40
Quam sociâ postquam pariter cum vite probavit ;
“ At si staret,” ait, “ cœlebs finè palmite truncus,
Nil præter frondes, quare peteretur, haberet.

Hæc

Hæc quoque, quæ junctâ vitis requiescît in ulmo,
 Si non nupta foret, terræ acclinata jaceret. 45
 Tu tamen exemplo non tangeris arboris hujus;
 Concubitusque fugis; nec te conjungere curas.
 Atque utinam velles! Helene non pluribus esset
 Sollicitata procis: nec quæ Lapitheïa movit
 Prælia, nec conjux timidis audacis Ulyssæi. 50
 Nunc quoque, cum fugias averferisque petentes,
 Mille proci cupiunt; et semideique Deique,
 Et quæcunque tenent Albanos numina montes.
 Sed tu, si sapias, si te bene jungere, anumque
 Hanc audire voles, (quæ te plus omnibus illis, 55
 Plus quàm credis, amo) vulgares rejice tædas:
 Vertumnumque tori socium tibi selige: pro quo
 Me quoque pignus habe. Neque enim sibi notior ille
 est,

Quàm mihi, nec toto passim vagus errat in orbe.
 Hæc loca sola colit. Nec, uti pars magna procorum,
 Quam modò vidit, amat. Tu primus et ultimus illi
 Ardor eris; folique suos tibi devovet annos. 62
 Adde, quòd est juvenis: quòd naturale decoris
 Munus habet; formasque aptè fingetur in omnes:
 Et, quod erit jussus, (jubeas licèt omnia) fiet. 65
 Quid, quòd amatis idem: quòd, quæ tibi poma colun-
 tur,

Primus habet; lætæque tenet tua munera dextrâ?
 Sed neque jam foetus desiderat arbore demtos,
 Nec. uas hortus alit, cum succis mitibus herbas;

Nec

Nec quicquam, nisi te. Miserere ardentis : et ipsum,
Qui petit, ore meo præsentem crede precari. 71

Ultioresque Deos, et pectora dura, perosam
Idalien, memoremque tibi munusfidis iram.

Quoque magis timeas, (etenim mihi multa vetustas
Scire dedit) referam totâ notissima Cyprio 75
Facta ; quibus flecti facilè et mitescere possis.

Viderat à veteris generosam sanguine Tæuri
Iphis Anaxareten, humili de stirpe creatus.

Viderat : et totis pereeperat ossibus æstum.
Luâtatusque diu, postquam ratione furorem 80

Vincere non pôtuit, supplex ad limina venit.
Et modò nutrici miserum confessus amorem,
Ne sibi dura foret, per spes oravit alumnae.

Et modò de multis blanditus cuique ministris,
Sollicitâ petiit propensum voce favorem. 85

Sæpe ferenda dedit blandis sua verba tabellis :

Interdum madidas lacrymarum rore coronas

Postibus intendit ; posuitque in limine duro

Molle latus : tristisque seræ convicia fecit.

Surdior illa freto surgente, cadentibus Hædis 90

Durior et ferro, quod Noricus excoquit ignis,

Et saxo, quod adhuc vivum radice tenetur ;

Spernit, et irridet, factisque immitibus addit

Verba superba ferox : et spe quoque fraudat amantem.

Non tulit impatiens longi tormenta doloris 95

Iphis. Et ante fores hæc verba novissima dixit :

“ Vincis, Anaxarete : neque erunt tibi tædia tandem

Ulla

Ulla ferenda mei. Lætos molire triumphos
 Et Pæana voca, nitidâque incingere lauro.
 Vincis enim, moriorque libens : age, ferrea, gaude.
 Certè aliquid laudare mei cogeris, eritque 101
 Quò tibi fim gratus : meritumque fatebere nostrum.
 Non tamen antè tui curam cessisse memento,
 Quam vitam ; geminâque simul mihi luce carendum,
 Nec tibi Fama mei ventura est nuncia leti ; 105
 Ipse ego, ne dubites, adero : præsensque videbor ;
 Corpore ut exanimi crudelia lumina pascas.
 Si tamen, ô Superi, mortalia fata videtis,
 Este mei memores : (nihil ultrà lingua precari
 Sustinet :) et longo facite ut memoremur in ævo :
 “ Et, quæ demsistis vitæ, datæ tempora famæ.”
 Dixit : et ad postes, ornatos sæpe coronis
 Humentes oculos et pallida brachia tendens,
 Cùm foribus laquei religaret vincula summi ;
 Hæc tibi ferta placent, crudelis et impia ? dixit. 115
 Inferuitque caput, sed tum quoque versus ad illam :
 Atque onus infelix elisâ fauce pependit.
 Icta pedum motu trepidantum, ut multa gementem
 Visa dedisse sonum est, adapertaque janua factum
 Prodidit : exclamant famuli : frustra levatum 120
 (Nam pater occiderat) referunt ad limina matris.
 Accipit illa sinu, complexaque frigida nati
 Membra sui, postquam miserorum verba parentum
 Edidit : et matrum miserarum facta peregit ;
 Funera ducebat mediam lacrymosa per urbem ; 125
 Luridaque

Luridaque arfuro portabat membra feretro.
 Fortè viæ vicina domus, quâ flebilis ibat
 Pompa, fuit : duræque sortis plangoris ad aures
 Venit Anaxaretes : quam jam Deus ultor agebat.
 Mota tamen, Videamus, ait, miserabile funus : 130
 Et patulis iniit tectum sublimè fenestris.

Vixque benè impositum lecto prospexerat Iphim;
 Deriguère oculi : calidusque è corpore sanguis
 Inducto pallóre fugit. Conataque retrò
 Ferre pedes, hæsit : conata avertere vultus, 135
 Hoc quoque non potuit : paulatimque occupat artus,
 Quod fuit in duro jampridem pectore, saxum.
 Neve eâ ficta putès ; dominæ sub imagine signum
 Servat adhuc Salamis : Veneris quoque nomine tem-
 plum

Prospicientia habet. Quorum memior, ô mea, lentos
 Pone, præcor, fastus; et amanti jungere, Nymphe. 141
 Sic tibi nec vernum nascentia frigus adurat
 Pom : nec excutiant rapidi florentia venti.
 Hæc ubi nequicquam formæ Deus aptus in omnes
 Edidit; in juvenem rediit; et anilia demit 145
 Instrumenta sibi. Talisque apparuit illi,
 Qualis ubi oppositas nitidissima Solis imago
 Evicit nubes, nullâque obstante reluxit.
 Vimque parat : sed vi non est opus; inque figurâ
 Capta Dei Nymphe est; et mutua vulnera sentit. 150

Urbis ROMÆ Conditores.

PROXIMUS Aufonias iniusti miles Amuli
 Rexit opes : Numitorque senex amissa nepotum
 Munere regna capit : festisque Palilibus, urbis
 Moenia conduntur. Tatiisque, patresque Sabini
 Bella gerunt : arcisque viâ Tarpeia reclusâ 5
 Dignâ animam poenâ congestis exuit armis.
 Indè sati Curibus, tacitorum more luporum,
 Ore premunt voces ; et corpora victa soporè
 Invadunt : portasque petunt : quas objice firmâ
 Clauserat Iliades. Unam tamen ipsa recludit, 10
 Nec strepitum verso Saturnia cardine fecit.
 Sola Venus portæ cecidisse repagula sensit :
 Et clausura fuit : nisi quòd rescindere nunquam
 Dîs licet acta Deûm. Juno loca juncta tenebant
 Naïdes Aufoniæ gelido norantia fonte : 15
 Has rogat auxilium. Nec Nymphæ justa petentem
 Sustinuère Deam : venasque et flumina fontis
 Elicuère sui. Nondum tamen invia Jani
 Ora patentis erant neque iter præcluserat unda.
 Lurida supponunt sæcundo sulfura fonti, 20
 Incenduntque cavas fumante bitumine venas.
 Viribus his aliisque vapor penetravit ad ima
 Fontis : et Alpino modò quæ certare rigori
 Audebatis aquæ, non ceditis ignibus ipsis X
 FlammiFERâ

Flammiferâ gemini fumant aspergine postes : 25

Portaque, nequicquam rigidis permiffa Sabinis,
Fonte fuit præftructa novo ; dum Martius arma
Indueret miles. Quæ postquam Romulus ultrò

Obtulit ; et ftrata est tellus Romana Sabinis
Corporibus, ftrataque fuis ; generique cruorem 30

Sanguine cum focerî permiscuit impius enfis :

Pace tamen fifti bellum, nec in ultima ferro
Decertare, placet : Tatiumque accedere regno.

Occiderat Tatius, populisque æquata duobus,
Romule, jura dabas : pofitâ cum cafide Mavors 35

Talibus adfatur Divûmque hominumque parentem :

“ Tempus adest, Genitor (quoniam fundamine magno
Res Romana valet, nec præfide pendet ab uno)

Præmia, quæ promiffa mihi dignoque nepoti,
Solvere, et ablatum terris imponere cœlo. 40

Tu mihi concilio quondam præfente Deorum
(Nam memoro, memorique animo pia verba notavi)

Unus erit, quem tu tolles in cærule cœli ;

Dixifti. Rata fit verborum fuma tuorum.”

Annuit Omnipotens : et nubibus aëra cæcis 45

Occuluit, tonitrûque et fulgure terruit Urbem.

Quæ fibi promiffæ fenfit data figna rapinæ,

Innixusque haftæ, preflos temone cruento

Impavidus confcendit equos Gradivus, et iëtu

Verberis increpuit : pronumque per aëra lapfus 50

Conftitit in fummo nemorofi colle Palati :

Reddentemque fuo jam regia jura Quiriti

Abstulit Iliaden. Corpus mortale per auras
 Dilapsum tenues : ceu latâ plumbea fundâ,
 Missa solet medio glans intabescere cœlo.
 Pulcra subit facies, et pulvinaribus altis
 Dignior, et qualis trabeati forma Quirini.

55

Flebat, ut amissum, conjux ; cùm regia Juno
 Irin ad Herfiliam descendere limite curvo
 Imperat : et vacuæ sua sic mandata referre.

60

“ O et de Latîâ, ô et de gente Sabinâ
 Præcipuum, matrona, decus ; dignissima tanti
 Antè fuisse viri conjux, nunc esse Quirini ;
 Siste tuos fletus : et, si tibi cura videndi
 Conjugis est, dulce me lucum pete, colle Quirino
 Qui viret, et templum Romani regis obumbrat.”

65

Paret : et in terram pictos delapsa per arcus,
 Herfiliam jussis compellat vocibus Iris.

Illa verecundo vix tollens lumina vultu,

69

“ O Dea, (namque mihi, nec quæ sis dicere promptum est ;
 Et liquet esse Deam) duc, ô duc,” inquit ; “ et offer
 Conjugis ora mihi : quæ si modò posse videre
 Fata semel dederint ; cœlum aspectâsse fatebor.”

Nec morâ ; Romuleos cum virgine Thaumanteâ
 Ingreditur colles. Ibi fidus ab æthere lapsum

75

Decidit in terras : à cujus lumine flagrans
 Herfiliae crispis cum sidere cessit in auras.

Hanc manibus notis Romanæ conditor urbis

Excipit : et priscum pariter cum corpore nomen

Mutat ; Oramque vocat : quæ nunc Dea juncta Qui-
 rino est.

80

PYTHAGORÆ

L I B. XV. v. 60.

P Y T H A G O R Æ S E R M O.

VIR fuit hîc, ortu Samius : sed fugerat unâ
 Et Samon et dominos ; odioque tyrannidis exsul
 Sponte erat, Isque, licet cœli regione remotos,
 Mente Deos adiit : et quæ Natura negabat
 Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit. §
 Cumque animo, et vigili perspexerat omnia curâ ;
 In medium discenda dabat : cœtusque silentum,
 Dictaque mirantum, magni primordia mundi,
 Et rerum causas, et quid Natura, docebat ;
 Quid Deus : unde nives : quæ fulminis esset origo : 10
 Jupiter, an venti, discussâ nube, tonarent :
 Quid quateret terras ; quâ sidera lege mearent ;
 Et quodcunque latet. Primusque animalia mensis
 Arguit imponi : primus quoque talibus ora
 Docta quidem solvit, sed non et credita, verbis. 15
 “ Parcite, mortales, dapibus temerare nefandis
 Corpora. Sunt fruges : sunt deducentia ramos
 Pondere pontis suo, tumidæque in vitibus uvæ :
 Sunt herbæ dulces : sunt, quæ mitescere flammâ,
 Mollirique queant. Nec vobis lacteus humor 20
 Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.
 Prodigia divitias, alimentaque mitia tellus
 Suggestit : atque epulas finè cæde et sanguine præbet.
 Carne

Carne feræ sedant jejunia : nec tamen omnes :
 Quippe equus, et pecudes, armenta^{que} gramine vi-
 vunt. 25

At quibus ingenium est immansuetum^{que}, ferum^{que},
 Armeniæ tigres, iracundique leones,
 Cumque lupis urfi, dapibus cum sanguine gaudent.
 Heu quantum scelus est, in viscera viscera condi,
 Congesto^{que} avidum pinguescere corpore corpus ; 30

Alterius^{que} animantem animantis vivere leto !
 Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
 Terra parit, nil te nisi tristia mandere sævo
 Vulnere dente juvat, ritus^{que} referre Cyclo^{pum} ?
 Nec, nisi perdideris alium, placare voracis, 35
 Et malè morati poteris jejunia ventris ?

At vetus illa ætas, cui fecimus Aurea nomen,
 Foetibus arboreis, et, quas humus educat, herbis
 Fortunata fuit ; nec polluit ora cruore.

Tunc et aves tutæ movêre per aëra pennas ; 40
 Et lepus impavidus mediis erravit in agris :
 Nec sua credulitas piscem suspenderat hamo.

Cuncta finè insidiis, nullam^{que} timentia fraudem,
 Plena^{que} pacis erant. Postquam non utilis auctor
 Victibus invidit (quisquis fuit ille virorum) 45

Corporea^{sque} dapes avidam demersit in alvum ;
 Fecit inter sceleri : primâ^{que} è cæde ferarum
 Incaluisse putem maculatum sanguine ferrum :
 Idque satis fuerat : nostrum^{que} petentia letum
 Corpora missa neci salvâ pietate fatemur : 50

Sed

Sed quàm danda neci, tam non epulanda fuerunt.

Longiùs indè nefas abiit : et prima putatur

Hostia sus meruisse mori : quia semina pando

Eruerit rostro, spemque interceperit anni.

Vite caper morsâ Bacchi mactandus ad aras

55

Ducitur ultoris. Nocuit sua culpa duobus.

Quid meruistis, oves, placidum pecus, inque tuendos

Natum homines, pleno quæ fertis in ubere nectar ?

Mollia quæ nobis vestras velamina lanas

Præbetis : vitæque magis, quàm morte iuvatis.

60

Quid meruère, boves, animal finè fraude dolisque,

Innocuum, simplex, natum tolerare labores ?

Immemor est demum, nec frugum munere dignus,

Qui potuit curvi demto modò pondere aratri

Ruricolam mactare suum : qui trita labore

65

Illa, quibus toties durum renovaverat arvom,

Tot dederat messes, percussit colla securi.

Nec satis est, quòd tale nefas committitur : ipsos

Inscripsère Deos scèleri : Numenque supernum

Cæde laboriferi credunt gaudere iuvenci.

70

Victima labe carens, et præstantissima formâ,

(Nam placuisse nocet) vittis præsignis et aturo,

Sistitur ante aras ; auditque ignara precantem :

Imponique suæ videt inter cornua fronti,

Quas coluit fruges : percussaque sanguine cultros

75

Inficit in liquidâ prævisos forsitan undâ.

Protinus ereptas viventi pectore fibras

Inspiciunt : mentesque Deum scrutantur in illis.

Unde

Urde fames homini vetitorum tanta ciborum?
 Audetis vesci, genus ô mortale? Quod, oro, 80
 Ne facite: et monitis animos advertite nostris.
 Cumque boum dabitis cæsorum membra palato;
 Mandere vos vestros scite et sentite colonos.
 Et quoniam Deus ora movet: sequar ora moventem
 Ritè Deum Delphosque meos, ipsumque recludam
 Æthera; et augustæ referabo oracula mentis. 86
 Magna, nec ingeniis evestigata priorum;
 Quæque diu latuère, canam. Juvat ire per alta
 Astra: juvat, terris et inerti sede relictis,
 Nube vehi; validique humeris insiterè Atlantis: 90
 Palantesque animos passim, ac rationis egentes
 Despectare procul, trepidosque, obitumque timentes
 Sic exhortari; seriemque evolvere fati.
 O genus attonitum gelidæ formidine mortis, 94
 Quid Styga, quid tenebras, quid nomina vana timetis;
 Materiem vatum, falsique piacula mundi?
 Corpora sive rogos flammâ, seu tabe vetustas
 Abstulerit, mala posse pati non ulla putetis.
 Morte carent animæ: semperque, priore relictâ
 Sede, novis domibus habitant vivuntque receptæ. 100
 Ipse ego (nam memini) Trojani tempore belli
 Panthoïdes Euphorbus eram: cui pectore quondam
 Sedit in adverso gravis hasta minoris Atridæ.
 Agnovi clypeum, lævæ gestamina nostræ
 Nuper Abanteis templo Junonis in Argis. 106
 Omnia mutantur: nihil interit. Errat, et illinc

Huc

Hùc venit, hinc illùc, et quoslibet occupat artus
Spiritus : eque feris humana in corpora transit,
Inque feras noster : nec tempore deperit ullo. 110
Utque novis fragilis signatur cera figuris,
Nec manet ut fuerat, nec formas servat easdem ;
Sed tamen ipsa eadem est : animam sic semper eandem
Esse, sed in varias doceo migrare figuras.
Ergo ne pietas sit victa cupidine ventris,
Parcite (vaticinor) cognotas cæde nefandâ 115
Exturbare animas : nec sanguine sanguis alatur.
Et quoniam magno feror æquore, plenaque ventis
Vela dedi ; nihil est toto quod persistet in orbe.
Cuncta fluunt : omnisque vagans formatur imago.
Ipsa quoque affiduo labuntur tempora motu 120
Non secus ac flumen. Neque enim consistere flumen,
Nec levis hora potest : sed, ut unda impellitur undâ,
Urgeturque prior venienti, urgetque priorem,
Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur :
Et nova sunt semper. Nam quod fuit antè, relictum est :
Fitque quod haud fuerat : momentaq; cuncta novantur.
Cernis et emerfas in lucem tendere noctes :
Et jubar hoc nitidum nigræ succedere nocti.
Nec color est idem cœlo, cùm lassâ quiete
Cuncta jacent mediâ ; cumque albo Lucifer exit 130
Clarus equo ; rursusque alius, cùm prævia luci
Tradendum Phœbo Pallantias inficit orbem.
Ipse Dêi clypeus, terrâ cùm tollitur imâ,
Manè rubet : terrâque, rubet, cùm conditur imâ :

Candidus in summo est. Melior natura quòd illic 135
 Ætheris est, terræque procul contagia vitat.
 Nec par aut eadem nocturnæ forma Dianæ
 Esse potest unquam : semperque hodierna sequente,
 Si crescit, minor est : major, si contrahit orbem.
 Quid ? non in species succedere quatuor annum 140
 Aspicias, ætatis peragentem imitamina nostræ ?
 Nam tener, et lactens, puerique simillimus ævo
 Vere novo est. Tunc herba nitens, et roboris expers
 Turget, et insolida est ; et spe delectat agrestem.
 Omnia tum florent : florumque coloribus almus 145
 Riget ager : neque adhuc virtus in frondibus ulla est.
 Transfit in Æstatem, pòst Ver, robustior Annus :
 Fitque valens juvenis. Neque enim robustior ætas
 Ulla, nec uberior : nec, quæ magis æstuet, ulla est.
 Excipit Autumnus, posito fervore juventæ 150
 Maturus, mitisque inter juvenemque senemque
 Temperie medius, sparsis per tempora canis.
 Indè senilis Hyems tremulo venit horrida passu ;
 Aut spoliata suos, aut, quos habet, alba capillos.
 Nostra quoque ipsorum semper, requieque finè ullâ,
 Corpora vertuntur : nec, quod fuimusve, sumusve, 156
 Cras erimus. Fuit illa dies, quâ semina tantùm,
 Spesque hominum primæ maternâ habitavimus alvo.
 Artifices Natura manus admovit : et angî
 Corpora visceribus distentæ condita matris 160
 Noluit : eque domo vacuas emisit in auras.
 Editus in lucem jacuit finè viribus infans :

Mox

Mox quadrupes, rituque tulit sua membra ferarum,
 Paulatimque tremens, et nondum poplite firmo
 Constitit, adjutis aliquo conamine nervis. 165
 Indè valens veloxque fuit : spatiumque juventæ
 Tranfit : et, emeritis medii quoque temporis annis,
 Labitur occiduæ per iter declive senectæ.
 Subruit hæc ævi demoliturque prioris
 Robora : fletque Milon senior, cùm spectat inanes
 Illos, qui fuerant solidorum mole tororum 171
 Herculeis similes, fluidos pendere lacertos.
 Flet quoque, ut in speculo rugas aspexit aniles,
 Tyndaris : et secum, cur fit bis rapta, requirit.
 Tempus edax rerum, tuque, invidiosa vetustas,
 Omnia destruitis : vitiataque dentibus ævi 175
 Paulatim lentâ consumitis omnia morte.

L I B. XV. v. 745.

J. CÆSARIS *Mors*; et AUGUSTI *Laudes*.

HIC tamen accessit delubris advena nostris ;
 Cæsar in Urbe suâ Deus est. Quem Marte togaq;
 Præcipuum, non bella magis finita triumphis,
 Resque domi gestæ, properataque gloria rerum
 In fidus vertère novum, stellamque comantem ; 5
 Quàm sua progenies. Neque enim de Cæsaris actis
 Ullum majus opus, quàm quòd pater exstitit hujus.
 Scilicet æquoreos plus est domuisse Britannos,
 Perque papyriferi septemflua flumina Nili

Viatrices egisse rates : Numidasque rebelles, 10
 Cinyphiumque Jubam, Mithridateis tumentem
 Nominibus Pontum, populo adjecisse Quirini :
 Et multos meruisse, aliquos egisse triumphos ;
 Quàm tantum genuisse virum, quo præsides rerum,
 Humano generi, Superi, cavistis abunde. 15
 Ne foret hic igitur mortali femine cretus ;
 Ille Deus faciendus erat. Quod ut aurea vidit
 Æneæ genetrix ; vidit quoque triste parari
 Pontifici letum ; et conjurata arma moveri ;
 Palluit : et cunctis, ut cuique erat obvia, Divis, 20
 Aspice, dicebat, quantâ mihi mole parentur
 Infidiæ : quantâque caput cum fraude petatur,
 Quod de Dardanio solum mihi restat Iûlo.
 Solane semper ero justis exercita curis ?
 Quam modò Tydidæ Calydonia vulneret hasta ; 25
 Nunc malè defensæ confundant moenia Trojæ.
 Quæ videam natum longis erroribus actum,
 Jactarique freto, sedesque intrare silentum ;
 Bellaque cum Turno gerere ; aut, si vera fatemur,
 Cum Junone magis. Quid nunc antiqua recordor 30
 Damna mei generis ? timor hic meminisse priorum
 Non finit. In me acui sceleratos cernitis enses.
 Quos prohibete, precor ; facinusque repellite : neve
 Cæde sacerdotis flammam extinguite Vestæ."
 Talia nequicquam toto Venus anxia cœlo 35
 Verba jacit : Superosque movet. Qui rumpere quanquam
 Ferrea non possunt veterum decreta Sororum ;

Signa

Signa tamen luctûs dant haud incerta futuri.
 Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes,
 Terribilesque tubas, auditaque cornua cœlo 40
 Præmonuisse nefas. Phœbi quoque tristis imago
 Lurida sollicitis præbebat lumina terris.
 Sæpe faces visæ mediis ardere sub astris :
 Sæpe inter nimbos guttæ cecidêre cruentæ.
 Cærulûs et vultum ferrugine Lucifer atrâ 45
 Sparsus erat : sparfi Lunares sanguine currus.
 Tristitia mille locis Stygius dedit omina bubo ;
 Mille locis lacrymavit ebur : cantusque feruntur
 Auditi, sanctis et verba minacia lucis.
 Victima nulla litat : magnosque instare tumultus 50
 Fibra monet ; cæsumque caput reperitur in extis.
 Inque foro, circumque domos, et templa Deorum
 Nocturnos ululâsse canes ; umbrasque silentum
 Erravisse ferunt ; motamque temeribus urbem.
 Non tamen insidias, venturaque vincere fata 55
 Præmonitus potuere Deûm : strictique feruntur
 In templum gladii. Neque enim locus ullus in urbe
 Ad facinus, diramque placet, nisi Curia, cædem.
 Tum vero Cytherea manu percussit utrâque
 Pectus, et ætheriâ molitur condere nube ; 60
 Quâ priûs infesto Paris est ereptus Atridæ,
 Et Diomedios Æneas fugerat enses.
 Talibus hanc Genitor : “ Sola insuperabile fatum,
 Nâta, movere paras ? intres licet ipsa Sororum
 Testa trium ; cernos illîc molimine vasto 65
 Ex

Ex ære, et solido rerum tabularia ferro :
 Quæ neque concursus cœli, neque fulminis iram,
 Nec metuunt ullas, tuta atque æterna, ruinas.
 Invenies illuc inclusa adamante perenni
 Fata tui generis. Legi ipse ; animoque notavi : 70
 Et referam : ne sis etiamnum ignara futuri.
 Hic sua complevit (pro quo, Cytherea, laboras)
 Tempora, perfectis, quo terræ debuit, annis.
 Ut Deus accedat cœlo, templisque colatur,
 Tu facies, natusque suus, qui nominis hæres 75
 Impositum feret Urbis onus : cæsiq; parentis
 Nos in bella suos fortissimus ultor habebit.
 Illius auspiciis obfessæ mœna pacem
 Victa petent Mutinæ : Pharsalia sentiet illum,
 Emathiæque iterum madefacti cæde Philippi : 80
 Et Magnum Siculis nomen superabitur undis :
 Romanique ducis conjux Ægyptia, tædæ
 Non benè fisa, cadet : frustra que erit illa minata
 Servitura suo Capitolia nostra Canopo.
 Quid tibi Barbariem, gentes ab utroque jacentes 85
 Oceano, numerem ? quodcumque habitabile tellus
 Sustinet, hujus erit. Pontus quoque serviet illi.
 Pace datâ terris, animum ad civilia vertet
 Jura suum, legesque feret justissimus auctor :
 Exemploque suos mores reget : inque futuri 90
 Temporis ætatem venturorumque nepotum
 Prospiciens, prolem sanctâ de conjugē natam
 Ferre simul nomenque suum curasque jubebit.

Nec,

Nec, nisi cùm senior similes æquaverit annos,
Æthereas sedes cognataque sidera tanget. 95

Hanc animam interea cæso de corpore raptam
Fac jubar, ut semper Capitolia nostra Forumque
Divus ab excelsâ prospectet Julius æde."

Vix ea fatus erat; mediâ cùm sede Senatus
Constitit alma Venus nulli cernenda: fuique 100
Cæsaris eripuit membris, nec in aëra solvi
Passa recentem animam, cœlestibus intulit astris.
Dumque tulit: lumen capere, atque ignescere sensit:
Emisitque sinu. Lunâ volat altiùs illa:
Flammiferumque trahens spatioso limite crinem 105
Stella micat; natique videns benefacta; fatetur
Esse suis majora; et vinci gaudet ab illo.

Hic sua præferri quanquam vetat acta paternis;
Libera fama tamen, nullisque obnoxia jussis,
Invitum præfert; unâque in parte repugnat 110
Sic magni cedit titulis Agamemnonis Atreus:
Ægea sic Theseus, sic Pelea vincit Achilles.

Denique, ut exemplis ipsos æquantibus utar,
Sic et Saturnus minor est Jove. Jupiter arces
Temperat æthereas, et mundi regna triformis: 115
Terra sub Augusto. Pater est et rector uterque.

"Dî, precor, Æneæ comites, quibus ensis et ignis
Cesserunt; Dîque Indigetes, genitorque, Quirine,
Urbis, et invicti genitor, Gradive, Quirini,
Vestaque Cæsareos inter sacrata Penates; 120
Et cum Cæsareâ, tu, Phœbe domestice, Vestâ;

Quique

Quique tenes altus Tarpeias Jupiter arces,
 Quosque alios vati fas appellare piumque est :
 Tarda fit illa dies, et nostro serior ævo,
 Quâ caput Augustum, quem temperat, orbe relicto
 Accedat cœlo, faveatque precantibus absens. 126

PERORATIO.

JAMQUE opus exegi ; quod nec Jovis ira, nec ignes,
 Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.
 Cùm volet illa dies, quæ nil nisi corporis hujus
 Jus habet, incerti spatium mihi finiat ævi : 130
 Parte tamen meliore mei super alta perennis
 Astra ferar : nomenque erit indelebile nostrum.
 Quâque patet domitis Romana potentia terris,
 Ore legar populi : perque omnia secula, famâ
 (Si quid habent veri vatum præfagia) vivam.

ANNOTATIUNCULAE,

In gratiam Rudiorum conscriptæ.

Numerus prior Paginam, posterior versum Fabellæ indicat.

Pag. ver.

1. 1. *FERT*] Cupit. — *Fert animus*] Lubet. —
Mutatas] Hypallagè, pro *Corpora mutata*
in novas formas.
4. *Perpetuum*] Continuum. Continua serie, ab or-
 be usque condito ad Augusti tempora.
10. *Titan*] Sol: a Patre, ex Titanibus uno, sic ap-
 pellatus.
11. *Phœbe*] Luna; a fratre Phœbo seu Sole, sic
 dicta. Sol autem et Luna (ut Hesiodus ait)
 Hyperionis et Theæ filii fuerunt.
13. *Brachia*] Aquas Oceani: quibus veluti bra-
 chiis universam terram amplectitur.
14. *Amphitrite*] Oceani filia: Neptuni uxor. Po-
 nitur hic pro Oceano.
2. 21. *Et*] Id est, sive, *melior Natura*, Natura natu-
 rans. Mens mundi, ut *infra*, p. 4. v. 48.
Ille Opifex rerum, mundi melioris origo.
23. *Spisso*] Crasso — *Cælum*] Æthera, qui puris-
 simus est.
34. *Cæco*] Obscuro. — *Aceruo*] Chao, scil. Mole
 confutâ.
27. *Legit*] Elegit. Vindicavit.
31. *Ultima*] Extima. — *Coercuit*] Continuit. Ter-
 ram namque mundi centrum fuisse affirmabant
 Stoici; non ita hodierni Physici.

Pag. ver.

2. 1. *Dispositam*] Per sectionem et divisionem, *scil.*
 2. *Congeriem*] De Chao loquitur.—*Membra*] Elementa *scilicet.*
 10. *Campo*] Æquor dicit aut mare.
 3. 14. *Utque duæ dextra*] *Dextra* pars mundi hîc accipienda est de Septentrione; *Sinistra* de Meridie.
 16. *Numero*] Zonarum *scilicet.*
 17. *Plagæ*] Qui cœli respectu dicuntur *Zonæ*, ex in se sunt *plagæ* aut terræ partes quas cœlum premit.
 19. *Duas*] Quæ sunt versûs polos.
 29. *Fratrum*] Ventorum, quia Auroræ et Astræi gigantis filii fuisse finguntur.
 30. *Eurus, &c.*] Hic describuntur Venti principales, dicti Cardinales, quod a quatuor mundi cardinalibus, Oriente, Occidente, Meridie, et Septentrione spirant. *ih. Nabathæa regna*] Nabathæa regio est Arabiæ quam suo nomine appellasse voluit (ut narrat) filius Hmaëlis *Nabath*; quæ regio ad ortum respectu Italiæ est porrecta.
 31. *Persida*] Est Persis, Asiæ regio notissima—*Radiis*] Radiis Solis exorientis,
 33. *Scythiam*] Scythia Asiæ ferocissimis populis notissima regio est.
 34. *Contraria*] Meridionalis, Septentrionali opposita.
 39. *Massa*] Chao, *scilicet.*
 4. 48. *Ille*] Deus; nam Deus rerum omnium est autor.
Vid. suprâ, p. 2. v. 21.
 51. *Satus Japeto*] Prometheus est, qui universis generis humani artifex a poetis dicitur.
 52. *Finxit*] Formavit.
 53. *Pronaque &c.*] Cùm alia animalia curvata sint in terram, homo solus ore sublimi, et ad cœlum erecto, præditus est, ut Deum ad cujus imaginem

Pag. ver.

- imaginem creatus est, contempletur, et cœlum,
unde originem traxit intueatur.
56. *Modò*] Nuper, paulo ante.
4. 57. *Conversa*] In figuram quam habet commutata.
1. *Aurea*] In quatuor ætates hominum vitam par-
titi sunt. Ethnici, quas metallorum nomine,
auri, argenti, æris et ferri inscripserunt. *ib. Sata
est*] Facta est. — *Vindici*] Punitore.
5. 9. *Præcipientes*] Præruptæ, declives.
15. *Nullo cogente*] Sine ullâ culturâ.
18. *Jovis arbore*] Quercu Jovi sacrâ.
23. *Ibant*] Currebant.
26. *Subiit*] Successit.
30. *Exegit*] Divisit.
32. *Pependis*] Ab arboribus *scil.*
33. *Subiere*] Ingressi sunt.
35. *Cerealia semina*] Frumenta. Serendi modum
Ceres docuit.
6. 37. *Ænea proles*] Ætas est precedente adhuc durior,
cui ab ære, viliori metallo, nomen inditum.
40. *Vena*] Metallum deterioris, quod in venis terræ
invenitur.
46. *Insultevêre*] Impetum fecerunt, saltasse sunt visæ.
51. *Stygiis*] Styx est fluvius inferorum, ubi niger
Deus habitat, et umbris imperat.
54. *Utroque*] Et ferro et auro.
58. *Imminet*] Invigilat. intendit.
62. *Astræa*] Filia fuit Astræi Arcadiæ regis, vel Jo-
vis, ut alii volunt; quæ ob æquitatem suam
Iustitia dicta.
7. 4. *Olympum*] Montem in confinio Thessaliæ et Ma-
cedoniæ.
5. *Pelion*] Mons Thessaliæ, inter quem et Olym-
pum Ossa porrigitur.
1. *Pater Saturninus*] Jupiter Saturni filius.

Pag. ver.

2. *Facto*] De infidiis loquitur, quas Lycaon ipsi Jovi paraverat.
3. *Referens*] Revolvens animo.--*Lycaoniae-convivia mensæ*] Lycaon, sævissimus rex Arcadiæ, hospitum trucidatorum carnes convivis apponebat.
7. 10. *Nobilium*] Majorum gentium.
8. 11. *Plebs*] Dii minores, adscriptitii, indigetes. *ib.*
A fronte] In aditu hujus viæ.
22. *Anguipedum*] Gigantum.
24. *Corpore*] Gigantum sodalitio.
25. *Nereus*] Deus marinus, qui sæpe pro Oceano ponitur.
29. *Trabatur*] Corrumpatur.
9. 38. *Impia manus*] Conjurantium in Augustum.
50. *Olympo*] Vide suprâ, p. 7. v. 4. Olympus, propter excelsum, pro ipso Cælo positus; à quo Jupiter ipse *Olympius* dictus est.
54. *Mænala*] Seu Mænalus, mons Arcadiæ—Sic et *Cyllenus* et *Lyceus*.
56. *Arcados*] Lycaonis regis Arcadiæ. Genitivus Græcus.
10. 69. *Penates*] Sunt dii maximè regioni, urbi aut domui cupiam proprii.
1. *Domus*] Lycaonis.
2. *Erynnyes*] Feritas. Impietas. Inhumanitas.—Furia infernalis.
6. *Partes assensibus implent*] Nutibus et manibus se Jovi assentire significant.
1. 20. *Tela*] Fulmina, a Cyclopibus confecta.
33. *Æoliis*] Æoli ventorum regis.—*Claudit*] Quia nubes depellit, cælumque ferenat Aquilo.
24. *Inductas*] Terræ, ceu velum.
36. *Cæruleus frater*] Neptunus. *Reclor Pelagi*.
12. 47. *Satis*] Segetibus. frumentis. postquam in herbam eorum germen erupit.
48. *Sacris*]

Pag. ver.

48. *Sacris*] Penatibus.
 50. *Indejeſta*] Non obruta.
 55. *Ducit*] Movit.
 61. *Phocæ*] Vituli marini.
 63. *Nareides*] Maris nymphæ. Nerei filia.
 13. 68. *Sistere*] Quiescere.—v. 70. *Tumulos*] Colles.
 13. 74. *Phocis*] Regio non eſt inter Bœotiam et Atticam; jacet vero inter Bœotiam et Ætoliam.
 80. *Conſorte*] Pyrrhâ ſcil. *Adhæſit*] Appulit.
 81. *Corycidas*] Nymphas antri Corycii, ſic dicti a Nymphâ Coryciâ.
 82. *Themis*] Cœli Terræque filiam.
 85. *Stagnare*] Demeſſum.
 91. *Tricuspide telo*] Tridente.
 93. *Murice*] Concha, ex cujus ſanguine purpureus color conficitur.
 94. *Tritona*] Erat Triton Neptuni et Amphitrite filius, comes ejuſdem, et Tubicen.
 14. 97. *Turbine*] Ab ore anguſto.
 98. *Æra concepit*] Spiritu inflata eſt.
 99. *Utroque*] Oriente et Occidente. Hyperbole.
 101. *Receptus*] Regreſſus, aquarum ſcil.
 105. *Exire*] Prodire, extare.
 113. *Patruelis origo*] Quippe Deucalion Promethei, Pyrrha Epimethei; Prometheus et Epimetheus Japeti ſoboles.
 119. *Erepta*] Ut ſola ſuperſtes fuiſſes.
 15. 124. *Paternis*] Promethei ſcil.
 127. *Exempla*] Exemplaria.
 129. *Sortes*] Oracula, et Deorum reſponſa.
 130. *Cephiſidas*] Cephiſi amnis, ex Parnafſo manantis, et præter fluentis Delphos.
 131. *Nondum liquidas*] Imo limo turbidas. *Vada*] Quia intra alveum continebantur.
 134. *Dea*] Themidis, cui ſacer Cephifus, *Vid. ſuprà*, v. 130.

144. *Magnæ*]

Pag. ver.

144. *Magnæ parentis*] Terræ scil.
 146. *Pyrrha*] Deucalionis uxor.
 16. 151. *Promethides Epimethida*] Vide suprà, p. 14, v. 133.
 156. *Augurio*] Interpretatione. conjecturâ.—*Titania*] Pyrrha Japeti Titanis nepotis.
 16. 166. *Cæpta*] Nondum ad simulacri alicujus perfectam formam exposito.
 174. *Femineo*] Pyrrha, quæ lapides post terga etiam projecerat.
 17. 6. *Morando*] Tempore.
 8. *Nilus*] Amnis, qui singulis annis Ægyptum, regionem alioqui siccam, inundat et fecundat.
 9. *Sidere*] Sole.
 17. *Vapor*] Color.
 18. 23. *Python*] Serpens miræ magnitudinis ex terra post diluvium natus—Apollo illum interfecit.
 28. *Gravem*] Gravidam. plenam.
 32. *Pythia*] Apud Græcos nobilitata sunt quatuor ludorum genera, Olympiaci, Pythii, Isthmii, Nemeæi.
 33. *Rotæve*] Aut curru.
 1. *Peneïa*] Daphne fuit filia Peneï, Thessaliæ fluvii, cujus consistæ ripæ lauris; unde locus datus fabulæ; nam laurus Græcè Daphne dicitur.
 3. *Delius*] Apollo, in Delo (Ægei maris insulâ) unâ cum sorore Dianâ, natus est.
 4. *Cornua*] Arcum.—
 19. 15. *Eliso*] Impulso.
 16. *Arce*] Cacumine.
 25. *Phæbes*] Dianæ, Phœbi sorori.
 27. *Multi*] Proci scil.
 29. *Hymen*] Nuptiæ; nam Hymen est Deus nuptiarum præses.
 20. 32. *Tædes jugales*] Nuptias.
 48. *Oscula*] Os. parva ora.

Pag. ver.

21. 63. *Horridus*] *Hirsutus*. incultus.
 64. *Delphica tellus*] Delphi, urbs Phocidis in Achaia ad Parnassum mont. Apollinis oraculo clarissima.
 65. *Claros*] Opidum Ioniz. *Tenedos*] Insula in mari Aegeo. *Patarea*] Sita fuerant *Patara* juxta mare Lycium in Asia minore.
21. 77. *Vibrabant*] Agitabant.
 78. *Retro dabat*] Rejiciebat.
 81. *Admisso*] Festino.
 82. *Vacuo*] Patente; ubi nec arbores, nec segetes.
 84. *Inbasuro*] Correpturo.
22. 90. *Tergo*] *Daphnes* fugientis.
 93. *Peneidas*] Patris Penei Thessaliez fluvii: nam alius fuit Elidis in Peloponneso.
 98. *Libro*] Cortice.
 111. *Postibus Augustis*] Quia in vestibulo ædium Augusti laurus fuit posita, in qua corona querna (quæ *civica* dicebatur) suspensa est.
23. 115. *Pæan*] Eo nomine Græcis dictus est Apollo.
 9. *Protea*] Marinum Deum, quem voluerunt Poetæ quascunque libuisset posse formas induere;
 10. *Ægæona*] *Ægæon* est Marinus Deus, Ponti et Terræ filius.
 11. *Dorida*] Nympham, Oceani et Tethyos filiam, Nerei conjugem, ex quo Nereides.
 18. *Signaque sex*] Sedebat itaque Phœbus in Æquatore; hinc inde Zodiaci signis divisus.
24. 10. *Clymeneia proles*] Phaeton.
 25. 46. *Palus*] Styx: Orcus.
 59. *Axe*] Synecdoche, pro toto curru, cui Sol infidet.
 64. *Enitantur*] Conscendant.
 69. *Tethys*] Oceani uxor.
 73. *Impetus*] Primi mobilis impetuosa rotatio.—
Contrarius] Signa namque Zodiaci sol pertransit mundo contrarius,
74. *Rotatis*]

Pag. ver.

26. 74. *Rotatis*] Circumhactis.
 75. *Axis*] Celerrima illa rotatio cœli.
 78. *Ferarum*] Scorpionis ac Leonis, in Zodiaco signis.
 81. *Hæmonios arcus*] Sagittarium, Centaurum, Chironem, Theſſalum.
26. 83. *Scorpion*] Signum eſt cœleſte.
27. 105. *Quà licuit*] Quantum potuit.
 109. *Fuga*] Currus fellam.
 115. *Lucifer*] Venus ita dicta, quoniam aſſidua ſolis aſſecta, prima poſt illius obitum, ultima ante ortum apparet.
28. 129. *Quinque per arcus*] Quinque circulos, (qui et Zonæ dicuntur) Arcticum et Antarcticum, Tropic. Cancrī et Capricornī, et Œquinoc-tialem.
135. *Preme*] Deprime currum.
 138. *Anguem*] Draconem, ſignum cœleſte, inter duas Arctos ſeu Urſas collocatum.
 139. *Aram*] Sidus aſtrale, non longè a cauda Scorpii.
156. *Tethys*] Oceani conjux, et Climenēs mater.
29. 157. *Et facta eſt*] Et apertus eſt immenſus orbis.
 163. *Labant*] Vacillant.
 166. *Inami*] Vacuo.
 171. *Triones*] Urſa major, cujus ſtellæ veteres Trio-nes dixerunt.
 176. *Boöte*] Sidus cœleſte, quod et Arctophylax dicitur, et bubulci more plauſtrum agere videtur.
 184. *Meropis*] *Subaud.* filius. Merops enim fuit Climenēs maritus.
30. 185. *Pinus*] Navis, ex pinu facta. Metonymicè.—
ib. Præcipiti] Rapido, impetuoſo.
 186. *Fræna*] Gubernaculum.
 189. *Non eſt fato*] Fata non ſinuunt.
 199. *Cuspide*] Caudâ reflexâ.

217. *Athos*]

Pag. ver:

31. 217. *Athos*] Macedoniæ mons altissimus. *Taurus*] Mons totius Asiæ maximus. *Timolus*] Mons Phrygiæ. *Oete*] Mons Thessaliæ.
218. *Ide*] Nons Phrygiæ and Tröadein spectans.
219. *Helicon*] Mons Bœotiæ, Musis sacer. *Hæmos*] Mons Thraciæ, in quo Orpheus, Cæagri et Calliopes filius, a Mænadibus discerptus est.
31. 220. *Ætne*] In Sicilia *Geminatus ignibus*] Tam suis, quam incendiî Phaëtontæi ignibus.
221. *Parnassus*] Mons Phocidis. *Eryx*] In Sicilia. *Cynthus*] In Delo insula. *Othrys*] In Thessalia.
222. *Rhodope*] In Thracia.—*Mimas*] Mons Ioniæ.
223. *Dinayma*] Montes Troadis. *Mycæ*] Mons et urbs Cariæ. *Cithæron*] In Bœotia.
224. *Caucasus*] Mons in Scythia.
225. *Ossa*, *Pindus*, *Olympus*] Montes Thessaliæ.
226. *Alpes*] Italiam a Gallia determinantes. *Apenninus*] Montium tractus Italiam dividens.
237. *Libye*] Africæ pars aridissima, sic dicta a Lybia Nympha Epaphii uxore.
239. *Dircen*] Fontem, caloribus jam exhaustum.
240. *Amymonen*] Amymone fuit Danaï filia in fontem apud Argos, conversa.—*Ephyre*] Corinthus, ubi fons Pirene, Musis sacer.
32. 242. *Tanais*] In Scythia, Europam ab Asia dividens.
243. *Peneos*] In Thessalia.—*Caycus*] In Myfia, Teuthantiam irrigans regionem.
244. *Ismenos*] In Bœotia. *Erymanthus*] In Arcadia.
245. *Xanthus*] Fluvius Trojæ.—*Lycormas*] Euenus in Ætolia, flavas volvens arenas.
246. *Mæandros*] In Phrygia fluvius.
247. *Eurotas*] In Laconia.
248. *Euphrates*] Notissimus. Asia fluvius.—*Orontes*] Syriæ fluvius.

Pag. ver.

32. 249. *Thermodon*] In Thracia.—*Ganges*] Maximus Indorum Fluvius.—*Phasis*] Colchorum.—*Ister*] In Pannonio, qui et Danubius dicitur.
250. *Alpheos*] In Arcadia. *Spercheides*] In Thessalia.
251. *Tagus*] In Hispania fluvius.
252. *Mæonias*] Est Mæonia eadem quæ Lydia, Asiæ minoris regio, in quâ Caystrus fluvius cygnis suis a Poëtis celebratus.
254. *Nilus*] Cèleberrimus Ægypti fluvius.
257. *Ismaros*] Thracios ab Ismaro Thraciæ monte.
258. *Rhenus*] In Germania fluvius.—*Rhodanum*] In Gallia.—*Padum* seu Eridanum, in Italia.
259. *Cui*] Romanis. Metonymia est.
261. *Cum conjuge regem*] Plutonium cum Prosperina.
264. *Cycladas*] Ægæi maris insulas, in orbem collectæ.
33. 269. *Dorida*] Vide *suprà*, p. 23. v. 11.
290. *Fac*] Pone.
291. *Frater*] Neptunus.
294. *Utrumque*] Polum.
34. 296. *Atlas*] Mons Mauritanix, qui propter altitudinem cælum sustinere dicitur.
303. *Manibus*] Inferis.
312. *Aurigam*] Phaëtonem.
35. 324. *Eridanus*] Pannus. Vide *suprà*, p. 32. v. 258.
1. *Naiades Hesperix*] Phaëthusa. Lampetia, et Phœbe, sorores erant Phaëtonis.
11. *Percensuit*] Perlustravit.
12. *Mox*] Cum corpus non invenerat.
16. *Heliades*] Solis filix.
22. *Dederant*] Continuaverant.
36. 42. *Nuribus Latinis*] Italix puellis.
37. 1. *Stheneliæ proles*] Cycnus Stheneli filius.
4. *Ligurum*] Ligures sunt Italiæ populi, inter Varum et Macrum amnes siti.

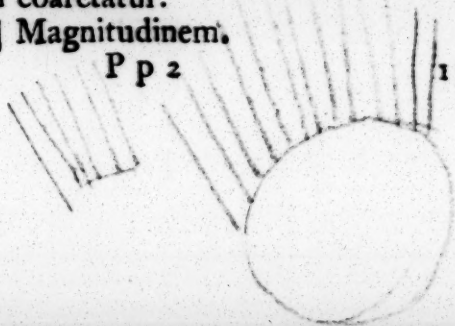
9. *Junæura*]

Pag. ver.

37. 9. *Junctura*] Pellicula, quâ continentur cyncorum
digiti.
16. *Deficit orbem*] Ubi deliquium et eclipsim pati-
tur.
24. *Ipse*] Jupiter.
38. 1. *Ubi*] Aglauros in lapideam statuam fuit con-
versa.
2. *Atlantiades*] Mercurius filius Maiæ, quæ Atlan-
tis fuit filia.—*Diſſas*] Athenas.
3. *Æthera*] Cælum.
4. *Genitor*] Jupiter.
7. *Matrem*] Maiam, unam Pleiadum.
8. *Sidonida*] Fuit Sidon antiquis. et celeberr. Phœ-
niciæ civitas.
10. *Regale*] Agenoris Phœnicum regis Beli filij.
12. *Filia*] Europa, Agenoris filia.
39. 22. *Tiris*] Pulpis, eminentioribus muscutorum par-
tibus.—*Palearia*] Pelles, ex boum collo pen-
dentes.—*Armis*] Humeris.
25. *Lumen*] Oculi.
40. 2. *Diſſe arura*] Cretam insulam in quâ mons Dicte.
3. *Pater*] Agenor. *Cadmo*] Europæ fratri.
10. *Solis*] Desertis.
14. *Castalio antro*] Delphis, ubi erant Apollinis
oracula.
17. *Presso*] Represso et tardo, ne anteiret vaccam.
19. *Cephiſi*] Bœotiæ fluvii, ex Parnasso fluentis.—
Panopes] Urbis Phocidis.
41. 35. *Tyria*] Phœnices, Cadmi socii. Tyrus enim et
Sidon urbes fuerunt vicinæ.
45. *Qui*] Inter duas Urfas in cœlo spectatur.
50. *Fecerat*] Id est, Meridies erat.
42. 78. *Cingitur*] Id est, in se ipsum convolvitur, et
quasi coarctatur.
43. *Spatium*] Magnitudinem.

P p 2

112. *Signa*]

Pag. ver.

44. 112. *Signa*] Imagines in aulæis pictæ.
 125. *Plangebant*] Id est, in terram palpitantes jacuerunt.
 127. *Tritonidis*] Minervæ.
 129. *Hos*] Quatuor alios, Udxum, Chthonium, Hyperenorum et Pelorem nominat Apollodorus.
Ib. *Sidonius hospes*] Cadmus Phœnix, nam Sidon est urbs Phœniciæ. *Vide supra*, p. 48. v. 8.
 130. *Phæbeis*] Apollinis oraculo.
 45. 2. *Soceri*] Quia Harmoniam, vel Hermoniem, Martis et Veneris filiam uxorem duxit.
 2. *Natasque et nepotes*] Ino, (ex qua Melicerta et Learchus) Semelen (matrem Bacchi) Agaven, (ex quâ Pentheus) et Autonoeu, (matrem Actæonis.)
 8. *Nepos*] Actæon, venationi addictus.
 13. *Mons*] Citharon, Mons Bœotix clarissimus.
 17. *Hyantius*] Bœotius; nam fuerunt Hyantes veteres Bœotix populi.
 18. *Lina*] Retia, ex iis facta. Metonymicè.
 46. 29. *Vivo*] Naturali.
 33. *Dea sylvarum*] Diana.
 39. *Ismenis*] Filia Ismeni, Bœotix fluvii.
 47. 68. *Antoniŭs*] Actæon Autonoeſ filius.
 48. 104. *Compendia*] Per compendiosas vias.
 49. 112. *Comites*] Qui cum Actæone fuerant.
 115. *Refert*] Reflexit.
 50. 13. *Pario*] Pro quovis marmore candido, quale ex Paro Egæi maris insula exportabatur.
 27. *Avertere*] Id est, *Tu modo abi*.
 31. *Cerereis*] Id est, Panis edendi.
 33. *Inexpleto lumine*] Oculis, qui satiari non poterant.
 51. 48. *Unice*] Unicus, quem amo; vel qui amari dignus es, unus multorum.

60. *Inopen*]

Pag. ver.

51. 60. *Inopen*] Non eni parum est, sed cui non est quod cupit.
52. 66. *Faciem*] Imaginem, quæ in lacu repræsentabatur.
78. *Liquefacta*] Aquâ, quæ *liquefcere* quodammodo videatur, dum sedatur et componitur.
82. *Cæco*] Secreto.
53. 97. *Sorores Næides*] Cephisi et Lyriopes Nymphæ filius fuit Narcissus; ejus sorores adeoque fuerunt fontium et fluviorum Nymphæ.
5. *Agenore*] Fuit Autonoe Cadmi filia, Cadmus verò Agenoris filius. *Vide supra*, p. 40. v. 3.
6. *Tyrid pellice*] Ab Europa, quem è Phœnicia eripuit Jupiter.
9. *Semelin*] Cadmi filiam, Bacchi matrem.
54. 15. *Contentam*] Semelem.
19. *Saturnia*] Saturni filia.
21. *Ab his*] Dein.
26. *Epidauria*] Ex Epidauro, Argolidis in Peloponneso, urbe Æsculapii templo nobili.
55. 53. *Cyclopum*] Cyclopes sunt Vulcani in fabricandis fulminibus ministri.
58. *Infans*] Bacchus.
56. 1. *Vati*] Tiresiæ, qui cæcus fuit.—*Achaïdas*] Achaia est regio Græciæ, Peloponneso contermina.
3. *Ecbionedes*] Echionis et Agaves filius.
10. *Liber*] Bacchus, Jovis et Semeles filius.
13. *Sorores*] Ino et Autonoe.
21. *Anguigenæ*] Thebani ex draconis dentibus, a Cadmo seminati, orti.
57. 48. *Patrum*] Jovem scil.
49. *Arcrifo*] Abantis Argivorum regis filius, pater Danaës,

Pag. ver.

Danaë, qui neque Bacchum neque ejus sacra admisit.

58. 54. *Avus*] Cadmus Agaves pater. *Atbamas*] Rex Thebarum, Æoli filius, Cadmi gener.
62. *Cruentati*] Penthei servi, vulnerati a comitibus Bacchi.
6. *Acætes*] Sub imagine Acætis.
7. *Mæonia*] Regio minores Asiæ.
59. 18. *Olenia*] Amaltheæ, Jovis nutricis, ab Oleno Bœotiz urbe, sic dicta.
19. *Taygeten*] Unam ex Pleiadibus.
21. *Delon*] Insulam Ægæi maris, Apollini sacram.
- Ib. Dia*] Eadem est quæ Naxus, Baccho sacra, insula.
60. 38. *His*] Qui Bacchum cœperunt.
58. *Proreus*] Qui prora præerat, Melanthus, *scil.*
61. 80. *Manus*] Turba.
82. *Ipsum*] Bacchum.
85. *Navale*] Locus est, in quo stant aut reponuntur naves.
62. 96. *Curvamina flecti*] Græcissimus est.
98. *Panda*] Recurva, qualis est Delphini.
63. 126. *Cithæron*] Mons Bœotiz, Bacchi sacris inclutus.
137. *Sorores*] *Vide supra*, p. 56. v. 13.
138. *Aper*] Pentheum aprum esse credit mater, Bacchi et furoris plena.
144. *Actæonis*] Fuit Autonoë Actæonis mater.
64. 157. *Ismenides*] Thebanæ mulieres, ab Ismeno Bœotiz fluvio, sic dictæ.
1. *Minycias*] Ex Minya filia Orchomeni prognata.
3. *Sorores*] Lucinoë (al. Leucippa) Arfippa (al. Aristippe. al. Arfinoë) et Alcithoë.
4. *Sacerdos*]

Pag. ver.

64. 4. *Sacerdos*] Fortasse Tiresias.
65. 12. *Ignigenam*] Quia fulminis ictu editus.
13. *Thyoneus*] A matre Semele, quæ etiam Thyone dicta.
14. *Lênæo*] A torculari seu lacu; Gr. *Ἀνώγει*.
21. *Gange*] Indiæ fluvius.
22. *Lycurgum*] Regem Thraciæ, qui vites in Bacchi contemptum bipenni cædebat.
26. *Senex*] Silenus, Bacchi nutritius, et comes.
31. *Ismenides*] *Vide supra*, p. 64. v. 157.
32. *Minyæides*] *Vide supra*, p. 64. v. 1.
66. 45. *Derceti*] Veneris filia, aut ipsa Venus.
46. *Palæstini*] Populi Syriæ, a Palæstinâ urbe.
47. *Filia*] Semiramis.—*Pennis*] Columbæ.
51. *Idem passa est*] A Sole, terræ sibi sacratæ vindice.
67. 4. *Urbem*] Babylonem. *Semiramis*] Nini Assyriorum regis uxor.
5. *Primos gradus*] Amoris.
12. *Fieret*] Strueretur.
20. *Quantum*] Quasi dicat, minimum.
68. 39. *Versato Cardine*] Januâ apertâ.
49. *Ipsâ*] Thibæ.
69. 72. *Faciem*] Colorem.
78. *Pomi*] Fructus mori arboris color ex albo in rubicundum transmutatus.
70. 83. *Amores*] Amatum Pyramum.
94. *Ebur*] Pro vagina ex ebore.
71. 1. *Minyëia*] *Vide supra*, p. 64. v. 1.
12. *Quod tu*] Crepusculum.
72. 2. *Matertera*] Ino, soror Semelis.
5. *Athamantis*] Fuit Athamas Æoli filius, rex Thebarum.
6. *Numine*] Baccho, cujus Ino erat nutrix.
7. *Natus*]

Pag. ver.

72. 7. *Natus*] Bacchus, Semele ex Jove natus.
 8. *Mæonios*] Tyrrhenos, de quibus supra.
 9. *Nati*] De Pentheo a matre lacerato loquitur.
 10. *Minycidas*] *Vide supra*, p. 64. v. 1.
 73. 13. *Ipse*] Bacchus.
 21. *Senta*] Squallida et inertia.
 29. *Forum*] Ubi causas audit Minos.
 35. *Sorores*] Furias Eumenides. Tres fuisse dicuntur, Tisiphone, Alecto, et Megæra.
 74. 41. *Tityos*] Jovis et Elaræ filius.
 42. *Tantale*] Fuit Jovis ex Nympha Plotæ filius.
 44. *Sisyphus*] Æoli filius latrocinio infamis.
 47. *Bilides*] Beli nepotes; Danaï filiarum quinquaginta, quarum omnes præter unam Hypermnestram suos maritos occiderunt.
 55. *Sorores*] Furiarum. *Vide supra*, p. 73. v. 35.
 64. *Iris*] Thaumantis et Electræ filia, Deorum nuncia, Junonis præsertim famula.
 66. *Importuna*] Gravis, molesta.
 75. 71. *Æolii*] Athamantis, Æoli filii.
 74. *Erynnis*] Tisiphone, una Furiarum.
 85. *Echidna*] Viperæ. Hydræ Lerniæ.
 76. 98. *Gnm geminâ*] Ino uxor est illi visa læna; ut filii duo, Learchus et Melicerta, catuli.
 108. *Hos usus*] Hunc fructum, ut hac rabie tenearis.
 115. *Neptis*] Inus mater fuit Harmonia, Cadmi uxor, quam Venus ex Marte genuerat.
 116. *Patruo*] Neptuno, Jovis fratri.
 119. *Ionio*] Mare est Ionium ad occasum Epiriet Peloponnesi.
 122. *Graiumque*] Aphrodite.
 77. 1. *Sidoniarum comites*] Mulieris Thebanæ, quæ Cadmi Sidone oriundi sociis nupserant.
 3. *Cadmeida*] Ino, Cadmi filiam.

5. *Pellice*]

Pag. ver.

77. 5. *Pellice*] Semele.
 6. *Invidiam fecere*] Odium excitârunt in Junonem.
20. *Ismenides*] Vide p. 64. v. 157.
78. 1. *Agenroides*] Cadmus, Agenoris filius. *Natam*, &c.] Ino et Melicertam.
 6. *Conjuge*] Hermione.
 9. *Num sacer—*] Sacrum fuisse Draconem suspicatur Cadmus quem interfecit.
80. 2. *Nepos*] Bacchus ex Semele.
 4. *Abantiades*] Acrisius est Abantis filius, rex Argivorum.
 10. *Nepotem*] Persea, a quo postea Acrisius disco per imprudentiam interfectus est.
 12. *Viperei monstri*] Caput Medusæ, vipereis capillis formidabile, quod Minervæ scuto aptavit.
 15. *Gorgonei*] Gorgones, tres fuerunt sorores, Medusa, Stheno, et Euriale, Phorci Cetûsque filia.
81. 3. *Fertur*] Perseus.
 12. *Atlas*] Promethei frater, Japeti et Pleiones filius, rex Mauritanix.
 18. *Poma*] Hesperidum, quæ Hesperii filia fuerunt, fratris Atlantis.
 22. *Ille*] Atlas.
 23. *Sortis*] Oraculi.—*Themis*] Cœli et Terræ filia, Deorum antistes. *Vide supra*, p. 13. v. 82.
82. 1. *Hippotades*] Æolus, Jovis ex Arcesta filius. Hippotæ nepos. *Vide supra*, p. 11. v. 23.
 3. *Ille*] Perseus, Danaës filius.
83. 7. *Arva*] Cephei, Phœnicii filii, Andromedæ patris, regis Æthiopum.
 8. *Maternæ*] Quippe ausa erat Cassiope, Andromedæ mater, de pulcritudine cum Nereïdibus contendere.

Pag. ver.

83. 9. *Ammon*] Jupiter. *Injustus*] Cùm mater, non filia, in culpâ fuisset.
 11. *Abantiades*] Perseus, Abantis pronepos. *Vide supra*, p. 57. v. 49.
 84. 38. *Illâ*] Danaë Persei matre, de qua *suprà*, p. 80. v. 10.
 47. *Balenrica*] A Balearum insularum incolis, qui peritissimi habiti sunt funditores.
 52. *Præpes*] Aquila, Jovis ales.
 58. *Inachides*] Perseus, ab Inacho Argivorum rege, quibus Acrisius avus imperebat, sic dictus.
 85. 68. *Bibulis*] Jam madefactis.
 86. 12. *Cepheni*] Qui Cephei aulam frequentabant.
 20. *Agenorides*] Sic cl. Mattaire. Quâ de causâ prorsus nescio.—al. *Abantiades*.
 23. *Phorcidas*] Seu Phorcynidas, Phorci filias, et Gorgonum sorores. *Pepredo* et *Enyo*, (quibus addunt nonnulli *Dino*.) Quæ vetulæ erant a nativitate, et hinc *Græcæ* dictæ.
 24. *Traditur*] Per vices ab alterâ alteri.
 34. *Pegasus*] Equus alatus, ex Medusæ sanguine procreatus.
 87. 32. *Sola*] Medusa.
 47. *Ægide*] Clypeo.
 48. *Nata Jovis*. Minerva.
 1. *Danarius*] Persens. *Vide supra*, p. 80. v. 10.
 8. *Phineus*] Cephei frater, cui desponsata erat Andromeda.
 88. 17. *Corniger*] In Libyæ desertis templo celeberrimo Jupiter sub arietis forma colebatur.
 30. *Ille*] Phineus.
 34. *Stetit*] Affixa est.
 89. 46. *Fratrem*] Perseum, cujus ut et ipsius Palladis pater erat Jupiter.
 48. *Limnate*]

Pag. ver.

89. 48. *Limnate*] Nympha palustris.
 53. *Crinale*] Fascia.
 58. *Confudit*] Hypallage. *Confudit in ore fracta ossa.*
90. 69. *Harpen*] Ensem falcatum, quo Medusæ caput amputavit.
 74. *Syenites*] A Syene, urbe Ægypti ad Nilum.
 75. *Libys*] Ex Africâ, quæ et Libya dicta est.
 79. *Aëtoriden*] Aëtoris filium.
 86. *Sphærbioniden*] Sperchei, fluminis Thessaliæ, filium.
 91. *Expertem*] Frustrâ a bello abstinentem.
92. 124. *Cinyphius*] A Cinypho, Africæ fluvio.
 125. *Marmarida*] Marmari filii.
 126. *Latus hausit*] E latere confosso sanguinem elicit.
 129. *Nasamoniaci*] Fuerant Nasamones populi Libyæ, furto viventes.
 144. *Mendefius*] Fuit Mendes urbs Ægypti.
93. 152. *Hæc*] Persei scil.
 155. *Bellona*] Belli Dea.
 163. *Chaonius*] Sunt Chaones populi Arabibus contermini.
94. 176. *Cyllenide*] Quam a Mercurio, in Cyllene nato, acceperat.
 179. *Ab hoste*] Medusæ capite, quod hosti ademerat.
96. 230. *Phorcenyda*] Vide suprâ, p. 86. v. 23.
 235. *Obnoxia*] Dejecta.
 1. *Patrios*] Argos.
 3. *Prætum*] Filium Abantis, Acrisii fratrem.
 1. *Seriphi*] Insulæ, ex Sporadibus. Quâ a Polydece contumeliosè post expeditionem exceptus Perseus, eum in saxum convertit.

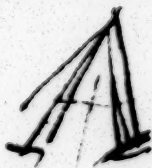
Pag. ver.

97. 1. *Tritonia*] Pallas, a Tritone Africæ palude, ubi educata fuit.
 3. *Cythno, Gyaro*] Insulæ, ex Cycladibus in mari Ægæo.
 7. *Fontis*] Quem, ad Heliconis radices pedis percussu aperuit Pegasus; unde *Hippocrene* dictus est.
 8. *Præpetis*] Volucris equi.
 10. *Vidi*] Pegasus ex Medusæ sanguinem in terram delapso natum.
 19. *Mnemonidas*] Musas, Mnemosynes, seu Memoriæ filias.
 98. 25. *Pyreneus*] Thrax Tyrannus, qui Daulida Phocidis urbem occupavit.
 99. 7. *Dea Dea*] Philadi Musæ.
 9. *Pella*] Fuit Pella Macedoniæ oppidum, in Emathia regione.
 11. *Lucinam*] Junonem, Dianam, seu Lunam, parturientibus faventem Deam.
 19. *Hyantedæ*] Bæotica, dicti enim Bæotii antiquitus Hyantes.
 100. 28. *Typhoea*] Fuit Typhon Erebi et Terræ filius; belli, quod Jovi Gigantes intulerunt, autor.
 33. *Et se*] Inde factum est, ut Ægyptii multa animalia pro Diis colant.
 34. *Dux gregis*] Aries. *Vide supra*, p. 88. v. 17.
 37. *Soror Phæbi*] Diana. *Saturnia*] Juno, Saturni filia, in vaccam.
 38. *Cyllenius*] *Vide supra*, p. 94. v. 176.
 40. *Aonides*] Ab Aonia, montana parte Bæotiæ.
 101. 7. *Trinacris*] Sicilia.
 10. *Aufonio*] Italo.
 11. *Pachyne*] Pachynus in Græciam, Lilybæus in Africam vergit.

11 *Ætna*]

Pag. ver.

101. 12. *Ætna*] Mons Siciliæ maximus, et notissimus ob
ignes quos emittit.
16. *Rex*] Pluto.
23. *Ericyna*] Ab Eryce, Siciliæ monte.
102. 28. *Triplicis*] Jovi cælum, Neptuno maria, Plutoni
Tartara.
36. *Cereris filia*] Proserpina.
39. *Patruo*] Siquidem illa Jovis filia, hic Jovis ejus-
dem frater.
44. *Ditem*] Plutonem.
45. *Hennæis*] Henna urbs Siciliæ.
46. *Caystros*] Ionix fluvius.
103. 66. *Palicorum*] Fuerunt Palici fratres duo Jovis et
Thalææ Nymphæ filii.
67. *Bacchiadæ*] Syracusas intelligit, ab Archia con-
ditas, qui et ipse Bacchiadum unus fuit.
69. *Cyanes*] Nympha a Plutone in fontem conversa.
Arethusæ] Nympha fuit, Dianæ comes.
77. *Anapis*] Siciliæ fluvius.
104. 80. *Saturnius*] Pluto.
105. 12. *Anus*] Metanira sive, Meganira, de quâ aquam
petit Ceres. *Vide Fast. l. iv.*
18. *Maculas*] Qales habet Stellio.
106. 15. *Vestigia damni*] Zonam.
19. *Fallere*] Intercipere.
107. 26. *Alpheias*] Arethufam dicit Elidis fontem; quâ
cum Alpheus fluvius suas in Sicilia aquas
miscet.
52. *Invidiosa*] Invidiam Jovi motura.
108. 71. *Parcarum*] Quæ tres dicuntur esse, Clotho,
Lachesis, et Atropos.
109. 83. *Phlegethontide*] Phlegethon unus est ex inferio-
rum fluviis, flammis æstuans.

2. *Acheloides*]

Pag. ver.

109. 2. *Acheloides*] Sirenes, Acheloi fluvii et Calliope
Musæ filia.
14. *Medius*] Qui utriusque rationem haberet, nec
tamen alterutri in totum faveret.
110. 16. *Nunc Dea*] Quod Luna eadem est quæ Proser-
pina et Diana, ex æquo utrumque Hemisphæ-
rium illustrans.
1. *Finierat*] Nempe Calliope.—*Nobis*] Musis.
8. *Emathides*] Pieri filia, ab Emathia Europæ re-
gione oriundæ, postea Macedonia dicta.
111. 1. *Tritonia*] Minerva a Tritone fluvio Bæotia.
2. *Aonidum*] *Vide supra*, p. 100. v. 40.
5. *Mæonia*] Lydia, a Mæone fluvio, vel rege.
9. *Phocæo*] Fuit Phocæa Æolidis civitas, quæ pur-
purâ claruit.
11. *Illa*] Arachne Idmonis filia.
13. *Hypæpis*] Oppidulo Lydia, in descensu Tymoli
montis ad Castrum pratum.
16. *Pactolides*] Fuit Pactolus Lydia fluvius, aureas
arenas volvens.
212. 34. *Torvis*] Subintel. *oculis*.
38. *Nocet*] Deliram dicit vetulam.
45. *Mygdonides*] Ex Mygdonia Phrygiæ regiuncula,
Lidia vicina.
113. 61. *Ænum*] In quo lana purpureo colore imbueba-
tur.
66. *Transitus*] Unius coloris ad alium.
70. *Cecropia*] Atheniensis, a Cecrope Athenarum
rege.—*Scapulum Mævortis*] Areopagum.
71. *Litem*] Inter Neptunum et Minervam, utri Ce-
cropiæ urbe nomen imponere jus esset.
77. *Ferum*] Equum.
78. *Sibi dat*] Pallas ita seipsam in tella effingit.
114. 87. *Rhodopen*] Strymonis filia, Hæmi uxor.
90. *Pygmæa*]

Pag. ver.

114. 90. *Pygmææ*] Pygmæi sunt populi montana Indiæ incolentes, quorum longissimi pedes duos non excedunt.
 93. *Antigonem*] Laomedontis filiam.
 98. *Cinyran*] Assyriorum rex.—*Orbum*] Filiabus privatum.
 103. *Mæonis*] Arachne.
 104. *Enropem*] *Vide supra*, p. 38. v. 12.
 115. 108. *Aquilâ*] Jove, aquilæ formam assumente ut Asterien in coturnicem mutata raperet.
 109. *Olorinis*] Jovis in cygnum mutati, ut Ledam Tyndari uxorem violaret.
 111. *Nyctêida*] Antiopen, Nyctêi filiam.
 112. *Amphitryon*] Alcmenæ maritus.—*Tyrinthia*] Alcmena; a Tyrintho, urbe Argis vicina.
 113. *Danaen*] *Vide supra*, p. 84. v. 35. et alibi.—*Asopida*] Æginam Asopi Bæotiæ regis filiam.—*igneus*] Jupiter in ignem conversus.
 114. *Mnemosynen*] *Vide supra*, p. 94. v. 19.—*Deoïda*] Proserpinam, Gr.
 116. *Æolia*] Arne, Æoli filia.—*Enipeus*] Thessaliæ fluvius.
 117. *Alôidas*] Othum et Ephialten, ex Iphigeniâ Alœi gigantis conjugæ.—*Bisaltida*] Theopphanen Bisaltidis filiam.
 118. *Et te*] Cererem.
 119. *Crinita*] Medusa.
 120. *Melantho*] Deucalionis filia.
 122. *Agrestis*] Aum Admeti pavit armenta.
 124. *Iffen*] Lesbiam, Macarei filiam.
 125. *Erigonem*] Icarî filiam, postea inter sidera relata.
 126. *Geminum*] Parte anteriore hominis, posteriore equi formam referentem.

130. *Flava*]

Pag. ver:

115. 130. *Flava*] Formosa Pallas.
 131. *Rupit*] Telam pictam, quæ Deorum adulteria
 continuit.
 132. *Cytoriaco*] Buxeo, a Cytoro Galatiæ monte buxo
 abundante.
 133. *Idmonia Arachnes*] Quia erat Idmonis filia.
Vide supra, p. 111. v. 11.
 116. 139. *Hecateidos*] Aconiti ab Hecate, filia Persæ, quæ
 mater erat Medæ, inventi.
 4. *Sipyllum*] Urbem in Libyâ.
 7. *Conjugis*] Amphionis, Jovis ex Antiopa filii.—
Artes] Lyre scil. per quas Thebanos muros ex-
 truxit. Niobe verò neptis ipsius Jovis, cum
 Tantali filia fuerit, qui Phrygiæ et Lydiæ im-
 peritabat.
 117. 14. *Ismenides*] Thebanæ mulieres. *Vide supra*, p.
 64. v. 157.
 15. *Latona*] Cæi Titanis filia, Dianæ et Apollinis
 matri.
 29. *Soror*] Tâygete, una ex Pleïdabus, Atlantis
 filia.
 31. *Socero*] Amphion enim, Niobis maritus, filius
 fuit Jovis ex Antiopa. *Vide supra*, p. 116. v. 7.
 118. 40. *Cæo*] *Vide supra*, p. 117. v. 15.
 46. *Delos*] Latuit tum sub aqua Delos insula, quam
 emergere jussit Neptunus, et locum parturienti
 præbere.
 59. *Cyntbi*] Qui Deli mons fuit.
 66. *Tantalus*] Niobe.
 119. 71. *Phæbe*] Diana.
 72. *Cadmeida*] Thebanam, a Cadmo extractam.
 73. *Campus*] Hippodromus.
 84. *Armo*] Equi scil.
 86. *Fræna dabat*] Ut fugeret.

92. *Admissa*]

Pag. ver.

119. 92. *Admissa*] Equi colla in fugam concitati.
 121. 138. *Efferor*] Viva ad sepulchrum feror.
 122. 3. *Mycenæ*] Quas Pelops vel certe ejus posterius aux-
 issie feruntur.
 4. *Calydon*] Urbs Ætolia, a Calydone Endymionis
 filio.—*Diares*] Quod ab CEnæo rege primitias
 diis omnibus reliquis offerente præterita est.
 5. *Orchomenos*] Urbs Arcadia.
 123. 6. *Messene*] In Peloponneso.—*Patras*] In Achaia.—
Cleonæ] Oppidulum Argolidis.
 7. *Pylos*] A Neleō Nestoris patre regnata.—*Træ-
 zen*] Urbs est Peloponnesi; at nondum Pittheus,
 Thesei avus maternus, ibi regnavit.
 12. *Agmina*] Fortè, Amazonum.—*Mopsopios*] Athe-
 nienses, a Mopso rege.
 13. *Tereus*] Thraciæ rex, Martis filius.
 15. *Pandion*] Kex Athenarum.
 17. *Procnes*] Pandionis filia.
 18. *Gratia*] Tres fuerunt, Aglaia, Thalia, Euphro-
 syne.
 19. *Eumenides*] Vide supra, p. 73. v. 35.
 26. *Itys*] Terei et Procnes filius.
 27. *Titan*] Vide supra, p. 1. v. 10.
 31. *Soror*] Philomela.
 124. 35. *Cecropios*] Athenienses, a Cecrope rege.—
Piræa] Pyræum fuit navale, et portus Athe-
 niensis.
 128. 147. *Triëterica*] In Trienalis, expeditionis memo-
 riam, quam in Indiam Bacchus suscepit.
 148. *Sithonia*] Thraciæ. Sithonia pars est Thraciæ.
 149. *Rhodope*] Mons Thraciæ.
 130. 199. *Cecropidum*] Atheniensem, Procnes et Philo-
 meles.

R r

1. *Minyæ*]

Pag. ver.

130. 1. *Minyæ*] Argonautæ, Theſſaliæ populi, quibus Minyas, Orchomeni fluvii filius, nomen dedit. — *Pegafæa*] Argo, a Pegafis Theſſaliæ urbe.
2. *Perpetuâ sub nocte*] Quia occæcatus.
3. *Phineus*] Agenoris, ſeu Phœnicis filius, rex Arcadiæ, vel potius Thraciæ. — *Juvenusque*] Calain et Zethem dicit.
4. *Volucres*] Harpyiæ, Ponti et Terræ filiæ, quæ Phinei menſas deprædarentur.
5. *Jafone*] Argonautarum duce. Æſonis filio.
6. *Phafidos*] Phafis fluvius eſt Colchidis.
7. *Regem*] Ceten, Medæ patrem. — *Phryxæa*] Pellein arietis, quo Phryxus in Colchos veſtus.
8. *Lexque datur*] Hi erant labores, quos Jaſoni Ceta impoſuit.
9. *O Ectias*] Medea.
132. 49. *Pelaſgas*] Græcas, a Pelaſgo Jovis filio.
51. *Germanam*] Chalciopem, Phryxi uxorem, qui Jaſoni favebat. — *Fratrem*] Abſyrtum.
63. *Charybdis*] Gurgēs.
65. *Scylla*] Scopulus, in freto Siculo.
133. 74. *Hecates*] Perſæ filiæ, quæ Cætæ patruo, Solis filio nupſerit, cui Circen, Medeam, et Abſyrtum pepererit.
74. 94. *Triformis*] Hecates; triplici capite, equi, canis, et hominis; vel, Luna in cœlis, Diana in terris, et Hecate in inferis.
96. *Per patrem Soceri*] Per Solem, qui erat Cætæ pater; qui quidem Ceta, ut pater Medæ futurus erat ſocer Jaſonis. *Vide ſuprà*, p. 133.
- v. 74.
120. *Implene*] Hortantur.

132. *Hamonii*]

Pag. ver.

135. 132. *Hæmonii*] Theſſali; ab Hæmo mont: Theſſaliæ vicino.
136. 152. *Leibai*] Somniferi.
158. *Iölciacos*] Theſſalicos; ab Iölco urbe Theſſaliæ.
1. *Æacus*] Jovis et Æginæ filius, rex Cænopiæ, cujus nomen mutavit Ægina.
5. *Terras*] Æginam.
137. 24. *Degenerat*] Contemnit victoriam.
140. 97. *Aſopidos*] Aſopi Fluv. Afizæ filizæ.
104. *Dodonæo*] Dodona eſt civitas Chaoniæ in Epiro, ſic dicta a Dodone Jovis et Europæ filia.
141. 128. *Telamon*] Æaci filius. Reliqui autem duo ſunt Peleus, ex eadem Endeide Chirodis filia, et Phocus, ex Pſamathe Nerei filia.
135. *Myrmidonas*] A Gr. *μύρμιξ* formica.
1. *Regem*] Æacum.—*Cephalus*] Deionis filius, cui pater fuit Æolus; al. Mercurii et Herſes, Cecropis filizæ.—*Pallante creati*] Clytes et Butes.
3. *Phocus*] *Vide ſuprà*, p. 141. v. 128.
142. 16. *Attæis*] Athenienſibus. *Vide ſuprà*, p. 13. v. 74.
20. *Nereius*] Phocus. *Vide ſuprà*, p. 141. v. 128.
25. *Dea*] Pſmathe.
30. *Orithyia*] Erechthei Athenienſium regis filia; quam Boreas rapuiſſe dicitur.
143. 35. *Alter*] Secundus.
37. *Hymetti*] Qui Atticæ mons eſt.
53. *Hæc*] Aurora.
61. *Erechthida*] Procrin. Erechthei filiam.
144. 63. *Fide*] Pro fidei.
77. *Teneris*] Coargueris.

Pag. ver.

145. 87. *Cynthia*] Diana, a Cyntho Deli insulæ monte.
 91. *Laiades*] Œdipus Laii Thebanorum regis filius.
 93. *Vates*] Sphynx, monstrum ex Typhone et Echidna natum; capite et vultu puellam, alis avem, reliquo corpore leonem referens.
 94. *Themis*] *Vide supra*, p. 13. v. 82.
 95. *Aoniis*] *Vide supra*, p. 13. v. 74.
 97. *Feram*] Vulpem.
 103. *Lælapa*] Canem Cephalo a Procri datum.
 110. *Gortyniaco*] Cretensi; Gortyn enim, seu Gortys, Cretæ insulæ urbs est.
 146. 122. *Marmora*] In quæ fera et canis mutati sunt.
 148. 196. *Duplici*] Telamone et Peleo.
 149. 1. *Dædalus*] Faber Atheniensis.
 3. *Pelago*] Nam insula erat, clausus insuper Labyrinthi sui custodia, quo, propter navatum Phædiphaæ, Minois conjugii, in amoribus operam, a Minoë detrusus erat.
 5. *Minos*] Jovis et Europæ filius. Cretæ rex.
 24. *Boöten*] Signum cæleste, sicut et Helice, seu Ursa; et Orionis ensis.
 150. 39. *Delos, Paros*] Ægæi insulæ Cyclades.
 48. *Aquæ*] Mari, quod Icarium dictum est, sicuti et insula Samo proxima ab eodem Icariae nomen accepit.
 152. 1. *Ætnæa*] Sicilia, ubi mons Ætna.
 2. *Cocalus*] Siciliae rex: qui Mincem dicitur fuisse.
 4. *Thesea*] Ægæi et Æthræ filium; qui Minotaurum interfecit.—*Tributum*] Ob cædem Androgei Atheniensibus a Minoë impositum.
 11. *Calydon*] Urbs Ætoliae.—*Meleagron*] Ænei Regis et Althææ filium.
 15. *Ijæo*] Baccho.

19. *Latoidos*]

Pag. ver.

152. 19. *Latoidos*] Dianæ, Latonæ filiæ.
 24. *Epiros*] Quæ et Chaonia dicta.
 29. *Indis*] Elephantinis.
 33. *Cererem*] Segetem.
 42. *Tyndaridæ*] Castor et Pollux, vulgò Tyndari filii crediti.
 44. *Piritbœo*] Ixionis filio.
 45. *Thestiada*] Toxeus et Plexippus, Thestii filii, Althææ fratres, Meleagri avunculi,—*Lynceus*] Alpharei filius.
 46. *Idas*] Lyncei frater.—*Cænens*] Elati filia, in marem a Neptuno mutata.
 47. *Leucippus*] Apharei frater, Perieris filius.—*Acastus*] Pelix Theſſalorum regis filius.
 48. *Hippothous*] Geryonis, seu Cercyonis filius.—*Dryas*] Iapeti, vel Ægypti filius.
 49. *Actoridæ*] Eurytus et Creatus, Actoris filii.—*Phyleus*] Augeæ filius.
 152. 50. *Telamon*] Vide *suprà*, p. 141. v. 128.—*Creator*] Peleus, Telamonis frater.
 51. *Pheretiade*] Admeto, Pheretis filio.—*Hyantes Iolao*] Vide *suprà*, p. 45. v. 17. Iphicli filio.
 52. *Eurytion*] Iri filius.—*Echion*] Mercurii filius.
 53. *Naryciũsque Lelex*] A Naryce, urbe Locridis.—*Panopeius*] Phoci filius.
 54. *Hippasus*] Euryti filius.—*Nestor*] Nelei filius.
 55. *Et quos*] Ceneſimum, Alcœna, Amycum et Dexippum, Hippocratis filios.—*Amyclis*] Urbe Læconix, ab Amycla, Lacedemonis filio.
 56. *Socer*] Læertes, Ulyſſis pater.—*Ancaeo*] Lycurgi filio. Arcas erat, nam Parrhaſia urbs eſt Arcadiæ.
 57. *Ampycides*] Mopſus vaetes, Ampyci filius.
 58. *OEclydes*]

Pag. ver:

58. *OEclydes*] Amphiaraus vates, Œcles filius. —
Tegeæa] Atalanta, Tegeæ Arcadiæ urbe oriunda;
 Iafii filia.
65. *Calydonius beros*] Meleager.
154. 86. *Echionio*] Echionis. *Vide supra*, p. 153. v. 52.
 90. *Pagafæus*] *Vide supra*, p. 130. v. 1.
 102. *Cornua*] Aciem nempe in aprum instruxerant.
155. 106. *Pylus*] Nestor, qui Pylo imperavit.
 113. *Fratres*] Castor et Pollux.
 132. *Arcas*] *Vide supra*, p. 153. v. 56.
156. 138. *Ancipitem*] Utrunque acutam.
 140. *Occupat ferus*] *Aper scil.*
 146. *Ægides*] Theseus Ægei filius.
 152. *Æsonides*] Jason. *Vide supra*, p. 130. v. 5.
 155. *Oenides*] Meleager. *Vide supra*, p. 151. v. 11.
157. 167. *Nonacria*] Atalante, a Nonacri Arcadiæ monte.
 175. *Theftiadæ*] *Vide supra*, p. 152. v. 45.
 178. *Mavortius*] Bellicosus; vel ex marte genitus.
158. 193. *Theftias*] Althæa, Theftii filia. *Vide supra*,
 p. 151. v. 11. p. 152. v. 45. — *Sorores*] *Parcæ.*
159. 223. *Eumenides*] *Vid supra*, p. 73. v. 35.
160. 268. *Eveninæ*] Eveni, Ætoliæ fluvii, accolæ.
161. 1. *Amnis*] Achelous.
 3. *Ixione natus*] Pirithous, ex Centaurorum genere.
 7. *Lclex*] *Vide supra*, p. 153. v. 53.
 12. *Pelopeia*] Phrygiam Tantalo Pelopis patri reg-
 natam. — *Pittheus*] Pelopis filius.
162. 17. *Atlantiades*] Mercurius, a matre Maia, Atlantis
 filia.
163. 54. *Bacca Minervæ*] Oliva.
165. 109. *Tyancius*] Ex Tyana, Cappadociæ urbe, in
 Phrygiam advectus.

i. *Nec*

Pag. ver.

165. 1. *Nec minus*] Non minorem habet potentiam, quam Proteus, se in varias figuras mutandi. — *Autolyçi*] Autolycus Anticleæ, quæ Ulysssem peperit, genitor; cujus uxor, nomine Metra, Erisicthonis fuit filia.
166. 14. *Tryopæius*] Erisicthon, Triopæ filius.
18. *Deæ*] Cereri.
21. *Deoia*] Cerealis. *Vide supra*, p. 115. v. 114.
167. 50. *Orcada*] Montanam Nympham.
168. 76. *Hæmoniam*] Thessaliam.
170. 135. *Tripoeida*] Metram *scil.* nam Metræ pater fuit Erisicthon, qui Triopæ filius. *Vide supra*, p. 166. v. 14.
142. *Mibi*] Achelous loquitur.
171. 146. *Telo*] Quod Achelœo Hercules eripuit. *Vid. seq.*
1. *Neptunius*] Theseus, Neptuni nepos.
9. *Deianira*] Cenei Ætolix regis filia, deinde Herculis uxor.
12. *Parthaone nate*] Ceneus.
14. *Socerum*] Siquidem Jupiter, Herculis genitor, Deianiræ focer fuisset.
172. 23. *Alcmena*] *Vide supra*, p. 113. v. 112.
173. 66. *Tyrinthius*] Hercules, a Tyrinthe Argis urbe vicina. *Vide ibid.*
69. *Lernææ*] Lerna Palus in Peloponneso, ubi vixit Hydra serpens quam Hercules occidit.
174. 96. *Agrestes*] Deformes cornu altero avulto.
101. *Nessus*] Unus ex Centauris Ixionis filiis. —
Virginis] Deianiræ.
175. 104. *Jove natus*] Hercules. — *Eveni*] Evenus Ætolix fluvius, Lycormas dictus. *Vid. sup.* p. 32. v. 245.
112. *Aonius*] Hercules, Thebis Bœotix cujus montana pars Aonia dicitur, oriundus. *Calydonida*] Deianirum, Calydone oriundam.
123. *Orbes*]

Pag. ver.

175. 123. *Orbes*] Rota, cui pater tuus Ixion affixus ver-
fatusque est.
135. *Novercæ*] Junonis.
135. *Cenæo*] A Cæneo promontorio Eubææ.
140. *Amphitryoniaden*] Herculem. *Vide supra*, p.
615. v. 112.—*Ioles*] Euryti Œchaliæ regis filiæ.
155. *Licbæ*] Herculis servo.
177. 165. *OËten*] Montem Theſſaliæ.
176. *Saturnia*] Juno.
183. *Buſſirin*] Ægypti regem, Neptuni ex Libya fi-
lium.—*Parentis*] Terræ.
184. *Antæo*] Gigante in Libya, Terræ filia.—*Pæſtoris*
Iberi] Geryonis, regis Hispaniæ.
186. *Tauri*] Ignivomum illum dicit, quem ad ſe ad-
ducere Herculem juffit Euriftheus.
178. 187. *Elis*] Ubi Augææ regis ſtabulum expurgavit.—
Stymphalides] Stymphalis, Agri Arcadici lacus,
ubi aves, humanis veſcentes carnibus, occidit
partim, partim æris tinnitu fugavit.
188. *Parthenium*] In Arcadia, ubi cervam Dianæ af-
fecutus eſt Hercules.
189. *Balthæus*] Hippolitæ ſcil. Amazonum reginæ,
juxta Thermodonta Scythiæ fluvium habitan-
tium.
190. *Pomæque*] Hesperidum.
192. *Aper*] Quem in Erymantho Arcadiæ monte,
vinctum ad Euryſtheum deduxit.
196. *Dominum*] Diomedem, Thraciæ regem.
197. *Moles Nemeæa*] Leo, qui Argivi agri Nemeæam
ſylvam infeſtabat.
198. *Tuli*] In gratiam Atlantis.
203. *Euryſtheus*] Stheneli filius, Mycænarum rex,
qui Junonis odio obſequens, Herculem ad dif-
ficillima quæque coëgit.

232. *Viſuras*

Pag. ver.

179. 232. *Visuras iterum*] Namque sine illis Trojam capi non posse erat in fatis: quapropter Philocteten una cum sagittis ad bellum Græci perduxerunt.
233. *Pœante fatum*] Philocteten.
235. *Vellere*] Pelle Leonis.
180. 251. *Vulcanum*] Ignem.
253. *Mulciber*] Vulcanus, five ignis.
278. *Tirynthius*] *Vide supra*, p. 173. v. 66.
181. 2. *Ciconum*] Cicones populi fuerunt Thraciæ.
3. *Necquiquam*] Quia infelicitè cesserunt nuptiæ.
6. *Lacrymosa*] Lacrymas ciente.
11. *Rhodopeiûs*] Thracius. Nam Thraciæ mons est Rhodope altissimus.
13. *Tanaria*] Tanaros est Laconiae littus, in quo est specus, per quem Hercules etiam existimatur ad inferos descendisse.
131. 15. *Persephonem*] Proserpinam.
16. *Dominum*] Plutonem.
182. 22. *Medusæi*] Cerberum, Echidnæ, ex Typhaone progenièm, a Medusæ sanguine ortum.
28. *Rapinæ*] De Proserpina à Plutone raptâ. *Vide Metamorph. l. 5. v. 386. seq.*
36. *Hæc*] Eurydice.
37. *Usum*] Eurydices scil.
42. *Tantalus*] *Vide supra*, p. 72. v. 243.
43. *Jecur*] Titii scil. vide *ib.* v. 41.
47. *Regia conjux*] Proserpina Plutonis uxor.
183. 51. *Avernas*] Fuit Avernus lacus Campaniæ, Plutoni dicatus.
56. *Ne deficeret*] Ne Eurydice deesset.
57. *Amans*] Orpheus.

Pag. ver.

183. 65. *Qui*] Vir, qui, cùm, capite inclinato, Cerberum ab Hercule ad superos attractum vidisset, dirigit.
69. *Olenos*] Letheæ conjux; uxoris crimen, quæ se pulchritudine deabus præponere ausa fuerat, non veritus suum facere; quamobrem unà cum illa in lapidem versus est.
71. *Ide*] *Vide supra*, p. 31. v. 218.
73. *Portitor*] Charon, qui inferorum portus præest.
74. *Ripa*] Stygis.—*Cereris*] *Vide supra*, p. 5. v. 35.
185. 76. *Erebi*] Id est, Inferorum —Erebus, ex Chao et Caligine progenitus, fuit Lethi pater.
77. *Hæmon*] Mons Thraciæ, Boreæ maximè obnoxius.
4. *Diis genitus*] Apolline scil. et musa Calliope.
5. *Umbra*] Quia arbores cantûs duicedine illectæ illuc confluxerunt.—*Chaonis arbos*] Quercus, cujus generis arboribus Chaonia (Epiri provincia) abundat.
6. *Nemus Heliadum*] Populi. *Vide supra*, p. 35. v. 16.
7. *Innuba*] Casta. Daphne in laurum conversa nunquam nubere voluit.
10. *Genialis*] Genio et voluptati dicata.
18. *Succincta*] Quia in vertice tantùm frondes pinus emittit.
19. *Deûm matri*] Quæ Cybele est seu Rhea.—
Cybeleius Attis] A Cybele adamatus, qui cùm in Segarithide Nympha peccâisset, sibi manus violentas parabat, verùm Deæ miseratione in pinum mutatus.
185. 1. *Turbæ*] Arborum, scil. *Metas*] Speciem exhibens Pyramidum.

2. *Deo*]

Pag. ver.

185. 2. *Deo*] Apollini.
 4. *Carthæa*] Una ex quatuor Cææ insulæ urbibus, Cyparissi patria.
 22. *Cancris*] Syderis cælestis.
 186. 28. *Materia*] Cervo.
 37. *Aderis*] Ex Romanâ consuetudine, cupressus Diti, id est, lacrymis et luctibus, fuit consecrata.
 1. *Amyclide*] Hyacinthus Amyclæ, Amyclarum in Laconia conditoris, filius.
 6. *Genitor*] Apollo. Orpheus loquitur.
 8. *Eurotan*] Laconia fluvium. Amyclas Hyacinthi patriam præterfluentem.—*Immunitam*] Non nisi virtute civium custoditam.
 187. 11. *Iniqui*] Asperi.
 22. *Tænarides*] Hyacinthus Lacon, a Tænaro Laconia promontorio sic dictus.—*Orbem*] Discum.
 35. *OEBalide*] Ab Œbalia Laconia urbe.
 188. 46. *Heros*] Ajax Telamonius, è cujus sanguine natus flos Hyacinthus.
 55. *Ductæ est*] Exarata est.
 59. *Hyacinthia*] Sacra in Hyacinthi honorem.
 189. 1. *Illa*] Venus.
 2. *Virtus*] Adonis, scil.
 5. *Cinyreus*] Adonis Cinyræ filius.
 20. *Simulamina*] Adonia vocabantur sacra, in Adonidis honorem quotannis celebrata.
 23. *Persephone*] Proserpina, quæ pellicem Mentham in cognominem herbam mutavit.
 190. 32. *Venti*] In Anemonem Adonis conversus fuit, cujus flos nunquam se aperit, nisi vento (Gr.) spirante; unde et nomen accepit. Plin. lib. 1. 23.

Pag. ver.

190. 2. *Threïcius vates*] Orpheus.
 3. *Nurus Ciconum*] Bacchantes Thraciæ mulieres ;
 sunt enim Cicones populi Thraciæ ad Ismarum
 montem. *Vide supra*, p. 181. v. 2.
 16. *Berecynthia*] Cujusmodi in sacris Cybelles, quæ
 Berecynthia a Berecyntho Phrygiæ monte dici-
 tur uti consueverant.
191. 22. *Mænades*] Bacchæ a Gr. *μανίσθαι*, id est, *fu-*
rere, sic dictæ. *Titulum*] Glotiam.
 38. *Divellere*] Ritus fuit discerpendi tauros in sacris
 Bacchicis.
192. 54. *Flumen popolare*] Hebrum.
 55. *Methymnææ*] Fuit Methymna urbs Lesbi, insulæ
 Thraciæ oppositæ, quam hodie Mitylenen ap-
 pellant.
 67. *Lyæus*] Bacchus.
 69. *Edonidas*] Thracias. Edones namque populi
 sunt Thraciæ.
193. 2. *Sui*] A se amati.
 3. *Paetolon*] *Vide supra*, p. 111. v. 16.
 6. *Silenus*] *Vide supra*, p. 65. v. 26.
 8. *Midan*] Phrygiæ regem.
 9. *Cecropio*] Atheniensi. — *Eumolpo*] Musci filio,
 et Orphei discipulo.
194. 14. *Lucifer*] Veneris stella, quæ prima post solis
 occasum apparens dicitur *Hesperus* ; Auroram
 autem prima antegrediens, *Phosphorus* et *Lu-*
cifer.
 15. *Juveni*] Baccho.
 22. *Berecynthius*] A Berecyntho, monte in Phrygia.
 30. *Hesperidas*] Hesperii filias, quæ hortos, aureis
 pomis pretiosos, habuisse dicuntur.
 33. *Danaën*] *Vide supra*, p. 84. v. 35.
 47. *Cerealia*]

Pag. ver.

- †94. 37. *Cerealia*] *Vide supra*, p. 102. v. 36.
 195. 41. *Auſtorem muneris*] Bacchum ſeu vinum:
 48. *Lena*] *Vide supra*, p. 65. v. 14.
 53. *Sardibus*] Sardes urbs Lydiæ Cræſi regia, quam
 Pactolus præterfluebat.
 63. *Pana*] Paſtorum Deum.
 68. *Hypæpis*] Urbe Lydiæ Veneri ſacra.
 196. 72. *Imolo*] Deo montis. *Vide supra*, p. 29. v. 217.
 74. *Arboribus*] Quibus cingebatur.
 76. *Deum*] *Pana*.
 78. *Barbarico*] Inculto.
 81. *Parnaffide*] Ex Parnaffo, Appollini ſacro.
 90. *Delius*] Apollo: *Vide supra*, p. 18. v. 3.
 197. 108. *Agricolam*] Tonforem; et ſimul Midam.
 1. *Fratriſ*] Dædalionis, in accipitrem mutati.—
 Secutiſ] Interfectâ a Dianâ Chione fratris filia;
 et quæ Pelei cauſa evenerant.
 2. *Ceyx*] Phosphori ſeu Luciferi filius; Trachi-
 niæ rex. *Vide Metamorph.* lib. xi. v. 272.
 4. *Clarium*] Fuit Claros Ioniæ civitas juxta Colo-
 phonem, Apolliniſ oraculo nobiliſ.
 5. *Phorbas*] Theſſalus, Lapithæ filius, latro ferox.
 —*Phlegyſ*] Populi fuerunt Theſſaliæ ſacrilegi,
 templum etiam Delphicum ſpoliare aggreſſi.—
 Invia] Innaceſſa.
 7. *Halcyone*] Æoli filia, Ceycis conjux.
 198. 14. *Securus*] Sine ulla anxietate.
 22. *Hippotades*] Æolus, Hippotæ Trojani ex filia
 Segeſtâ et Jove, nepos.
 25. *Incommendata*] Non illis curæ ſunt.
 35. *Æolidos*] *Vide supra*, p. 197. v. 7.
 36. *Siderus*] Ceyx, *ib.* v. 2.
 46. *Ignis*] Amor.

40. *Cauſam*]

Pag. ver.

198. 40. *Causam*] Quâ uxori persuadet, ut se discedere permittat.
 46. *Navalibus*] *Vide supra*, p. 61. v. 83.
 47. *Pinum*] *Vide supra*, p. 30. v. 185.
 59. *Lumine*] *Oculis*.
 200. 79. *Egerit*] *Haurit*.
 201. 95. *Acheronta*] *Infernum*. Acheron ex ejus fluviis est unus.
 202. 126. *Athos, Pindum*] *Vide supra*, p. 31. v. 217.
 143. *Olympo*] *Cœlo*.
 145. *Æolis*] *Vide supra*, p. 105. v. 7.
 203. 162. *Iris*] Arcus varicolor à lumine solis refracto in nube aquosa.
 164. *Cimmerios*] Populi fuerunt Sarmatiæ ad Paludem Mœoticam, et Bosphorum.
 204. 199. *Herculeâ*] Trachine, ab Hercule ædificata.
 205. 218. *Senior*] Somnus.
 219. *Thaumantidos*] Iridis Thaumantis filiæ jussa.
 206. 234. *Falsæ*] Deceptæ.
 207. 278. *Littera*] Epitaphium.
 208. 295. *Sua*] Sui compos.
 302. *Prædelassat*] Lassos et debiles reddit.
 209. 318. *Pendentibus*] Natantibus super.
 320. *Nepotibus*] Ex Halcyone filiâ procreatis.
 210. 1. *Ixione natus*] Perithous.
 2. *Feros*] Centauros, nube genitos.
 4. *Hæmonii*] Thessali. *Ipsi*] Nestor.
 6. *Hymænæon*] Nuptale carmen.
 9. *Fofellimus*] Falsum fuit, propter ortam rixam deinde et pugnam.
 211. 24. *Vindicis*] Thesei.
 28. *Ægides*] Theseus Ægæi filius.
 31. *Bimembres*] Centauri biformes.
 36. *Ophionides*]

Pag. ver:

211. 36. *Ophionides*] Ophionis filius.
 38. *Funale*] Lychnuchum, de laqueari fortè pendentem.
 41. *Lapithæ*] Theſſaliæ populi, Perithoi olim imperio parantes.
 45. *Pellæus*] Pella Theſſaliæ urbe oriundus.
 212. 54. *Quam*] Veneficiis et incantationibus infames præſertim mulieres Theſſaliæ.
 58. *Pinu*] In qua figebantur votiva Dianæ.
 63. *Primitium*] Principalem, magnum.
 213. 90. *Figis*] Dryantem alloquitur.
 99. *Nefſo*] Neſſus, unus ex Centauris, Ixionis et nubis filius.
 214. 109. *Carcheſia*] Carcheſium eſt poculum procerum cujus antiq̃ a ſummo ad imum pertinent: ſed hoc in loco pro vino poſitum.
 110. *Oſſææ*] In Oſſa monte nutritæ, vel captæ.
 112. *Amento*] Locum erat, quo jaculum medium ſeu haſta, ut jaci poſſet, religabatur.
 139. *Ixione natum*] Perithoum.
 215. 131. *Induit*] Et latera ſua tranſfixa inſecit ſuper illam ruptam.
 134. *Ægides*] Theſeus.
 136. *Bianoris*] Centauri.
 140. *Robore*] Clavâ.
 147. *Solido dumo*] E ſpiſſâ ſylvâ.
 155. *Dolopum*] Theſſaliæ populi.
 156. *Æcidæ*] Peleo, Achillis patri.
 216. 168. *Duo*] Equi et hominis; nam Centaurus fuit.
 170. *Collato Marte*] Cominûs.
 184. *Cyllare*] Fuit et iſtud nomen equi Caſtore domiti, ad quem Poëta mox alludit.
 217. 190. *Sub illa*] Formâ.

193. *Toris*]

Pag. ver.

217. 192. *Toris*] *Vide supra*, p. 39. v. 22.
 201. *Rore maris*] Rosmarino.
 218. 225. *Volubilitas capitis*] Volubile seu rotundum caput.
 231. *Genitor*] Peleus ; nam Achillem alloquitur Nestor.
 240. *Gemini*] Centauri.
 219. 243. *Peletbronium*] Lapitham Pelethronium Thes-
 saliae montem incolentem.
 247. *Ampyciden*] Ampyci filium.
 253. *Emathii*] Proprie Emathia Macedonia est.
 257. *Sarissâ*] Hasta.
 259. *Equitavit*] Quippe Centaurus.
 265. *Passa*] Namque Neptuni vim passa es.
 220. 270. *Phyllei*] Cæci, Phyllo Thesaliae oppido ori-
 undi.
 278. *Gemitus*] Strepitum.
 288. *Inque cruentatus*] Tmesis.—*Elatæius*] Elati filia.
 221. 295. *Dea*] Junone.
 303. *Exemplum*] Sociis, scil.
 312. *Idæ*] Mons Phrygiæ.
 315. *Ampyciden*] *Vide supra*, p. 212. v. 247.
 322. *Unica*] Propter virtutem et peculiarum Meta-
 morphosim.
 222. 323. *Auctore*] Mopso.
 1. *Deus*] Neptunus.
 2. *Volucrum*] Cygnum, in quem mutatus fuit Cyg-
 nus Stheneli filius. *vide* p. 37. v. 1. Cujus
 etiam volucris Cycnus Neptuni filius (ab A-
 chille occisus) formam inducat.
 6. *Sminthea*] Apollinem.
 7. *Frâtris*] Jovis.
 12. *Subit*] In mentem recurrit.

Pag. ver.

222. 15. *Det mihi se*] Naviget modo, seque mihi credat.
 17. *Non datur*] Quia tum Achilles non navigabat.
 18. *Patruo*] Cycni enim Neptuni filii patrueis fuit Apollo.
 19. *Delius*] Apollo, in Delo insula natus.
 223. 30. *Graia*] Helenæ.
 32. *Thermodontiacá*] Qualem gerebat Penthesilea Amazonum, Thermodontis Scythiæ fluvii accolarum, regina.
 45. *Dens*] Vulcanus, qui Achilli arma fabricaverat.
 40. *Nec sentit*] *Nunquam Stygias fertur ad umbras incluta virtus.* Sen. Herc. Œt. v. 1982.
 43. *Tydidēs*] Diomedes Tydei filius. *Oileos*] Oilei Locrorum regi filius.
 44. *Minor*] Menelaus, Atrei filius.—*Major*] Agamemnon.
 45. *Telamone creato*] Ajaci.
 46. *Laërtaque*] Ulyssi, Laërtæ filio.
 47. *Tantalides*] Agamemnon, à proavò Tantalo sic dictus.
 224. 3. *Sigeia*] A Sigæo Trojæ promontorio.
 17. *Æmulus*] Ulysses.
 24. *Pagasa*] Theſſalica, à pagasî Theſſaliæ urbe.
 25. *Huic*] Telamoni.
 26. *Sisyphos*] Latro fuit Sisyphus à Theseo occisus.
 225. 31. *Frater*] Patruelis; Fratres namque erant Telamon Ajacis et Peleus Achillis pater.
 34. *Indice*] Ulyssi tacitè exprobrat, quod coactus ad bellum Trojanum venerit.
 39. *Naupliades*] Palamedes Nauplii Neptuni filii. Eubœæ regis filius.
 45. *Pœantia proles*] Philoctetes, Pœantis filius.

T t

46. *Lemnos*]

Pag. ver.

225. 46. *Lemnos*] Insula, una ex Cycladibus.
226. 61. *Exfilio*] Philoctetis, morte Palamedis.
78. *Vulnus*] Quod à Soco Ulysses acceperat.
227. 98. *Ithacus*] Ulysses.—*Rhesum*] Regem Thraciæ, à Diomede et Ulysse interemptum.
107. *Dulichius*] Ulysses Dulichii maris insulæ Ithacæ regnum tenuit.
228. 124. *Laërtius*] Ulysses, Laërtæ filius.
229. 145. *Neque*] Tacitè Ajaci, Pelei patrui, ut et Telamonis patris crimen objectat : Phocum namque fratrem ab utroque interfectum nonnulli scripserunt.
146. *Cyllenius*] Mercurius à Cyllene Arcadiæ monte ubi natus dicitur.
156. *Phthyan*] Urbem Theffaliæ, ubi Peleus Achillis pater commorabatur.—*Scyron*] Insulam in mari Ægæo, ubi Pyrrhus, Achillis filius, Deidamiam Lycomedis filiam vitiavit.
157. *Patruelis*] Frater. Nam Teucer filius Telamonis ex Hefione, ut Ajax ex Eubœa.
162. *Nereia*] Thetis Nereia filia ; Achillis mater.
230. 171. *Telephon*] Herculis filium.
173. *Lesbon*] Insulam Egæi maris.
174. *Tenedon*] Insulam, Trojæ proximam.—*Chrysen et Cyllan*] Troadis urbes.
175. *Scyron*] Una mex urbibus, quas ante expugnationem Trojæ Achilles cepisse dicitur.
176. *Lyrnessia*] Lyrnessi Troadis urbis.
181. *Unius*] Menelai, cui à Paride ademta conjux Helena.
182. *Aulida*] Urbem Bœotiæ, portum habentem amplissimum, ex quo tota Græciæ naves ad bellum Trojanum convenerunt.
189. *Atrides*]

Pag. ver.

230. 189. *Atrides*] Menelaus et Agamemnon. *Vide supra*
p. 223. v. 44.
231. 192. *Summa*] Autoritas.—*Sanguine*] Iphigeniæ filiæ
immolandæ.
193. *Matrem*] Clytemnestram.
201. *Functum*] Vel affinitate, vel quia assentiebatur
Priami sententiæ.
215. *Mittor*] Ad Chrysen, Apollinis sacerdotem, cui
filiam restitit.
218. *Auctore*] Jove.
232. 221. *Dat*] Cur non dicit, vel facit aliquid.
231. *Telamoniades*] Ajax.
233. *Haud impune*] Sceptro percussit hominem ineptum.
233. 249. *Rhesum*] Rex Thraciæ, qui albis equis in auxilium Trojanorum venit, à Diomede et Ulyssæ occisus est.
253. *Poposcerat*] Dolon.—*Pro nocte*] Pro nocturna sua opera.
254. *Benignior*] Beneficentior, gravior.
255. *Sarpedonis*] Jovis ex Europa filii, Lyciæ regis.
257. *Iphitiden*] Iphiti filium, Sarpedonis comitem.
267. *In socios*] Pro comitibus.
273. *Astorides*] Patroclus, Astoris nepos, armis indutus Achillis.
234. 274. *Defensore*] Te, o Ajax.
281. *Cæcula mater*] Thetis, mater Achillis, quæ Vulcanum rogavit, ut filio arma fabricaret.
293. *Pleiadas*] Atlantis ex Pleione filias, cælo relatas.
235. 310. *Naupliades*] Nomen Patronymicum, *i. e.* Nauplii, filius Neptuni, filii Palamedes.

Pag. ver.

235. 313. *Pæantiaden*] Philoctetes est Pæantis filius.—
Vulcania] In quam Vulcanus cælo præcipitatus
est.
324. *Simoïs*] Troadis rivus.
235. *Achaia*] Græcia, quæ Trojam obsidione pre-
mebat.
236. 335. *Dardanio vate*] Heleno, Priami filio.
337. *Signum*] Palladium.
350. *Tydidem meum*] Diomedem, Tydei filium, mihi
amicum.
353. *Unus*] Diomedes.
356. *Ajax*] Oilei filius.
237. 357. *Eurypilus*] Euxemonis fuit filius.—*Natus*] Thoas,
rex Ætolorum.
358. *Idomeneus*] Rex Cretensium.
359. *Frater*] Menelaus. *Vide suprà*, p. 223. v. 44.
238. 396. *OËbalio*] Hyacinthi Æbalii seu Laconis. *Vide*
suprà, p. 187. v. 35.
1. *Victor*] Ulysses.—*Hypsipiles Patriam*] Lemnum
num insula ubi Hypsipyle regnabat, quæ pa-
tris Thoantis vitæ sola pepercit, cum ceteræ
omnes Lemniades maritos suos, patres, filios-
que interfecissent.
238. 3. *Tirynthia*] Herculis, Tirynthe Pëloponnësi urbe
nutriti.
4. *Domino*] Philoctete, cui sagittas Herculis de-
derat.—*Priamæia conjux*] Hecuba.
239. 12. *Antistita*] Cassandra, Apollinis sacerdos. Pri-
ami filia.
17. *Astyanax*] Hectoris ex Andromache filius.
20. *Viam suadet*] Invitat ad discessum.
27. *Dulichia*] Ulyssis Dulichii insulæ regis.
32. *Bistonis*]

Pag. var.

329. 32. *Bistoniis*] Bistonia Thraciæ urbs.—*Polymnestoris*] Thraciæ tyranni, Priami generi.
 34. *Polydore*] Priami fuit filius natu minimus.
 240. 50. *Polyxena*] Priami et Hecubæ fuit filia, quam vivus amaverat Achilles.
 57. *Neoptoleum*] Pyrrhum, Achillis filium.
 59. *Generosa*] De suo loquitur.
 64. *Fallere*] Latere.
 242. 106. *Genere hoc*] Priamidas.
 107. *Æacidae*] Ut essent, quos Achilles, Æaci nepos, mactaret.
 101. *In cursu*] Non finitur.
 113. *Peuclopæ*] Ulyffis uxori.
 118. *Ferrea*] Ego in meipsam crudelis.
 243. 128. *Hausus*] Injectio.
 132. *Ismario*] Ismarus mons est Thraciæ.
 244. 156. *Odrysus*] Polymnestor : Odrysæ sunt Thraciæ populi.
 168. *Troada*] Hecubam Trojanam.
 172. *Nomen*] *Canis sepulcrum*, *κυνὸς δῆμα* dicitur.
 173. *Sitbonios*] Thracios ; quorum pars fuerunt Sithonii.
 245. 1. *Symæthide*] Symæthi, Siciliæ fluvii, filia.
 3. *Nostra*] Galatea loquitur.
 8. *Præsentior*] Vehementior.
 246. 21. *Telemus*] Eurymi filius, inter Cyclopas vates egregius.
 26. *Altera*] Galatea, scil.
 31. *Medius*] In medio.
 249. 105. *Genitor*] Neptunus.
 109. *Nerei*] Galatea Nerei filia.
 118. *Ignis*] Amor.
 250. 138. *Mole*] A Polyphemo in Acia jact¹.

6. *Inclusa*]

Pag. ver.

250. 6. *Inclusá*] Illic stagnante.
251. 8. *Eubœica*] Eubœa Egæi est insula.—*Anthedone*] Urbs est Bœotizæ maritima.
9. *Glaucus*] Nuper Deus maris factus ex homine.
18. *Piscis*] Strabo ait, Glaucum fuisse in balænam conversum.
21. *Proteus*] Neptuni et Phœnices filius in omnes formas mutabilis; Phocarum Pastor.
22. *Triton*] Neptuni ex Amphitrite filius.—*Palaemon*] Athamantis et Inïs filius, Portunus a Latinis dictus.
252. 40. *Niti*] Micare, salire.
54. *Tethyn*] Uxor Oceani, Cœli et Terræ filia.
253. 3. *Nutricis*] Caietæ.
5. *Neritius*] Ithacensis. Neritus mons Ithacæ.
7. *Achæmenidem*] Ulyssis focium.
9. *Barbara*] Trojana.
12. *Nullis*] Ut prius, dum in dumis, Cyclopis timore, latitaret.
15. *Hâc*] *Quâ nunc vebor*, scil. *Æneæ*.
54. *Oblisis*] Expressis.
256. 3. *Quam*] Statuam et signum Pici ostendit.
6. *Elide*] Regio Peloponnesi, in qua Pîsa seu Olympia; ubi Ludi Olympici quinto quoque celebrati sunt.
7. *Dryadas*] Nymphas.
- [9. *Albula*] Tiberis fluvius.—*Numici*] Laurentis agri fluvius.
10. *Anienis—Almo*] Fluvii in Tiberim defluentes.
11. *Nar*] Umbriæ Fluvius.—*Farfarus*] Sabinorum Fluvius.
12. *Regnum*] Sacerdotium Dianæ Aricinæ vocabatur regnum, et Sacerdos ipse rex.

15. *Venilia*

Pag. ver:

256. 15. *Venilia Jano*] Uxor fuit Jani, antiquissimi regis
 Italiae, qui a Romanis postea deus habitus est.
 17. *Laurenti*] Populi Latii, a Laurento urbe.
 257. 27. *Filia Solis*] Circe scil.
 29. *Circæa*] Circæum montem a Circe denomina-
 tum.
 49. *Patrio*] Soli.
 258. 63. *Titania*] Titanis five Solis filia. *Titania*
 66. *Rebus*] Re ipsâ.—Experientiâ.
 75. *Momorderat*] Conjunxerat.
 252. 82. *Criminibus*] Accusationibus.
 85. *Deos*] Hecaten, Plutonium et reliquos inferos
 deos.—*Erebo et Chao*] Ab Erebo et Chao,
 Id est, ab inferis.
 86. *Hecaten*] Dianam, quæ beneficiis atque incan-
 tamentis præfuit.
 97. *Tartessia*] Occidentalia. Tartessus est oppidum
 Hispaniæ Bæoticæ.
 100. *Obvia*] Pico, si fortè reperire possent.
 260. 1. *Proca*] Post Aventinum regnavit Proca, pater
 Amulii et Numitoris.
 2. *Pomona*] Dea Pomorum, a quibus nomen ha-
 buit.
 261. 19. *Deus*] Priapus, hortorum Deus, Bacchi et Ve-
 neris filius.
 21. *Vertumnus*] Unus ex Diis Latinis, ita dictus,
 quod in formas omnes sese verteret.
 36. *Tantòque potentior*] Quanto cultiores hortos ha-
 bes.—Ellipsis.
 39. *Autumni*] Pomorum, quæ per Autumni tempus
 maturescunt.
 262. 49. *Nec quæ*] Hippodamia.
 50. *Timidis*] Id est, in timidos.
 67. *Priamus*]

Pag. ver.

262. 67. *Primus*] Vertumno dicabantur fructuum primitiæ.
263. 73. *Idalien*] Venerem, ab Idalio Cypri nemore sic dictam.—*Rhamnufidis*] Nemesis, a Rhamnunte Atticæ oppido, ubi templum habuit.
77. *Teucris*] Fuit Telamonis filius.
82. *Nutrici*] Anaxaretæ scil.
89. *Tristi*] Quæ tristem amatorem faciebat.
264. 99. *Pæana*] Hymnis lætitiæ a triumphantibus cantantur.
126. *Lurida*] Livido colore.
129. *Ultror*] Nemesis.
265. 138. *Salamis*] Urbs Cypri, a Teucro condita.
140. *Prospicientis*] Venus ita dicta est quod Anaxatrem de fenestra funera Iphidis prospicientem in saxum mutaverit.
149. *Nymphe*] Pomona.
266. 1. *Proximus*] Qui a Proca regnum Albanorum obtinuit. Amulius enim, pulso fratre Numitore, illud invasit. Is tamen a Romulo et Remo, Rheæ ex Marte filiis quam Numitor genuerat, interfectus fuit, atque idem Avum suum folio reddiderunt.
4. *Tatius*] Sabinorum dux.
5. *Tarpeia*] Sp. Tarpeii, arcis Romanæ præfecti, filia, quæ hostibus arcem prodidit.—Illi autem scuta pro armillis in illam conjecerunt.
7. *Sati Curibus*] Sabini, quorum Cures urbs fuit Princeps; a quâ Romani, post initam societatem, Quirites dicti.
10. *Iliades*] Romulus, Iliæ sive Rheæ filius.
11. *Saturnia*] Juno.
14. *Jano*] Sacello Jani.

19. *Patentis*]

Pag. ver.

19. *Patentis*] Signum belli, ut clausum Jani templum signum pacis.
23. *Alpino*] Frigidissimæ ex Alpibus undiquaque scatent aquæ.
267. 25. *Gemini pastes*] Pro templi germinis portis bifrontis jani.
27. *Martius*] Romanus. Cui a Romulo *Marte* fato illud nomen.
33. *Tatium*] Inter pacis conditiones, hoc placuit ut Tatius unâ cum Romulo æquâ potestate paribusque legibus regnaret.
36. *Parentem*] Jovem.
42. *Memoro*] Memini.
47. *Rapina*] Romuli ex terris in cælum auferendi:
49. *Gradivus*] Mars.
268. 59. *Herfiliam*] Hæc Romuli conjux in Diis recensita Ora vel Hora dicta est, quæ apud Romanos qualis Hebe apud Græcos fuit.
74. *Romuleos*] Collem Quirinalem.—*Thaumantea*] Iride, Thaumantis filia.
78. *Conditor*] Romulus.
269. 1. *Samius*] Samo, Icarii maris insula.
2. *Dominos*] Qualis fuit Polycrates.
7. *Silentum*] Quinquennale silentium discipulis suis præscripsit.
26. *Armenia*] Asiæ regio, ubi sævissimi leones nascebantur.
270. 46. *Corporeas*] Carneas.
272. 80. *Vesci*] Carnibus, scil.
85. *Delphos*] Oracula.
86. *Æthera*] Cælum.
90. *Atlantis*] Mauritaniæ rex, ideo dictus cælum sustinere humeris, quòd Astrologus fuerit eximius.

U u

94. *Styga*]

Pag. ver.

272. 94. *Styga*] Pro inferis posuit eam Paludem, de qua toties supra.
103. *Minoris*] Menelai, cujus major frater fuit Agamemnon.
105. *Abanteis*] Ab Abante, qui Argis imperavit.
273. 130. *Lucifer*] Stella est Veneris quæ etiam Phosphorus dicitur.
132. *Pallantias*] Aurora Pallantis filia.
133. *Dei clypeus*] Solis orbis.
275. 170. *Milon*] Athleta fuit Crotoniata, qui nudæ dextræ uno ictu taurum interfecisse traditur.
174. *Tyndaris*] Helena, Jovis, sed Tyndari credita, et Ledaæ filia.
1. *Advena*] Æsculapius Deus advena fuit Romæ. Cæsar autem Deus indigena.
2. *Marte togaque*] Bello et pace.
7. *Pater bujus*] Augusti—per adoptionem.
276. 10. *Numidas*] Africæ populum.
11. *Jubam*] Mauritanicæ regem; a Cinypho Libyæ fluvio.—*Mithridateis*] Mithridates rex fuit Ponti, minoris Asiæ regionis.
12. *Pontum*] Regio est minoris Asiæ a Pontico mari cognominata.—*Quirini*] Eo nomine appellatum fuisse Romulum.
18. *Ænea genitrix*] Venus.
19. *Pontifici*] Cæsari, qui pontifex erat, quo tempore jugulatus est.
25. *Tydidæ*] Diomedis, qui Calydoni, Ætolorum civitati, imperavit.
27. *Natum*] Æneam.
29. *Turno*] Rutulorum rege.
37. *Sororum*] Parcarum.
277. 47. *Stygius*] *Feralis*, atque *pessimi ominis*, Styx namque inferorum palus.

50. *Litas*]

Pag. ver.

277. 50. *Litat*] Deos placidos litat.
 57. *Templum*] Qnod fuit Curia Pompeii ubi Senatus habitus.
 59. *Cytherca*] Venus.
 60. *Æthered*] Al. Æneaden, Id est, Cæsarem.
 61. *Atridæ*] Menelao, Atrei filio.
 62. *Diomedeos*] Diomedes inter Græcos fuit fortissimus, Ulyssi amicitia conjunctus.
 63. *Genitor*] Jupiter.
 64. *Sororum trium*] Parcaram.
 278. 75. *Natus*] Augustus, per adoptionem.
 79. *Mutinæ*] Urbis Galliæ cisalpinæ.—*Pharsalia*] Ubi Cæsarem inter et Pompeium depugnatum est.
 80. *Emathia*] Macedonia, ab Emathione rege. Macedoniæ autem Philippi fuerunt in confinio Thraciæ ubi Brutus et Cassius cum partibus suis devicti.
 81. *Magnum nomen*] Pompeii scil.
 82. *Romani ducis*] Antonii.—*Conjux*] Cleopatra.—*Tedæ*] Conjugio.
 84. *Canopo*] Urbs fuit Ægypti.
 279. 94. *Similes*] Rerum gestarum gloria.—*Annos*] Pro vita seu ejus rationes et instituto.
 113. *Ipsos*] Julium Cæsarem et Augustum.
 115. *Triformis*] Cœli, Ætheris, Aeris, ut Terræ marisque Imperium Augusto relinquatur.
 117. *Æneæ comites*] Penates, quos in Italiam secum Æneas deportavit.
 128. *Indigetes*] Dii sunt patrii, qui ex hominibus in Deorum numerum sunt relati.—*Quirine*] Romulus. *Vide supra*, p. 276. v. 12.

Pag. ver.

280. 122. *Tarpeias*] Capitolium, ita dictum a *Tarpeia*,
Virgine Sabinorum, in montem Capitolinum a
Romanis, scutis obruta. *Vide suprâ*, p. 266.

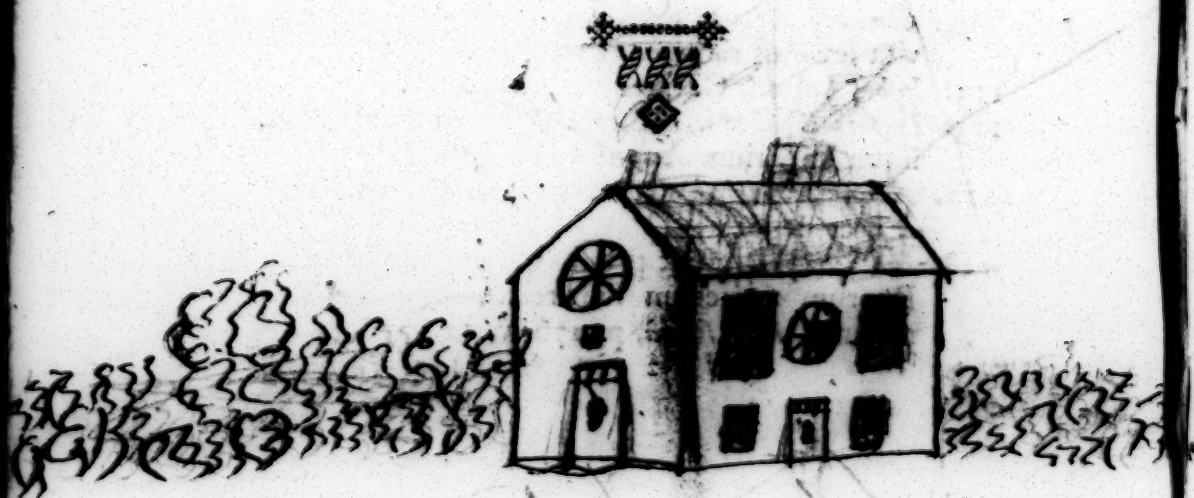
v. 5.

127. *Jamque opus, &c.*] Moris est fere Poetarum in
operibus suis aliquid de se dicere, ut hîc noster
Poeta,—Horatius etiam scribit,

Exegi Monumentum Ære perennius, &c.

132. *Astra ferar, &c.*] Ingenio, nominis et famæ
celebritate.

F I N I S.

Ne vacet Pagina, visum est attexere

ANGELI POLITIANI

ELEGIAM

De Exilio et Morte OVIDII.

*Et jacet Euxinis vates Romanus in oris :
Romanum vatem barbara terra tegit.
Terra tegit vatem, teneros qui lussit amores,
Barbara : quam gelidis alluit Ister aquis.
Nec te Roma pudet, quæ tanto immitis alumno,
Pectora habes ipsis barbariora Getis ?
Ecquis, Io Musæ, Scythicis in finibus ægro
Tædia qui morbi demeret, ullus erat ?
Ecquis frigidulos qui lecto imponeret artus,
Aut qui dulciloquo falleret ore diem ?
Aut qui tentaret salientis tempora venæ,
Aut fomenta manu qui properata daret ?
Conderet aut oculos mediâ jam morte natantes,
Aut legeret summam qui prius ore animam ?
Nullus erat : nullus. Veteres, tu dura, sodales,
Heu procul à Ponto, Martia Roma, tenes !
Nullus erat. Procul ab conjux, parvique nepotes :
Nec fuerat profugum nata sequata patrem.*

Scilicet

Scilicet immanes Bessi flavique Coralli,
Aut quos pelliti saxea corda Getæ;
Scilicet horribili dederit solamina vultu
Sarmata, ab epoto sæpè vebendus equo?
Sarmata, cui rigidam demisso in lumine frontem
Mota pruinoso tempora crine sonant.
Sed tamen et Bessi extinctum, et flevère Coralli,
Sarmataque: ei durus contudit ora Getes.
Extinctum et montes flebant, et sylva feræque,
Et stèsse in mediis dicitur Ister aquis.
Quin etiam pigro concretum frigore Pontum
Nereïdum lacrymis intepuisse ferunt.
Accurrère leves Paphiâ cum matre volucres,
Arsuroque faces supposuere rogo.
Quem simul absumpsit rapida violentia flammæ,
Reliquias tectò composuere cado.
Impositumque brevi signârunt carmine saxum:
"Qui jacet hic, teneri doctòr amoris erat."
Ipsa locum latè sancto Cytherea liquore
Irrorat niveâ terque quaterque manu.
Vos quoque, Pierides, vati libâstis adempto
Carmina, sed nostro non referenda sono.

Lately printed by T. P O T E, for the Use of Schools.

THE Accidence, or first Rudiments of the Latin Tongue : A new Edition revised.

The Latin Grammar, with the Prosodia and Construing compleat : A new Edition revised.

Nomenclatura ; or, Nouns and Verbs in English and Latin, for the Use of the lower Forms.

Evangelia ; five, Excerpta ex N. Testamento secundum Latinam Seb. Castalionis Versionem, in usum Classium inferiorum.

English Examples.

Exempla Minora ; or New English Examples to be turned into Latin, adapted to the Rules of the Latin Grammar, for the Use of the lower Forms : A new Edition, revised and improved, both in the Examples and Index.

Exempla Moralia ; or third Book of new English Examples to be turned into Latin, adapted to the Rules of the Latin Grammar : A new Edition revised.

Shorter Examples ; abstracted from the *Exempla Moralia*, and adapted to the use of Youth of the lower Class.

Farther English Examples ; or Book of Cautions for Children, in rendering *English* into *Latin*, with the signification and use of certain *English* Particles ; with Phrases *English* and *Latin* under each Head : Containing also,

3. *Useful Observations for the young Beginner,*

4. *or the Figures of Construction.*

Each Part explained by proper Examples. Also a Vocabulary *English* and *Latin*. A new Edition improved.

Historia Antiqua ; or, Antient History, to be rendered into *Latin* : containing,

1. The *History of the Heathen Deities.*
2. The *Antient History of Greece.*
3. The *Antient History of Rome.*
4. The *Antient History of Britain.*

With an Account of the *Greek* and *Roman* Writers, and other eminent Persons of each Nation. The Sixth Edition improved. To which is now added, Maps of Antient *Greece* and *Britain*, with a Plan of *Old Rome*.

WILLYMOTT'S

Lately printed, &c.

WLLYMOTT's Peculiar Use and Signification of certain Words in the *Latin Tongue*: or, a Collection of Observations, wherein the elegant Sense of *Latin Words* is fully explained by proper *English Examples*. A new Edition diligently revised, and better accommodated to School Instruction than the former Editions.

WLLYMOTT's *English Particles* exemplified in Sentences, designed for Latin Exercises, with the proper rendering of each Particle.

N. B. *The above Books of Examples, form a regular and beneficial Plan of Improvement in the Latin Tongue, adapted to the Rules of the Grammar.*

Electa ex Ovidio et Tibullo, in usum Regiæ Scholæ Etonensis, 2 part. Editio altera recensita, et in gratiam Rudiorum Notis aucta.

Electa ex Ovidii *Metamorph.* cum libris, Annotatiunculis in gratiam Rudiorum. Editio nova recensita, et ad usum studiosæ Juventutis accommodata.

Eutropii *Breviarum Historiæ Romanæ*, ab urbe condita ad Annum ejusdem urbis MCCCII. Accedit Sex. Aurelii Victoris de Romanis Illustribus liber. Ad usum Juventutis accommodata.

C. Julii Cæsaris de Bello Gallico *Commentariorum* libri V. Accessere Index Geographicus, et ceteris, ad Cæsarem, Tabula. Editio ad usum Juventutis accommodata.

M. T. Ciceronis *Orationem Selectarum Liber*; editus in usum Scholarum.

M. T. Ciceronis *Opuscula*; hoc est, Cato Major, seu, de Senectute; Lælius, seu, de Amicitia; Paradoxa; Somnium Scipionis. Praefigitur ejusdem M. T. Ciceronis *Vita Literaria* nunc primum in lucem data.

Excerpta ex C. Corn. Tacito. De Situ Moribus et Populis Germaniæ; etiam Julii Agricolæ *Vita*. In usum Juventutis. Cum Notis.

John

A. Jones

John

H. Ellis

John

A. Ellis

